

วารสารวิชาการ
วิทยาลัยบริหารศาสตร์

School of Administrative Studies Academic Journal

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2567

Vol.7 No.2 April - June 2024

SASAJ

School of Administrative Studies
Academic Journal

ISSN 3027-6128 (online)

วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์

School of Administrative Studies Academic Journal

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2567)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหารกิจการทางสังคม และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

การพิจารณาคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความที่ดีพิมพ์จะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind Peer Review)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ	มหาวิทยาลัยชินวัตร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Editorial assistant)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. นางนิตยา ไพยารมณ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. นายกิตติวัฒน์ คมเสวต	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พระมหาวิเศษ เสาะพบดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ เพื่อกคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญอริ ยี่หะมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
9. รองศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรถแสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
10. รองศาสตราจารย์ ดร.บงกชมาศ เอกเอี่ยม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ออกแบบปก

นางสาวสุไรรัตน์ มั่นคง

เจ้าของ

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาคารเทพ พงษ์พานิช ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 0-5387-5540-5 โทรสาร 0-5387-5540

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/index>

E-mail: sasjournal.mju@gmail.com

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ฉบับนี้เป็น ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน - มิถุนายน 2567 วารสารฯ ได้ปรับเปลี่ยนหมายเลข ISSN เป็น 3027-6128 ปัจจุบันวารสาร ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 โดยได้รับการรับรองตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567 ทั้งนี้ผู้ที่สนใจส่งบทความ สามารถลงทะเบียนผ่านระบบวารสารออนไลน์ได้ที่ <https://so05.tcithaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่ได้พิจารณาและปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพ และขอขอบคุณผู้สนับสนุนบทความที่ให้ความสนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ โดยในฉบับนี้ มีบทความที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์จำนวน 15 บทความ แบ่งเป็นบทความวิจัย จำนวน 14 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 1 บทความ กองบรรณาธิการและคณะทีมงานจะรักษามาตรฐานการเผยแพร่และมาตรฐานทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาและการเผยแพร่ผลงานทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหารกิจการทางสังคม สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้บริการวิชาการ และเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคมให้ปรากฏสู่สาธารณชนต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่เลือกสรรมาตีพิมพ์จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และกองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สนับสนุนการจัดทำวารสารฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้

เป็นของผู้นิพนธ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

สารบัญ

บทความวิจัย:

หน้า

■ ยุทธศาสตร์การพัฒนากการสร้างความร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นกีฬาโอลิมปิก การเป็นมรดกโลกและสนับสนุนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยว	1
: ชีรวัฒน์ ยี่วี่ม, ธรรมพร ตันตรา, และ สุริยจรัส เตชะตันมีนสกุล	
■ บทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองในทัศนะของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี	15
: พรเทพ โฆษิตวรวิ	
■ ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายและความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงราย ภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์	32
: วิกรม บุญนุ่น	
■ การนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ กับความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน กรณีศึกษาพื้นที่เขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	51
: วีระกิตติ์ เอกอัศววิจิตร	
■ บทบาทของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) : การสร้างพื้นที่สาธารณะทางการเมืองในสังคมไทย ช่วง พ.ศ. 2552-2563	70
: พงษ์กฤษฏ์ จิโน	
■ การยอมรับบทบาทของผู้สตรีในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แต่น้อย ตำบลแม่แตด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่	88
: บงกชมาศ เอกเอี่ยม	
■ ผู้นำสตรีกับการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนในตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	106
: อุบลรัตน์ ลอยมี และ ธรรมพร ตันตรา	

บทความวิจัย: (ต่อ)	หน้า
■ รูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมสู่ความยั่งยืนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย : สุธาวลัย สัจจสมบูรณ์, ภูษณิศ เทชเถกิง, ปรีดา ศรีนฤวรรณ, และ จักรพงษ์ สุขพันธ์	121
■ รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ในการดำรงชีวิต: กรณีตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ : วีระชัย ไชยมงคล, มนัส สุวรรณ, รัชพล สัมพุทธานนท์, และ นครินทร์ พริบไหว	138
■ ความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของ โรคโควิด-19 : วรชาติ โชครักษ์มีดาว และ ยศ อมรกิจวิภัย	155
■ การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม : Yameng LUO, มนลิกา อินทจักร, กวินรัตน์ อัฐวงศ์ชยากร, และ กิริติ ตระการศิริวานิช	172
■ แนวทางการจัดการร่วมของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอกระแสนธุ์ จังหวัดสงขลา : โยธิน ทองเนื้อแข็ง และ สมเกียรติ สายธนู	187
■ การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดและยั่งยืน : จิตาภรณ์ น้อยนาลุ่ม และ นนทพัทธ์ ตรีณรงค์	205
■ แนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน : พันธุ์นิภา แยมขุติ, ปทุมวัลย์ เตโซ, ณัฐพล จอมขันเงิน, และ อีรววัฒน์ ธวัชรตันโกคิน	221

บทความวิชาการ:	หน้า
■ Taiwan's New Southbound Policy: A Shape of Chinese Democracy and Southeast Asia : Non Naprathansuk, Winit Pachareun, Suriyajaras Techatunminasakul, Sarapa Suttarin, and Akharachai Semmanee	233

ภาคผนวก:	หน้า
■ กระบวนการพิจารณาบทความ	249
■ แนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	250

ยุทธศาสตร์การพัฒนากการสร้างความร่วมมือของภาคส่วน
เพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นกีฬาโอลิมปิก การเป็นมรดกโลก
และสนับสนุนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการส่งออก
และการท่องเที่ยว *

Development Strategy for the Corporation of Sections to Bring
Muay Thai into the Olympic Games, Being a World
Heritagesite, and Supporting the Development of Creative
Economy in Exports and Tourism

ธีรวัฒน์ ยัวยิ้ม, ธรรมพร ตันตรา, และ สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล

Teerawat Yioyim, Thammaporn Tantar, and Suriyajaras Techatunminasakul

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Administrative Studies, Maejo University

Corresponding Author, E-mail: mju6205405013@mju.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากการสร้างความร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นกีฬาโอลิมปิก 2) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากการสร้างความร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นมรดกโลก 3) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากการสร้างความร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การสนับสนุนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยว

* ได้รับความ: 12 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 19 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 27 กันยายน 2566

Received: May 12, 2023; Revised: September 19, 2023; Accepted: September 27, 2023

ผลการวิจัยพบว่า 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นกีฬาโอลิมปิกได้ข้อเสนอที่เป็นยุทธศาสตร์ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำที่ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์เสริมสร้างอัตลักษณ์นักมวย การพัฒนาค่ายมวยให้มีมาตรฐาน การพัฒนาศักยภาพครูมวยผู้ฝึกสอน การพัฒนาผู้จัดการนักมวยมืออาชีพ การพัฒนามาตรฐานการให้คะแนนการตัดสิน การพัฒนาศักยภาพผู้จัดการแข่งขัน และนายสนามมวยเชิงคุณค่า การบริหารจัดการและสร้างเครือข่าย ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในระดับกระทรวง 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นมรดกโลก ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ การส่งคายนาชาระประวัติศาสตร์มวยไทย การตอกยี่ห้อมวยไทย วัฒนธรรมไทย การสร้างอัตลักษณ์คุณค่ามวยไทย การสืบสานต่อยอดพัฒนามวยไทยฐานเป็น สิ่งหายาก การสร้างร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมวยไทยไปสู่มรดกไทย และเพื่อนำมวยไทยสู่การสนับสนุนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยวได้ ข้อเสนอที่เป็นยุทธศาสตร์ที่ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ศิลปะมวยไทยเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยรัฐ ความร่วมมือของภาคส่วนธุรกิจมวยไทยสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ศิลปะมวยไทยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แบรินด์มวยไทยเพื่อสร้างสรรค์ และยุทธศาสตร์มวยไทยเพื่อสังคม

คำสำคัญ: มวยไทย, มรดกโลก, โอลิมปิก, เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

This study was a qualitative research and the objectives of the research were: 1) to formulate a strategy for developing cooperation among the sectors to bring Muay Thai into the Olympic Games; 2) to establish a strategy for developing cooperation between the sectors to bring Muay Thai to a world heritage; 3) To regulate a strategy to develop cooperation among the sectors to bring Muay Thai to support the development of the creative economy in exports and tourism industry.

The results showed that 1) the development strategy of cooperation among the sectors to bring Muay Thai into the Olympic Games had been a strategic proposal for both upstream, midstream, and downstream, consisting of strategy to enhance the identity of a boxer, the development of a standard boxing camp, potential development of boxing trainers, development of professional boxer managers, developing Judging scoring standards, value developing competitors' potential and Mr. Boxing Stadium, management and networking, and management strategy at the ministry level. 3) the development strategy for cooperation among sectors to bring Muay Thai to a World Heritage contained sorting out the history of Muay Thai, Reinforcing the traces of Muay Thai and Thai culture, creating an identity of Thai boxing values, continuing the development of Muay Thai as a rarity, building cooperation of relevant sectors to bring Muay Thai to Thai heritage. Moreover, development strategy for cooperation among sectors to bring Muay Thai to support the development of a creative economy In exports and tourism, The Art of Muay Thai strategies for economic development by the stat, Cooperation of the Thai boxing business sector towards the development of a creative economy. The art of Muay Thai for creative tourism, the brand of Muay Thai for creativity, and the strategy of Muay Thai for society.

Keywords: Muay Thai; Olympics; world heritage; creative economy

1. บทนำ

มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ประจำชาติของไทยมาตั้งแต่ยุคสมัยกรุงสุโขทัย จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์มวยไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมของไทยที่มีเอกลักษณ์และมีความงดงาม อยู่คู่คนไทยมาเป็นเวลาช้านานจวบจนปัจจุบัน จากเดิมมวยไทยเป็นทักษะในการต่อสู้ในสนามรบของทหารและเป็นทักษะป้องกันตัวของประชาชนโดยทั่วไป (จรัสเดช อุลิต, 2548) ต่อมา มีการจัดการแข่งขันเพื่อความบันเทิงและเพื่อสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจ นอกจากนี้ มวยไทยยังเป็นกิจกรรมทางสังคมในงานเทศกาลประเพณี มวยไทยจึงเป็นสื่อสัมพันธ์ของคนใน

ชุมชนและระหว่างชุมชนในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้ดำเนินการพัฒนากีฬามวยไทย ทำให้มวยไทยได้รับความสนใจจากนานาชาติ ในกิจกรรมและรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการฝึกซ้อมเพื่อการออกกำลังกายและแข่งขัน มีการตั้งชมรมและองค์กรมวยไทยในต่างประเทศมากมาย ทำให้ชาวต่างชาติเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยมากขึ้น รวมทั้งชื่นชมและหวงแหนศิลปะมวยไทยเหมือนคนไทยมวยไทยจึงเปรียบเสมือนเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นมาสสำหรับมวลมนุษยชาติแต่ยังไม่ได้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้มวยไทยเป็นกีฬาที่มีรูปแบบมาตรฐานทำให้ไม่สามารถบรรจุเป็นกีฬาสากลเหมือนกีฬาชนิดอื่นได้ (พงศ์ธร แสงวิภาค และ ผกามาศ รัตนบุษย์, 2560)

รัฐบาลมีแผนและนโยบายสนับสนุนอย่างต่อเนื่องมียุทธศาสตร์การพัฒนากีฬามวยไทย ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2554 – 2557) พบว่า ได้ขับเคลื่อนมวยไทยหลายด้าน คือ 1) การขับเคลื่อนมวยไทยในสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในท้องถิ่น 2) การส่งเสริมและจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์มวยไทยให้แพร่หลายทั่วโลก 3) การผลักดันกีฬามวยไทยไปสู่กีฬาซีเกมส์ เอเชียนเกมส์ และโอลิมปิกเกมส์ 4) การพัฒนาสภาพการบังคับใช้พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 5) การจัดตั้งสถาบันมวยไทยแห่งชาติ และ 6) การให้สวัสดิการแก่บุคคลในวงการกีฬามวย ส่งผลให้ปัจจุบันมวยไทยเป็นที่ยอมรับและมีการจัดการแข่งขันในระดับนานาชาติ แต่ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์พบอุปสรรคคือ การพัฒนามวยไทยยังขาดการเชื่อมโยงและบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และการขาดเอกภาพในการดำเนินงานจากทุกหน่วยงานและองค์กรกีฬา มุ่งแต่รักษาบทบาทและผลประโยชน์การดำเนินงานของตนไว้ จึงทำให้เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนากีฬามวยไทยไปสู่กีฬาสากล (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550)

นอกจากนี้ มวยไทยยังมีบทบาทต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวและการส่งออก กล่าวคือ ในตอนนี้กีฬามวยไทยกำลังได้รับความนิยมอย่างมากในทั่วโลก และมีค่ายมวยเปิดใหม่ผุดขึ้นมาเรื่อย ๆ ในต่างประเทศ ทั้งในเอเชีย อเมริกาเหนือ และในยุโรป มีนักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาเรียนรู้มวยไทยในประเทศไทยจำนวนมาก (นาคิน คำศรี, รังสฤษฏ์ จำเริญ, และ ประวิทย์ ทองไชย, 2565) จึงมีการผลักดันมวยไทยสู่กีฬาโอลิมปิก มรดกโลกและการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม ในการขับเคลื่อนมวยไทยให้เป็นหนึ่งในกีฬาโอลิมปิก มรดกโลก และสร้างมวยไทยในรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างไม่เพียงภาครัฐสนับสนุน

เท่านั้น ต้องมีการร่วมมือโดยภาคเอกชนอย่างเป็นรูปธรรมมีการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการของหน่วยงานและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อหารูปแบบการพัฒนาการสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยเพื่อนำมวยไทยสู่กีฬาโอลิมปิกมรดกโลก และการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยว (นปภัสร ชุสุวรรณ, 2559)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการสร้างความร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นกีฬาโอลิมปิก
2. เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการสร้างความร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นมรดกโลก
3. เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการสร้างความร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

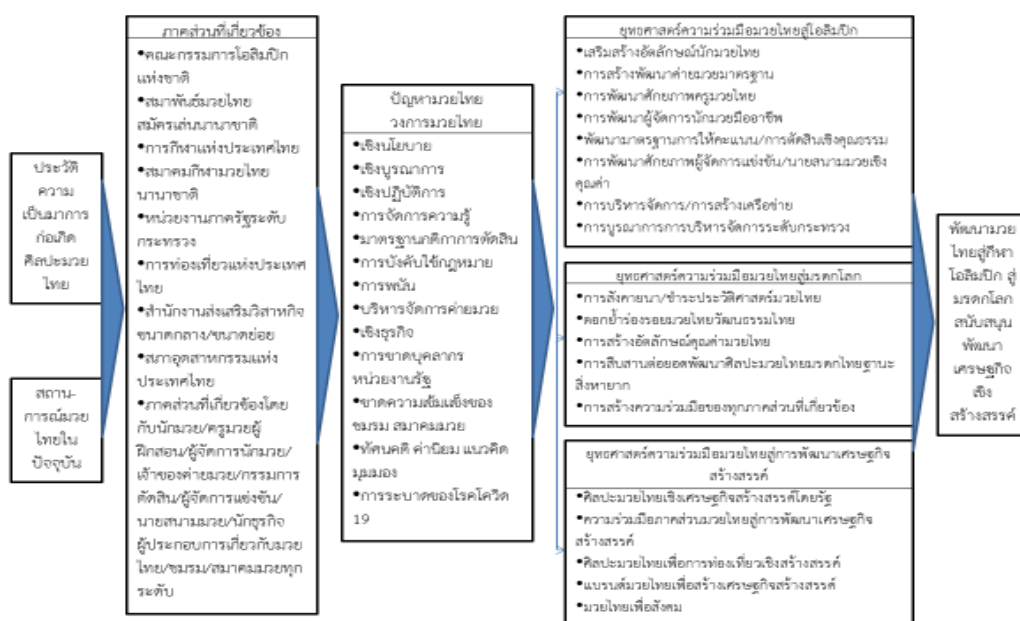
ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) หนังสือ เอกสาร บทความทางวิชาการรวมถึงปรัชญา แนวคิดทฤษฎีและเอกสารเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงหนังสือเอกสารทางราชการของหน่วยงานองค์กรต่างๆ
2. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรมวยไทยระหว่างประเทศผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกีฬาโอลิมปิก ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรมรดกโลก ผู้บริหารการกีฬาแห่งประเทศไทย ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยผู้บริหารสมาคมมวยในประเทศไทย นักวิชาการเชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ผู้บริหารสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว ผู้บริหารกระทรวงวัฒนธรรม คณะกรรมการโอลิมปิก และผู้บริหารองค์กรมวยระหว่างประเทศ จำนวน 45 คน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเติมเต็มเพื่อให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ด้วยการใช้วิธีการจัดอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และจัดเวทีประชุมวิชาการ

โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญเข้าร่วมคือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐภาคเอกชน จำนวน 15 คน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย จึงได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลโดยการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์ การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย และจัดเวทีประชุมวิชาการ สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ว่า

1. มวยไทยเกิดมาช้านานแต่มีหลักฐานชัดเจนนัก จนมาถึงสมัยกรุงสุโขทัยมีความรุ่งเรืองขึ้นเพราะมีการฝึกฝนมวยไทยให้เป็นเสมือนทักษะการต่อสู้ในสนามรบ ควบคู่กับการฝึกฝนการใช้อาวุธ ทหารทุกคนต้องได้รับการฝึกฝนให้มีความชำนาญ ความเจริญรุ่งเรืองของมวยไทยมีมาอย่างต่อเนื่องทั้งยุคกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีรูปแบบที่คล้ายกันคือเป็นทักษะการต่อสู้ของทหารทุกนาย ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลางมวยไทยเริ่มถูกจัดเป็นกีฬา มีการแข่งขันต่อหน้าพระพักตร์ รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถฝึกฝนมวยไทย

เพื่อป้องกันตนเอง ในสมัยรัชกาลที่ 6 เริ่มนำไปเป็นหลักสูตรในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวกับกีฬา และมีการพัฒนากฎกติกาการแข่งขัน เมื่อ ปี พ.ศ. 2488 มีการจัดการแข่งขันมวยไทยอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกที่เปิดให้ประชาชนและสื่อต่าง ๆ เข้ารับชม ในส่วนของนักมวย ผู้ฝึกซ้อม (พี่เลี้ยง) และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย ได้รับผลประโยชน์จากการแข่งขัน ปัจจุบันมวยไทยเป็นที่นิยมมากทั้งในไทยและนานาชาติ มวยไทยได้รับการสนับสนุนในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐบาลที่สอดแทรกเข้าไปอยู่ในแผนพัฒนาชาติด้านการกีฬาและการท่องเที่ยว และภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนามวยไทยด้านต่าง ๆ มวยไทยกลายเป็นเครื่องมือในการทำธุรกิจที่หลากหลายและได้ผลประโยชน์ในทุกองคาพยพของวงการมวยไทย ขยายไปยังภาพการท่องเที่ยว มวยไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจกีฬาเข้ามาเป็นจำนวนมาก

2. การนำมวยไทยสู่กีฬาโอลิมปิก ผลการศึกษาวิจัย พบว่า จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ย่อย ดังนี้ กลางน้ำ และปลายน้ำ ที่ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การสร้างอัตลักษณ์นักมวยไทย 2) ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาค่ายมวยไทยให้มีมาตรฐานมากขึ้น 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคู่มือผู้ถ่ายทอดศิลปะมวยไทย 4) ยุทธศาสตร์พัฒนาผู้จัดการนักมวยมืออาชีพ 5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการให้คะแนนและการตัดสิน 6) ยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพผู้จัดการแข่งขันและนายสนามมวยเชิงคุณค่าและสร้างสรรค์ 7) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 8) ยุทธศาสตร์บูรณาการบริหารจัดการ ดำเนินการในระดับกระทรวงภายใต้วิสัยทัศน์ คือ การพัฒนามวยไทย กีฬาไทย สู่กีฬาโอลิมปิก และพันธกิจที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย ให้มีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการพึ่งพาตนเองและสร้างคุณค่าประโยชน์ให้กับสังคม ส่วนรวม การพัฒนาระบบการเรียนรู้และการฝึกฝนศิลปะมวยไทยให้สอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ พัฒนากฎกติกา การตัดสินการแข่งขันชกมวยไทย ให้มีมาตรฐานเดียวกันกับพัฒนามวยไทย ให้มีมาตรฐานตามหลักสากลและการพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมเพื่อนำมวยไทยสู่กีฬาสากล

3. ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือของภาคส่วน เพื่อ นำมวยไทยสู่การเป็นมรดกโลก ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ย่อยต่าง ๆ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์สังคนชำระประวัติศาสตร์มวยไทย เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับมวยไทย 2) ยุทธศาสตร์รื้อรอยมวยไทยวัฒนธรรมไทย 3) ยุทธศาสตร์การสร้างภาพลักษณ์คุณค่ามวยไทยในประเทศและต่างประเทศ 4) ยุทธศาสตร์สืบสานต่อยอดพัฒนาศิลปะมวยไทย วัฒนธรรมไทย มรดกไทยในฐานะเป็นสิ่งหายาก 5) ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการ เพื่อนำมวยไทยสู่มรดกโลก ภายใต้วิสัยทัศน์ ศิลปะ

มวยไทย มรดกไทย ก้าวไกลสู่มรดกโลก โดยมีพันธกิจที่ประกอบด้วย การสืบสานต่อยอดและพัฒนาศิลปะมวยไทยให้ดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี พัฒนาศักยภาพบุคลากรทุกภาคส่วนของวงจรมวยไทย พัฒนาคุณภาพมาตรฐานมวยไทยสู่สากล พัฒนาองค์ความรู้ของมวยไทยให้มีความเข้มแข็ง เสริมสร้างกระบวนการความร่วมมือในการแก้ไขปรับปรุงระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับมวยไทย พัฒนาคุณภาพมาตรฐานมวยไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับโลก และสร้างกระบวนการความร่วมมือในทุกภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่มรดกโลก

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างความร่วมมือของภาคส่วน เพื่อนำมวยไทยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยว ซึ่งมียุทธศาสตร์ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์ศิลปะมวยไทยเชิงเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์ 2) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาคส่วนธุรกิจมวยไทยสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ 3) ยุทธศาสตร์ศิลปะมวยไทยสู่การท่องเที่ยว 4) ยุทธศาสตร์แบรนด์มวยไทยเพื่อสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5) ยุทธศาสตร์มวยไทยเพื่อสังคม ภายใต้วิสัยทัศน์ของมวยไทย วัฒนธรรมไทย มรดกไทยสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีพันธกิจที่จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ คือ พัฒนามวยไทยให้มีมาตรฐานสากล สร้างการยอมรับ เพื่อนำมวยไทยมาสนับสนุนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ พัฒนามวยไทย นำมวยไทยมาสนับสนุนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ศิลปะมวยไทย พัฒนาสินค้าบริการและการประกอบธุรกิจที่เป็นแบรนด์มวยไทย พัฒนาวิสาหกิจชุมชนมวยไทยเพื่อสังคม พัฒนามวยไทยเพื่อการเรียนรู้ พัฒนาเครือข่ายมวยไทย แบรนด์มวยไทย และการพัฒนาแบรนด์มวยไทยต้นแบบ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ นำมาอภิปรายแต่ละประเด็นได้ดังนี้ มวยไทยมีพัฒนาการที่ดีและได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องได้รับความนิยมในทุกวงการทั้งในไทยและต่างประเทศในแง่การเป็นกีฬาที่ใช้ป้องกันตัว ศิลปวัฒนธรรมที่งดงามอย่างหนึ่ง เช่น พิธีไหว้มวย ก่อนขึ้นชก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศาสตราจารย์ ดร.สุเนตร ชุตินธรานนท์ (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2563) โดยให้ความคิดเห็นว่ามวยไทยมีต้นกำเนิดมาเป็นเวลายาวนาน อยู่ควบคู่กับวิถีชีวิตคนไทยมาโดยตลอดและมวยไทยจากฐานสู่ฐานด้วยการเรียนรู้ศิลปะมวยไทย เป็นทั้งศาสตร์วิชาและเป็นทั้งศิลปะป้องกันตัว และการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีร่วมด้วย ประกอบในปัจจุบันมวยไทยได้รับการยอมรับว่าเป็น

กีฬาชนิดหนึ่ง เป็นศิลปะการต่อสู้ที่องค์การสากลยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ รุจ แสงอุดม (2559) ที่ได้มีการรายงานไว้ว่า มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ประจำชาติไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นกีฬาเพื่อการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพ และสามารถพัฒนาให้เป็นกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาอาชีพได้ และสอดคล้องกับผลวิจัยของ พัชรมน รักษาพลเดช (2559) ที่กล่าวว่า การสร้างทัศนคติให้มวยไทยเป็นกีฬาเอกลักษณ์ของชาติ การบรรจุหลักสูตรกีฬา มวยไทยให้กับผู้เรียน การสร้างมวยไทยให้เป็นที่ยอมรับด้วยกลไกการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การบูรณาการองค์ความรู้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ที่ขับเคลื่อนมวยไทยทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรที่อยู่ในองคาพยพของมวยไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนการพัฒนารูปแบบกติกาการแข่งขันให้เป็นที่ยอมรับ ย่อมเป็นปัจจัยหนุนเสริมให้ศิลปะมวยไทยและวงการมวยมีพัฒนาการที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป การได้รับความนิยมของคนไทยและคนทั่วโลกย่อมจะมากขึ้น ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะมวยไทย ทั้งประชาชนผู้เป็นเจ้าของ ศิลปวัฒนธรรมและมรดกของไทย นักมวย ครูมวย ผู้จัดการนักมวยทีมงานพี่เลี้ยง เจ้าของค่ายมวย ผู้จัดการแข่งขัน นายสนามมวย กรรมการตัดสิน ชมรม สมาคม คณะกรรมการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน และภาคส่วนธุรกิจเกี่ยวกับมวยไทย จำเป็นต้องมีการบูรณาการการบริหารจัดการ การดำเนินการและการปฏิบัติงานด้านการพัฒนา ศิลปะมวยไทย และวงการมวยไทยอย่างมียุทธศาสตร์

ในการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์การสร้างร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นกีฬาโอลิมปิก แม่วาก็้ามวยไทยจะเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกมีการผลักดันให้มีการแข่งขันในระดับสากลและระดับโลก โดยมีองค์กรต่างๆ ให้การยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับ ดร.ศักดิ์ชาย ทักษะวรรณ (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2563) ว่ามวยไทยได้รับการรับรองจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง แต่ยังคงประสบปัญหาในด้านของกฎ กติกา ที่ต้องมีความรัดกุมมากกว่านี้ มีรูปแบบการฝึกฝนที่เป็นมาตรฐานและเหมาะสมอย่างทั่วถึงทั้งในไทยและต่างประเทศ สำหรับการผลักดันให้มวยไทยเป็นมรดกโลกต้องมีการบูรณาการการทำงานทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดร.อักรเดช สุพรรณฝ่าย (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2563) ได้กล่าวว่า การพัฒนามวยไทยสู่มรดกโลก ควรมีการสร้างงานทางด้านวิชาการเกี่ยวกับมวยไทยให้มีจำนวนมากขึ้น โดยมีการจัดเวทีสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมวยไทย โดยนักวิชาการที่ดี มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศิลปะมวยไทยในมิติต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และมีการถอดบทเรียนจากนักมวยไทยที่ประสบผลสำเร็จ เช่น บัวขาว บัญชาเมฆ และคนอื่น ๆ ซึ่งได้สอดคล้องกับ

แนวความคิดของ ญัฏฐณิชา ณ นคร (2561) โดยได้แสดงความคิดเห็นว่า แนวทางการขับเคลื่อนมวยไทยเป็นมรดกโลก จำเป็นต้องทำเอกสารและจัดให้มีเอกสารด้านเศรษฐศาสตร์มายืนยัน โดยมีการวิเคราะห์ที่จะได้รับโดยมีการวิเคราะห์ให้เห็นตัวเลขและมองเห็นภาพ จำนวนกำไรที่เกิดจากสิ่งที่กระทำ มีการบันทึกหลักฐานไว้ในเว็บไซต์ที่ได้รับความเชื่อถือในระดับโลก พร้อมมีการแปลภาษาให้ชาวต่างชาติในแต่ละประเทศได้รับรู้เข้าใจในเรื่องราว หรือความศักดิ์สิทธิ์ของมวยไทยนอกจากการรับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนแล้ว การดำเนินการที่เป็นระดับสากล จำเป็นต้องใช้ระยะเวลามาก แต่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับประเทศไทยเพียงประเทศเดียวเท่านั้น แต่หมายรวมถึงทุกประเทศทั่วโลก

สำหรับแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมมือของภาคส่วน เพื่อนำมวยไทยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยวที่มีการส่งเสริมให้เกิดภาคส่วนธุรกิจมวยไทยสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การสร้างแบรนด์มวยไทย การผลักดันมวยไทยเชิงการท่องเที่ยวแบบครบวงจร การพัฒนาธุรกิจมวยไทยให้เป็นธุรกิจเพื่อสังคมชุมชน ควบคู่กับการพัฒนามาตรฐานการส่งออกและการท่องเที่ยวให้เทียบเท่ากับสากล เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรพิท เกียรติวัฒนา (2561) ที่กล่าวว่า มวยไทยควรได้รับการผลักดันอย่างจริงจังในด้านการเป็นธุรกิจ โดยสร้างจากการมีเอกลักษณ์ของมวยไทย สามารถผลิตผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมวยไทยที่เป็นเอกลักษณ์ชัดเจนที่คนทั่วโลกเห็นแล้วคิดถึงประเทศไทย เมื่อต้องการพักผ่อน ท่องเที่ยว ออกกำลังกาย หรือเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมก็มีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับมวยไทยแบบครบวงจรรองรับ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ชูตินธวานนท์ (สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2563) ได้กล่าวว่า มวยไทยมีความได้เปรียบเพราะเป็นที่รู้จักทั่วโลกมาเป็นเวลานานแล้ว จึงควรที่รับการผลักดันให้เกิดธุรกิจมวยไทย ทั้งการผลิตสินค้ามวยไทยส่งออก การสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวที่สามารถได้ทั้งสุขภาพ วัฒนธรรม ความสุข และในการทำธุรกิจควรให้มีการส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมชุมชนด้วยเช่นกัน

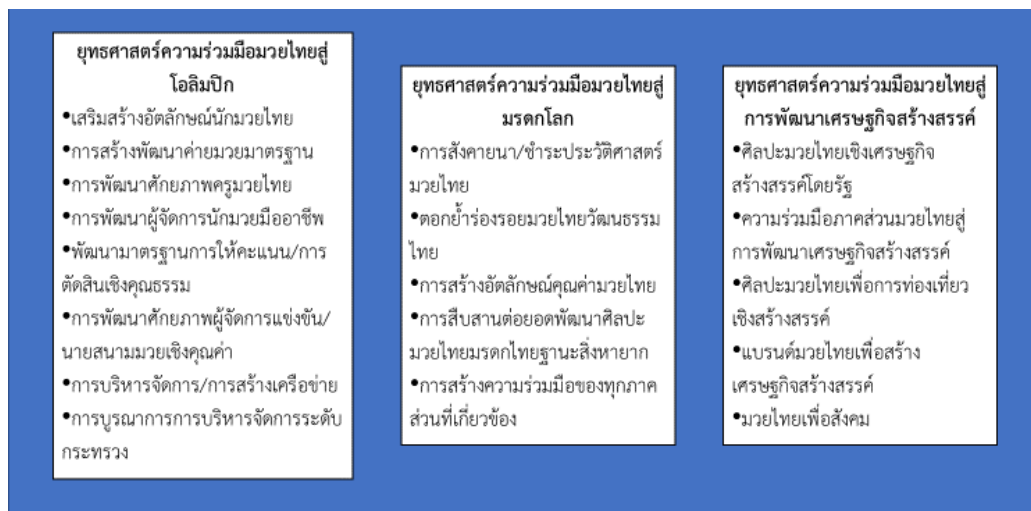
6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์แล้วสามารถค้นพบองค์ความรู้คือ

- 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็นกีฬาโอลิมปิก
- 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่การเป็น

มรดกโลก และ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างความร่วมมือของภาคส่วนเพื่อนำมวยไทยสู่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการส่งออกและการท่องเที่ยว สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างความร่วมมือมวยไทยสู่โอลิมปิก มรดกโลก และการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลต้องมีการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนามวยไทย และวงการมวยไทยอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และมีแนวทางที่ชัดเจนในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

1.2 รัฐบาลควรมีการกำหนดให้การพัฒนามวยไทยสู่กีฬาสากล และการเข้าสู่การเป็นมรดกโลก รวมถึงการพัฒนามวยไทยให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

1.3 รัฐบาลควรมีการจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อการพัฒนามวยไทยและการนำมวยไทยกีฬาโอลิมปิก การเข้าสู่การเป็นมรดกโลก และสนับสนุนและพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

1.4 รัฐบาลควรมีการเพิ่มอัตรากำลังให้กับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในเชิงปฏิบัติการ

1.5 รัฐบาลควรเป็นเจ้าภาพหลักในการแก้ไขปรับปรุงระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับมวยไทยบางหมวด หรือบางมาตราที่ล้าหลังไม่สอดคล้องกับยุคสมัย

1.6 รัฐบาลควรจัดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนามวยไทย วงการมวยไทยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.7 รัฐบาลควรมีนโยบายและยุทธศาสตร์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 รูปแบบ

1.8 รัฐบาลภายใต้กระทรวงที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายให้สถาบันศึกษาทั่วประเทศนำมวยไทยเข้าไปอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ

1.9 รัฐบาลควรมีแนวนโยบายที่ชัดเจนต่อการออกระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันในวงการมวย

2. ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ

2.1 หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามวยไทยไปสู่กีฬาโอลิมปิก และมรดกโลก ควรมีการบริหารจัดการเชิงบูรณาการร่วมกัน

2.2 การบริหารจัดการมวยไทยให้มีมาตรฐานตามหลักสากลโลก

2.3 การบริหารจัดการมวยไทยเชิงเศรษฐกิจแบบมีคุณภาพ ทั้งผู้ผลิตสินค้าและผู้ให้บริการ

2.4 การบริหารจัดการมียุทธศาสตร์ หน่วยงาน องค์กร ชุมชน สมาคม ภาคส่วนที่มีบทบาทหน้าที่ภารกิจในการพัฒนามวยไทยสู่กีฬาโอลิมปิก มรดกโลก และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

2.5 การบริหารแบบเครือข่าย การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย

2.6 การบริหารจัดการมวยไทยรูปแบบวิสาหกิจชุมชนมวยไทย

2.7 การบริหารจัดการให้เกิดสหกรณ์และชุมนุมสหกรณ์มวยไทยระดับอำเภอ จังหวัด และประเทศชาติ

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1 การพัฒนานักมวยมืออาชีพ ให้มีภาพลักษณ์ที่ดีงาม ซื่อสัตย์มีระเบียบวินัย อดทน เสียสละ สร้างประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติ

3.2 การพัฒนาศักยภาพครูมวยผู้ฝึกสอน (เทรนเนอร์) ให้เป็นครูฝึกแห่งการเรียนรู้

3.3 การพัฒนาค่ายมวยไทยให้มีมาตรฐาน

3.4 ผู้บริหารจัดการการแข่งขันชมมวย (โปรโมเตอร์) ควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ จรรยาบรรณ คุณธรรมและอุดมการณ์

3.5 คณะกรรมการตัดสินต้องมีความรู้ ประสบการณ์ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม

3.6 แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการเล่นพนัน ต้องมีกฎหมายที่รัดกุม

3.7 การควบคุมดูแลเกี่ยวกับสิทธิของเด็กหรือเยาวชนควรมีระเบียบกฎหมายที่เหมาะสม

3.8 ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยต้องตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเชิงบูรณาการ

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการชำระล้างประวัติศาสตร์มวยไทยอย่างจริงจังและเป็นระบบเพื่อให้ได้คำตอบด้านประวัติศาสตร์รากเหง้า

4.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางหรือรูปแบบการสืบสานต่อยอด และการพัฒนาศิลปะมวยไทยอย่างเป็นระบบ

4.3 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนามวยไทยสู่การเป็นกีฬาสากล (โอลิมปิก) การนำมวยไทยสู่มรดกโดยโดยตรง

4.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการหรือกลไกการดำเนินธุรกิจแบรนด์มวยไทยอย่างครบวงจร

4.5 ควรมีการศึกษาวิจัยในการหาแนวทาง รูปแบบ ข้อเสนอ กลยุทธ์ในการนำมวยไทยให้เป็นวิสาหกิจมวยไทยเพื่อสังคม

4.6 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยในทุกระดับ

4.7 ควรมีการศึกษาดูบทเรียนทบทวน เพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของกติกา การชกมวย การให้คะแนน รูปแบบการชก ให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 - 2554). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค่าของ สกสค.
- จรัสเดช อุลิต. (2548). คู่มือการฝึกกีฬามวยไทย. กรุงเทพฯ: การกีฬาแห่งประเทศไทย.
- ณัฐธินิชา ณ นคร. (2561). การเตรียมความพร้อมกีฬามวยไทยสู่โอลิมปิก. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 15(2), 350-369.
- นปภัสร ชูสุวรรณ. (2559). ปัจจัยด้านการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อมาชมมวยไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี.
- นาคิน คำศรี, รังสฤษฏ์ จำเริญ, และ ประวิทย์ ทองไชย. (2565). รูปแบบธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงกีฬามวยไทย: เมืองกีฬาจังหวัดชลบุรี. *HRD Journal*, 12(2), 75-85.
- พงศ์ธร แสงวิภาค, และ ผกามาศ รัตนบุษย์. (2560). การส่งเสริมศิลปะมวยไทย ตามพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์, 6(2), 168-201.
- พัชรมน รัชพลเดช. (2559). รูปแบบการจัดการธุรกิจมวยไทยอาชีพในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- พรพิท เกียรติวัฒนา. (2561). ธุรกิจ มวยไทย 4.0 ต้นแบบธุรกิจกีฬาเกื้อหนุนธุรกิจท่องเที่ยวขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้ไปไกลกว่าเดิม. สืบค้นจาก <https://www.salika.co/2019/01/03/thailand-boxing-business-4-0/>
- รุจ แสงอุดม. (2559). แนวทางการพัฒนามวยไทยเพื่อรองรับการเป็นกีฬาสากล (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

บทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและ
เศรษฐกิจทางการเมืองในทัศนะของประชาชนในพื้นที่
จังหวัดอุบลราชธานี *

The Political Role of Political Elites and Economic Elites
in the Opinion of People in Ubon Ratchathani Province

พรเทพ โฆษิตวรวุฒิ

Phorntep Kosiworawut

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

Graduate School, The Eastern University of Management and Technology

Email: phorntep.k@umt.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของการแสดงบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาทัศนะของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองและ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองกับทัศนะของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม และนำไปรวบรวมความเห็นของประชาชนที่อยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน แล้วนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์

* ได้รับบทความ: 11 ตุลาคม 2566; แก้ไขบทความ: 16 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 ธันวาคม 2566

ผลวิจัยพบว่า

1. การแสดงบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสังเกตการณ์ทางการเมือง รองลงมา คือ การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง และน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. ทักษะของประชาชนต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ควรทำงานการเมืองอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ควรมีจิตสำนึก มีคุณธรรมจริยธรรม และน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองกับการแสดงบทบาททางการเมืองในทัศนะของประชาชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก ในระดับสูงมากที่สุด $r = 0.809$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ชนชั้นนำทางการเมือง; ชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ; บทบาททางการเมือง

Abstract

The research aims to 1) study the level of the political role of political elites and economic elites in Ubon Ratchathani province. 2) study the opinion of people in Ubon Ratchathani province on the political role of political elites and economic elites, and 3) study the relationship between the political role of political elites and economic elites and the opinion of people. The researchers developed a questionnaire based on a literature review and collected opinions from individuals aged 18 and above in Ubon Ratchathani province. A total of 400 respondents. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson Correlation.

The research results were found that:

1) The overall, political role of the opinion of people is generally at a high level. The aspect with the highest average score is election observation, followed by political partnership, and the lowest score is political participation.

2. Overall, the political role of the opinion of people is generally at a high level. The aspect with the highest average score is creating constructive politics, followed by ethics and conscience, and the lowest score is Consistent Adherence to Democratic Principles.

3. There is a significant positive correlation between the political role of political elites and economic elites in the opinion of people. indicates a positive correlation in the same direction. It was statistically significant at the .01 level and was in high correlation ($r = 0.809$).

Keywords: political elites; economic elites; political roles

1. บทนำ

ในบริบทของสังคมมีผู้คนอยู่หลากหลาย.ซึ่งแต่ละกลุ่มมีอิทธิพลต่อความคิดหรืออีกนัยหนึ่งเป็นผู้นำความคิด กระแสความคิดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นชนชั้นนำ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2555) ได้กล่าวว่า ปัญหาความแตกกร้าวในสังคมไทยปัจจุบันมีสาเหตุมาจากความแตกกร้าวของชนชั้นนำกันเอง หรือเป็นความแตกกร้าวระหว่างชนชั้นนำกับชนชั้นล่าง ชนชั้นนำซึ่งถืออำนาจบริหารจัดการบ้านเมืองไม่ได้ประกอบด้วยกลุ่มเดียว แต่มีกลุ่มใหม่ๆ แทรกตัวเข้ามาอยู่เสมอ ขณะที่กลุ่มเก่าบางกลุ่มที่ถูกลดอำนาจและบทบาทลงก็สามารถกลับมาใช้อำนาจได้ใหม่และเพิ่มพูนอย่างต่อเนื่องก็มี ต่างเข้าไปยึดถือการนำร่วมกันบ้าง แข่งกันบ้าง ในองค์กรและสาขาการบริหารจัดการทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน หรือเป็นพลังทางสังคม หรือวัฒนธรรมที่ทำให้สังคมยอมรับอำนาจ บางกลุ่มก็จับมือเป็นพันธมิตรกัน บางกลุ่มก็ต่อต้าน บางกลุ่มร่วมกัน (ณัชชานุช พิชิตธนาร์ตัน, 2558; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2555)

การเมืองไทยกลับมาสู่การปกครองในระบอบเผด็จการทหารอีกครั้งภายใต้รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือรัฐบาล คสช. การอยู่ภายใต้อำนาจทางการเมืองโดยรัฐบาลทหารในครั้งนี้จึงอยู่ท่ามกลางกระแสเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งจากประชาชนทุกภาคส่วนทวีมากขึ้นอย่างเป็นลำดับ (สยามรัฐออนไลน์, 2562) การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใต้เงื่อนไขของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 88 ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอย่างกว้างขวางในเรื่องความโปร่งใสและเป็นธรรมมากนักน้อยเพียงใด (บีบีซี, 2562) บทบาททางการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำทางเศรษฐกิจมีความสำคัญและมีผลต่อสังคมและการปกครองในหลายด้าน โดยคนกลุ่มชนชั้นนำทางเศรษฐกิจนี้มักมีอิทธิพลในการตัดสินใจทางการเมือง โดยเฉพาะในการบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการกำหนดนโยบายทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจและสังคมในระดับกว้างของประเทศ ขณะเดียวกันก็มักมีบทบาทในการสนับสนุนผู้ทรงอิทธิพลทางการเมือง โดยการร่วมทุนการเลือกตั้งหรือการบริจาคเงินในการแนะนำนโยบายทางการเมือง และเมื่อพรรคการเมืองเหล่านี้เข้าสู่อำนาจก็จะหาโอกาสต่างตอบแทนผลประโยชน์กับกลุ่มทุนธุรกิจ (วิชชุดา สาธิตพร, 2556) ซึ่งสามารถมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารทางการเมือง การสนับสนุนโครงการสังคมและการทำงานที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การสนับสนุนกิจกรรมทางสังคมและการตระหนักถึงความเสี่ยงและปัญหาสังคม และท้ายที่สุดของเรื่องนี้คือ การมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองและการสร้างนโยบายทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อชนชั้นผู้นำพาณิชย์และสังคมในระยะยาว ซึ่งตรงกับที่ Dye and Zeigler (1972, p. 124) ได้อธิบายไว้ว่า ระบบการเมืองจะมีโครงสร้างคล้ายกับรูปพีระมิด กล่าวคือ อำนาจจะมารวมอยู่ที่ยอดของพีระมิด และอำนาจนั้นเกิดมาจากบทบาทหรือตำแหน่งที่ได้ มาจากสถานภาพทางสังคมและทางเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้ทรงอำนาจมักจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญในธุรกิจ การเงิน การทหาร หรือสถานภาพทางการเมืองอื่น ๆ อำนาจจะอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำตลอดเวลา ถึงแม้จะมีการเลือกตั้งแต่อำนาจทั้งหลายก็ยังคงอยู่ในมือของคนกลุ่มเดิมอย่างไม่เคยเปลี่ยนแปลง

นักธุรกิจนายทุนไทยเริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองไทยมากขึ้นในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (จุมพล หนิมพานิช, 2548) จากการศึกษาของ สุตาวรรณ ประชุมแดง, ปิยลักษณ์ โพธิ์วรรณ, และ วินัย ผลเจริญ (2563) พบว่า แรงจูงใจและพัฒนาการการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมือง ได้แก่ การรับผลประโยชน์การทำธุรกิจกับตัวเอง การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งสาธารณะหรือหลังเกษียณ การทำงานพิเศษ การรับรู้ข้อมูลภายใน การใช้สมบัติราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนตัว และการนำโครงการสาธารณะลงใน

เขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง โดยเงื่อนไขที่กลุ่มธุรกิจสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ เงื่อนไขส่วนบุคคล เงื่อนไขด้านการเมืองและนโยบาย เงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ เงื่อนไขด้านสังคม เงื่อนไขด้านกฎหมาย และเงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อม โดยเกิดผลกระทบทางการเมืองทั้งในด้านบวกและลบของกลุ่มธุรกิจที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองแล้วก่อให้เกิดการขัดกันทางผลประโยชน์ ได้แก่ การใช้ตำแหน่งช่วยเหลือญาติสนิทมิตรสหายราชการขาดจิตสำนึกด้านศีลธรรมและจริยธรรม การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน การทำงานอีกแห่งหนึ่งที่ขัดแย้งกับแห่งเดิม และการปิดบังความผิด จึงเกิดการขัดกันทางผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทยซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของนักธุรกิจนั้นมีนานาทัศนะที่แตกต่างกัน โดยกระแสแรกที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของนักธุรกิจ เนื่องจากเห็นว่าระบบการเมืองเองก็ไม่ได้ปิดกั้นห้ามมิให้นักธุรกิจเข้ามาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงไม่ใช่เรื่องเสียหายแต่อย่างใด และกลุ่มธุรกิจถือได้ว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งในสังคมที่ต้องการถ่วงดุลการดำเนินงานของฝ่ายการเมือง เนื่องจากกลุ่มนักธุรกิจเองก็เป็นผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ การมีอำนาจในทางเศรษฐกิจทำให้นักธุรกิจเข้าไปสนับสนุนนักการเมือง เนื่องจากการเล่นการเมืองนั้น ต้องอาศัยในทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก นักการเมืองและนักธุรกิจจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น และจากกรณีนักการเมืองบุกรุกออกเอกสารสิทธิ และเข้าครอบครองกว่า 1,400 ไร่ และออกโฉนดโดยมิ และชาวบ้านเมืองอุบลราชธานี ถูกนายทุนอดีตนักการเมืองออกเอกสารสิทธิทับที่ทำกินเหล่านี้สะท้อนให้เห็นตัวแสดงของคนสองกลุ่มคือกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองในที่นี้หมายถึงนักการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองในที่นี้หมายถึงนายทุนผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง จากปรากฏการณ์และปัญหาดังกล่าวจึงนับเป็นประเด็นทางการเมืองที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบต่อไป (MGR online, 2557; Posttoday, 2558)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองกับทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 1,476,856 คน (Rocket Media Lab, 2566)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) จากประชาชนที่อยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 1,813,008 คน ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 400 คน แล้วย่นำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เมื่อได้ขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี

อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เมืองอุบลราชธานี	217,396	48
ศรีเมืองใหม่	67,649	15
โขงเจียม	34,442	8
เขื่องใน	108,436	24
เขมราฐ	77,957	17
เดชอุดม	172,746	38

อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
นาจะหลวย	55,759	12
น้ำยืน	68,341	15
บุญศรี	89,371	20
ตระการพืชผล	121,807	27
กุดข้าวปุ้น	40,781	9
ม่วงสามสิบ	83,649	18
วารินชำราบ	160,717	35
พิบูลมังสาหาร	129,599	29
ตาลชุม	31,931	7
โพธิ์ไทร	43,651	10
สำโรง	53,028	12
ดอนมดแดง	26,626	6
สิรินธร	50,596	11
ทุ่งศรีอุดม	27,872	6
นาเยี่ย	25,765	6
นาตาล	35,985	8
เหล่าเสือโก้ก	26,678	6
สว่างวีระวงศ์	30,550	7
น้ำขุ่น	31,756	7
รวม	1,813,008	400

2. เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม และนำคำสำคัญที่วิเคราะห์ได้ไปตรวจสอบความตรงและความเชื่อมั่นก่อนนำไปร่างเป็นข้อคำถาม และแบบสอบถามสำหรับนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำเอาสาระสำคัญที่ผ่านการตรวจสอบมาแล้วจากผู้เชี่ยวชาญไปสร้างเป็นข้อคำถาม ซึ่งมีหลักการเบื้องต้นในการร่างข้อคำถามประกอบด้วย 1) สื่อสารและทำความเข้าใจได้ตรงกันกับวัตถุประสงค์วิจัย 2) อธิบายสภาพเหตุการณ์หรือที่เกี่ยวกับตัวแปรให้เกิดความรู้ได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง 3) สะท้อนความจริงได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะการสร้างข้อคำถามแต่ละข้อส่งผลต่อคุณภาพของงานวิจัยนี้ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2.2 ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น โดยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมาได้จากขั้นตอนที่ 1 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความตรงกันในทางทฤษฎี และนำเอาความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมาพัฒนาแบบสอบถามให้มีความถูกต้องมากขึ้น ต่อจากนั้นผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องมาก ทั้งนี้เพราะความถูกต้องของตัวบ่งชี้แต่ละตัวอยู่ในแต่ละข้อคำถามจะแสดงความสามารถในการวัดแนวคิดและทฤษฎีออกมาเป็นตัวเลขได้แล้ว ยังต้องมีความสามารถในการวัดผลได้ตรงกับสภาพความจริงที่มีอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนั้นแล้วความถูกต้องของแบบสอบถามยังสังเกตได้ชัดจากความสามารถในการแปลความหมายได้อย่างเหมาะสมกับการวัด (ประสพชัย พสุนนท์, 2558)

2.3 ขั้นตอนการนำไปทดลองใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่อยู่นอกพื้นที่ประชากร และนำกลับมาทดสอบความตรงกับความเชื่อมั่น ผลทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลทดสอบความตรงและความเชื่อมั่น

ผลทดสอบ	บทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมือง และชั้นชั้นนำทางเศรษฐกิจ	ทัศนคติของประชาชน
Goodness of fit	Chi-Square 17.94 df 2 Sig. 000	Chi-Square 29.15 df 4 Sig. 000
KMO	.872	.914
Extraction	.672-.725	.630-.755
Variance	62.927%	63.392%
Alpha	.964	.950
Corrected item	.489-.670	.515-.747

จากตารางที่ 2 พบว่าแบบสอบถามนี้มีความตรงและความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น โดยมีผลทดสอบดังนี้ แบบสอบถามทั้งสองตัวแปรมีค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญที่ .000 มีค่า KMO ที่ .872 และ .914 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ .80 มีน้ำหนักตามค่า Extraction ระหว่าง .672-.725 และระหว่าง .630-.755 มากกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ที่ .50 มีค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 กล่าวคือมีค่าเท่ากับร้อยละ 62.927 และร้อยละ 63.392 มีค่า Alpha ที่ .964 และ .950 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ .80 มีความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .489-.670 และระหว่าง .515-.747 มากกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ที่ .40 ดังนั้นจึงแปลผลได้ว่าแบบสอบถามนี้มีความตรงและความเชื่อมั่นตามมาตรฐานวิชาการ

3. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและประกาศรับสมัครอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลแก่นักวิจัยในแต่ละอำเภอตัวอย่างตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

3.2 จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัย แจกแบบสอบถามพร้อมทั้งให้คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนนัดหมายการนำส่งแบบสอบถามกลับคืนผ่านผู้ช่วยวิจัยในแต่ละอำเภอ

3.3 ติดตามผลการเก็บแบบสอบถามกลับคืน

3.4 ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยผู้วิจัยคัดแยกเอาแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ $\bar{X}$, S.D. และสถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบ Pearson Correlation โดยมีเกณฑ์แปลผลความสัมพันธ์ ต่อไปนี้

ค่า r ต่ำกว่า .30 ลงมา แปลผลได้ว่า มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

ค่า r ระหว่าง .30-.59 แปลผลได้ว่า มีความสัมพันธ์กัน น้อย

ค่า r ระหว่าง .60-.69 แปลผลได้ว่า มีความสัมพันธ์กัน ปานกลาง

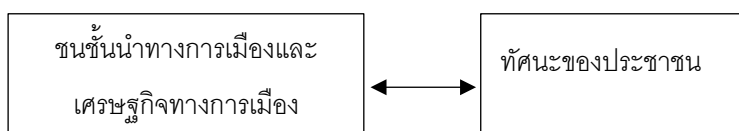
ค่า r ระหว่าง .70-.79 แปลผลได้ว่า มีความสัมพันธ์กัน มาก

ค่า r ระหว่าง .80 ขึ้นไป แปลผลได้ว่า มีความสัมพันธ์กัน มากที่สุด

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงการแสดงบทบาทของชนชั้นนำทางการเมือง และชนชั้นนำทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อชัยชนะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย โดยผู้วิจัยจึงได้สรุปตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงใน ภาพที่ 1

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 3 ระดับของบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

บทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปล
ทางการเมือง			
1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.26	0.67	มาก
2 การสังเกตการณ์ทางการเมือง	4.28	0.61	มาก
3 การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง	4.27	0.65	มาก
รวม	4.27	0.65	มาก

จากตารางที่ 3 บทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.65) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสังเกตการณ์ทางการเมือง ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.65) และน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.67)

วัตถุประสงค์ ข้อ 2 เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง

ตารางที่ 4 ระดับค่าเฉลี่ยทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง

ทัศนคติของประชาชนต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของ ผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ควรทำงานการเมืองอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์	4.36	0.64	มาก
2. ควรมีจิตสำนึก มีคุณธรรมจริยธรรม	4.29	0.63	มาก
3. การปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย	4.11	0.87	มาก
4. ควรเล่นเกมการเมือง ช่วยกันพัฒนาการเมืองไทย	4.27	0.72	มาก
รวม	4.27	0.83	มาก

จากตารางที่ 4 ทัศนคติของประชาชนต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.83) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ควรทำงานการเมืองอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.6) รองลงมา คือ ควรมีจิตสำนึก มีคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.63) และน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.87)

วัตถุประสงค์ ข้อ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองกับทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองกับทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

บทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง	ทัศนคติของประชาชน			
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	.864**	.000	บวก	มากที่สุด
การสังเกตการณ์ทางการเมือง	.695**	.000	บวก	ปานกลาง
การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง	.867**	.000	บวก	มากที่สุด
รวม	.809**	.000	บวก	มากที่สุด

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองกับการแสดงบทบาททางการเมืองในทัศนคติของประชาชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก ในระดับสูงมากที่สุด $r = 0.809$ กล่าวคือ เมื่อผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองกับการแสดงบทบาททางการเมือง ความสำคัญมากขึ้นจะทำให้ทัศนคติของประชาชน เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมากที่สุด 2 ข้อ คือ การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ข้อที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง มี 1 ข้อ คือ การสังเกตการณ์ทางการเมือง สรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองกับการแสดงบทบาททางการเมือง มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชน ในระดับสูงมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสังเกตการณ์ทางการเมือง รองลงมา คือ การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง และน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองเกิดขึ้นในประเทศไทย ด้วยเหตุผลทางโครงสร้าง และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างอำนาจทางการเมืองและ

อำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้กลุ่มชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองเข้ามาเป็นมืบทบาทางการเมืองด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น โดยกลุ่มนักธุรกิจกลายมาเป็นนักการเมืองและสามารถใช้อำนาจทางการเมืองผลักดันนโยบายสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะนโยบายด้านเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างรวดเร็วแต่อีกด้านหนึ่งทำให้ยังมีการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิโชค ลางคุลานนท์ (2562) ได้ศึกษาพัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การมีบทบาทของกลุ่มธุรกิจการเมืองได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางการเมืองทั้งในด้านบวกและลบ หากกลุ่มธุรกิจการเมืองเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยสำนักในสถานะของตนว่า เข้ามาเพื่อจะนำความรู้ความสามารถหรือนำเสนอแนวคิด นโยบายที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาประเทศ ย่อมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ แต่หากใช้บทบาทหรืออำนาจเพื่อแสวงหาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้กับตนและพวกพ้อง โดยมีได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักย่อมจะก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศชาติอย่างมหาศาล

2. ทิศนะของประชาชนต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ควรทำงานการเมืองอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ควรมีจิตสำนึก มีคุณธรรมจริยธรรม และน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักการเมืองจะถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ติดขัดกับตำแหน่งอำนาจ แม้การดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะส่งผลในทางลบก็ตาม สอดคล้องกับไทยโพสต์ (2562) ทำแบบสำรวจ การทำหน้าที่ของนักการเมือง ณ วันนี้ในสายตาประชาชนสรุปผลได้ ดังนี้

2.1 การทำหน้าที่ของนักการเมือง ณ วันนี้ แบบไหน? ที่ประชาชนชื่นชม อันดับ 1 ทำตามสัญญาที่ให้ไว้ เชื่อสัตย์ ไม่ทุจริต (58.90%) อันดับ 2 ใช้ความรู้ความสามารถแก้ปัญหา มีผลงาน (44.34%) อันดับ 3 เสียสละ ทุ่่มเท เป็นกลาง ตรงไปตรงมา (34.74%) อันดับ 4 เป็นผู้แทนที่ดีของประชาชน เป็นปากเป็นเสียง (33.33%) อันดับ 5 เข้าถึง ใกล้ชิดประชาชน ดูแลสม่ำเสมอ (14.99%)

2.2 การทำหน้าที่ของนักการเมือง ณ วันนี้ แบบไหน? ที่ประชาชนอยากให้ปรับปรุง อันดับ 1 ขาดเสียสละ ทำเพื่อผลประโยชน์ เงินทอง (40.04%) อันดับ 2 ไม่ทำงาน ดีแต่พูด

(38.63%) อันดับ 3 ทะเลาะเบาะแว้ง สร้างกระแสให้ตัวเอง (32.48%) อันดับ 4 ทำงานซ้ำ ไม่มีประสิทธิภาพ (29.50%) อันดับ 5 ไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่เคารพเสียงส่วนใหญ่ (24.32%)

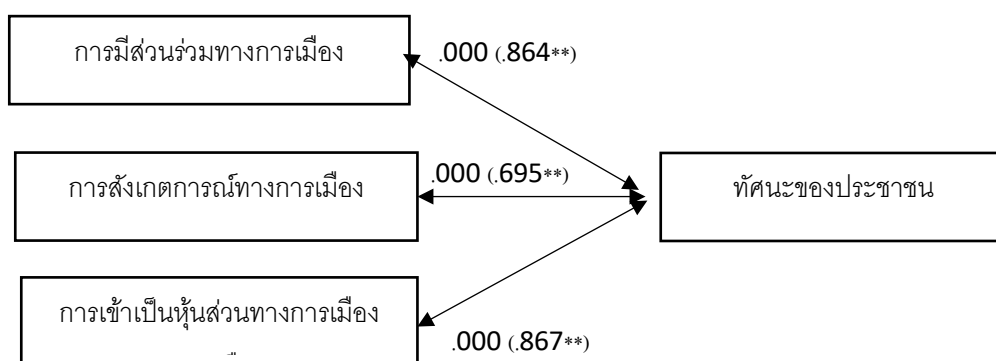
2.3 สิ่งที่ประชาชนอยากฝากบอก “นักการเมือง” ณ วันนี้ คือ อันดับ 1 เป็นนักการเมืองที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดี (42.92%) อันดับ 2 ทำงานการเมืองอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ (39.32%) อันดับ 3 มีจิตสำนึก มีคุณธรรมจริยธรรม (37.28%) อันดับ 4 ปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย (18.30%) อันดับ 5 เลิกเล่นเกมการเมือง ช่วยกันพัฒนาการเมืองไทย (15.81%) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พล เหลืองรังสี (2562) ศึกษาคุณลักษณะของนายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมกับสังคมไทยตามทฤษฎีของนักศึกษาคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของนายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมกับสังคมไทย มีคะแนนเฉลี่ย 4.14 คะแนน และด้านบุคลิกภาพมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด (4.21 คะแนน) ด้านคุณธรรม (คะแนนเฉลี่ย 4.17) ด้านอารมณ์และ สังคม (4.12 คะแนน) และด้านความรู้ความสามารถ (4.05 คะแนน) ตามลำดับ

3. ชี้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองกับการแสดงบทบาททางการเมือง มีความสัมพันธ์กับทัศนะของประชาชน ในระดับสูงมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ชนชั้นนำทางการเมืองและชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ มีบทบาททางการเมืองในการเข้าร่วมการประชุมทางการเมืองของพรรคการเมือง การเข้าร่วมการประชุมเรียกร้องความต้องการผ่านนักการเมือง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกทางการเมือง สมาชิกกลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง ประเด็นเหล่านี้ถือเป็นประเด็นด้านการเรียกร้อง ต่อสู้ เจริญกับระบอบการเมืองที่เป็นไปตามการจัดการของรัฐบาล หรือข้อขัดแย้งทางการเมืองที่สำคัญในสังคม สอดคล้องกับ Tang (2011) ได้ศึกษาเรื่อง “The Political Behavior of the Chinese Middle Class” โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในประเทศจีน และพบว่าประชาชนจีนในกลุ่มชนชั้นกลางมีความสนใจทางการเมือง และให้ความสำคัญกับการต่อสู้ในทางการเมืองเป็นอย่างมากผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียกร้อง เจริญต่อตรงกับข้อขัดแย้ง และนโยบายทางการเมืองของรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประชาชนจีนในกลุ่มชนชั้นกลางจะมีพฤติกรรมทางการเมืองที่ดีในทางประชาธิปไตย พฤติกรรมทางการเมืองโดยภาพรวมของประชาชนจีนในกลุ่มชนชั้นกลางก็ไม่ได้มีความแตกต่างกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่อยู่ต่างชนชั้นมากนัก และสอดคล้องกับ ณรุจน์ วศินปิยมงคล (2558) ที่กล่าวว่า ชนชั้นกลางนั้นไม่ได้มีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตย แต่กลับมีบทบาทในการทำให้ดัชนีความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ

ลดต่ำลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ สว่างภณกาญจนา (2565) ได้ศึกษาการดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการทหาร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2562 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองไทย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มข้าราชการประจำ กลุ่มขุนนาง นักวิชาการและกลุ่มทุน เป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่เข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองจากการถูกแต่งตั้งหรือมอบหมายตำแหน่งทางการเมืองจากภาครัฐ และถูกรัฐตั้งให้เข้ามาเป็นผู้สนับสนุนรัฐบาล โดยกลุ่มเหล่านี้สามารถเข้ามาสู่การเป็นชนชั้นนำทางการเมืองโดยไม่จำเป็นต้องมีภูมิหลังทางการเมือง รวมทั้งไม่ต้องผ่านกระบวนการทางการเมือง

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2. การส่งเสริมบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองจังหวัดอุบลราชธานี

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้คือการแสดงบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชน ดังนั้น ชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมืองจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน รวมถึงการเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองด้วยการปฏิบัติตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย ควรเลิกเล่นเกมการเมือง และช่วยกันพัฒนาการเมืองอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ การมีจิตสำนึก มีคุณธรรม

7. ข้อเสนอแนะ

1. ชี้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง ควรให้ความสำคัญถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง การสังเกตการณ์ทางการเมือง และการเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง
2. การแสดงบทบาททางการเมืองของชี้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจทางการเมือง ควรให้ทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ มีจิตสำนึก มีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย และควรเล่นเกมการเมือง ช่วยกันพัฒนาการเมืองไทย

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ สว่างภณกาญจนา. (2565). การดำรงอยู่ของชนชั้นนำทางการเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และระบอบเผด็จการทหาร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2562 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- จุมพล หนิมพานิช. (2548). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่: หลักการแนวคิด และกรณีตัวอย่างของไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณรุจน์ วศินปิยมงคล. (2558). บทปริทัศน์หนังสือชนชั้นกลางและการถดถอยของประชาธิปไตย. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 9(1), 144-148
- ณัชชา นุช พิชิตนารัตน์. (2558). แนวคิดวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 3(2), 1-28.
- ไทยโพสต์. (2562). ประชาชนอยากเห็นนักการเมืองน้ำดี ไม่ขายเสียงทำเพื่อผลประโยชน์เงินทอง. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/de>
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2555). บทบาทชนชั้นนำและการเมืองภาคประชาชน. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2011/08/36288>
- บีบีซี. (2562). เลือกตั้ง 2562: สหรัฐฯ-มูลนิธิดีกรกลางเพื่อประชาธิปไตย เรียกร้อง กกต. โปร่งใสเป็นธรรม. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/international-47707474>
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 27(1), 144-163.

- พล เหลืองรังสี. (2562). คุณลักษณะของนายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมกับสังคมไทยตามทฤษฎีของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9* (น.1765-1773). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิชุดา สาคิตพร. (2556). เครือข่ายธุรกิจของนักการเมืองไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 11(2), 24-47.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.
- สยามรัฐออนไลน์. (2562). เลื่อนเลือกตั้ง ในมติ ประชาชน. สืบค้นจาก <https://siamrath.co.th/c/61385>
- สิทธิโชค ลางกุลานนท์. (2562). *พัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุดาวรรณ ประชุมแดง, ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, และ วินัย ผลเจริญ. (2563). การขัดกันของผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(6), 102-117.
- Dye, T. R., & Zeigler, L. H. (1972). *The Irony of Democracy: an uncommon introduction to American politics* (2nd ed.). Duxbury Press.
- MGR Online. (2557). ผวจ.อุบลฯ สั่งเพิกถอนโฉนดที่ดินบุ่งสระพัง เตรียมเอาผิดนายทุนนักการเมืองบุกรุก. สืบค้นจาก *MGR Online*. <https://mgronline.com/local/detail/9570000104299>
- Posttoday. (2558). จ่อร้องนายกฯ ถูกละเมิดออกเอกสารสิทธิทับที่ทำกิน. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/politics/399077>
- Rocket Media Lab. (2566). เปิดข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 66 รายภาค-รายจังหวัด และจำนวน ส.ส. สืบค้นจาก <https://rocketmedialab.co/election-66-3/>
- Tang, M. (2011). The Political Behavior of the Chinese Middle Class. *Journal of Chinese Political Science*, 16(4), 373-387.

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายและความร่วมมือเครือข่าย
ย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจ
ภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ *

Policy Driving Strategy and Network Collaboration
in the Old City of Chiang Rai under the framework
of the Northern Economic Corridor and Becoming
a Creative Economy City

วิกรม บุญนุ่น

Vikrom Boonnun

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University

Email: Krittamate2017@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบาย และความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่า จังหวัดเชียงราย ภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) พัฒนายุทธศาสตร์และขับเคลื่อนนโยบายความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาย่านเมืองเก่าในอำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเวียงป่าเป้า จำนวน 30 คน นักท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่าจำนวน 400 คน และ

* ได้รับความเห็นชอบ: 11 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 15 พฤษภาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 27 พฤษภาคม 2567

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เมืองเก่าทั้ง 3 อำเภอ จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย

ผลการศึกษาพบว่า ย่านเมืองเก่าของจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพด้านความเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และด้านความเป็นอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านย่านเมืองเก่าต่อระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือของจังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 6 ประเด็น ประกอบด้วย 1) การยกระดับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและบริการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในยุค Next Normal 2) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความพร้อมของจังหวัดเชียงรายในการเป็นประตูสู่ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 3) การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของแนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบัน 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาย่านเมืองเก่าในจังหวัดเชียงรายเชื่อมโยงระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือ 5) การพัฒนาฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือ และ 6) การยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรมและปศุสัตว์ และงานศิลปะ

คำสำคัญ: ระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือ; ยุทธศาสตร์การพัฒนา; เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

The research on policy-driving strategy and network collaboration in the old city of Chiang Rai under the framework of the northern economic corridor and becoming a creative economy city aims to 1) analyze the potential of tourist attractions in the old town under the northern economic corridor and 2) develop strategies and driving policies for cooperation in the Chiang Rai old City network under the framework of the northern economic corridor and creative economy cities. The population used in this research are 1) 30 people involved in the promotion and development of the old town in Mueang Chiang Rai district,

Chiang Saen district, and Wiang Pa Pao district, 2) 400 tourists and 3) 45 tourism stakeholders in the old town area of 3 districts. The research instruments are questionnaires, in-depth interviews, and focus-group discussions.

The results reveal that the old city area of Chiang Rai province has the potential to be a tourism and health tourism industry and an agricultural and food industry. The strategic plan for driving policies and strategies in the old city towards the Northern Economic Corridor of Chiang Rai province has 6 aspects; 1) upgrading the potential development of tourism and service personnel to meet the needs of the Next Normal era. 2) Promoting public relations and creating awareness about Chiang Rai Province's readiness to be a gateway for cooperation in the Mekong Sub-region. 3) Developing standards for tourist attractions and tourism activities in line with changes in current tourism trends. 4) Creating a network of cooperation in developing the old city area in Chiang Rai province, linking the Northern Economic Corridor. 5) Development of databases and information technology to promote the movement of Chiang Rai province under the Northern Economic Corridor framework. 6) Upgrading and adding value to products from wisdom, cultural products, agricultural and livestock products, and works of art.

Keywords: northern economic corridor; development strategies, creative economy

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเปิด (open economy) คือเป็นประเทศที่ติดต่อทำการซื้อขายสินค้าและบริการกับประเทศเพื่อนบ้าน การค้าระหว่างประเทศ จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกในการพัฒนาและนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศ รวมทั้งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ การค้าระหว่างประเทศของไทยที่ผ่านมาพบว่าประเทศไทยส่วนใหญ่จะขาดดุลการค้า และได้

ดุลการค้าการชำระเงินเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสินค้าส่งออกของไทยส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าเกษตรกรรม เศรษฐกิจและการค้าของไทยในระยะที่ผ่านมาจึงขยายตัวในอัตราที่สูงมาก แต่จากสถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปกล่าวคือ ได้มีการนำมาตรการใหม่ๆ มาเป็นข้ออ้างในการกีดกันการค้ามากขึ้น เช่น การใช้มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด และ ตอบโต้การอุดหนุนการห้ามนำเข้าโดยอัตโนมัติ โดยใช้เหตุผลทางสุขอนามัย มาตรฐานสินค้าหรือสิ่งแวดล้อม การแข่งขันในตลาดการค้าโลกที่มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น ในส่วนของประเทศไทยนอกจากแสวงหาผลประโยชน์จากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการค้าของโลกโดยเข้าร่วมในกลุ่มเศรษฐกิจการค้าที่มีผลประโยชน์สอดคล้องกัน (พหุริ สุวรรณศรี และ สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ, 2565) ยังมีความต้องการในการปรับเปลี่ยนและการนำเอาสภาพบริบทในประเทศ และต่างประเทศมาใช้ อย่างเช่นกรณีของกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ตามกรอบความร่วมมือในระดับภูมิภาค เช่น ประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วยกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนกรอบความร่วมมืออื่นๆ ในอนุภูมิภาค เช่น โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงหรือ Greater Mekong Sub-region: GMS กรอบความร่วมมือ CLMV (Cambodia, Lao PDR, Myanmar และ Vietnam) และ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

ภายใต้ความร่วมมืออันส่งผลต่อการเชื่อมต่อเป็นลักษณะวงกลม ทำให้เกิดการเชื่อมโยงกลายเป็นระเบียงเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งเหนือและใต้ (North-South Economic Corridor) โดยส่งผลกระทบต่อภาคเหนือตอนบนเป็นอย่างมาก กลายเป็นแหล่งรองรับการค้าการลงทุนมาจากประเทศจีนผ่านมายังประเทศลาว โดยประเทศจีนยังได้มีนโยบายแนบชิดเกี่ยวกับการขึ้นนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางหรือ One Belt One Road เชื่อมยุโรป-เอเชีย สร้างเส้นทางสายไหมแห่งใหม่ (New Silk Road) ทั้งทางบกและทางทะเลโดยลงไปทางทิศใต้ผ่านไทยทั้งทางถนนและทางรถไฟเพื่อออกทะเลทั้งทางอันดามันและอ่าวไทย (ชัยยุทธ ชินกุล, 2561) โดยการเชื่อมต่อเส้นทางตั้งแต่ภาคเหนือตอนบนถือเป็นโอกาสสำคัญในการค้าการลงทุนในพื้นที่ของจังหวัดเชียงรายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะโอกาสในด้านการท่องเที่ยว ด้านความเป็นย่านเมืองเก่าในจังหวัดเชียงรายอันเป็นเมืองที่มีลักษณะพิเศษ นับแต่ยุคราชวงศ์มังรายและยุครัตนโกสินทร์ (ยุคปัจจุบัน) นับไปสู่จุดเด่นของเมืองเชียงรายคือการเป็นเมืองที่มีลักษณะของการเป็นย่านชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ได้แก่ ชุมชนจีนยูนาน่านอินเดีย ย่านชาวจีนที่มีการรวมตัวกันเข้มแข็ง (นครินทร์ น้ำใจดี, 2565) ส่งผลอย่างยิ่งต่อลักษณะของเศรษฐกิจสร้างสรรค์อันนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าในด้านผลิตภัณฑ์เชิงพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย

เพื่อสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเมืองเก่าเพื่อตอบสนองต่อฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศและของจังหวัดเชียงราย รวมถึงการส่งเสริม Lanna Wellness Cluster การผลักดันประเด็น Northern Food Valley การสนับสนุน Startup Digital Content การขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะ (Smart City) การฟื้นฟูย่านเมืองเก่า การเชื่อมโยงเมืองวัฒนธรรม (Cultural Cities) และการส่งเสริมหัตถกรรมสร้างสรรค์ (Creative Crafts) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการสร้างยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนนโยบายและความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์
2. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์และขับเคลื่อนนโยบายความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะย่านเมืองเก่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์จำนวน 3 อำเภอด้วยกันคือ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเวียงป่าเป้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ตัวแทนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย พาณิชยจังหวัดเชียงราย หัวหน้าสำนักงานยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักวิจัยอิสระ ศิลปิน นักวิชาการในสถาบันการศึกษา สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ตัวแทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเชียงราย ผู้บริหารและหรือผู้ประกอบการมรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มศิลปะ กลุ่มสื่อ สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านเมืองเก่า รวมทั้งสิ้น 30 คน

1.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มศิลปะ กลุ่มสื่อ สินค้าและบริการ ในพื้นที่ย่านเมืองเก่าทั้ง 3 อำเภอคือ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเวียงป่าเป้า กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ทราบจำนวนประชากร (W.G. Cochran, 1953) ดังนี้

$$e = z \frac{s}{\sqrt{n}} \text{ หรือ } n = \left(\frac{z \cdot s}{e} \right)^2$$

เมื่อ e แทน ความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้ Z แทน ความมั่นใจที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ถ้า $Z = 0.05$ มีค่าเท่ากับ 1.96 และถ้า $Z = 0.01$ มีค่าเท่ากับ 2.58 S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรสามารถระบุได้จำนวน 400 คน

ประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มศิลปะ กลุ่มสื่อ อาหาร สินค้า ของฝากของที่ระลึก และบริการด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่ย่านเมืองเก่าทั้ง 3 อำเภอคือ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเวียงป่าเป้า ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน 2) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ย่านเมืองเก่าทั้ง 3 อำเภอ เช่น ผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ผู้ผลิตสินค้าและหัตถกรรม ผู้จำหน่ายของฝากของที่ระลึก ผู้ผลิตอาหารแปรรูป ภาคการเกษตร หน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ องค์การอิสระ ผู้ให้บริการที่พัก ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค เจ้าของอาคาร/สถานที่ เป็นต้น จำนวนอำเภอละ 15 ราย รวมจำนวน 45 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ครอบคลุมย่านเมืองเก่าในอำเภอสำคัญ 3 อำเภอได้แก่

2.1 ย่านเมืองเก่าอำเภอเมืองเชียงรายประกอบไปด้วย มรดกทางวัฒนธรรม วัดกลางเวียง วัดพระสิงห์ วัดมิ่งเมือง วัดมุงเมือง วัดศรีเกิด วัดพระแก้ว วัดจำเมือง โบสถ์คริสจักรที่ 1 เวียงเชียงราย คริสจักรที่ 2 เชียงราย ศาลเจ้าแซ่ฮี้ ศาลเจ้ามูลนิธิสารธารณะกุศล เชียงรายและศาลเจ้าพ่อดอยทอง มัสยิดารูลอามานเชียงราย กำแพงเมืองและคูเมือง ในอำเภอเมืองเชียงราย โรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค แม่กกวิลลา(โรงเรียนดรุณศึกษา) จุดหมายตาของเมือง (หอนาฬิกา) สถานีตำรวจภูธรเมืองเชียงราย (หลังเก่า)กลุ่มศิลปะ ประกอบไปด้วย พิพิธภัณฑ์

และลานกลางเมือง กล่าวคือ พิพิธภัณฑ์เชียงราย พิพิธภัณฑ์ภาพเก่าเมืองเชียงราย (ศาลากลางหลังแรก) สวนตุงและโคมเชียงราย ขรัวศิลป์ วัตร่องขุน กลุ่มสื่อ ประกอบไปด้วย บ้านมิชชันนารี สินค้าและบริการ ประกอบไปด้วย ร้านซีเปียวพาณิชย์ ร้านอุดมมิตร ร้านอิมกี โรงเรียนแรมบ้านนอนเพลิน บ้านเก่าแก่ปูน ร้านข้าวซอยอิสลาม หนองสีแจ่ง ร้านสามดาว ร้านกองหลวง

2.2 ย่านเมืองเก่าอำเภอเชียงแสนประกอบไปด้วย มรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มศิลปะ กลุ่มสื่อ สินค้าและบริการ ประกอบไปด้วย เวียงหิรัญนครเงินยาง และ เมืองโบราณเชียงแสน

2.3 ย่านเมืองเก่าอำเภอเวียงป่าเป้าประกอบไปด้วย มรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มศิลปะ กลุ่มสื่อ สินค้าและบริการ ประกอบไปด้วย พระธาตุแม่เจดีย์ พระธาตุม่อนพระเจ้าหลายเมือง โบราณเวียงกาหลง สวนสาธารณะบ้านขุมเมืองเย็น ดอยลังกา บ่อน้ำพุร้อน หมู่บ้านแม่ชะจาน เชื้อนดอยงู อ่างเก็บน้ำแม่ฉางข้าว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ทั้ง 3 อำเภอ และ 3) การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อการสร้างยุทธศาสตร์โดยกิจกรรมการระดมสมอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การตรวจสอบเนื้อหาจากการสัมภาษณ์และกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยด้วยเทคนิคสามเส้า (Data Triangulation)

5. การวางแผนและดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 (D0O) จัดทำกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายและความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ **ขั้นที่ 2 (R1A)** เป็นขั้นของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง **ขั้นที่ 3 (R1O)** ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายและความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือ **ขั้นที่ 4 (D1A)** เป็นขั้นของการวางแผนการวิจัยและการเก็บข้อมูล **ขั้นที่ 5 (D1O)** นำเครื่องมือที่ดำเนินการปรับแก้ในขั้นตอนที่ 4 มาดำเนินการวิเคราะห์หาค่าความตรงกับผู้เชี่ยวชาญโดยใช้รูปแบบของการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา **ขั้นที่ 6 (R2A)** นำเครื่องมือที่ผ่านการวิเคราะห์มาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล **ขั้นที่ 7 (R2O)** ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภายใต้

กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ **ขั้นที่ 8 (D2A)** นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยดำเนินการแบ่งเป็นหมวดหมู่และจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในกิจกรรมการระดมสมองโดยขั้นตอนในการระดมสมองเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ **ขั้นที่ 9 (D3A)** นำข้อมูลที่ได้จากการจัดทำยุทธศาสตร์ในกิจกรรมระดมสมองมาสังเคราะห์และจัดทำร่างยุทธศาสตร์ **ขั้นที่ 10 (D3O)** นำร่างยุทธศาสตร์ไปขยายผลเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเมืองเก่าภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษายุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายและความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถสรุปผลการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สรุปได้ ดังนี้

1. ผลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 400 ชุด พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 68.00 มีช่วงอายุเฉลี่ย 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.50 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.50 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไป นักท่องเที่ยวส่วนมากเคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงราย คิดเป็นร้อยละ 76.00 ในด้านระยะเวลาในการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 1-2 วัน คิดเป็นร้อยละ 62.80 หากพิจารณาจากวิธีการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เดินทางกับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 51.50

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว พบว่า ศักยภาพด้านความเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการบริการอาหารไทย มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.88) ศักยภาพด้านความเป็นอุตสาหกรรมดิจิทัล พบว่า การให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมทั่วถึงในพื้นที่ มีความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.58) ศักยภาพด้านความเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า ประเด็นที่มีความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด ได้แก่ ในพื้นที่มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เทศกาล งานแสดงถนนคนเดิน ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 4.89) และ ศักยภาพด้านความเป็นอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร พบว่า ประเด็นที่ได้รับความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด คือ ในพื้นที่มีผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรที่

หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 4.72) และ มีแหล่งจำหน่ายสินค้าด้านการเกษตรที่เพียงพอต่อความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 4.62) จากการวิเคราะห์ภาพรวมในการประเมินศักยภาพย่านเมืองเก่าในจังหวัดเชียงราย การประเมินศักยภาพย่านเมืองเก่าในจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากมุมมองของนักท่องเที่ยว สามารถ นำเสนอได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: การประเมินศักยภาพย่านเมืองเก่าในจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากมุมมองของนักท่องเที่ยว

อำเภอ	อุตสาหกรรม สร้างสรรค์		อุตสาหกรรม ดิจิทัล		อุตสาหกรรม ท่องเที่ยวและ ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ		อุตสาหกรรม เกษตรและอาหาร	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
อำเภอเมืองเชียงราย	3.66	.797	3.52	.851	4.58	.636	4.33	.798
อำเภอเชียงแสน	3.69	.754	3.41	.829	4.59	.604	4.40	.671
อำเภอเวียงป่าเป้า	3.67	.767	3.51	.787	4.60	.583	4.44	.727
ภาพรวมจังหวัด เชียงราย	3.67	.771	3.48	.822	4.60	.607	4.39	.734

จากตารางที่ 1 พบว่า จากมุมมองของนักท่องเที่ยวทำให้เห็นถึงศักยภาพของจังหวัดเชียงราย โดย ประเด็นที่ได้รับความคิดเห็น ในระดับ มากที่สุดคือ ความเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 4.60 รองลงมาคือ ความเป็นอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ได้รับความคิดเห็นในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 4.39 ในขณะที่ศักยภาพความเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ได้รับความคิดเห็นโดยรวมในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.67 และศักยภาพความเป็นอุตสาหกรรมดิจิทัล ได้รับความคิดเห็นโดยรวมในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.48 เมื่อพิจารณารายอำเภอพบว่า มีภาพรวมไปในทิศทางเดียวกันกับภาพรวมระดับจังหวัด

2. จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้ประกอบการ) โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 64.40 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 35.60 รายได้ต่อเดือนเฉลี่ยส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง

อยู่ที่ 30,001 บาทขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างมีความเกี่ยวข้องที่หลากหลายกับแหล่งท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า เช่น เป็นผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ผู้ผลิตสินค้าและหัตถกรรม ผู้จำหน่ายของฝาก/ของที่ระลึก ผู้ผลิตอาหารแปรรูป ภาคการเกษตร หน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ องค์การอิสระ ผู้ให้บริการที่พัก ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค เจ้าของอาคาร/สถานที่ เป็นต้น โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในมุมมองของผู้ประกอบการ สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในมุมมองของผู้ประกอบการ

ประเด็นคำถาม	$\bar{x}$	S.D.
ศักยภาพพื้นที่		
- ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่มีจำนวนเพียงพอ	3.47	1.12
- แรงงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่มีจำนวนเพียงพอ	3.89	1.13
- พื้นที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงขึ้น	3.24	1.13
- ผู้ประกอบการมีความพร้อมในการผลิตหรือให้บริการด้านการท่องเที่ยว	4.64	0.57
- พื้นที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	3.00	1.17
- ภาคเอกชนมีการลงทุนด้านสินค้าและบริการท่องเที่ยวในพื้นที่	3.93	0.99
- มีการสนับสนุนจากภาคการศึกษาในด้านการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว	3.36	1.00
สรุปภาพรวม	3.64	.951
ศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม		
- มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี หรือ นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการบริการด้านการท่องเที่ยว	2.78	0.77
- มีการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการพัฒนานวัตกรรมการผลิตและบริการด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ	2.73	1.25
- มีการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการพัฒนานวัตกรรมการผลิตและบริการด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาคเอกชน	3.22	0.82

ประเด็นคำถาม	$\bar{x}$	S.D.
- มีการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการพัฒนานวัตกรรมการผลิตและบริการด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานด้านการศึกษา	3.42	1.27
- มีการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวกับภาครัฐ / เอกชน / หน่วยงานด้านการศึกษา	3.89	0.91
สรุปภาพรวม	3.20	.941
ความต้องการและมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		
- มีตลาดและกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน	4.51	0.84
- จำนวนของตลาดและกลุ่มลูกค้ามีความเพียงพอ	3.49	0.94
- มีการกำหนดตำแหน่งทางการตลาดที่แน่นอน	3.67	1.11
- สินค้าหรือบริการด้านการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า	4.44	0.81
- มีการใช้ศักยภาพที่มีอย่างเต็มที่ในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้า	4.80	0.40
- ได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดและการส่งเสริมการขายจากภาครัฐ	3.64	0.88
- ได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดและการส่งเสริมการขายจากภาคเอกชน	3.67	0.88
- ได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดและการส่งเสริมการขายจากภาคการศึกษา	3.84	1.11
สรุปภาพรวม	4.01	.807
แนวโน้ม		
- ผลจากการประกอบการมีแนวโน้มที่ดีขึ้น	4.02	0.72
- การประยุกต์ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ มาพัฒนาศักยภาพของการประกอบการในพื้นที่	3.29	1.04
- มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่	3.22	1.08
- มีแนวโน้มในการนำนโยบายภาครัฐหรือตลาดโลกมาสนับสนุนการประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่	3.67	0.93
สรุปภาพรวม	3.55	.899

จากตารางที่ 2 พบว่า จากภาพรวมของมุมมองผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวในประเด็นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในเมืองเก่า สามารถเรียงลำดับ ได้ดังต่อไปนี้ ด้านความต้องการและมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีค่าเฉลี่ยภาพรวมที่ 4.01 หรือ ระดับมาก รองลงมา คือ ศักยภาพด้านพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยภาพรวมที่ 3.64 หรือระดับมาก ด้านแนวโน้มมีค่าเฉลี่ยภาพรวม

ที่ 3.55 หรือ ระดับมาก และศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยภาพรวมที่ 3.20 หรือ ระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์และขับเคลื่อนนโยบายความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบงเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์โดยจัดประชุมกลุ่มย่อยกับตัวแทนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย พาณิชยจังหวัดเชียงราย หัวหน้าสำนักงานยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักวิจัยอิสระ ศิลปิน นักวิชาการในสถาบันการศึกษา สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ตัวแทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเชียงราย ผู้บริหารและหรือผู้ประกอบการมรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มศิลปะ กลุ่มสื่อ สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านเมืองเก่า รวมทั้งสิ้น 30 คนสามารถนำเสนอได้ดังนี้

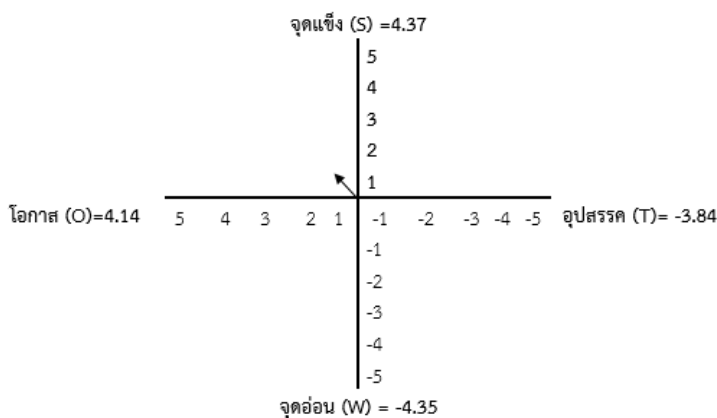
ตารางที่ 3: การกำหนดค่าคะแนนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

สภาพแวดล้อมภายนอก	น้ำหนัก	ค่าคะแนน		คะแนนจริง		รวม
	คะแนนเต็ม = 1	โอกาส	อุปสรรค	โอกาส	อุปสรรค	
สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม	0.45	4.2	-3.51	1.89	-1.58	0.31
เศรษฐกิจ	0.33	4.18	-4.11	1.38	-1.36	0.02
การเมือง กฎหมาย	0.1	4.25	-4.26	0.43	-0.43	0.00
เทคโนโลยี	0.12	3.71	-4.02	0.45	-0.48	-0.04
สรุปสภาพแวดล้อม				4.14	-3.84	
						0.30

ตารางที่ 4: การกำหนดค่าคะแนนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

ปัจจัยภายใน	น้ำหนัก	ค่าคะแนน		คะแนนจริง		รวม
	คะแนนเต็ม = 1	จุดแข็ง	จุดอ่อน	จุดแข็ง	จุดอ่อน	
การบริหารงานพัฒนาเมืองเก่า	0.1	4.14	-5	0.41	-0.50	-0.09
งบประมาณ	0.12	3.38	-4.13	0.41	-0.50	-0.09
ทรัพยากรมนุษย์ (บุคคล)	0.11	4.1	-4.36	0.45	-0.48	-0.03
เทคโนโลยีสนับสนุน	0.08	3.7	-4.5	0.30	-0.36	-0.06
การจัดการทรัพยากร/วัตถุดิบ	0.07	4	-4	0.28	-0.28	0.00
องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว (5As)	0.17	5	-3.76	0.85	-0.64	0.21
การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	0.15	4.5	-4	0.68	-0.60	0.08
กระบวนการสร้างการรับรู้	0.2	5	-5	1.00	-1.00	0.00
สรุปสภาพแวดล้อม				4.37	-4.35	
						0.02

ภาพที่ 1. ผลการหาจุดตัดเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์

จากผลการวิเคราะห์ Matrix เพื่อกำหนดทิศทางของยุทธศาสตร์ โดยนำคะแนนจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของปัจจัยภายในมีแนวโน้มเป็น จุดแข็ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 และภายนอกมีแนวโน้มเป็น โอกาส ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ซึ่งเป็นจุดตัดของการ **ยกระดับและต่อยอด** ดังนั้น

แนวโน้มนำการกำหนดทิศทางการยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายและความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จะต้องใช้จุดแข็งและโอกาส เพื่อลดจุดอ่อนและภาวะคุกคามซึ่งจะทำให้จังหวัดเชียงรายพัฒนาและได้รับการยกระดับสู่การเป็นประตูสู่ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงต่อไป

การจัดทำเป้าประสงค์เพื่อจัดทำประเด็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบาย และความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่า จังหวัดเชียงราย ภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus-Group Discussion) สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5: ประเด็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบาย และความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่า จังหวัดเชียงราย ภายใต้กรอบระเบียบเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ลำดับ	ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	คำเป้าหมาย
1	การยกระดับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและบริการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในยุค Next Normal	บุคลากรด้านการท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดเชียงรายได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด	ร้อยละ 80 ของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายได้รับการพัฒนา
2	การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความพร้อมของจังหวัดเชียงรายในการเป็นประตูสู่ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง	จังหวัดเชียงรายมีสื่อประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความพร้อมของจังหวัดเชียงรายในการเป็นประตูสู่ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง	จังหวัดเชียงรายมีสื่อประชาสัมพันธ์ศักยภาพและความพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบเศรษฐกิจในทุกอำเภอ
3	พัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของแนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบัน	แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน	ร้อยละ 70 ของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐาน

ลำดับ	ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	คำเป้าหมาย
4	สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาย่านเมืองเก่าในจังหวัดเชียงรายเชื่อมโยงระบียงเศรษฐกิจภาคเหนือ	จังหวัดเชียงรายมีเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนกิจกรรมระบียงเศรษฐกิจภาคเหนือ	จังหวัดเชียงรายมีเครือข่ายทั้ง 4 คลัสเตอร์ คือ เครือข่ายการท่องเที่ยวและท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เครือข่ายเกษตรและอาหาร เครือข่ายอุตสาหกรรมดิจิทัล และเครือข่ายอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
5	พัฒนาฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระบียงเศรษฐกิจภาคเหนือ	จังหวัดเชียงรายมีฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศในการขับเคลื่อนจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระบียงเศรษฐกิจภาคเหนือ	จังหวัดเชียงรายมีฐานข้อมูลที่ส่งเสริมการขับเคลื่อน NEC ทั้ง 4 คลัสเตอร์
6	ยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรมและปศุสัตว์ และงานศิลปะ	ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรมและปศุสัตว์ และงานศิลปะในจังหวัดเชียงรายได้รับการยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่ม	ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรมและปศุสัตว์ และงานศิลปะในแต่ละอำเภอในจังหวัดเชียงรายได้รับการพัฒนายกระดับ และสร้างมูลค่าเพิ่ม

5. อภิปรายผลการวิจัย

เส้นทางระบียงเศรษฐกิจถือเป็นเส้นทางที่มีความสำคัญต่อการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (ปริณภา จิตราภรณ์, 2563) จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อย่านเมืองเก่าในจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระบียงเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีประเด็น การเก็บค่าเข้าชมในสถานที่ราชการ ราคาที่พักที่มีอัตราสูงในบางพื้นที่ ความไม่เพียงพอของห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการให้บริการ QR CODE เพื่อสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม หรือนำชมสถานที่ด้วยตนเอง นักท่องเที่ยวเสนอแนะให้มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนและเจ้าหน้าที่ให้บริการด้านความปลอดภัย และมีป้ายข้อมูลหลายภาษาในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและจุดบริการต่างๆ ดังกรณีนี้เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ รุ่งอรุณ กุลหินตั้ง (2558) ซึ่ง

พบว่าพฤติกรรมสารสนเทศของผู้ประกอบการบนระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงยังมีน้อย ส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบของการตั้งรับ ส่งผลต่อความไม่ยั่งยืนในการแก้ไขปัญหา ดังเช่นความไม่พอใจของบางพื้นที่ไม่มีการแจ้งเก็บค่าบริการล่วงหน้า พอเข้าไปในจุดท่องเที่ยวแล้วมีการเรียกเก็บค่าบริการ นักท่องเที่ยวต้องการให้มีจุดแลกเปลี่ยนเงินตราในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวหรือใกล้เคียงอาหารในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีราคาค่อนข้างสูงและให้ปริมาณน้อย ร้านอาหารบางแห่งไม่สะอาดและไม่มีความมาตรฐาน ผู้ประกอบการในบางแห่งไม่ใส่ใจคนในพื้นที่ ควรให้คนในพื้นที่มาประกอบกิจการเพราะสอบถามข้อมูลในพื้นที่ไม่สามารถตอบได้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ด้านกิจกรรมเทศกาลงานประเพณีให้มากขึ้นและหลายช่องทาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย (2554) ที่ระบุข้อเสนอแนะว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในทิศทางที่ยั่งยืน จึงต้องบูรณาการกลยุทธ์จากศาสตร์หลากหลายแขนง ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพการกำหนดดัชนีระดับการพัฒนาและขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง การพัฒนาคนท้องถิ่นและการตลาด

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้ง 3 อำเภอ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียงเศรษฐกิจภาคเหนือ (NEC) กับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับมาก โดยประเด็นของ NEC จะช่วยลดสัดส่วนของเยาวชนที่ไม่มียานพาหนะ ไม่มีการศึกษา และที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ลงอย่างมากและมองว่าการมี NEC จะทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่มีการขยายตัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รักพงษ์ แสนศรี, ธฤชวรรณ อัมพรมหา, และ ธนวรรณ วรสิงห์ (2566) และ ปริณภา จิตราภรณ์ (2563) ที่ได้เสนอแนะในการวิจัยว่า รัฐบาลต้องสนับสนุนทั้งในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานตลอดจนการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวในประเทศโดยเฉพาะอย่างการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดระเบียงเศรษฐกิจและเมืองรองการท่องเที่ยวของประเทศ ด้วยเครื่องมือนโยบายการคลังแบบตรงจุดผ่านโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” รัฐบาลต้องผลักดันนโยบายนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการในภาคธุรกิจท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมท่องเที่ยว (Travel Tech) มาปรับใช้กับธุรกิจของตนในการจัดการและให้บริการนักท่องเที่ยว (Tourists) หรือ ผู้มาเยือน (Visitors) เพื่อสร้างการรับรู้และประสบการณ์ใหม่ในจังหวัดระเบียงเศรษฐกิจและเมืองรองการท่องเที่ยว ตลอดจนนโยบายของ NEC หรือเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องรักษาไว้ทุกรัฐบาล (ชัยยุทธ ชินกุล, 2561)

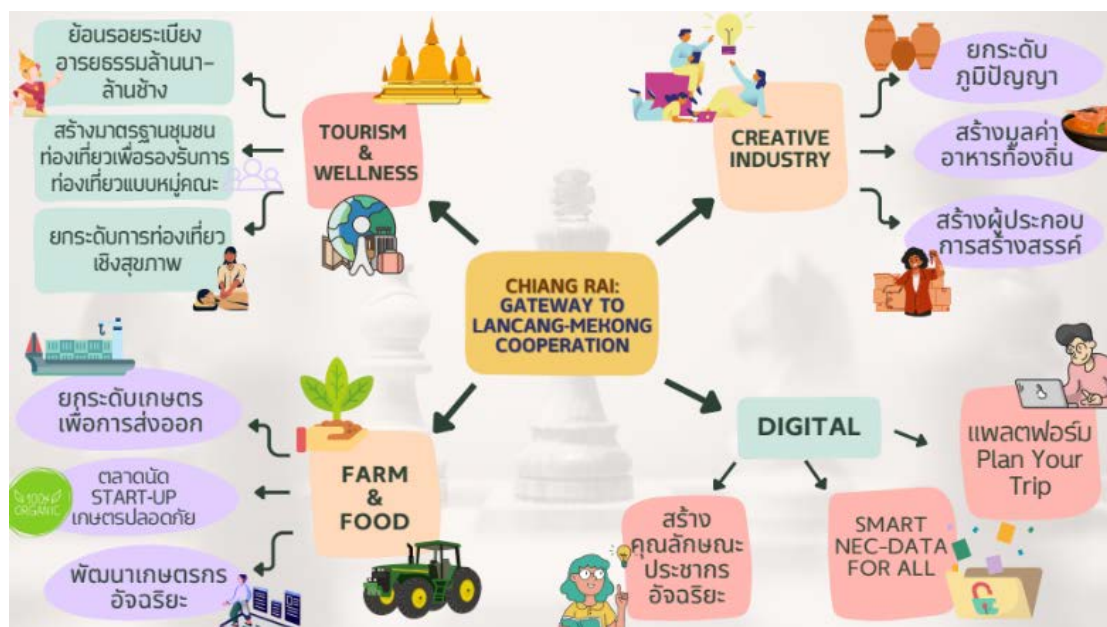
ในส่วนของยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบาย และความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงราย ภายใต้กรอบระเบียงเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์

พบว่า มีการให้ความสำคัญกับ การยกระดับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและบริการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในยุค Next Normal เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ วรรณธร ณรงค์, วิจิตร ศรีสอน, และ สันฐาน ชยนนท์ (2565) โดยพบว่า ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ระเบียงเศรษฐกิจที่ดีควรให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ด้านโลจิสติกส์ ด้านเมืองอัจฉริยะ และ Thailand 4.0 ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดในยุค Next Normal ของผลงานวิจัย ซึ่งเป็นการให้ ความสำคัญกับความทันสมัยที่ในส่วนของการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาระบบสารสนเทศและ เทคโนโลยี และการยกระดับผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาโดยใช้ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยี ตลอดจนการเชื่อมต่อที่มีประสิทธิภาพ

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าภายใต้กรอบระเบียงเศรษฐกิจภาคเหนือกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนายุทธศาสตร์และขับเคลื่อนนโยบาย ความร่วมมือเครือข่ายย่านเมืองเก่าจังหวัดเชียงรายภายใต้กรอบระเบียงเศรษฐกิจภาคเหนือกับการ เป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทำให้ได้องค์ความรู้ในรูปแบบของร่างแนวทางการขับเคลื่อนจังหวัด เชียงรายในความเป็นประตูสู่ความร่วมมือและเชื่อมอารยธรรมลุ่มน้ำโขง (Gateway to Lancang-Mekong Cooperation) ใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ ประเด็นย่อยคือ การยื่นรอยระเบียงอารยธรรมล้านนา-ล้านช้าง การสร้างมาตรฐานชุมชน ท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ และการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ประเด็นย่อยคือ การยกระดับเกษตรเพื่อการส่งออก การจัดตลาดนัด Start-up เกษตรปลอดภัย และการพัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ 3) การเป็นเมือง อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ประเด็นย่อย คือ การยกระดับภูมิปัญญา การสร้างมูลค่าอาหารท้องถิ่น และการสร้างผู้ประกอบการสร้างสรรค์ และ 4) การเป็นเมืองอุตสาหกรรมดิจิทัล ประเด็นย่อย คือ การจัดทำ Platform Plan Your Trip การสร้างคุณลักษณะประชากรอัจฉริยะ และการจัดทำ ฐานข้อมูล SMART NEC-DATA FOR ALL ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรนำประเด็นยุทธศาสตร์ไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนจังหวัดเชียงรายในฐานะกลุ่มจังหวัดในระเบียงเศรษฐกิจภาคเหนือ รวมถึงขยายผลสู่ความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับศักยภาพของพื้นที่อื่นในจังหวัดเชียงราย เพื่อยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว การเกษตร การค้า และการลงทุน เชื่อมโยงสู่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยุทธ ชินกุล. (2561). ส่วนผสมทางการตลาดของธุรกิจในพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 1-7.
- นครินทร์ น้ำใจดี. (2563). การสำรวจและศึกษาภาพรวมทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญในเขตย่านเมืองเก่าเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 13(1), 37-47.
- นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 18(1), 31-50.
- ปริญญ์ จิตราภรณ์. (2563). การพัฒนาการค้าและการผลิตบนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก. *วารสารสวนสุนันทาวิชาการและการวิจัย*, 4(2), 36-43.
- พัชรี สุวรรณศรี, และ สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ. (2565). สถานการณ์เศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน. สืบค้นจาก <https://dlink.me/gMk7L>.
- รักพงษ์ แสงศรี, ธฤชวรรณ อัมพรมหา, และ ธนวรรณ วรสิงห์. (2566). วิเคราะห์นโยบายท่องเที่ยวของรัฐบาลเพื่อกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้การท่องเที่ยวสู่จังหวัดที่ไม่ใช่เมืองหลวงผ่านโครงการระเบียงเศรษฐกิจของประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 40(2), 113-136.
- รุ่งอรุณ กุลหินตั้ง. (2558). พฤติกรรมสารสนเทศของผู้ประกอบการบนระเบียงเศรษฐกิจอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*. 3(3), 79-96.
- หรรษธร ณรงค์, วิจิตรา ศรีสอน, และ สันฐาน ชยนนท์. (2565). ยุทธศาสตร์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก(EEC). *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(3), 1256-1267.

การนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษี
ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ กับความเป็นธรรม
ในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน กรณีศึกษาพื้นที่เขต
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง *

The Implementation of the Tax Reform Under the Land and
Building Tax Act of 2019 and Fairness in the Views of Land
Tenant: In Case Study of Lower Northeastern Region

วีระกิตต์ เอกอัครวิจิตร

Veerakit Akeakarawijit

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

Graduate School, The Eastern University of Management and Technology

Email: ake@vip-groups.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตาม
พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ 2) เพื่อศึกษาความเป็นธรรมใน
ทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำแนวทางการ
ปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ กับความ
เป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สินโดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมาจากการ
ทบทวนวรรณกรรม และนำไปรวบรวมความเห็นของผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ที่เป็นข้าราชการเจ้าพนักงานของรัฐผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษี และประชาชนผู้เป็นเจ้าของ

* ได้รับความเห็นชอบ: 9 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 23 มกราคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 25 มกราคม 2567

ผู้ครอบครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างผู้เสียภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 400 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นข้าราชการเจ้าพนักงานของรัฐผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษี จำนวน 100 คน และประชาชนผู้เป็นเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน 300 คน แล้วนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ χ^2 , S.D. และ Pearson Correlation

ผลวิจัยพบว่า

1. ความพึงพอใจในการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ ของการดำเนินการโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านงบประมาณ รองลงมา คือ ด้านผู้บริหาร และน้อยที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์
2. ความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การใช้อัตราภาษีก้าวหน้า รองลงมา คือ การเพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า และน้อยที่สุด คือ การกำหนดอัตราภาษีตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน
3. การนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การปฏิรูประบบภาษี; พ.ร.บ. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562;
ความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน

Abstract

The research has the objectives of 1) studying the implementation of the tax reform under the Land and Building Tax Act of 2019, 2) examining fairness in the views of local government officials and property owners, and 3) studying the relationship between the implementation of tax reform under the Land and Building Tax Act of 2019 and fairness in the views of property owners. The researchers developed a questionnaire based on a literature review and collected the opinions of local government officials responsible for tax collection and

property owners who pay taxes to local authorities in the lower northeastern region of Thailand, with a total of 400 participants, Comprising local administrators within the local government organization, these are government official serving as tax collection executives, with a total of 100 individuals and the land tenant is 300 members. The data was analyzed using statistical methods, including the mean, standard deviation, and Pearson Correlation.

The research findings indicate the following:

1. The overall satisfaction with the implementation of the tax reform measures under the Land and Building Tax Act of 2019 is at a moderate level. The aspect with the highest average satisfaction is the budgetary dimension, followed by the administrative

2. The overall satisfaction with the implementation of the tax reform measures under the Land and Building Tax Act of 2019 is at a moderate level. The aspect with the highest average satisfaction is progressive tax rates, following that are the wasteland tax rates, and the aspect with the lowest satisfaction level is the setting of tax rates based on land use.

3. The implementation of the tax reform measures under the Land and Building Tax Act of 2019 has a statistically significant relationship with fairness perception among property owners at a moderate level, at a significance level of .01.

Keywords: tax reform; Land and Building Tax Act of 2019; fairness in the views of land tenant

1. บทนำ

ประเทศไทยมีการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินจากทรัพย์สินที่เป็นที่ดิน โรงเรือน อาคาร ดึก และสิ่งปลูกสร้างต่างๆ มีกฎหมายที่ใช้บังคับในการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน คือ พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 และพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 แต่โดยที่กฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน และกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ได้บังคับใช้มาเป็น

เวลานานแล้ว ทั้งในส่วนของภาษีบำรุงท้องที่มีสภาพปัญหาเนื่องจากราคาปานกลางไม่มีการปรับมาเป็นเวลานานแล้ว มีอัตราภาษีแบบถดถอยก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม และมีการยกเว้นลดหย่อนจำนวนมาก ส่วนของภาษีโรงเรือนและที่ดิน มีสภาพปัญหาเนื่องจากฐานภาษีซ้ำซ้อนกับภาษีเงินได้และมีอัตราภาษีถึงร้อยละ 12.5 ของค่าเช่ารายปี ซึ่งมีข้อโต้แย้งว่าสูงเกินไป และเปิดให้ใช้ดุลยพินิจในการประเมินค่อนข้างสูง ทำให้การจัดเก็บภาษีตามกฎหมายทั้งสองฉบับไม่เหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน จึงได้ตราบัญญัติพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขึ้นแทน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษี กำหนดให้มีการจัดเก็บจากการถือครองอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรม เป็นที่อยู่อาศัย ใช้ประโยชน์อย่างอื่นนอกจากเกษตรกรรม หรือที่อยู่อาศัยและที่ดินที่ทิ้งไว้ว่างเปล่า รวมทั้งการปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษีใหม่ ให้เป็นระบบภาษีทรัพย์สินอย่างแท้จริง สอดคล้องกับการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอัตราภาษีที่แตกต่างกันได้ มีหลักการเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการจัดเก็บภาษีโดยคิดจากมูลค่าที่ดิน (Land Value Taxation) (สันตา อุดมะโกคิน, 2563) และสร้างความเป็นธรรมแก่บุคคลผู้เสียภาษีให้มีความเท่าเทียมกัน โดยที่พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 13 มีนาคม 2562 และเริ่มบังคับเก็บภาษีตั้งแต่ 1 มกราคม 2563 ซึ่งนับว่ายังเป็นเวลาที่ไม่นานนักนับแต่เริ่มประกาศใช้ จึงทำให้อาจยังมีปัญหาในการตีความ และการบังคับใช้และยังไม่มีบรรทัดฐานใดในการตีความที่จะสามารถใช้อ้างอิงได้เช่นเดียวกันกับคำพิพากษาของศาล ดังนั้น ในบางกรณีจึงอาจมีการตีความที่แตกต่างกันระหว่างผู้เสียภาษีกับผู้หน้าที่จัดเก็บภาษี โดยเฉพาะเรื่องของทรัพย์สินที่เป็นที่อยู่อาศัยได้ รวมทั้งในเรื่องของข้อยกเว้น

ตามกฎหมายภาษีใหม่นี้การจัดเก็บภาษีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัย ทั้งบ้านหรือคอนโดมิเนียมที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและมีมูลค่าน้อยกว่า 50 ล้านบาทก็จะได้รับการยกเว้น ส่วนบ้านหลังอื่นๆ จะต้องเสียในอัตรา 0.02% ของราคาประเมิน แต่หากเป็นกรณีมีการใช้ประโยชน์หลายประเภทในสิ่งปลูกสร้างเดียวกัน เช่น ชั้นล่างค้าขายและชั้นบนอยู่อาศัยโดยมีที่ดินหลายแปลงหลายโฉนดอยู่ติดกับอาคารในชื่อเจ้าของเดียวกันอีกด้วยแล้ว การประเมินก็จะเป็นแบบหลายอัตราที่อาจก่อให้เกิดการโต้แย้งขึ้นได้ระหว่างผู้เสียภาษีกับพนักงานผู้เก็บภาษี เมื่อได้รับแจ้งการประเมินแบบหลายอัตราในแบบแจ้งเดียวกัน หรืออาจมีความกังวลใจที่ยังไม่ได้รับแบบประเมินเพื่อเสียภาษีแม้ว่าหากยังไม่ได้รับการแจ้งจะถือว่าหน้าที่

ในการเสียภาษียังไม่เกิดขึ้น เมื่อพิจารณาถึงอัตราภาษีก็จะพบว่าการยกเว้นภาษีค่อนข้างมาก ทั้งนี้ยังมีปัญหาการครอบครองทรัพย์สินที่ดินที่เป็นที่อยู่อาศัยอีกด้วย

ผลกระทบของพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เป็นที่สนใจของแวดวงนักวิชาการในหลากหลายมิติ ดังนี้ 1) ความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การใช้อัตราภาษีก้าวหน้า 3) การกำหนดอัตราภาษีตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน 4) การเพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า จึงเห็นว่าหากมีศึกษาการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กับความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน สามารถช่วยส่งเสริมให้มีการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาจากการตีความก่อให้เกิดความเป็นธรรมได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ กับความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง ผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นข้าราชการเจ้าพนักงานของรัฐผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษี จำนวน 154,522 คน และประชาชนผู้เป็นเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างผู้เสียภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 463,566 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 618,088 คน

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นข้าราชการเจ้าพนักงานของรัฐผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษี จำนวน 100 คน และ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน 300 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน แล้วนำมา

คำนวณอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เมื่อได้ขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 การพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กับความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้นิยามรวมทั้งตัวแปรวัดสำหรับนำไปใช้ร่างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราวัด 5 ระดับ ที่มีความหมายตามตัวเลข 1, 2, 3, 4 และ 5 โดยแปลผลว่า น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด แล้วนำเอาผลที่ได้ไปขอให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎีก่อนเป็นเบื้องต้นสำหรับนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขได้จำนวนทั้งหมด 60 ข้อ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนอกเขตประชากร เพื่อทดสอบความตรง และความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยนี้

2.2 การทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงมาแล้วในเบื้องต้น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น เพื่อทดสอบความตรง และความเชื่อมั่น โดยมีส่วนประกอบสำคัญต่อไปนี้

2.2.1 การทดสอบความตรง (Validity test)

ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้ค่า KMO และน้ำหนักส่วนประกอบ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความตรงของแบบสอบถาม โดยมีเกณฑ์ทดสอบความตรง โดยใช้ค่า KMO ตั้งแต่ .80 ขึ้นไปและพิจารณาร่วมกับน้ำหนักส่วนประกอบตามค่า Extraction ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ทั้งนี้โดยให้ทดสอบทีละตัวแปร

2.2.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability test)

ผู้วิจัยได้นำเอาแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงมาแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นข้าราชการเจ้าพนักงานของรัฐ ผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษี และประชาชนผู้เป็นเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างผู้เสียภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น ตามแนวคิดของ Cronbach's Alpha โดยใช้

เกณฑ์ทดสอบที่ค่า Alpha ไม่ต่ำกว่า .80 และค่า Corrected Item ไม่น้อยกว่า .30 ถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ ผลทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลทดสอบความตรงและความเชื่อมั่น

ผลทดสอบ	การนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ	ความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน
Goodness of fit	Chi-Square 730.303 df 435 Sig. .000	Chi-Square 737.319 df 435 Sig. .000
KMO	.840	.814
Extraction	.501-.711	.550-.894
Variance	61.805%	73.809%
Alpha	.853	.862
Corrected item	.416-.677	.504-.754

จากตารางที่ 1 พบว่าแบบสอบถามนี้มีความตรงและความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น โดยมีผลทดสอบดังนี้ แบบสอบถามทั้งสองตัวแปรมีค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญที่ .000 มีค่า KMO ที่ .840 และ .814 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ .80 มีน้ำหนักตามค่า Extraction ระหว่าง .501-.711 และระหว่าง .550-.894 มากกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ที่ .50 มีค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 กล่าวคือมีค่าเท่ากับร้อยละ 61.805 และร้อยละ 73.809 มีค่า Alpha ที่ .853 และ .862 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ที่ .80 มีความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .489-.670 และระหว่าง .504-.754 มากกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ที่ .40 ดังนั้นจึงแปลผลได้ว่าแบบสอบถามนี้มีความตรงและความเชื่อมั่นตามมาตรฐานวิชาการ

3. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 จัดเตรียมแบบสอบถาม พร้อมหนังสือนำส่ง เพื่อติดต่อไปยังหน่วยประชากร ที่ให้ความร่วมมือในการตอบข้อมูล รวมถึงได้ติดต่อประสานผู้ช่วยวิจัยในแต่ละหน่วย ไว้คอยทำหน้าที่ ประสานเก็บรวบรวมข้อมูลส่งกลับคืนผู้วิจัย

3.2 นำส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยประชากร แต่ละหน่วยด้วยตนเอง พร้อมทั้งตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับการทำวิจัย โดยเฉพาะการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ตรงกัน รวมทั้งนัดหมายการเก็บแบบสอบถามกลับคืน ภายในระยะเวลา 2 สัปดาห์

3.3 ประสานไปยังผู้ช่วยวิจัย เพื่อสอบถามการรวบรวมข้อมูลกลับคืนมา หากพบว่า มีปัญหาใดใดเกิดขึ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไข เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยความโปร่งใส

3.4 รวบรวมแบบสอบถามกลับคืน พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ โดยคัดเอาเฉพาะฉบับที่มีการตอบคำถามครบถ้วนทุกข้อ ไว้สำหรับการวิเคราะห์ผล

ทั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลฉบับที่สมบูรณ์กลับคืนมาได้จำนวน 400 ฉบับ จากจำนวนทั้งหมดที่จัดเก็บ โดยคิดเป็นร้อยละ 100.00 ดังนั้น งานวิจัยนี้มีข้อมูลเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การประมวลผลข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ และถูกต้องทั้ง 400 ชุด

4.1.2 บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูล และเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

4.1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

4.1.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ผลไปตามลักษณะของข้อมูล และความสามารถในการตอบได้ตรงกับคำถามของวัตถุประสงค์วิจัย เพราะฉะนั้นผู้วิจัยเลือกใช้สถิติต่อไปนี้ในการวิเคราะห์ผล

4.2.1 เพื่ออธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ความถี่ และ ร้อยละ

4.2.2 เพื่อศึกษาระดับตัวแปร ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน โดยกำหนดการแปลผลตามค่าเฉลี่ย ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 แปลผลว่า น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 แปลผลว่า น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 แปลผลว่า ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 แปลผลว่า มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 แปลผลว่า มากที่สุด

4.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบ Pearson Correlation และมี เกณฑ์สำหรับการแปลผล ต่อไปนี้

ค่า r ต่ำกว่า .30 ลงมา แปลผลว่า มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

ค่า r ระหว่าง .30-.59 แปลผลว่า มีความสัมพันธ์กันน้อย

ค่า r ระหว่าง .60-.69 แปลผลว่า มีความสัมพันธ์ ปานกลาง

ค่า r ระหว่าง .70-.79 แปลผลว่า มีความสัมพันธ์กัน มาก

ค่า r ตั้งแต่ .80 ขึ้นไป แปลผลว่า มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด

4. สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความพึงพอใจในการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ

ความพึงพอใจการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตาม พระราชบัญญัติภาษีที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปล
1. ด้านงบประมาณ	3.00	0.51	ปานกลาง
2. ด้านผู้บริหาร	2.85	0.46	ปานกลาง
3. ด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี	2.69	0.58	ปานกลาง
4. ด้านวัสดุ อุปกรณ์	2.79	0.49	ปานกลาง
5. ด้านการประชาสัมพันธ์	2.61	0.69	ปานกลาง
รวม	2.79	0.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.79$, S.D. = 0.55) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 3.00$, S.D. = 0.51) รองลงมา คือ ด้านผู้บริหาร ($\bar{x} = 2.85$, S.D. = 0.46) และน้อยที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 2.61$, S.D. = 0.69)

วัตถุประสงค์ ข้อ 2 เพื่อศึกษาความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ประกอบการทรัพย์สิน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ประกอบการทรัพย์สิน

ความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ประกอบการทรัพย์สิน	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. การใช้อัตราก้าวหน้า	2.80	0.78	ปานกลาง
2. การกำหนดอัตราภาษีตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน	2.20	0.74	น้อย
3. การเพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า	2.67	0.68	ปานกลาง
รวม	2.56	0.73	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ความเป็นธรรมในทัศนคติของผู้ประกอบการทรัพย์สิน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.56, S.D. = 0.73) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การใช้อัตราภาษีก้าวหน้า ($\bar{x}$ = 2.80, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ การเพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า ($\bar{x}$ = 2.67, S.D. = 0.68) และน้อยที่สุด คือ การกำหนดอัตราภาษีตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน ($\bar{x}$ = 2.20, S.D. = 0.74)

วัตถุประสงค์ ข้อ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ กับความเป็นธรรมในทัศนคติของผู้ประกอบการทรัพย์สิน

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ กับความเป็นธรรมในทัศนคติของผู้ประกอบการทรัพย์สิน

ความเป็นธรรมในทัศนคติของผู้ ประกอบการทรัพย์สิน	การนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ			
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	ทิศ ทาง	ระดับ ความสัมพันธ์
การใช้อัตราภาษีก้าวหน้า	.755**	.000	บวก	มาก
การกำหนดอัตราภาษีตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน	.645**	.000	บวก	ปานกลาง
การเพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า	.641**	.000	บวก	ปานกลาง
รวม	.652**	0.000	บวก	ปานกลาง

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ กับความเป็นธรรมในทัศนคติ

ของผู้ครอบครองทรัพย์สิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวบวก ในระดับปานกลาง $r = .652$ กล่าวคือ เมื่อการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีความสำคัญมากขึ้นจะทำให้ความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก มี 1 ข้อ คือ การใช้อัตราภาษีก้าวหน้า ข้อที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง มี 2 ข้อ คือ การกำหนดอัตราภาษีตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน และการเพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า สรุปได้ว่า การปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีความสัมพันธ์กับความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความพึงพอใจการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านงบประมาณ รองลงมา คือ ด้านผู้บริหาร และน้อยที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีการตื่นตัวในการเตรียมความพร้อมในด้านผู้บริหารด้านงบประมาณ ด้านพนักงานจัดเก็บด้านสถานที่ วัสดุและอุปกรณ์ และด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้บริหารได้มอบนโยบายที่ชัดเจนในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง มีการแบ่งแยกหน้าที่การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พร้อมให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ แพรพพรายรัตน์ (2563) เรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะพฤติกรรมผู้นำที่เน้นความสัมพันธ์ เน้นงาน เน้นการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ภูตองลม (2563) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรด้านมาตรการในการดำเนินงาน มีผลในประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี

2. ความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สิน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การใช้อัตราภาษีก้าวหน้า รองลงมา คือ การเพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า และน้อยที่สุด คือ การกำหนดอัตราภาษีตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสิทธิในทางทรัพย์สินเป็นสิทธิพื้นฐานของบุคคลที่รัฐไม่อาจพรากจากบุคคลได้ การที่รัฐจะเข้าใช้ทรัพย์สินของบุคคลต่าง ๆ จึงไม่อาจอ้างแต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อการบังคับใช้ต่อบุคคลในทรัพย์สิน แต่จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมต่อการบังคับใช้กฎหมายที่มีลักษณะของการกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิพื้นฐานดังกล่าว โดยแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีความเป็นธรรมและสอดคล้องต่อหลักสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

2.1 การเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามมูลค่าของที่ดินเป็นหนึ่งในสาเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ที่ดินมีมูลค่าต่างกันไปด้วย โดยพื้นที่ที่มีความเจริญมากและที่ดินมีมูลค่าสูง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นจะมีรายได้จากการเก็บภาษีที่ดินมากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญและที่ดินมีมูลค่าต่ำ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นพฤติกรรมการแข่งขันลดอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้ต่ำลงเพื่อดึงดูดให้ประชาชนและผู้ประกอบการย้ายมายังพื้นที่ของตน นำความเจริญเข้ามาพัฒนาพื้นที่ ซึ่งมีนโยบายแรงแฝงเพื่อสร้างคะแนนความนิยมทางการเมืองให้กับตนอีกด้วย

2.2 การใช้อัตราภาษีก้าวหน้า

ประการที่หนึ่ง ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างกำหนดให้เป็นอัตราก้าวหน้า โดยให้ผู้ที่มีที่ดินต้องเสียภาษีที่ดินในอัตราสูงไปตามจำนวนที่ดินของตน ยิ่งมีที่ดินมากยิ่งจ่ายภาษี ในอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับกลไกภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่เก็บภาษีความมั่งคั่งของประชาชนในอัตราก้าวหน้าอยู่แล้ว ดังนั้น การเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจึงสร้างความไม่เป็นธรรมกับกลุ่มคนที่ถือครองที่ดิน ส่วนกลุ่มคนที่มีความมั่งคั่งระดับเดียวกันแต่ถือครองทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่ที่ดินกลับไม่ต้องเสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนี้ การเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้ายังไม่อาจลดความเหลื่อมล้ำลงได้ เพราะผู้ที่ถือครองที่ดินจำนวนมากก็อาจจะขายที่ดินแล้วนำเงินไปออมหรือแปรสภาพเป็นสินทรัพย์ประเภทอื่นแทน นอกจากนี้ มูลค่าที่ดินที่ต้องเสียภาษียังไม่สะท้อนถึงความมั่งคั่งที่แท้จริง เพราะผู้ที่ถือครองที่ดินแต่ไม่ได้สร้างมูลค่าเพิ่มเลยต้องถือว่าเป็นผู้ไม่มีรายได้จากที่ดินนั้นและไม่ควรเสียภาษีตามหลักความมั่งคั่ง ดังนั้น ระบบภาษีที่เหมาะสมนั้น

คือ ระบบภาษีกำไรส่วนเกิน ที่ครอบคลุมการที่ประชาชนหรือหน่วยธุรกิจครอบครองสินทรัพย์ต่าง ๆ และสร้างมูลค่าเพิ่มหรือสร้างกำไรในช่วงเวลาที่ตนถือครองอยู่ ซึ่งเหมาะสมกว่าระบบภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า

ประการที่สอง การเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้านำไปสู่ความบิดเบือนของราคาที่ดิน เช่น ในที่ดินขนาดใหญ่ มูลค่าที่ดินสูงต้องเสียภาษีในอัตราที่สูง ส่วนที่ดินขนาดเล็กมูลค่าที่ดินน้อยกลับเสียภาษีในอัตราต่ำ ด้วยเหตุนี้ส่งผลให้การผลิตสินค้าและบริการ การออม และการลงทุนบิดเบือนไป โดยประชาชนจะเลี่ยงการใช้ประโยชน์ที่ดินขนาดใหญ่และมีมูลค่าสูง แม้ในสภาพความเป็นจริงที่ดินบางย่านนั้นอาจมีความเหมาะสมเพื่อใช้ประโยชน์หรือพัฒนาเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ได้ และให้ผลตอบแทนสูง แต่เมื่อภาษีที่ดินกำหนดเป็นอัตราก้าวหน้า ก็จะทำให้ นักธุรกิจตัดสินใจไม่ลงทุนในธุรกิจที่ใช้ที่ดินมากหรือมูลค่าสูง มูลค่าเพิ่มของที่ดินในอนาคตที่สูญหายไปนี้ จึงเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจของการอัตราก้าวหน้า ปัจจุบันธุรกิจใช้ที่ดินจำนวนมากก็ประสบกับปัญหาภาษีอัตราก้าวหน้าอยู่แล้ว จนทำให้เกิดการยกเว้นภาษีที่ดินในที่ดินหลายประเภท เช่น ธุรกิจสังหาริมทรัพย์ และมีแนวโน้มที่จะได้รับการยกเว้นมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้าทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจจริง อีกทั้งยังนำมาซึ่งปัญหาการเลี่ยงภาษีด้วยการแบ่งย่อยซอยที่ดินให้มีขนาดเล็กลงเพื่อลดภาระภาษีอีกด้วย

2.3 การกำหนดอัตราก้าวหน้าการใช้ประโยชน์ของที่ดิน พ.ร.บ. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 แบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ที่ดินเกษตรกรรม ที่ดินสำหรับอยู่อาศัย และที่ดินพาณิชยกรรม ซึ่งเจ้าของที่ดินจะต้องจ่ายภาษีที่ดินในอัตราที่ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น ๆ โดยอาศัยการตีความด้วยดุลพินิจของเจ้าพนักงานภาษี ปัญหาสำคัญคือ การเสียภาษีที่ดินตามการใช้ประโยชน์จริงนั้น ไม่สอดคล้องกับหลักการเก็บภาษี ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อทั้งเจ้าของที่ดินและต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย เช่น กรณีเจ้าของที่ดินในเขตพาณิชยกรรมที่ได้รับประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้สมควรควรจ่ายภาษีที่ดินพาณิชยกรรมที่อัตราสูง แต่เจ้าของที่ดินอาจอ้างว่าหรือแสร้งว่าใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วยการปลูกกล้วย (pro forma) จึงจ่ายภาษีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในอัตราที่ต่ำ ซึ่งไม่เป็นธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในทางกลับกันเจ้าของที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่ได้รับประโยชน์จากสาธารณูปโภคน้อย แต่กลับถูกเรียกเก็บภาษีที่ดินพาณิชยกรรมในอัตราที่สูง เพราะที่ดินนั้นเปิดเป็นร้านขายของชำ ซึ่งเป็นการไม่เป็นธรรมต่อเจ้าของที่ดินเช่นกันด้วยเหตุผลดังกล่าว

2.4 การเพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า ประเทศไทยมีที่ดินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์คิดเป็นประมาณร้อยละ 2 ของพื้นที่ทั้งหมด โดย พ.ร.บ. ภาษีที่ดินฉบับนี้กำหนดให้ผู้ถือครองที่ดินว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ต้องเสียภาษีเพิ่มในอัตราร้อยละ 0.3 ทุกๆ 3 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาที่ดินรกร้าง แต่ในความเป็นจริงแล้ว การใช้อัตราภาษีที่ดินที่สูงขึ้นจะไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ ซ้ำยังจะสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจตามมาอีกด้วย ที่ดินถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งที่เจ้าของย่อมต้องการให้ที่ดินถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อก่อให้เกิดรายได้ เช่น การปล่อยให้ผู้อื่นเช่า แต่ปัญหาคือการปล่อยเช่ามีต้นทุนที่สูง เช่น ปัญหาจากผู้เช่าที่อาจอ้างกรรมสิทธิ์ครอบครองปักษ์ อีกทั้งยังต้องเผชิญกับปัญหาข้อไล่ที่กฎหมายไม่อนุญาตให้เจ้าของที่ดินขับไล่ผู้บุกรุกที่ดินของตนได้ทันที แต่ต้องเข้ากระบวนการศาลที่ใช้เวลานาน เจ้าของที่ดินจึงเลือกที่จะปล่อยร้างหรือไม่ก็ปลูกกล้วยมากกว่าที่จะปล่อยเช่าแทน ด้วยเหตุผลข้างต้น การที่ต้องจ่ายภาษีเพิ่ม ทำให้เจ้าของที่ดินมีพฤติกรรมและค่าใช้จ่ายในการทำให้ที่ดินของตนดูเหมือนว่ามีการใช้ประโยชน์แล้วหรือ pro forma เช่น การปลูกกล้วย หรือ การเทปูนเพื่อแสดงให้เห็นว่าใช้เป็นที่ดินที่จอดรถ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้คือความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการที่รัฐคิดว่าภาษีที่ดินสามารถทำให้มีการนำที่ดินรกร้างว่างเปล่ากลับมาใช้ประโยชน์ได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติกานต์ ศรีโพธิ์ (2563) ได้ศึกษา ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการจัดเก็บภาษีสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ผลการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินนี้ มีปัญหาในทางกฎหมายที่ผู้ศึกษาโดยละเอียดต่อไปมี 3 ประเด็นหลัก คือ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดประเภทสิ่งปลูกสร้างและราคาประเมินของสิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน ซึ่งจากกรณีดังกล่าว ความหมายคำว่า สิ่งปลูกสร้าง และห้องชุด ตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 นี้มีความหมายอย่างแคบ ทำให้การเก็บภาษีสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินได้น้อยเพราะเหตุมีฐานภาษีที่เฉพาะจำกัดคำนิยามคำว่า สิ่งปลูกสร้าง ที่ใช้เพื่อการอยู่อาศัย หรือห้องชุดเท่านั้น ในส่วนราคาประเมินปัจจุบันเป็นหน่วยงานกรมธนารักษ์ กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ประเมิน ทำให้เกิดความล่าช้า และราคาประเมินไม่เป็นตามราคาปัจจุบัน ในส่วนปัญหาที่สอง คือ ปัญหาหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์สิ่งปลูกสร้างบนที่ดินที่ใช้ในการเก็บภาษี ปัญหาตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ไว้เพียง 4 หลักเกณฑ์ ซึ่งเป็นปัญหาในการบังคับใช้ของกฎหมายเป็นจำนวนมาก ถ้าเปรียบเทียบกับมลรัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา มีการ

แบ่งหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์สิ่งปลูกสร้างบนที่ดินไว้อย่างละเอียด และเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี ในส่วนประเด็นปัญหาสุดท้ายที่ผู้ศึกษายกขึ้นนำมาแก้ไข คือ การยกเว้นและการลดหย่อนภาษีสิ่ง ปลูกสร้างบนที่ดิน ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไม่มีการยกเว้น และลดหย่อนสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย ผู้ที่หารายได้ไม่ได้ เพราะเหตุเป็นผู้สูงอายุ ไม่มีเงินบำเหน็จ บำนาญ หรือผู้พิการที่ไปทำงานที่ใด บริษัทหรือหน่วยงานของรัฐไม่รับเข้าทำงาน หรือผู้ที่เสมือน ไร้ความสามารถ ผู้ที่ไร้ความสามารถ ที่ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ แต่ได้ถือครองทรัพย์สิน สิ่งปลูก สร้างหรือเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน ที่มีราคาประเมินที่จะต้องเสียภาษี หากเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา หรือสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดรายได้ของผู้เสียภาษี ทรัพย์สิน หรืออสังหาริมทรัพย์นี้ด้วย

3. การนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูก สร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครอง ทรัพย์สิน ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า พระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ใหม่ รัฐได้ประกาศใช้ เพื่อจัดเก็บภาษีโรงเรือน และที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่จากประชาชนผู้เป็นเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินและผู้ประกอบการ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างสามารถลดการถือครองที่ดิน เพื่อการเก็งกำไรใน ตลาดอสังหาริมทรัพย์อีกด้วยภาษีที่อยู่อาศัยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เป็นระบบการจัดเก็บ ภาษีประเภทใหม่ ที่จะนำมาใช้จัดเก็บภาษีแทนภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ โดย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นผู้จัดเก็บอยู่ในปัจจุบัน โดยการจัดเก็บภาษีผู้ครอบครอง เป็นรายปี แบ่งออกเป็น ภาษีทรัพย์สินที่ดินสิ่งปลูกสร้าง และภาษีอสังหาริมทรัพย์ ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ภาษีที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 2) ภาษีที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย 3) ภาษีที่ดินเพื่อ วัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช่กรณีของการปล่อยทิ้งร้าง เช่น ใช้เพื่อพาณิชย์กรรม เกษตรกรรมและ อยู่อาศัย อุตสาหกรรม โรงแรม อาหารที่พัก ร้านอาหาร บ้านเช่า และ 4) ภาษีที่ดินที่รกร้างว่าง เปล่า ถือเป็นที่ดินที่ไม่ได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อนำรายได้ไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยไม่ต้อง นำส่งเป็นรายได้แผ่นดินหรือรายได้ของรัฐบาล การประเมินค่ารายปีขึ้นกับดุลยพินิจของพนักงาน เจ้าหน้าที่ในการกำหนดค่าเช่าที่สมควรให้เข้าได้ในปีหนึ่ง พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูก สร้าง พ.ศ. 2562 ใหม่ นี้ ได้เริ่มใช้จัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างระบบใหม่ ตั้งแต่เดือน สิงหาคม ปี 2563 เป็นต้นไป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ 1) ลดความเหลื่อมล้ำผู้มีทรัพย์สิน มูลค่าสูง ให้มีภาระต้องเสียภาษีมากกว่าผู้มีทรัพย์สินมูลค่าต่ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรม

และช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม 2) เพิ่มประสิทธิภาพ กระตุ้นให้เจ้าของที่ดินใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงลดปัญหาการกักตุนที่ดินเพื่อเก็งกำไร 3) เพิ่มรายได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีรายได้เพียงพอ ที่จะนำไปใช้ในการลงทุนและจัดบริการสาธารณะที่มีคุณภาพต่อประชาชนในพื้นที่มากขึ้น และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม กระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่มีการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่ามีการเก็บภาษีอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนวย สังข์ช่วย (2564) ศึกษาปัญหาอุปสรรค และผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษี ตาม พ.ร.บ. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น การประกาศใช้ ตาม พ.ร.บ. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 รวดเร็วเกินไป จึงทำให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นผู้จัดเก็บภาษีและประชาชนผู้เสียภาษีตั้งตัวไม่ทัน และยุ่งยากต่อการจัดทำ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจได้อย่างทั่วถึงในระยะเวลาอันสั้น กระชั้นชิด จึงทำให้มีปัญหาต่อกระบวนการมาเสียภาษีของประชาชน ฐานข้อมูลบัญชีทรัพย์สินจากกรมที่ดินไม่ตรงตามที่ประชาชนครอบครองในปัจจุบัน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถนำบัญชีทรัพย์สินดังกล่าวไปประเมินภาษีรายได้ ทำให้รัฐและประชาชนเสียประโยชน์ ผลกระทบต่อประชาชน ผู้เป็นเจ้าของครอบครองทรัพย์สินที่ดิน ในภาพรวม พบว่า ประชาชนผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างบางราย เสียภาษีรายได้ประจำปีมากกว่าปีที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในครัวเรือน ประชาชนขาดความรู้ ไม่เข้าใจในระบบการเสียภาษีใหม่ ไม่ทราบขั้นตอนการเสียภาษี และการยื่นแบบชำระภาษี ระบบใหม่ ไม่เข้าใจในระบบการเสียภาษี การยื่นแบบชำระภาษี อัตราการเสียภาษีในระบบใหม่ 4 ประเภท กลายเป็นการมือคด ไม่ให้ความร่วมมือขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 กับความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับงบประมาณ, ผู้บริหาร, เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี, วัสดุ อุปกรณ์ และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งให้ผลต่อความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สินในด้านการใช้อัตราก้าวหน้า, การกำหนดอัตราก้าวหน้าตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน และการเพิ่มอัตราก้าวหน้าสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า

7. ข้อเสนอแนะ

1. ระดับความพึงพอใจในการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติจากการเก็บข้อมูลทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านผู้บริหาร ด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ จึงควรประชาสัมพันธ์ในการนำแนวทางการปฏิรูประบบภาษีตามพระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไปปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น

2. ความเป็นธรรมในทัศนะของผู้ครอบครองทรัพย์สินจากการเก็บข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้อัตราภาษีก้าวหน้า ด้านการกำหนดอัตราภาษีตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน และด้านการเพิ่มอัตราภาษีสำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่า พบว่า ด้านการกำหนดอัตราภาษีตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นจึงควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านนี้ให้แก่ผู้ครอบครองทรัพย์สิน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). สรุปคำถาม-คำตอบเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562. สืบค้นจาก <https://www.dla.go.th/work/tax9/23.pdf>
- กิตติศักดิ์ แพรพวยรัตน์. (2563). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.
- ฐิติกานต์ ศรีโพธิ์. (2563). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการจัดเก็บภาษีสิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- ปาริฉัตร ภูตองลม. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, กาฬสินธุ์.

- ลันตา อุตมะโมคิน. (2563). ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ก้าวต่อไปของการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน. *จุลนิติ*, 7(5), 64-67.
- อำนวย สังข์ช่วย. (2564). ปัญหาอุปสรรค และผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษี ตาม พ.ร.บ. ภาษีที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(3), 287-300.

**บทบาทของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw)
: การสร้างพื้นที่สาธารณะทางการเมืองในสังคมไทย
ช่วง พ.ศ. 2552–2563 ***

**The Role of Internet Law Reform Dialogue (iLaw):
The Emergence of the Public Sphere in Thai Politics
and Society During the Period 2009–2020**

พงษ์กฤษฎี จิโน

Pongkit Jino

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Political Science and Public Administration

Corresponding Author, Email: pongkit11@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สาธารณะ และผลกระทบของกฎหมายต่อความเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2552 –2563 2) ศึกษาโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) ที่มีบทบาทส่งเสริม รวบรวมข้อคิดเห็น หรือตรวจสอบกฎหมายในการเมืองไทย มีบทบาทในส่งเสริมการเมืองภาคประชาชนการศึกษาวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) การบัญญัติ การบังคับใช้ และการแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) 6 คน นักวิชาการ 4 คน และประชาชนทั่วไป 20 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

* ได้รับความเห็นชอบ: 15 กันยายน 2566; แก้ไขบทความ: 19 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2566

ผลการศึกษาพบว่า 1) กฎหมายควบคุมพื้นที่สาธารณะทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2552 – 2563 จำนวนมาก แบ่งได้ดังนี้ (1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมบนพื้นที่สาธารณะ (2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสิ่งพิมพ์และภาพยนตร์ (3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคมออนไลน์ (4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง 2) โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) มีบทบาทในการสนับสนุนต่อการเมืองภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่องในการสร้างองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายกับประชาชนและเป็นองค์กรที่รวบรวมความคิดเห็น รายชื่อ ประชาชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อแสดงออกทางการเมือง ต่อรองกับรัฐ นอกจากนี้ยังมีบทบาทดังต่อไปนี้ 1) บทบาทในการสนับสนุนและแสดงออกทางการเมือง 2) สนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง 3) บทบาทในการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ รวบรวมข้อคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะ

คำสำคัญ: พื้นที่สาธารณะ; เรื่องการต่อสู้การเมือง; โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน

Abstract

The objectives of this research article were as follows: 1) To study laws affecting the restriction of freedom and political expression in Thai politics during the period 2009 to 2020. 2) To study The role of Internet law reform dialogue(iLaw) as a public organization, and its roles in Thai society. The study utilized a quality research method including documentary research and in-depth Interviews. The research encompassed documentary analysis of Thai law, Document relation Internet law Reform Dialogue (iLaw) and other pertinent sources. in-depth interviews were conducted with three distinct groups of key informants: six members of Internet law Reform Dialogue (iLaw) , four academics, twenty individuals, totaling thirty participants.

The results of the research revealed that: 1) There are laws regulating the political sphere the period from 2009 to 2020 which can be categorized into

four groups: (1) Laws related to public movements; (2) Laws pertaining to print and media; (3) Laws governing online communities; and (4) Security Laws. 2) Internet Law Reform Dialogue (iLaw) supports civil society politics by exchanging knowledge on legal issues among the public. They also play a role in organizing the collection of opinions and names of individuals involved in political movements to express their political views and negotiate with the state. Furthermore fulfill, the following roles: 1) supporting and expressing political opinions, 2) political activities, and 3) serving as a platform for the exchange of knowledge and collecting public comments.

Keywords: public sphere; contentious politics; internet law reform dialogue (iLaw)

1. บทนำ

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยนำโดยนักศึกษา ในปี ระหว่าง พ.ศ.2562–2563 ตัวอย่างเช่น เยาวชนปลดแอก (ก่อตั้งปี 2563) คณะราษฎร ปี 2563 (ก่อตั้งปี 2563) นักเรียนเลว (ก่อตั้งปี 2563) แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม (ก่อตั้งปี 2563) กลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองเหล่านี้มีข้อเรียกร้องต่างๆ (คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2566) อาทิเช่น เรียกร้องให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาลาออก การเรียกร้องการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ เรียกร้องให้ยกเลิกการใช้อำนาจนิยมภายในโรงเรียน (ทรงผม-โบว์) การนำเสนอประเด็นปัญหาต่างๆในสังคมเหล่านี้ ความต้องการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันพบว่าเจ้าหน้าที่รัฐได้เข้ามาจำกัด”พื้นที่สาธารณะ”ผ่านการใช้อำนาจบังคับทางกฎหมายตามมา ตัวอย่างเช่น กฎหมายอาญามาตรา 112 กฎหมายอาญามาตรา 116 พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 หรือ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ที่ประกาศช่วงระบอบของโควิด-19 ในปีพ.ศ. 2563 กฎหมายเหล่านี้ได้ส่งผลให้ดำเนินคดีกับผู้ชุมนุมทางการเมืองจำนวนมาก

โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (Internet Law Reform Dialogue หรือ iLaw) ได้ก่อตั้งขึ้นในปีในช่วงเวลาข้างต้น ปี พ.ศ. 2552 ปฏิบัติงานจนถึงปัจจุบัน โดยมีผู้ก่อตั้ง

นักศึกษาและนักกฎหมาย โดยมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบหรือแก้ไขกฎหมาย หรือ นำเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพกับประชาชน และมีบทบาทสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ความช่วยเหลือทางกฎหมายและการเป็นตัวแทนกลุ่มบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและบุคคลที่มีข้อเรียกร้องทางประเด็นทางสังคมต่างๆ ตัวอย่างเช่น การติดตามผู้ต้องหาทางการเมือง การแก้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาบทบาทของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) ภายใต้บริบททางการเมืองในช่วง พ.ศ.2552-2563 (โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw, 2558)

ทั้งนี้ แนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ **แนวคิดสื่อใหม่ (New Media)** การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายการสื่อสารหลัก ได้ส่งผลให้การค้นหาข้อมูลต่างๆ ได้ทั้งโลกแห่งความเป็นจริงและโลกออนไลน์ สามารถโต้ตอบได้ทันทีระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร (พิมลพรรณ ไชยนันท์, และพิรงรอง รามสูต, 2557) เป็นเครื่องมือในการประสานงานในระหว่างโลกสังคมออนไลน์กับโลกแห่งความเป็นจริง (ฐิตินัน บัญญาพ คอมมอน, 2556) บทบาทของสื่อใหม่ มีผลต่อการจัดสรรของข้อมูลของรัฐ หรือ สามารถเข้าถึงข้อมูลถูกปกปิด ด้วยเหตุนี้ แม้ว่าสื่อใหม่จะสามารถพื้นที่ความรู้ให้สังคมสามารถเข้าถึงได้ ในขณะที่เดียวกันรัฐจึงได้เข้ามาควบคุมพื้นที่สื่อใหม่ในระยะเวลาถัดมา (Laungaramsri, 2022, pp.195-214.) แนวคิดถัดไป **แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere)** Jürgen Habermas ได้ความหมายว่า ชนชั้นกลางจิตสำนึกต่อประโยชน์นำไปสู่การพูดคุย เจรจาปัญหาหรือจุดหมายของตนนำไปสู่การปฏิบัติการรวมกลุ่มพูดคุย นำไปสู่การสร้างกระบวนการถัดไป “พื้นที่สาธารณะ” เป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ และไม่ถูกครอบครองโดยรัฐ (Habermas, 1989) **แนวคิดการเมืองเรื่องการต่อสู้ (Contentious politics)** เป็นแนวคิดที่แสดงกระบวนการต่อสู้ทางการเมืองในประเด็นต่างๆ โดยมีลักษณะของความขัดแย้งใช้รูปแบบกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น การประท้วง การเดินขบวน การนัดหยุดงาน และรูปแบบอื่นๆ โดยรวมถูกใช้เพื่อท้าทายโครงสร้างอำนาจ นโยบาย และสถาบันทางการเมืองเดิมที่มีอยู่ (มานิตา หนูสวัสดิ์, 2564) การเมืองที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นได้เพื่อตอบสนองต่อประเด็นปัญหาทางการเมืองมากมาย เช่น การกดขี่ทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การเลือกปฏิบัติ ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งทางวัฒนธรรม และอื่นๆ (ญาเรศ อัครพัฒนานุกุล, 2564)

ในส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยงานวิจัยของ มงตรา พงษ์นิล (2559) พบว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปี 2550 เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับประเด็นเชิงโครงสร้าง โดยมีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ในท้องถิ่น นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ, (2554) กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง มีผลต่อการออกความเห็นต่อการกำหนดนโยบายสร้างสาธารณะ อย่างไรก็ตาม งานศึกษาชิ้นนี้ได้นำเสนอ องค์การภาคประชาสังคมที่มีบทบาททางการเมืองที่เน้นผ่านกฎหมาย โดยมีคำถามวิจัยดังต่อไปนี้ 1) กฎหมายใดบ้างที่มีผลต่อพื้นที่สาธารณะสื่อสารทางการเมือง 2) โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) มีบทบาทต่อสังคมไทยอย่างไร

อนึ่ง โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Internet law reform dialogue ใช้ชื่อย่อว่า iLaw

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สาธารณะ และผลกระทบของกฎหมายต่อความเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2552 – 2563
2. ศึกษาโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) ที่มีบทบาท ส่งเสริมรวบรวมข้อคิดเห็น หรือตรวจสอบกฎหมายในการเมืองไทย มีบทบาทในส่งเสริมการเมืองภาคประชาชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่เน้นศึกษาความเคลื่อนไหวขององค์การภาคประชาสังคม กับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นบน “พื้นที่สาธารณะ” และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มคณะผู้ทำงานโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) จำนวน 6 คน 2) นักวิชาการจำนวน 4 คน 3) ประชาชนทั่วไป จำนวน 20 คน (ประกอบไปด้วย นักศึกษา 4 คน นักกิจกรรม

4 คน นักกฎหมาย 4 คน ข้าราชการ 4 คน และ อาชีพค้าขาย 4 คน) เพื่อให้เห็นความแตกต่างของทัศนคติของบุคคลที่แตกต่างกัน

3. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล 1) ศึกษากฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ“พื้นที่สาธารณะ”และบทบาทของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) ในบริบทสังคมไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2552 จน พ.ศ. 2563 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยตั้งคำถามผู้ให้ข้อมูลเพื่อสะท้อนความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ เกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะทางกฎหมาย และบทบาทของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) โดยการใช้แบบสอบถาม มีทั้งหมด 2 ขั้นตอน 1) แบบสอบถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลบุคคลได้แก่ เพศ อายุ และ อาชีพ 2) ส่วนสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบผ่านคณะกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้วิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารประกอบด้วย ดังนี้ 1) ส่วนของกฎหมาย 2) บทบาทของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw)

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพประชาชนในพื้นที่สาธารณะ ส่วนที่ 2 จะเป็นบทบาทหน้าที่ของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw)

ส่วนที่ 1 ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพประชาชนในพื้นที่สาธารณะ

ตารางที่ 1 ตารางแสดงกฎหมายเกี่ยวกับ“พื้นที่สาธารณะ”

ส่วนแรก กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สาธารณะตั้งแต่ พ.ศ. 2552 – 2563 ค้นพบว่า มี
1) ตรากฎหมายขึ้นใหม่ 2) บังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ 3) แก้ไขกฎหมายที่มีอยู่

กฎหมายที่ตราขึ้นใหม่	บังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่	แก้ไขกฎหมายที่มีอยู่
-มาตรา 44 เป็นอำนาจพิเศษตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว 2557 -ประกาศ คสช. ฉบับที่ 12/2557 -ประกาศ คสช. ฉบับที่ 17/2557 -ประกาศ คสช. ฉบับที่ 26/2557 -ประกาศ คสช. ฉบับที่ 97/2557 -ประกาศ คสช. ฉบับที่ 103/2557 -ประกาศ คสช. ฉบับที่ 3/2558 -ประกาศ คสช. ฉบับที่ 41/2559	กฎหมายอาญา - <u>มาตรา 112-มาตรา 116</u> - <u>มาตรา 136-มาตรา 198</u> - <u>มาตรา 206-มาตรา 328</u> - <u>มาตรา 393</u> พ.ร.บ.การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 - <u>มาตรา 37</u> พ.ร.บ.จัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2551 มี - <u>มาตรา 10</u> พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 - <u>มาตรา 26 -มาตรา 77</u> พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 - <u>มาตรา 16</u> พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 - <u>มาตรา 18</u> พ.ร.บ.กฏอัยการศึก พ.ศ.2457	-คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 51/2560 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. -พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 จากปี 2550

กฎหมายที่ตราขึ้นใหม่	บังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่	แก้ไขกฎหมายที่มีอยู่
	<u>-มาตรา 11</u> *บังคับใช้ในปี 2554,2557 พ.ร.ก.การบริหารราชการณ์ใน สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 <u>-มาตรา 9 -มาตรา 11</u> *บังคับใช้ในชว่งปี 2563 พ.ร.บ.ว่าด้วยการออกเสียง ประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2559 <u>-มาตรา 61</u>	

ที่มา: หอสมุดรัฐสภา (2558).

จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องพื้นที่สาธารณะข้างต้น สามารถแบ่งกฎหมายออกเป็นดังต่อไปนี้

- 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมบนพื้นที่สาธารณะ ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558
- 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสิ่งพิมพ์และภาพยนตร์ ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551, พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551
- 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคมออนไลน์ ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560
- 4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ตัวอย่างเช่น พ.ร.ก.การบริหารราชการณ์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 บังคับใช้ในปี พ.ศ.2553 (การสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์) และ ปี พ.ศ.2563 (สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)) พ.ร.บ.กฏอัยการศึก พ.ศ.2457 บังคับใช้ในปี พ.ศ.2557

จากการใช้กฎหมายข้างต้นได้ส่งผลต่อการเมืองใน“พื้นที่สาธารณะ” ตัวอย่างเช่น การชุมนุมในแต่ละครั้งจะต้องทำตามกฎหมาย หากไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด จะมีการดำเนินคดีตามมา ในขณะที่เดียวกัน การชุมนุมปราศรัยบนพื้นที่สาธารณะ ผู้ปราศรัยมีความเสี่ยงจะโดนดำเนินคดีจากเจ้าหน้าที่รัฐ แม้วิพากษ์วิจารณ์ประเด็นทางสังคมด้วยความสุจริต โดยพบผลกระทบจากกฎหมาย ปรากฏตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างผลกระทบจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สาธารณะ

กฎหมาย	การบังคับใช้/ลักษณะ
ม.44	การควบคุมตัวอาจารย์นักวิชาการ ในช่วงรัฐประหารปี 2557 (iLaw, 2558ก)
กฎหมายอาญา ม.112	หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ พระราชินี และรัชทายาท จากการวิจารณ์เศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 (The Matter, 2565)
กฎหมายอาญา ม.116	การจับกุม และดำเนินคดีผู้มีความเห็นต่างทางการเมือง โดยข้อหา มาตรา 116 (iLaw, 2557)
การใช้พรบ.ฉุกเฉิน 2548	การดำเนินคดีความกับผู้ชุมนุม ในปี 2563 (iLaw, 2565)
พ.ร.บ.ภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551	พ.ศ.2560 ศาลปกครองเห็นว่ากระบวนการพิจารณาของ คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ขัดด้วยกฎหมาย กรณีสั่งห้ามฉาย ภาพยนตร์ เซ็กซ์เปียร์ต้องตาย (iLaw, 2560ก) พ.ศ.2560 ภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับสังหารหมู่นักศึกษาธรรมศาสตร์โดย มวลชนฝ่ายขวาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ได้ถูกระงับการฉาย เนื่องจาก เนื้อหาของภาพยนตร์มีความสุ่มเสี่ยง (iLaw, 2560ข)
พรบ.ชุมนุม	การชุมนุมจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ก่อนภายใน 24 ชั่วโมง (ราชกิจจานุเบกษา, 2558)

ตารางข้างต้นเป็นตัวอย่างผลกระทบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สาธารณะ ตั้งแต่ 2552-2563 แสดงให้เห็น การใช้กฎหมายในการจำกัดพื้นที่สาธารณะในประเทศไทย

ส่วนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw)

โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (Internet Law Reform Dialogue หรือ iLaw) ได้ก่อตั้งในปี 2552 มีบทบาทเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิมนุษยชนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยจำแนก การดำเนินงานของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaws) ตารางดังนี้

- 1) ด้านวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ให้กับภาคประชาสังคม
- 2) ด้านกิจกรรมทางการเมือง

3) ด้านการรวบรวมความคิดเห็นและผลักดันนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงบทบาทของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaws) โดยแบ่งตามตัวอย่างขององค์กรดังต่อไปนี้

ประเภท	บทบาท/การปฏิบัติงาน/รายละเอียด
ด้านวิชาการ	- Q&A ตอบทุกคำถาม อยากลงชื่อ #แก้รัฐธรรมนูญ ต้องทำอะไรบ้าง เพื่อสร้างความเห็นร่วมกันการแก้ไขประเด็นแก้รัฐธรรมนูญปี 60 (iLaw, 2563จ)
	- ติดตามคดีความ รายละเอียดถูกจัดเก็บไว้ใน เว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพโดย iLaw ตัวอย่าง หลังการรัฐประหาร 2557 จนถึงปี 2562 คดี ม.112 จำนวน 98 คดี ชุมนุมทางการเมืองเกิน 5 คน ผ่าฝืนประกาศศสช. ฉบับที่ 7/2557 หรือ ผ่าฝืนคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 ข้อ 12 จำนวน 421 คดี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 จำนวน 119 คดี (ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพโดย iLaw, 2562)
	-การทำหนังสือเกี่ยวกับการปรับทัศนคติ และม.112 ได้แก่ เมื่อฉันถูกเรียกปรับทัศนคติ NEVER STOP คนและคดียังไปต่อ ห้องเช่า No.112 (iLaw, 2564ฉ)
ด้านกิจกรรมทางการเมือง	-การเก็บข้อมูลผู้ต้องหาจากการชุมนุมแสดง (iLaw, 2565) -การทำข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในปี 2563 (mobdatathailand, 2564)
	-การประชุมเสวนาวิชาการ: “การหายสาบสูญโดยไร้ร่องรอย เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิในการรับรู้ความจริง เป็นสิทธิมนุษยชน” (iLaw, 2555)
	-ติดตามการเลือกตั้งทั่วไป ในปี 2562 (iLaw, 2563ค)

ประเภท	บทบาท/การปฏิบัติงาน/รายละเอียด
	-กิจกรรม "ปลดอาวุธคสช. ทวงคืนสถานการณ์ปกติ" ในปี 2562 ได้มีผู้ลงชื่อถึง 13,409 รายชื่อ ในการถดถอยการกลไกการใช้อำนาจของคสช. ในปี 2562 (มติชน, 2562) -เก็บข้อมูลกิจกรรมทางการเมือง ผ่านเว็บไซต์ Mobdatathailand (มีอบดาต้าไทยแลนด์, 2563)
ด้านการรวบรวม ความคิดเห็นและ ผลักดันนโยบาย หรือกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง	-การย่อข้อมูลทางกฎหมายให้ประชาชนสามารถเข้าถึงง่ายขึ้น การให้ความรู้เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม เช่น การให้ความรู้-การติดตามกฎหมายสมรสเท่าเทียม กฎหมายต่อต้านอุมหาย พรบ.การชุมนุมสาธารณะ เป็นต้น -กิจกรรม 50,000 ชื่อ ร่วมรื้อ ร่วมสร้าง ร่วมร่างรัฐธรรมนูญ (iLaw, 2563ก) -สำรวจความเห็นในประเด็นต่างๆ ตัวอย่างเช่น เช่น สำรวจความเห็นภาคประชาชนต่อ ร่าง พ.ร.บ.ชุมนุมฯ (iLaw, 2558ข) สำรวจการแก้ไขรัฐธรรมนูญของไทย (iLaw , 2562) สำรวจ ร่าง พ.ร.บ.คู่ชีวิต-กฎหมายแพ่งว่าด้วยการสมรส เปรียบเทียบระหว่างร่าง พ.ร.บ.คู่ชีวิต ที่เสนอโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม กับ กฎหมายสมรสของพรรคก้าวไกล โดยการอนุญาตให้เพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้ (iLaw, 2563ง) -การนำเสนอการแก้ไขกฎหมาย ตัวอย่างเช่น การเสนอแนะแก้ไข พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ มาตรา 14 โดยให้มีการกำหนดข้อเขตที่ชัดเจน (iLaw, 2563ข)

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) มีการเก็บข้อมูล สร้างความรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมในภาคการเมืองตั้งแต่ปี 2557 ตารางกิจกรรมข้างต้นสรุปกิจกรรมได้ดังนี้ ได้แก่ 1) ด้านวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ให้กับภาคประชาสังคม นั่นคือ การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดกฎหมาย หรือการรวบรวมคดีความเกี่ยวกับ

ผู้ต้องการทางการเมือง 2) ด้านกิจกรรมทางการเมือง ค้นพบว่า องค์กรได้เป็นส่วนสำคัญในการรวบรวมความเห็นของประชาชน องค์กรสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง 3) ด้านการรวบรวมความคิดเห็นและผลักดันนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเก็บข้อมูลสำรวจความเห็นทั่ว ๆ ไปของประชาชนที่มีต่อการตรากฎหมาย การร่างกฎหมาย หรือแก้ไขกฎหมาย ตัวอย่างเช่น การเสนอแนะแก้ไข พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ มาตรา 14 โดยให้มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน (iLaw, 2563ข)

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลวิจัยพบว่า การบังคับใช้กฎหมายข้างต้น มีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนพื้นที่สาธารณะ สามารถแบ่งกฎหมายออกเป็นดังต่อไปนี้ 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมบนพื้นที่สาธารณะ ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสิ่งพิมพ์และภาพยนตร์ ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551, พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคมออนไลน์ ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 พ.ร.ก.การบริหารราชการณ์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 บังคับใช้ในปี พ.ศ.2553 (การสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์) และ ปี พ.ศ.2563 (สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)) พ.ร.บ.กฏอัยการศึก พ.ศ.2457 บังคับใช้ในปี พ.ศ.2557 การบังคับกฎหมายข้างต้น บางข้อได้ขัดแย้งกับปณิญาสาสกล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ปณิญาสาสกลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้รับการรับรองและประกาศโดยข้อมติสมัชชาสหประชาชาติที่ 217 วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ประกอบด้วย ปณิญาสาสกลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 30 ข้อ (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ม.ป.ป.) ตัวอย่างเช่น พรบ.ชุมนุม การชุมนุมจะต้องการแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ภายใน 24 ชั่วโมงก่อนการชุมนุม และ พ.ร.ก.การบริหารราชการณ์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 การควบคุมเวลาเข้าออกและการชุมนุมทั่วไป พรบ.ดังกล่าวขัดต่อ เสรีภาพในการแสดงออกและสิทธิทางการเมือง ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความเห็น และการแสดงออกรวมทั้งอิสรภาพในอันที่จะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกแซงแสวงหา รับ และส่งข้อมูลข่าวสารตลอดจนข้อคิดผ่านสื่อใด โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน เนื่องด้วย

การชุมนุมทางการเมืองโดยสุจริตสามารถกระทำได้อย่างมีเสรีภาพ (Amnesty, ม.ป.ป.) หรือ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 ขัดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัว และ เสรีภาพในการแสดงออก (สิทธิความเป็นส่วนตัว บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจใน ความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัยหรือการสื่อสาร หรือจะถูกลบล้างเกียรติยศ และชื่อเสียง ไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองของกฎหมายจากการแทรกแซงสิทธิหรือการลบล้าง ดังกล่าวนั้น (Amnesty, ม.ป.ป.)

การบังคับใช้กฎหมายข้างต้น ส่งผลต่อการจำกัดการแสดงออกใน“พื้นที่สาธารณะ”ของ ประชาชน เนื่องจากสื่อใหม่ (New Media) ได้ส่งผลต่อกลไกเชิงอำนาจของรัฐและเปิดพื้นที่การ แสดงออกทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะต่อภาคประชาชน เมื่อประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล หลักฐานที่มีอยู่หรือข้อมูลที่ถูกจำกัดโดยรัฐได้มากขึ้น นำไปสู่การแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบ และการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของรัฐและกลุ่มผลประโยชน์อย่างกว้างขวาง นำมาสู่การชุมนุม บนพื้นที่สาธารณะ การประท้วง และการลงประชามติ ตามลำดับ สิ่งเหล่านี้กระทบต่อกลไกเชิง อำนาจของรัฐ มาสู่การออกกฎหมายจำกัดการแสดงความคิดเห็นข้างต้นเพื่อรัฐจะสามารถดำเนิน นโยบายและสามารถรักษากลไกเชิงอำนาจของรัฐและกลุ่มผลประโยชน์เดิมต่อไป

2. เนื่องจากรัฐได้ใช้กฎหมายในการจำกัดสิทธิของประชาชน จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ด้าน กฎหมายที่ทำงานร่วมกับการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน และช่วยเหลือในด้านเทคนิคทาง กฎหมาย วิจัยเรื่องนี้จึงค้นพบว่า โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) มีบทบาท ดังนี้ 1) บทบาทในการสนับสนุนและแสดงออกทางการเมือง บทบาทสำคัญ ในปี 2563 พบว่า บทบาทของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) ได้รวบรวมรายชื่อประชาชน เพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปี 2560 มีผู้ลงชื่อทั้งหมด 100,732 (iLaw, 2563ก) การติดตามการ เคลื่อนไหวทางการเมือง ในปี 2563 พบว่า มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองทุกภูมิภาคทั่วๆไป ส่วน ใหญ่่นำโดยนักศึกษา 2) สนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง การติดตามคดีความทางการเมืองในปี 2563 พบว่า มีการดำเนินคดีผู้ต้องหาจำนวนมาก การเชื่อมโยงระหว่างผู้ต้องหาทางการเมืองกับ เครือข่ายองค์กรสิทธิมนุษยชน 3) บทบาทในการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ได้แก่การ จัดทำหนังสือเกี่ยวกับกฎหมายตัวอย่าง เช่น *เมื่อฉันถูกเรียกปรับทัศนคติ NEVER STOP คน และคดียังไปต่อ ห้องเช่า No.112* บทบาทของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) เหล่านี้ได้ส่งเสริมภาคประชาสังคมในประเทศไทยให้ดำเนินไปได้อย่างในกติกาที่รัฐ

วางเอาไว้ หรือ การทำข้อมูลกฎหมายต่างๆ หรือ การสรุปสาระสำคัญของกฎหมายทำให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น

การปฏิบัติงานของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) จึงมีบทบาทในการส่งเสริมพื้นที่สาธารณะ โดยการเชื่อมโยงระหว่างความคิดเห็นของประชาชน กับองค์ภาคประชาสังคมและขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองอื่นๆ เช่น ขบวนการนักศึกษา เป็นต้น กับ กฎหมายผ่านการการนำเสนอการวิเคราะห์กฎหมาย จนกระทั่งการเข้าชื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังมีบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างสังคม-ต่อนองรัฐ ตามแนวคิดการเมืองภาคประชาสังคม และการเมืองเรื่องการต่อสู้ และส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศที่มีกฎหมายจำนวนมากในการจำกัดพื้นที่สาธารณะ

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้ เป็นวิจัย (Observative research) โดยทำการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) หลักฐานทั้งทางกฎหมาย ผู้ต้องการทางการเมืองและบริบทต่างๆสังคมไทย นำมาวิเคราะห์และสรุป โดยเสนอว่า รัฐได้จำกัดการแสดงออกการเมือง ช่วงปีพ.ศ.2552 -2563 ผ่านการใช้กฎหมาย มีทั้งนี้พบผลกระทบและผู้ถูกดำเนินคดี ตัวอย่างเช่น การห้ามฉายภาพยนตร์ การชุมนุม และการดำเนินคดีกับผู้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองจำนวนมาก การดำเนินคดีดังกล่าวเป็นการจำกัดพื้นที่การพูดคุย ประเด็นปัญหาทางสังคม ผ่านการใช้กฎหมายจัดการปัจเจกบุคคล แสดงให้เห็นถึงจุดอ่อนหนึ่งของความเคลื่อนไหวทางการเมืองในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) จึงเป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ผ่านการใช้กฎหมาย ตัวอย่าง การนำเสนอประเด็นทางการเมือง ข้อมูลคดีความที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็น การเก็บข้อมูลผู้ต้องหาทางการเมืองและส่งเสริมให้เกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้กฎหมาย รวมถึงการเข้าชื่อเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ การศึกษานี้จึงแสดงให้เห็นบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมที่มีบทบาทในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่มีความต่อเนื่อง มีเครือข่าย ทำงานอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน มีอิสระและความเชี่ยวชาญเรื่องกฎหมาย (โดยได้รับการยืนยันจากนักวิชาการผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 ท่าน)

หากเปรียบเทียบกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอื่นๆ ตัวอย่างเช่น พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (เสื้อเหลือง) หรือ แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (เสื้อแดง) จะเห็นว่ากลุ่มเคลื่อนไหวเหล่านี้มันอยู่ภายใต้ผลประโยชน์ทางการเมือง (มณฑาพงษ์นิล, 2559) ส่วนกลุ่มเคลื่อนไหวอื่นๆ อาทิ กลุ่มนักศึกษา ซึ่งกระทำการภายใต้สถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ทำให้มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นต้น ในขณะที่โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) เป็นองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนและการเมืองอย่างชัดเจนมากที่สุด องค์กรจึงไม่ตกอยู่ภายใต้ผลประโยชน์ทางการเมืองและมีเสรีภาพในระดับหนึ่ง

7. ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าในปัจจุบันเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองในปัจจุบันมีหลักฐานอยู่มาก งานศึกษาชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็น องค์กรภาคประชาสังคม ที่มีบทบาทในเชิงรุก โดยเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกระบวนทางกฎหมายต่างๆ ในขณะเดียวกันก็วิเคราะห์กฎหมายและช่วยเหลือผู้ต้องหาทางการเมืองไปด้วยกัน หลักฐานการทำงานขององค์กรลักษณะเช่นนี้ นี้ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด เพราะฉะนั้นควรให้ความสำคัญการศึกษบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรสิทธิมนุษยชน ตัวอย่างเช่น มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม – EnLAW ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. Thai Lawyers for Human Rights (TLHR) ให้มากขึ้น เพื่อนำเสนอว่า องค์กรเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อการสร้างพื้นที่สาธารณะทางการเมืองภาคประชาชนและส่งเสริมขบวนการประชาธิปไตยและมีอุปสรรคอย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

คริส เบเคอร์, และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2566). *ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งที่ 14).

กรุงเทพฯ: มติชน.

โครงการอินเทอร์เน็ตกฎหมายเพื่อประชาชน(iLaw). (2558). กฎหมายที่ใช้ปิดกั้นเสรีภาพการแสดงออก. สืบค้นจาก <https://freedom.ilaw.or.th/freedom-of-expression-101/limit-expression>

ญาเรศ อัครพัฒนานุกุล. (2564). การเมืองเรื่องการปะทะกับความคิดทางการเมือง: การเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องการเมืองกับความเป็นการเมือง ในงานศึกษาของฮานนา อาเร็นท์ กับชิตนีย์ แทวโรว์ และชาลส์ ทิลลี่. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(1), 45-67.

ฐิตินันท์ บุญภาพ คอมมอน. (2556). บทบาทของสื่อใหม่ในการสร้างค่านิยมทางสังคมและอัตลักษณ์ของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ. (2554). การต่อสู้ทางการเมืองในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 28(1), 35-51.

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558. (2558, 14 กรกฎาคม) .ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 123 ตอนที่ 63 ก, หน้า 21.

พิมลพรรณ ไชยนันท์, และ พิงรอร งามสุต. (2557). สื่อใหม่กับการสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนไทย. *วารสารคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 31(2), 37-57.

มติชน. (2562). จอน อึ้งภากรณ์ ยื่น 13,409 ปลดอาวุธ คสช. ทวงคืนสถานการณ์ปกติ. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/politics/news_1552210

มงตรา พงษ์นิล. (2559). การเมืองภาคประชาชนในสังคมไทย ก่อนและหลังทศวรรษ 2540. *ลีลาชายขอบ*, 28(1), 155-185.

มานิตา หนูสวัสดิ์. (2564). การเมืองเรื่องการต่อสู้ (Contentious politics): พัฒนาการแนวคิดและกรอบการวิเคราะห์ในการศึกษาการต่อสู้ทางการเมืองและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 17(2), 1-44.

ม็อบดาต้าไทยแลนด์. (2563). การทำข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง. สืบค้นจาก <https://www.mobdatathailand.org/>

- ม็อบดาต้าไทยแลนด์. (2564). In Number: ประมวลการชุมนุม ปี 2564. สืบค้นจาก <https://www.mobdatathailand.org/>
- ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพโดย ไอลอร์. (2562). รายชื่อผู้ถูกตั้งข้อหาจากทางการเมือง หลังการรัฐประหาร 2557. สืบค้นจาก <https://www.ilaw.or.th/articles/9667>
- หอสมุดรัฐสภา. (2558). รวมประกาศ คำสั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ. สืบค้นจาก <https://library.parliament.go.th/th/rwmparakas-khasang-khnaraksakhwamsngbaehngchati>
- Amnesty. (ม.ป.ป.). ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. สืบค้นจาก <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr>
- Habermas, J. (1989). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- iLaw. (2555). การประชุมเสวนาวิชาการ: การหายสาบสูญโดยไร้ร่องรอย เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิในการรับรู้ความจริง เป็นสิทธิมนุษยชน. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/2915>
- iLaw. (2558ก). สรุปสถานการณ์ปี 2557 1/5 : การเรียกบุคคลไปรายงานตัว การจับกุมและการควบคุมตัวตามกฎหมายการศึก. สืบค้นจาก <https://freedom.ilaw.or.th/node/233>
- iLaw. (2558ข). สำนวความเห็นภาคประชาชนต่อ ร่าง พ.ร.บ.ชุมนุมฯ. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/3546>
- iLaw. (2560ก). เชคสเปียร์ต้องตาย (Shakespeare Must Die). สืบค้นจาก <https://freedom.ilaw.or.th/case/316#reference>
- iLaw. (2560ข, ตุลาคม 7). ระวังฉาย ดาวคะนอง หนึ่งเกี่ยวเนื่องนองเลือด 6 ตุลาคม. [Facebook status update]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/ilawClub/photos/a.10150540436460551/10159488853240551/?type=3>

- iLaw. (2562). แก้วรัฐธรรมนูญ: รัฐธรรมนูญไทย 20 ฉบับ แก้วสำเร็จมาแล้ว 22 ครั้ง. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/5424>
- iLaw. (2563ก). 50,000 ชื่อ ร่วมรื้อ ร่วมสร้าง ร่วมร่างรัฐธรรมนูญ. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/50000Con%20>
- iLaw. (2563ข). เปิดข้อเสนอแก้ไข พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ ไม่ให้ใช้ฟ้องปิดปาก. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/5734>
- iLaw. (2563ค). เลือกตั้ง62: เปิดรายงาน คะแนนที่ถูกจัดการ ระหว่างการรายงานผล. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/5504>
- iLaw. (2563ง). Pride Month: สำนวน ร่าง พ.ร.บ.คู่ชีวิต-กฎหมายแพ่งว่าด้วยการสมรส. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/5695>
- iLaw. (2563จ). Q&A ตอบทุกคำถาม อยากลงชื่อ แก้วรัฐธรรมนูญ ต้องทำอย่างไรบ้าง. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/5737>
- iLaw. (2564ฉ). เปิดตัว หนังสือ INTRODUCTION TO NO.112. สืบค้นจาก <https://ilaw.or.th/node/5949>
- iLaw. (2565). การชุมนุมปี 2563 ปรึษาแห่งความเปลี่ยนแปลง: พลังก่อตัวจากไหน มีพัฒนาการอย่างไร เราเจออะไรมาบ้าง. สืบค้นจาก <https://freedom.ilaw.or.th/node/1059>
- Laungaramsri, Pinkaew. (2022). Mass Surveillance and the Militarization of Cyberspace in Post-Coup Thailand. *ASEAS-Austrian Journal of South-East Asian Studies*, 9(2), 195-214. <https://doi.org/10.14764/10.ASEAS-2016.2-2>
- The Matter. (2565). ศาลอุทธรณ์กลับคำตัดสิน คดีวิจารณ์ระบบ ศก.พอเพียง ให้มีความผิด ม.112 ระบุกฎหมายคุ้มครองถึงอดีตกษัตริย์. สืบค้นจาก <https://thematter.co/brief/191244/191244>

การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของ
ชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย ตำบลแม่แดด
อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ *

Acceptance of Woman Leader's Roles in Local Community
Development of the Pga K'nyaw Karen People in
Mae Date Noi, Mae Date Subdistrict,
Kanlayaniwattana District, Chiang Mai Province

บงกชมาศ เอกเอี่ยม

Bongkochmas Ek-lem

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Administrative Studies, Maejo University

E-mail: bkmas@mju.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทที่สำคัญของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย 2) ศึกษากระบวนการยอมรับบทบาทและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย และ 3) เสนอบทบาทที่เหมาะสมของผู้นำชุมชนสตรีท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ ศึกษาด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสมการถดถอยพหุคูณ ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำสตรี ชาวบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

* ได้รับบทความ: 11 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 7 กรกฎาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 14 กรกฎาคม 2566

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ บทบาทที่สำคัญของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยง ปกาเกอญอ บ้านแม่แตذن้อย มี 6 ด้าน คือ 1) การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ความยุติธรรมและการจัดการความขัดแย้ง 5) การบริการ และ 6) ด้านจิตวิญญาณ โดยระดับการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน การศึกษาพบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านอาชีพ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจะส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกาเกอญอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยได้ข้อเสนอว่า ผู้นำสตรีควรแสดงบทบาทการพัฒนาทั้ง 6 ด้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมอาชีพ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์การเกษตรที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน อีกทั้งควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำและส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ อยู่เสมอ เพื่อสร้างการยอมรับของบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกาเกอญอ

คำสำคัญ: ผู้นำสตรี; กะเหรี่ยงปกาเกอญอ; การยอมรับบทบาท; การพัฒนาชุมชน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the important roles of woman leader in the development of Pga K'nyaw community, Mae Date Noi village; 2) to study the level of role acceptance and analyze factors affecting the acceptance of woman leader's roles in the development of Pga K'nyaw community, Mae Date Noi village; and 3) to propose the appropriate roles of local woman leaders in developing the Pga K'nyaw communities. The study applied quantitative methodology by using descriptive statistics and multiple regression model, together with qualitative methodology through participatory observation and in-depth interviews with woman leader, villagers, and those involves.

The research results were summarized as follows: The important roles of woman leader in the development of Pga K'nyaw community had 6 aspects: 1) administration and maintaining order, 2) career development and promotion,

3) conservation of natural resources and environment, 4) justice and conflict management, 5) service, and 6) spiritual. The level of acceptance of woman leadership roles was highest in all aspects. The study found that, leadership, occupation, and participation factors significantly affected acceptance of the role of woman leader in Pga K'nyaw community development. From the research results, this study proposed that Pga K'nyaw woman leaders should continuously perform those 6 development roles, especially in occupational promotion and activities related to agricultural products within the community context. In addition, the leaders should develop their leadership; and villagers should be encouraged to participate in various development activities regularly in order to build acceptance of the roles of woman leaders in Pga K'nyaw community development.

Keywords: women leaders; Pga K'nyaw; role acceptance; community development

1. บทนำ

ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาและส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม องค์กร ชุมชน และสังคม ผู้นำในระดับชุมชนสามารถนำพาชุมชนและลูกบ้านไปสู่การพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับบริบทชุมชนและมีการเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ความเป็นผู้นำในระดับชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้นำและปัจจัยหลาย ประการ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความพยายาม การเรียนรู้ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ การสร้างความเชื่อมั่นให้คนในชุมชนยอมรับ มีมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นกันเองกับชาวบ้าน ความ ใกล้ชิด และเป็นระบบเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นอย่างดี มี คุณธรรม เช่น ความโอบอ้อมอารี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน สามารถประสานต่อเรื่องต่างๆ ได้ ตลอดจนมีฐานะค่อนข้างมั่นคงย่อมจะทำให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชนต่อไป (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระณัด วฑฒโน 2556)

อย่างไรก็ตาม เจื่อนไขต่างๆ ที่สนับสนุนความเป็นผู้นำอาจแตกต่างกันไปเมื่อคำนึงถึงเพศสภาพของผู้นำ สังคมไทยเผชิญกับปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างบุรุษกับสตรีซึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรม ความคิด และค่านิยมหลักของสังคมภายใต้กรอบคิดชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ทำให้มองเห็นว่าสตรีมีความสามารถด้อยกว่าบุรุษ ในขณะที่ทัศนคติการปลูกฝังให้สตรีเป็นผู้ตามเป็นข้างเท่าหลัง เป็นความพยายามกักขังทางความคิดให้สตรีอยู่ในสถานะด้อยกว่าชาย (มาลี พฤษ์พงศาวิ, 2551) ซึ่งทฤษฎีบทบาท (Role Theory) เห็นว่า ภายใต้โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว ส่งผลต่อการรับรู้ ความคาดหวัง การแสดงบทบาททางเพศ และการยอมรับของบทบาทสตรี (Allport 1937; Eckes & Trautner 2000; Eagly & Wood, 2012) บทบาทของสตรีในการเป็นผู้นำในสังคมไทยจึงมักถูกประเมินต่ำไปหรือถูกกีดกัน วัฒนธรรมของสังคมมีแนวโน้มที่จะบ่งชี้ว่าผู้ชายสามารถเป็นผู้นำได้ดีกว่าผู้หญิง และยังมีคำถามเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำของผู้หญิง (ประวิตร โทรา และ ชัยภรณ์ ฅนอมศรีเดชชัย 2558) จนทำให้ผู้ชายมีอำนาจสร้างพื้นที่สาธารณะได้มากกว่า ผู้หญิงต้องจัดการแต่เรื่องภายในบ้านที่ไม่ใช่พื้นที่สาธารณะ ผู้ชายมีสิทธิในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ สามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้ แต่ผู้หญิงนั้นจะถูกจำกัดในเรื่องของการจัดการภายในบ้าน ไม่มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไม่มีโอกาสได้ออกไปทำงานนอกบ้านเนื่องจากเรียนมาน้อย ไม่มีความรู้ที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อประกอบการงาน สิ่งนี้เกิดขึ้นเพราะวัฒนธรรมที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิงยังคงอยู่มาโดยตลอดและคงอยู่มาเป็นเวลานาน สร้างและสนับสนุนค่านิยมความเชื่อเดิมๆ ที่ว่าสตรีจะต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ต้องรับผิดชอบงานบ้านและการดูแลลูก เกิดการกีดกันไม่ให้สตรีก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งในองค์กรด้วย คิดว่าสตรีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเท่าเทียมกับบุรุษ (Meksawan 1994; Tavachalee, Pulanram, & Phathong 2019) ด้วยสภาพสรีระความพร้อมและเจื่อนไขในชีวิตของสตรีเอง ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพ ความมั่นคงปลอดภัย โอกาส สิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุณภาพชีวิตของสตรี โดยเฉพาะสตรีในพื้นที่ชนบท และสตรีที่จัดในกลุ่มเป้าหมายพิเศษต่าง ๆ (ธัญญธร บุญอภัย, พัทธ์ วิภาโพธิ์ศรี, และสมหมาย แจ่มกระจ่าง 2563)

ในสภาวะการณ์ของโลกปัจจุบันที่เน้นความเสมอภาคเท่าเทียมระหว่างเพศ สถานภาพและบทบาทผู้หญิงได้รับการยอมรับมากขึ้น เนื่องจากผู้หญิงมีความรู้ความสามารถไม่ต่างไปจากชายทั้งในด้านการบริหารจัดการและการบริการ ทำให้สตรีมีความก้าวหน้าหรือโอกาสในตำแหน่งหน้าที่การงานมากขึ้น และได้รับการยอมรับในชุมชนและสังคมมากขึ้น (ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข 2560;

ชญาคนก จันทะพอง และ วีรณัฐ พรหมจักร, 2565) ผู้หญิงเริ่มได้รับการพิจารณาและไว้วางใจให้เข้ามามีบทบาทและตำแหน่งสำคัญ ศักยภาพในการทำงานของสตรีเริ่มมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางสังคมในตำแหน่งต่างๆ ตั้งแต่ระดับฐานราก อันได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ หรือเป็นผู้นำของกลุ่มและองค์กรต่างๆ การเริ่มมีเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมเช่นนี้จึงเกิดเป็นการพัฒนาบทบาทหน้าที่ของสตรี ให้โดดเด่นขึ้นตามลำดับ (กมลชนก สัจจาวัฒนา และ ฉัตรวรวิญญ องค์กรสิทธิ์, 2559) กล่าวคือ ความเป็นผู้นำของสตรีในการพัฒนาสังคมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในหลายๆชุมชน ผู้นำชุมชนสตรีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ อาทิ การสร้างงานที่ช่วยสร้างรายได้ การสร้างกิจกรรมให้คนในชุมชนได้มาทำร่วมกัน ตลอดจนการส่งเสริมวัฒนธรรม และการสร้างความสุขให้แก่คนในชุมชน

ชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอนับได้ว่าเป็นชาติพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดกระจายตัวอยู่ในหลายจังหวัด และส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือของไทย ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของสภาพสังคม ปกากะญอนับเป็นชาติพันธุ์หนึ่งที่ยังรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มไว้ได้อย่างเหนียวแน่นผ่านการเรียนรู้สืบทอดกันรุ่นสู่รุ่น ‘ปกากะญอ’ ในพื้นที่อำเภอ กัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ยังคงใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายและสมถะ (เสาวลักษณ์ เชื้อคำ 2562) วิถีชีวิตปกติของชาวปกากะญอส่วนใหญ่ในพื้นที่ มักประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม เช่น ปลูกข้าว สตรอว์เบอร์รี่ ถั่วลิสง และปลูกผักแทบทุกครัวเรือน ซึ่งข้าวจะปลูกไว้กินเอง ถ้าเหลือก็ขาย แต่ช่วงหน้าแล้งแทบไม่มีรายได้เลย เพราะไม่มีน้ำ รายได้จึงยังไม่พอเลี้ยงชีพครอบครัวกะเหรี่ยงหรือปกากะญออยู่ด้วยกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของหญิงชาย ผู้หญิงทำงานบ้าน หุงข้าว ตักน้ำ ทำอาหาร เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และเก็บผัก หักฟืน ส่วนผู้ชายส่วนใหญ่จะเป็นงานนอกบ้านซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้กำลัง เช่น ไปไร่ไปนา ไถนา ล้อมรั้ว ต้อนวัวควายกลับบ้าน ตัดไม้ สร้างบ้าน เป็นต้น (Suphot, 2020) วิถีชีวิตสตรีปกากะญอจึงผูกพันกับบ้านและแทบไม่มีโอกาสออกไปไหน ประกอบกับเพศสภาพของผู้หญิงปกากะญอยังถูกจำกัดทั้งในเรื่องการศึกษาและการพัฒนาอาชีพ ผู้หญิงส่วนมากจึงไม่ได้รับการศึกษา บางคนพูดภาษาไทยไม่ได้ ไม่มีงานทำและไม่กล้าออกจากหมู่บ้านไปทำงานต่างพื้นที่ ทำให้ขาดแคลนรายได้ เกิดความสิ้นหวัง และมีภาวะโรคซึมเศร้า (กองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา, 2564)

ชุมชนหมู่บ้านกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านที่มีผู้นำสตรีเป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “แม่หลวง” เป็นผู้ที่มิคุณลักษณะความเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่น มีความรู้ความสามารถ และมีความเข้าใจลูกบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกบ้านผู้หญิง ผู้นำสตรีส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในทุกๆ ด้าน ทำให้ผู้นำได้รับการยอมรับจากทั้งตัวลูกบ้านชาย/หญิงในด้านต่างๆ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ กำกับดูแล การประสานงาน การสร้างเครือข่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจโอบอ้อมอารี มีความ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ และมีศักยภาพ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้นำสูง สามารถสร้างความพึงพอใจและการยอมรับจากคนในชุมชนได้มาก อีกทั้งยังช่วยให้ชุมชนพัฒนาและเกิดประโยชน์ในวงกว้าง (Stogdill, 1974; Horner 1997; Johns & Moser, 2001) ซึ่งบทบาทของผู้นำสตรีดังกล่าวแตกต่างจากบทบาทของสตรีปกากะญอส่วนใหญ่ที่มักถูกจำกัดให้อยู่แต่ในบริบทของบ้านและครอบครัว จึงเป็นที่น่าสนใจว่าตัวผู้นำสตรีเข้าสู่บทบาทการเป็นผู้นำได้อย่างไร มีบทบาทใดบ้างในการพัฒนาชุมชน และชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอมีการยอมรับในบทบาทผู้นำสตรีในระดับใด มีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการยอมรับในบทบาทผู้นำสตรีปกากะญอ ด้วยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้วิจัยในฐานะสตรีมองเห็นถึงความสำคัญในบทบาทและความเป็นผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน และมีความสนใจที่จะศึกษาการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่สำคัญของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แดดน้อย ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอบทบาทที่เหมาะสมของผู้นำชุมชนสตรีท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ อำเภอกัลยาณิวัฒนาจังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีหน่วยการศึกษา คือ ผู้นำสตรีซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แตดน้อย ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของประชากร คือ ชาวกะเหรี่ยงปกากะญอที่อาศัยอยู่ในบ้านแม่แตดน้อยจำนวน 469 คน ในจำนวนนี้มีผู้อ่านออกเขียนได้ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงกำหนดค่าความคาดเคลื่อนเป็น 7 เปอร์เซ็นต์ ทำให้คำนวณค่ากลุ่มตัวอย่างด้วยสูตร Yamane (1973) ได้ 145 คน จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการส่งแบบสอบถามให้ชาวบ้านในชุมชนผู้ซึ่งอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้จำนวน 145 ชุด ได้รับกลับคืนมา 142 ชุด ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม และทดสอบความเชื่อมั่นจากหมู่บ้านใกล้เคียงจำนวน 30 ชุด โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .821

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นข้อมูลในเชิงลึก (Rich Information) ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต และสัมภาษณ์ แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลมาจัดระเบียบ กำหนดรหัสของข้อมูล (Coding) หารูปแบบ (Pattern) ของข้อมูล อันนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับการยอมรับบทบาทของผู้นำชุมชนสตรี โดยผู้วิจัยมีวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) โดยรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลหมู่บ้าน แผนพัฒนาชุมชน งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำ เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ การพัฒนาชุมชน ที่เคยมีผู้ศึกษาถึงในประเด็นบทบาทและการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observations) โดยใช้วิธีการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมและคลุกคลีกับผู้นำสตรีและชาวบ้าน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วนนอก ไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรม อาทิ การประชุมชาวบ้าน กิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ กิจกรรมการพัฒนาและทำความสะอาดวัดและชุมชน การขายผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้เห็นถึงบทบาทของผู้นำสตรีและการปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านในชุมชน

3. การสัมภาษณ์ (Interviews) โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับ “แม่หลวง” ถึงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของชุมชนหมู่บ้าน และการสร้างเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน โดยการพิจารณาเครือข่ายทางสังคม (Social Networks) ที่ผู้นำชุมชนได้มีการสร้างความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง การได้รับการช่วยเหลือ และการสนับสนุนในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งยังมีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับชาวบ้านภายในชุมชนจำนวน 5 คน พระ 1 รูป และสัมภาษณ์เครือข่ายภายนอกผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของชุมชนหมู่บ้านจำนวน 2 คน เพื่อศึกษาถึงบทบาทการพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรี

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในด้านการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านแม่แตดน้อย ได้ข้อสรุปพอสังเขป ดังนี้

1. บทบาทที่สำคัญของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ มี 6 ด้าน คือ 1) การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ความยุติธรรมและการจัดการความขัดแย้ง 5) การบริการ และ 6) ด้านจิตวิญญาณ โดยระดับการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีอยู่ในระดับยอมรับบทบาท

ตารางที่ 1 ระดับการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวปกากะญอ

การยอมรับบทบาทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย	4.92	.282	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ	4.92	.267	มากที่สุด
3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	4.91	.275	มากที่สุด
4. ด้านความยุติธรรม	4.92	.277	มากที่สุด
5. ด้านการบริการ	4.91	.351	มากที่สุด
6. ด้านจิตวิญญาณ	4.92	.311	มากที่สุด
รวม	4.92	.277	มากที่สุด

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านอาชีพ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมประชุมจะส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .005 และ .05 ตามลำดับ โดยสมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทผู้นำสตรีมีแบบจำลองสำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณดังนี้ $Y = a_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_kx_k + e$

Role acceptance = constant + -.006sex + -.005age + -.010education + .064marital + .202occup + .028income + -.003land + .006living + .007hhmem + -.024groupmem + .001villcom + .060meetingpar + 1.298leadership + e

ผลของการทดสอบ F test แสดงให้เห็นว่าการทดสอบแบบจำลองการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ซึ่งหมายความว่า F-statistic สูงกว่าค่า F-Critical ถือว่าโมเดลนั้นยอมรับได้ และเมื่อนำค่า Y ผลของ R square ($R^2 = .715$) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระเหล่านี้อธิบายบทบาทอำนาจหน้าที่ของตำบลและผู้ใหญ่บ้านรวมกัน 71%

ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่ามีตัวแปร 3 ตัวที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการยอมรับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านสตรี ได้แก่ อาชีพ ($b = .202, p < .05$) การเข้าร่วมประชุม ($b = .060, p < .05$) และภาวะผู้นำของผู้นำสตรี ($b = 1.298, p < .001$) หมายความว่า ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการยอมรับบทบาทผู้ใหญ่บ้านสตรี แต่ตัวแปรด้านอาชีพ การเข้าร่วมประชุม และภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถสรุปได้ว่า ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการเข้าร่วมประชุมกับชุมชนซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมภายในชุมชน และชาวบ้านที่เห็นว่าผู้นำมีภาวะผู้นำสูงจะยอมรับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรีมากขึ้น (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวปกากะญอ

Factors	B	Beta	t	Sig.
constant	-1.890		-2.495	.015*
sex	-.006	-.126	-.147	.242
age	-.005	-.038	-1.215	.722
Marital status	.064	.087	.0963	-.069
education	-.010	-.060	-.554	.582
income	.028	.065	1.711	.098
occupation	.202	.276	3.090	.003*
Land own	-.003	-.111	-1.148	.225
living in village	.006	.279	1.330	.188
household members	.007	.046	.538	.592
group member	-.024	-.090	-.941	.350
village committee	.001	.008	.090	.929
Participate in meeting	.060	.192	2.302	.025*
leadership	.1.298	.751	9.464	.000**
F = 12.157	df = 13	**p< .001		
R = .846	R2 = .715	*p< .05		

3. บทบาทที่เหมาะสมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนชาวกระเหรี่ยงปกากะญอ

จากผลการวิจัยข้างต้นและการสัมภาษณ์แม่หลวงบ้าน ชาวบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ก่อให้เกิดข้อเสนอว่า บทบาทของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชนทั้ง 6 ด้านนั้นดีงามและเหมาะสมอยู่แล้ว แม่หลวงบ้านจึงควรกระทำบทบาทการพัฒนานั้นๆ อย่างต่อเนื่อง ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ชาวบ้านเห็นว่าแม่หลวงบ้านทำหน้าที่ได้ดีในด้านความมั่นคงปลอดภัยของชุมชน โดยจัดหน่วยลาดตระเวนในหมู่บ้าน มีการประกาศให้

ผู้ติดตามไปบำบัด รวมถึงบูรณาการกับหน่วยงานอื่นในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้กับประชาชนในชุมชน

3.2 การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ แม่หลวงบ้านร่วมกับหน่วยงาน องค์การ และผู้ที่มีชื่อเสียงจากภายนอกส่งเสริมด้านพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและอาชีพอื่นๆ อยู่เสมอ ส่งเสริมการปลูกกาแฟ การทอผ้า ปักผ้า จัดตั้งกลุ่มพ่อบ้าน กลุ่มแม่บ้าน และวิสาหกิจชุมชน การหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิต

3.3 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บ้านแม่แต่น้อยมักขาดน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ชาวบ้านจึงเสนอให้แม่หลวงบ้านรณรงค์ให้ชาวบ้านทำกิจกรรมเกี่ยวกับการบรรเทาภัยแล้งอย่างสม่ำเสมอ อาทิ การสร้างฝายชะลอน้ำ การเพิ่มพื้นที่ป่าร่วมกันทำกิจกรรมปลูกป่าภายในชุมชน ตลอดจนสร้างแนวกันไฟเพื่อกันไฟป่าแผ่ขยายในวงกว้าง

3.4 ความยุติธรรมและการจัดการความขัดแย้ง ชาวบ้านสนับสนุนบทบาทของแม่หลวงบ้านในการไกล่เกลี่ยปัญหาของหมู่บ้านและคนชุมชน ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ฝ่าฝืนทะเลาะกัน แนวเขตทับซ้อน ยิงปืนในหมู่บ้าน ฝายกั้นน้ำพังทำให้ข้าวเสียหาย และให้ข้อเสนอแนะเพื่อลดความขัดแย้ง

3.5 การบริการ ชาวบ้านสนับสนุนบทบาทของแม่หลวงบ้านในการประสานงานระหว่างหมู่บ้านกับหน่วยงานอื่นในด้านการบริการและกิจกรรมต่างๆ อาทิ การแจกเครื่องนุ่งห่ม ผ้าห่ม เครื่องอุปโภคบริโภค เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือนร้อน จนถึงการสร้างบ้านให้ผู้ยากไร้

3.6 ด้านจิตวิญญาณ แม่หลวงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวแม่หลวงเองมีความละเอียดอ่อน เข้าถึงความรู้สึกของลูกบ้าน แสดงความรักและสร้างความศรัทธา เป็นที่พึ่งพิงด้วยการการรับฟังและให้คำปรึกษายามลูกบ้านมีเรื่องทุกข์ใจ และมีการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ลูกบ้านได้สมาคมติดต่อสังสรรค์ ช่วยลดปัญหาการฆ่าตัวตายในชุมชน

4. นอกจากการแสดงบทบาทที่เหมาะสม 6 ประการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้นำสตรีที่ได้รับการยอมรับต้องมีคุณสมบัติและบทบาทสำคัญอื่นร่วมด้วย คือ

4.1 ภาวะผู้นำหรือคุณสมบัติความเป็นผู้นำสูง มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่น และเสียสละเพื่อชุมชน สร้างกิจกรรมและผลงานที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

มีความเป็นมิตร รักชาวบ้าน ให้สิทธิเท่าเทียมกันของคนในชุมชน จึงจะทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในผู้นำ

4.2 สร้างและประสานเครือข่าย ผู้นำสตรีต้องมีเครือข่ายและแสวงหาเครือข่ายภายนอกชุมชนมาช่วยเหลือ สนับสนุน และสร้างกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน

4.3 สร้างการมีส่วนร่วมภายในชุมชน โดยการตั้งกลุ่มภายในชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนร่วมกัน

บทบาทและคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น จะนำไปสู่การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในฐานะของแม่หลวงบ้านชุมชนชาวกะเหรี่ยงปะกาเกอญอมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

บทบาท เป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่ง ที่พึงมีต่อบุคคลอื่นในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน บทบาทจึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตำแหน่งทางสังคมที่ผู้คนมี (Hogg, 2020) เช่น ตำแหน่งผู้ใหญ่นบ้านของแม่หลวงชุมชนชาวกะเหรี่ยงปะกาเกอญอ และพฤติกรรมของแม่หลวงในการทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งผู้ใหญ่นบ้าน บทบาทจึงเป็นหน้าที่ (Function) ของผู้ใหญ่นบ้านสตรีหรือแม่หลวงบ้าน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ถูกคาดหวัง (Expected Behavior) จากชาวกะเหรี่ยงปะกาเกอญอ ชุมชนบ้านแม่แดดน้อยซึ่งมีบริบททางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชน ซึ่งบทบาทของแม่หลวงสามารถพิจารณาได้สองนัย คือ 1) พิจารณาจากสถานภาพหรือตำแหน่งในโครงสร้างสังคม ซึ่งแสดงคุณลักษณะ คุณสมบัติ พฤติกรรม และกิจกรรมของแม่หลวงที่ครองตำแหน่งผู้ใหญ่นบ้าน และ 2) พิจารณาจากการแสดงบทบาท พฤติกรรม การกระทำ และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับชาวบ้านในฐานะผู้ใหญ่นบ้านว่าแม่หลวงมีการประพฤติปฏิบัติอย่างไร และชาวบ้านคาดหวังว่าแม่หลวงควรจะมีปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะทำให้เกิดการยอมรับ บทบาทของแม่หลวงบ้านจึงขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ดำรงอยู่ รวมถึงคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล อาทิ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่หลวงและชาวบ้าน

เมื่อพิจารณาจากสถานภาพหรือตำแหน่งในโครงสร้างสังคม ผู้นำ ก็คือ สถานภาพ (Status) หรือ ตำแหน่ง (Position) ในชุมชน คือเป็นผู้ใหญ่นบ้านสตรี หรือที่เรียกว่า

“แม่หลวงบ้าน” และบทบาทตามตำแหน่งที่สำคัญของผู้นำชุมชน คือ การนำพาชุมชนสู่การพัฒนาด้วยการบริหารจัดการและกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชน ซึ่งการพัฒนาไม่ว่าจะมิติใดก็ตามล้วนแล้วแต่มีผู้นำเป็นปัจจัยความสำเร็จ (วรพงศ์ ผูกภู, 2562) ซึ่งบทบาทการพัฒนาชุมชนของผู้ใหญ่บ้านในการวิจัยนี้แบ่งได้เป็น 6 บทบาทสำคัญ คือ 1) การปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ความยุติธรรมและการจัดการความขัดแย้ง 5) การบริการ และ 6) จิตวิญญาณ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้นำสตรีได้รับการยอมรับจากชาวบ้านอย่างมากที่สุดในทุกด้าน แสดงถึงการแสดงบทบาทของแม่หลวงบ้านสอดคล้องกับความคาดหวังทางสังคมของชาวบ้านชาวกระเหรี่ยงปะกาเกอญอ อย่างไรก็ตาม บทบาทการพัฒนาไม่ใช่หน้าที่ของผู้นำคนใดคนหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนในการร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้น ผู้นำต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนด้วย

เมื่อพิจารณาบทบาทของแม่หลวงจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับชาวบ้าน พบว่าแม่หลวงมีการส่งเสริมมีส่วนร่วมของชาวบ้านโดยการประชุมชาวบ้านและการทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนร่วมกันอยู่เสมอ ซึ่งการเข้าร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจร่วมกัน (บงกชมาศ เอกเอี่ยม, 2562) อีกทั้ง ตัวแม่หลวงได้เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนและจัดกิจกรรมภายในชุมชนอยู่เสมอ เพื่อให้ชาวบ้านได้ร่วมกันพัฒนาชุมชน ได้พบปะสังสรรค์ และแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆ รวมไปถึงการรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิตการเกษตรและงานฝีมือที่ผลิตโดยชาวบ้านในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้า เป็นต้น ยิ่งทำให้ชาวบ้านรับรู้รับทราบถึงภาวะผู้นำและบทบาทในแต่ละด้านของผู้นำสตรีมากขึ้น อันนำไปสู่การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีในฐานะของแม่หลวงบ้านชุมชนชาวกระเหรี่ยงปะกาเกอญอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก สัจจาวัฒนา และ ฉัตรวรัญ องค์กร (2559) ซึ่งศึกษาบทบาทผู้นำสตรีที่ประสบความสำเร็จในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้นำสตรีได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมเพิ่มขึ้น โดยมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรม มีการจัดตั้งกองทุนการเงินเพื่อพัฒนาคุณภาพสตรี ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้นำสตรี เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอทำให้ชาวบ้านมองว่าแม่หลวงมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถทำงานได้ดีไม่ด้อยไปกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิตาภา สุขพลำ (2549) เรื่อง ทศนคติและการยอมรับบทบาทการเป็นผู้นำท้องถิ่นของสตรีในเขตจังหวัดชลบุรี ที่พบว่า ผู้นำท้องถิ่นของสตรีสามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าผู้นำชายคน

ก่อน ทำงานได้ตามที่คาดหวังจนถึงเกินความคาดหวัง และ กล่าวได้ว่า การแสดงบทบาทในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้นำสตรีเป็นปัจจัยสำคัญในการยอมรับบทบาทของผู้นำ

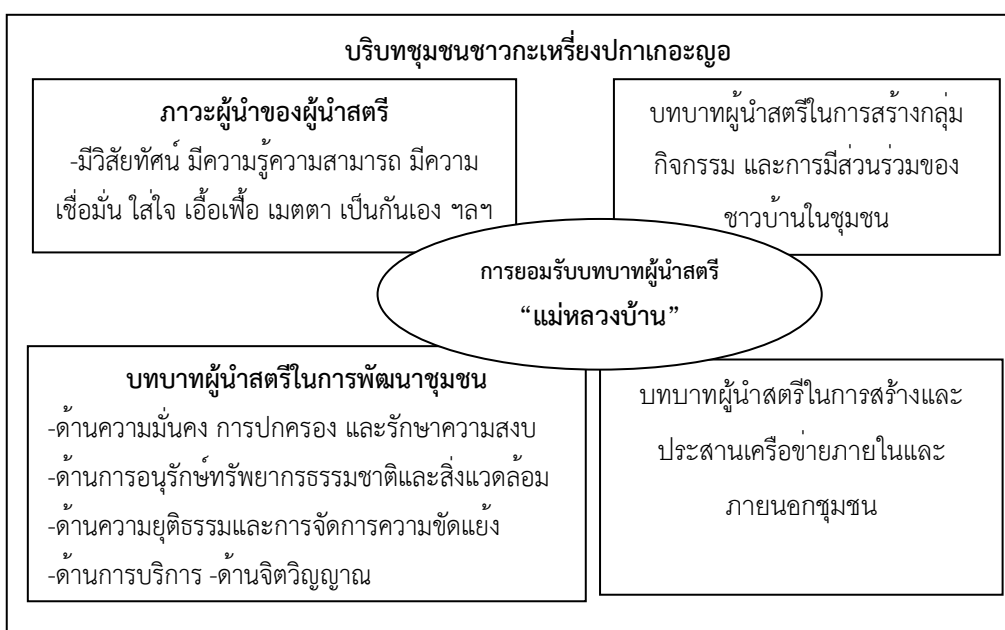
นอกจากบทบาทในการพัฒนาชุมชนของผู้นำสามารถดำรงต่อไปได้ด้วยการยอมรับนับถือของประชาชนแล้ว ยังสัมพันธ์กับภาวะผู้นำและคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้นำด้วย การศึกษาวิจัยนี้พบว่า แม่หลวงบ้านมีภาวะผู้นำและคุณสมบัติส่วนบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับนับถือด้วยความเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์ จิตใจดี มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ขยัน มีคุณธรรม เสียสละ และตั้งใจทำงานเพื่อชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพัฒน์ จงมีสุข (2554) ศึกษา ระดับการยอมรับบทบาทผู้นำสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้นำหญิงมีทัศนคติในการมองโลกในแง่ดี กล้าเสียสละ และมีจิตใจที่อ่อนโยน สามารถสร้างความเจริญสู่ชุมชนได้ มีความจริงใจในการทำงาน และเป็นแรงสนับสนุนให้ชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะผู้นำสตรีเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็ง แต่แฝงไปด้วยความนุ่มนวล จึงสามารถเข้าถึงคนในชุมชนได้ดี มีการอุทิศตนและเสียสละเพื่อส่วนรวมได้ ปัจจุบันผู้นำสตรีมีบทบาทมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีบุคลิกภาพที่อ่อนโยน สุภาพวางตัวดี มีมารยาท แต่งตัวเหมาะสม เข้าสังคมได้ดี ให้โอกาสชาวบ้านดีพอควร เรียกชาวบ้านมามีส่วนร่วม ผู้นำสตรีจึงเป็นที่ยอมรับมากขึ้น เพราะเข้ากับชุมชนได้ มีจิตใจที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน

จากการศึกษายังพบอีกว่า การยอมรับบทบาทของและบทบาทผู้นำสตรีที่เหมาะสม นอกจากจะสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของแม่หลวงบ้านแล้ว บทบาทผู้นำยังต้องสอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่ของผู้นำสตรีในฐานะผู้ใหญ่บ้าน และความเป็นผู้นำยังต้องสอดคล้องกับบริบทชุมชนอีกด้วย อาทิ การศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนโดย เอมอร แสนภูวา (2559) ภายใต้อาชีพแนวชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า ผู้นำเน้นการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนของ ความมั่นคงเป็นสำคัญ ส่วนชุมชนบ้านแม่แดดน้อยเป็นชุมชนเกษตร ดังนั้น การพัฒนาอาชีพเกษตรจึงมีผลต่อการยอมรับบทบาทของแม่หลวงบ้าน ดังนั้น กิจกรรมการพัฒนา การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมอาชีพของแม่หลวงบ้านและคนในชุมชนจึงสัมพันธ์กับผลผลิตทางการเกษตรเป็นสำคัญ เช่น การใช้น้ำในการปลูกกาแฟ การทำนาปลูกข้าว การหาตลาดเพื่อกระจายผลผลิต กาแฟ ข้าว ผ้าทอ ผ้าปัก เป็นต้น บทบาทหน้าที่ของผู้นำสตรีจึงเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างอาชีพและรายได้ให้ชุมชน เสริมสร้างการมีส่วนร่วม เป็นผู้นำ ขับเคลื่อนและประสานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาชุมชน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากข้อค้นพบข้างต้น การวิจัยนี้เสนอโมเดลบทบาทและการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรี ในฐานะ “แม่หลวงบ้าน” ในการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางหรือแบบอย่างให้กับผู้นำสตรีชาวกะเหรี่ยงปกากะญอและชุมชนชนกลุ่มน้อยอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านภายใต้บริบทชุมชนยิ่งขึ้น ดังนี้

ภาพที่ 1. โมเดลบทบาทและการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรี

การยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีจะขึ้นอยู่กับการแสดงบทบาทที่เหมาะสมของ “แม่หลวง” ในฐานะผู้นำในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ภาวะผู้นำของแม่หลวงบ้านส่งเสริมให้เกิดการแสดงบทบาทได้ดีและได้รับความไว้วางใจ การยอมรับ และสร้างการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้ง่ายต่อการการสร้างและประสานเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อสร้างกลุ่มและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านภายใต้บริบทชุมชนชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ

7. ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะต่อผู้นำสตรี** ผู้นำสตรีต้องพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำ โดยทำความเข้าใจตนเอง เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง สร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อให้เกิดการยอมรับนับถือ สร้างความศรัทธาในความสามารถของผู้นำ พัฒนาความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่น และเสียสละเพื่อชุมชน ผู้นำสตรีต้องมีวิสัยทัศน์ สร้างกิจกรรมและผลงานที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน จะทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ในด้านการประสานงาน ผู้นำสตรีต้องมีเครือข่าย และแสวงหาเครือข่ายมาช่วยเหลือ สนับสนุน และสร้างกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน

2. **ข้อเสนอแนะต่อประชาชนในชุมชน** คนในชุมชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาหรือกิจกรรมอื่นๆภายในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ช่วยเหลือ สนับสนุนผู้นำสตรีให้เกิดความเชื่อมั่นว่าชาวชุมชนจะร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อชุมชนที่ผู้นำสตรีได้จัดขึ้น

3. **ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภายนอก** หน่วยงานภายนอกสามารถให้การสนับสนุนผู้นำสตรีด้วยการช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ของผู้นำสตรี นอกเหนือไปจากการสนับสนุนทุนหรืองบประมาณในการดำเนินกิจกรรมภายในชุมชน ที่สำคัญ คือ ควรสนับสนุนกิจกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตัวของชุมชนและผู้นำชุมชนเอง และเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน

4. **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบการยอมรับบทบาทของผู้นำสตรีกับผู้นำบุรุษในแต่ละด้าน เพื่อให้ทราบข้อแตกต่างระหว่างผู้นำหญิงและชายความคิดเห็นของของชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ อันจะนำไปสู่การพัฒนาบทบาทผู้นำชุมชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก สัจจาวัฒนา, และ ฉัตรวิญญ์ องค์กรสิงห์. (2559). บทบาทของผู้นำสตรีที่ประสบความสำเร็จ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต (RSU National Research Conference 2016)* (น. 919-926). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.

- กองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา. (2564). ยุติความเหลื่อมล้ำในอำเภอกัลยาณิวัฒนาผ่าน
โครงการพัฒนาอาชีพทอผ้าท้องถิ่นที่ทำให้กลุ่มสตรีฯ เหนียวแน่นกันมากขึ้น. โครงการ
พัฒนาอาชีพของกลุ่มสตรีปกาเกอะญอผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์.
เอกสารเผยแพร่. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/communities/ontheway-32/>
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ, และ พระณัด วทพโน. (2556). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน. *วารสาร
สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6, 527-538.
- ชญาคนก จันทะพอง, และ วีรนุช พรหมจักร. (2565). บทบาทผู้นำสตรีทางการเมืองในภาค
อีสาน. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2(5), 74-87.
- จิตาภา สุขพล่า. (2549). *ทัศนคติและการยอมรับ บทบาทการเป็นผู้นำท้องถิ่นของสตรีในเขต
จังหวัดชลบุรี*. (รายงานการวิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนพัฒน์ จงมีสุข. (2554). ศึกษาการยอมรับบทบาทผู้นำสตรีในองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิชาการราชภัฏบุรีรัมย์
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(2), 60-74.
- ธัญญธร บุญอภัย, พัทธวีภา โพธิ์ศรี, และ สมหมาย แจ่มกระจ่าง. (2563). สตรีในการพัฒนา
สังคม. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 5(2), 291-301.
- บงกชมาศ เอกเอี่ยม. (2562). ภาวะผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวจังหวัด
เชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 36(3), 102-113.
- ประวิตร โหรา, และ ชมัยภรณ์ ธนอมศรีเดชชัย. (2558). การเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำองค์กรของเพศ
หญิง: ความเป็นไปได้ที่ไม่แตกต่างกัน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5(2), 1-11.
- มาลี พฤกษ์พงศาวิ. (2551). *ย้อนรอยสิทธิความเป็นคนของผู้หญิง*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- วรพงศ์ ผูกภู. (2562). ผู้นำในการพัฒนาชุมชน 4 ประเภท. สืบค้นจาก [https://www.
randdcreation.com/content/3116/ผู้นำในการพัฒนาชุมชน-4-ประเภท](https://www.randdcreation.com/content/3116/ผู้นำในการพัฒนาชุมชน-4-ประเภท)
- ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข. (2560). *แนวโน้มความท้าทายในสายงาน HR ยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : สถาบัน
บัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวลักษณ์ เชื้อคำ. (2562). ‘เอะเม ออที’ เข้าใจกาเกอะญอผ่านอาหารสามจานที่บ้านเล็ก.

สืบค้นจาก https://krua.co/food_story

เอมอร แสงภูวา. (2559). *บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

Allport, G. W. (1937). *Personality: A Psychological Interpretation*. New York, NY: Holt.

Eagly, A. & Wood, W. (2012). Social Role Theory. In P. Van Lange, T. Higgins and A. Kruglanski (Eds.), *The Handbook of Theories of Social Psychology* (pp.458-476). California, CA: Sage Publication Ltd

Eckes, T., & Truther, H. M. (Eds.). (2000). *The Developmental Social Psychology of Gender*. T. Eckes and N. M. Truther (Eds.), New York, NY: Psychology Press.

Hogg, M. A. (2000). Social Identity and Social Comparison. In J. Suls & L. Wheeler (Eds.), *Handbook of Social Comparison: Theory and Research* (pp. 401–421). New York, NY: Kluwer Academic.

Horner, M. (1997). Leadership Theory: Past, Present and Future. *Team Performance Management*, 3(4), 270-287.

Johns, H. E. & Moser, R. H. (2001). From Trait to Transformation: The Evolution of Leadership Theories. *Education*, 110(1), 115-122.

Meksawan, T. (1994). *The Roles of Thai Women in National Development*. Workshop Report. Bangkok: Bureaucratic Reform Committee.

Tavachalee, R. Pulanram, P. & Phathong, K. (2019). The Role of Women’s with Thai Local Development. *Asian Political Science Review*, 3(2), 10-21.

Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership*. New York, NY: McGraw-Hill.

Suphot Maikuntha. (2020). The Fascination of the Karen Woven Fabric (Pw aka nyaw): Beauty on the Way of Life of the Ethnography. *Walailak Abode of Culture Journal*, 20(1), 40-48.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

ผู้นำสตรีกับการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน
ในตำบลชีเหล็ก อำเภอมะเณง จังหวัดเชียงใหม่ *

The Women Leaders in Management and Development
Community in Khilek Subdistrict, Mae Taeng District,
Chiang Mai Province

อุบลรัตน์ ลอยมี และ ธรรมพร ตันตรา

Ubonrat Loyme and Thammaporn Tantra

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Administrative Studies, Maejo University

Email: mju6405405029@mju.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาเรื่อง ผู้นำสตรีกับการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนในตำบลชีเหล็ก อำเภอมะเณง จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทของผู้นำสตรีด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน 2) กลยุทธ์ เทคนิค เครื่องมือทางการบริหารจัดการที่ผู้นำสตรีนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชน 3) เจือ้นไขปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรี และ 4) แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรี

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำสตรีมีอยู่ 6 ประเภท คือ ผู้นำสตรีท้องถิ่น ท้องถิ่น ผู้นำสตรีกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำสตรีภาคราชการ ผู้นำสตรีภาคเอกชน และผู้นำสตรีปราชญ์ชุมชน ซึ่งทำหน้าที่ 2 ลักษณะคือทำตามระเบียบกฎหมายและทำตามบทบาททางสังคม โดยนำกลยุทธ์ เทคนิค เครื่องมือทางการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้ได้แก่ กลยุทธ์ทางการสื่อสารเพื่อการรับรู้และ

* ได้รับบทความ: 27 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 28 ตุลาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 31 ตุลาคม 2566

เข้าใจ กลยุทธ์ผู้นำทำก่อน กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงบูรณาการ เทคนิคเครื่องมือการทำงาน เป็นทีม กลยุทธ์สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การบริหารจัดการเชิงสถานการณ์สู่การเปลี่ยนแปลง และการบริหารจัดการความขัดแย้ง ทางด้านปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารจัดการและการพัฒนา ชุมชนของผู้นำสตรีให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ พฤติกรรมการแสดงออก ความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพการทำงานด้านการพัฒนา ความพร้อมของครอบครัว การได้โอกาส ในการทำงาน และการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และข้อเสนอที่เป็นแนวทางในการ บริหารจัดการการพัฒนาชุมชนที่เหมาะสม คือ 1) รัฐบาลมีนโยบายยุทธศาสตร์การปฏิบัติ เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพบทบาทสตรี 2) ควรมีการสนับสนุนให้เกิดผู้นำสตรีให้มากขึ้น 3) ควรมีการ สร้างสังคมการให้โอกาส 4) ควรมีการตั้งสภาสตรีชุมชน 5) ควรเพิ่มศักยภาพด้านเครือข่ายสตรี ทุกระดับ 6) ควรสร้างผู้นำสตรีแห่งการเรียนรู้ 7) ควรสร้างกลไกกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชน 8) ควรมีคณะกรรมการสมานฉันท์ชุมชน 9) ควรมีการจัดตั้งกองทุนกองทุนชุมชน 10) ควรสร้าง แรงจูงใจในการทำงาน

คำสำคัญ: ผู้นำสตรี; การบริหารจัดการชุมชน; การพัฒนาชุมชน

Abstract

This article explored Women Leaders and Community Management and Development in Khilek subdistrict, Mae Taeng district, Chiang Mai province had objectives were to studied: 1) the roles of women leaders in community management and development, 2) strategies, techniques, and management tools applied by women leaders in community management and development, 3) the conditions of important factors which supports management and community development of women leaders, and 4) the appropriate approaches for women leaders' community management and development.

The results of research found there were 6 types of women leaders: local women leaders, community women leaders, government women leaders, private women leaders, and community philosophers which acts in two ways, namely

following the law and following the social role by applying strategies, techniques, and management tools, including communication strategies for awareness and understanding, Leader-first strategy, Integrated Management Strategy, Techniques for teamwork, Learning Community Strategy, Situational Management for Change, and conflict management. The factors that supported management and community development of women leaders to achieve success consisted of leadership, expression behavior, knowledge, competence, development work experience, family readiness, getting a chance to work, and receiving cooperation from all sectors. Moreover, the suggestions that were appropriate guidelines for community development management were: 1) The government has a policy and strategy for women's rights and liberties, 2) There should be more support for women leaders, 3) There should be building giving opportunities society, 4) There should be a community women's council, 5) Should increase the capacity of women's networks at all levels, 6) Should create women leaders of learning, 7) Should build a mechanism for community participation 8) There should be community reconciliation committee 9) There should be an establishment of a community merit or fund, 10) There should be motivation to work.

Keywords: women leaders; community management; community development

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันผู้หญิงหรือสตรีในหลายภาคส่วนทั้งสังคมโลกและสังคมไทยได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตนเองให้เป็นที่รับรู้และเป็นที่ประจักษ์แก่คนในสังคมในทุกวงการทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และด้านการทูตนั้นหมายความว่าบทบาทใดที่ผู้ชายทำได้ ผู้หญิงก็สามารถทำได้ดีเท่าเทียมกัน ในบางบทบาทผู้หญิงอาจทำได้ดีมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ชาย ซึ่งก็ปรากฏให้เห็นในเชิงรูปธรรมเพราะผู้หญิงในยุคปัจจุบันเปิดโอกาสให้ตัวเองมากขึ้น กล้าที่จะยอมรับ และเผชิญกับสิ่งใหม่ ๆ กล้าที่จะท้าทายเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ สามารถที่จะปรับตัวให้เท่าทัน และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งตรงกับบทบาทสตรีไทยในยุค

ไทยแลนด์ 4.0 ที่กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้หญิงอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (เกศรา บุญชูศรี และ วิปัญจิต เกตุนุติ, 2561) อ้างใน อินไซด์อาเซียน, 2561) ที่เห็นได้ชัดมากขึ้นคือบทบาททางด้านสังคมที่ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นและโดดเด่นยิ่งขึ้นจากในอดีตก้าวมาเป็นเจ้าของหรือผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จสร้างมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจมากมายทางด้านการเมืองก็เช่นกันจะเห็นได้จากทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติก็ปรากฏให้เห็นนักการเมืองผู้หญิงเข้ามามากขึ้นในขณะเดียวกันผู้หญิงที่เข้ามาในแวดวงทางการเมืองไม่ว่าจะในตำแหน่งใดก็จะทำบทบาทหน้าที่ตัวเองได้เป็นอย่างดีสร้างคุณงามความดีและสร้างประโยชน์ให้กับสังคมชุมชน และประเทศชาติไม่แตกต่างจากผู้ชายที่เป็นนักการเมืองจึงนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากประชาชนมากยิ่งขึ้นและเป็นผลดีต่อทิศทางแนวทางการพัฒนาต่างๆของชุมชนสังคมและประเทศชาติ

ในปี พ.ศ. 2540 และปี พ.ศ. 2550 มีการขับเคลื่อนและผลักดันสนับสนุนให้สตรีมีโอกาสดำเนินการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผลักดันให้มีการบัญญัติสาระประเด็นที่เกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างผู้ชายและผู้หญิง การไม่ถูกเลือกปฏิบัติ การกดดันด้วยเรื่องที่เป็นสาเหตุมาจากเพศ การส่งเสริมให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง โดยมีประเด็นสำคัญตรงที่ได้มีการกำหนดสัดส่วนของผู้ชายและผู้หญิง ที่ใกล้เคียงกันในการจัดบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองโดยให้คำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และความเท่าเทียมทางเพศ บทบาทหน้าที่ของสตรีหลายอย่างที่ถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีความสอดคล้องกับประเทศสหประชาชาติที่มีการประกาศปณิธานสากล โดยระบุว่าประชากรแห่งประชาชาติยึดถือความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนอันเป็นพื้นฐานในเกียรติยศศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในสิทธิความเท่าเทียมของชายและหญิง (พยุ่ง รสใจ, 2554) นอกจากจะบรรจุเรื่องสิทธิความเท่าเทียมและสนับสนุนบทบาทสตรีในรัฐธรรมนูญในหลายมาตราแล้วในส่วนของรัฐธรรมนูญการปฏิบัติสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ได้มีการตั้งคณะกรรมการมาให้เข้ามาดูแลและดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงพร้อมกับสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมเป็นประธานรัฐสภาโลกในปี พ.ศ. 2558 ภายใต้ข้อเสนอความเสมอภาคระหว่างประเทศและการให้อำนาจผู้หญิงและเด็ก (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2561)

จากผลของกระแสความเป็นโลกาภิวัตน์เป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศไร้พรมแดน กระแสสตรีนิยมและสิทธิความเท่าเทียมบนฐานที่เป็นประชาธิปไตย สตรีจึงเข้ามามีบทบาท

ทางด้านบริหารและการพัฒนามากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการเข้ามาเป็นผู้นำทางด้านการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศด้วยสาเหตุที่ว่าสังคมได้ให้โอกาสและผู้หญิงได้ให้โอกาสตัวเองในการก้าวเข้าสู่การเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาและประกอบกับผู้นำต้องเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นผู้ให้มีความกล้าหาญ มีความรู้ มีคุณธรรม มีสติ มีพฤติกรรมแสดงออกที่ดีเหมาะสม มีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และเสียสละ มีความอดทนอดกลั้น รู้จักให้อภัย นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่มีความกล้าแสดงออก มีปฏิภาณไหวพริบที่ดี มีความคล่องคล่องว่องไวในทุกสถานการณ์ ซึ่งผู้นำสตรี ในยุคปัจจุบันก็อยู่ในขอบเขตนิยามความหมายนี้และยังมีมากกว่าผู้นำชายคือมีความยืดหยุ่นความละเอียดรอบคอบ และความอดทนอดกลั้น ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สนับสนุนส่งเสริมให้การบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนสามารถทำได้ในทุกภาคส่วน (ปริญญา ตันสกุล, 2543)

เช่นเดียวกันในพื้นที่ตำบลชี้เหล็ก อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ ก็มีผู้นำสตรีอยู่จำนวนหนึ่งรวมทั้งผู้วิจัยก็ได้เป็นผู้นำสตรีที่มีโอกาสได้เข้ามาดูแลประชาชนมีโอกาสดำเนินการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง จึงได้ศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบถึงบทบาทผู้นำสตรีกับการบริหารจัดการในตำบลชี้เหล็กอำเภอมะแตงจังหวัดเชียงใหม่เพื่อนำผลการวิจัยเกี่ยวกับบริบทกลยุทธ์เทคนิคเครื่องมือวิธีการการบริหารที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานปัจจัยที่นำมาสนับสนุนการบริหารและการพัฒนาชุมชนที่สามารถสร้างความพึงพอใจของประชาชน และภาคส่วนต่างๆ ตลอดจนการได้มา ซึ่งแนวทางในการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาชุมชนในตำบลชี้เหล็กอำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ให้มีความเข้มแข็งเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การดำเนินงาน การดำเนินกิจกรรมโครงการ และการปฏิบัติการเชิงการพัฒนาชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำสตรีด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนในตำบลชี้เหล็กอำเภอมะแตงจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์เทคนิคเครื่องมือทางการบริหารจัดการที่ผู้นำสตรีนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนในตำบลชี้เหล็ก อำเภอมะแตงจังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อศึกษาหาเงื่อนไขปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรีในตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลและสร้างความพึงพอใจให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน

4. เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรีในตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 61 คน ได้แก่ ผู้นำสตรีในส่วนของท้องที่จำนวน 11 คน ผู้นำสตรีในส่วนของท้องถิ่นจำนวน 10 คน ผู้นำสตรีในส่วนของกลุ่มองค์กรชุมชนจำนวน 15 คน ผู้นำสตรีที่เป็นประชาชนจำนวน 5 คน ผู้นำสตรีภาคส่วนราชการจำนวน 5 คน ผู้แทนผู้นำภาคเอกชนจำนวน 3 คน ผู้แทนภาคประชาชนจำนวน 10 คน และผู้แทนภาควิชาการจำนวน 2 คน ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเอกสารวิชาการ หนังสือ เอกสารราชการที่เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)
2. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)
3. การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation)

การวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปที่เป็นผลการวิจัยโดยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล (Validity data) ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ตรวจสอบคำตอบที่ได้รับมา มีความสอดคล้องและครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์ จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเหมือนความแตกต่างของคำตอบและทำการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ทำการตีความหมายสร้างข้อสรุปในลักษณะอุปนัย (Inductive Method) จากนั้นนำเสนอข้อสรุปที่เป็นผลการวิจัยที่สมบูรณ์ในรูปแบบพรรณนา (Descriptive)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษารูปตามวัตถุประสงค์ของงานได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของผู้นำสตรีในการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้นำสตรี มีจำนวน 6 ประเภท คือ ผู้นำสตรีท้องที่ ท้องถิ่น ผู้นำสตรีกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำสตรีภาคราชการ ผู้นำสตรีภาคเอกชน และผู้นำสตรีปราชญ์ชุมชน และมีบทบาทอยู่ 2 ด้าน คือ บทบาทตามระเบียบกฎหมายและบทบาททางสังคม ผู้นำสตรีที่เป็นผู้นำท้องที่ท้องถิ่นผู้นำกลุ่มองค์กรชุมชนผู้นำส่วนราชการจะมีบทบาทหน้าที่ทั้ง 2 ด้านเพราะการเป็นผู้นำท้องที่ท้องถิ่นท้องที่ที่ต้องมีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากประชาชนเพื่อให้เข้ามาดำรงตำแหน่งและจึงมีกฎหมายที่กำหนดบทบาทอำนาจ หน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจนและมีหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม และต้องรับหน้าที่หรือปฏิบัติงานตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นร้องขอ ถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม การบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นของผู้นำสตรีมีทั้งในรูปแบบของการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายและตามความต้องการของประชาชนในชุมชน ทั้งในด้านการดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดำเนินกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การให้คำปรึกษาด้านระเบียบกฎหมาย และการดูแลด้านสาธารณสุข สำหรับผู้นำสตรีกลุ่มองค์กรชุมชน จะมุ่งเน้นการทำหน้าที่ทางสังคมมากกว่า คือ การพัฒนาชุมชนก่อนที่จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่ม และประโยชน์ต่อสังคมในภาพรวม เช่น กลุ่มองค์กรชุมชนด้านการเงิน สามารถให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ต้องมีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินกิจการงานด้านต่าง ๆ เพื่อต้องการการประพัตติมิชอบ ไม่โปร่งใส หรือเอื้อประโยชน์แก่บุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ส่วนผู้นำสตรีภาคราชการมีบทบาทหน้าที่หลักที่อยู่ภายใต้ระเบียบกฎหมายมากที่สุด เพราะมีทั้งระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายที่กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนแล้ว ซึ่งในการเข้าไปมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมนั้น จะเป็นรูปแบบของการเข้าไปเป็นที่ปรึกษาเมื่อมีผู้ร้องขอหรือตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาให้เข้าไปช่วยเหลือเรื่องการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน ในส่วนของผู้ผู้นำสตรีภาคเอกชนและผู้นำสตรีปราชญ์ชุมชน ไม่มีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย แต่มีบทบาทหน้าที่ทางสังคม เช่น การสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมโครงการการ

พัฒนาด้านต่าง ๆ ในชุมชน การให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่จะเกิดประโยชน์ในการดำเนินงานเชิงพัฒนา

2. กลยุทธ์เทคนิคเครื่องมือทางการบริหารจัดการที่ผู้นำสตรีนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนในตำบลชี้เหล็ก อำเภอมะแมง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ทางการสื่อสารเพื่อการรับรู้และเข้าใจ คือ การสร้างความเข้าใจกับประชาชน และภาคส่วนต่าง ๆ เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมโครงการการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยผู้นำสตรีในตำบลชี้เหล็กใช้วิธีจัดเวทีประชุม การสื่อสารด้วยเครื่องมือสื่อสารหรือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และที่ได้ผลมากที่สุดคือการสื่อสารแบบตัวต่อตัว คือการเข้าไปเยี่ยมพบปะประชาชนแบบส่วนตัว พูดคุยแบบเป็นกันเองถึงปัญหา ความต้องการ และสร้างความเข้าใจ สามารถสร้างความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ 2) กลยุทธ์ผู้นำทำก่อน คือการประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนในชุมชน ให้ประชาชนเกิดความเชื่อ ความเคารพนับถือ จึงจะเกิดการเชื่อฟัง ปฏิบัติตาม เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการเชิงการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ซึ่งพบว่าผู้นำสตรีหลายคนในตำบลชี้เหล็กที่เป็นผู้นำทำก่อน 3) กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงบูรณาการ คือ การทำงานการดำเนินกิจกรรมโครงการด้านสังคม ด้านการพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านศาสนาวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุขและความมั่นคงภายในชุมชนเข้าด้วยกัน แต่ก็ไม่พบมากนักและยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 4) เทคนิคเครื่องมือการทำงานเป็นทีม ผู้นำสตรีในตำบลชี้เหล็กส่วนใหญ่มีทีมงานที่เข้มแข็ง มีความสามารถที่หลากหลาย มีความสามัคคีในการทำงาน เมื่อผู้นำไม่ถนัดในด้านใดก็สามารถขอความช่วยเหลือจากทีมได้ เช่น ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก็จะอาศัยผู้ช่วยที่อายุไม่มากที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาให้การช่วยเหลือ 5) กลยุทธ์สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ พบว่าหลายชุมชนมีผู้นำสตรีที่เป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ชุมชนกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อต่อการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้เทคนิควิธีการการบริหารจัดการ การเรียนรู้กลยุทธ์แนวทางการพัฒนาสมัยใหม่ เพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชน จนปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมเกิดชุมชนต้นแบบในตำบลชี้เหล็ก 6) การบริหารจัดการเชิงสถานการณ์สู่การเปลี่ยนแปลง เป็นเทคนิควิธีการที่ผู้นำสตรีในตำบลชี้เหล็กยังไม่นำมาประยุกต์ใช้มากนัก เพราะต้องเข้าใจหลักการ และกระบวนการที่เป็นขั้นเป็นตอน มีความเป็นวิชาการค่อนข้างมาก จะมีเพียงผู้นำสตรีบางคนที่ผ่านมาจากระบบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารจัดการเชิงสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง และ 7) การบริหารจัดการความขัดแย้งเป็นการบริหารที่

ประชาชนต้องการให้ผู้นำสตรีสามารถทำได้ที่สุดอย่างหนึ่ง เพราะผู้หญิงหรือสตรีมีความสามารถในการโน้มน้าวใจ ลดสถานการณ์ตึงเครียดให้เย็นลง มีเทคนิควิธีการเจรจาที่เหมาะสม และพบว่าผู้นำสตรีในตำบลชี้ให้เห็นว่าบางคนสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี แต่ก็ยังไม่มากเพียงพอที่จะครอบคลุมทั่วทั้งตำบล จึงยังปรากฏให้เห็นความขัดแย้งบ้างในบางกลุ่ม

3. เจาะลึกปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรี
ในตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลและสร้างความพึงพอใจให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ ภาวะผู้นำ พฤติกรรมการแสดงออก ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์การทำงานด้านการพัฒนา ความพร้อมของครอบครัว การได้โอกาสในการทำงาน และการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

4. แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรีในตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย แนวทางต้นน้ำที่อยู่ในระดับรัฐบาลที่ควรต้องมีนโยบายยุทธศาสตร์และแนวทางในการขับเคลื่อนการปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนหรือให้สตรีและกลุ่มองค์กรสตรีมีความเข้มแข็งและสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ในทุกระดับ การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้หญิงได้เข้าไปเป็นผู้นำหรือผู้บริหารในภาคส่วนต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสนับสนุนให้สตรีรุ่นใหม่หันมาสนใจในเรื่องของสังคมและการพัฒนา การสร้างสังคมการให้โอกาสผู้หญิงในการได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพตามความรู้ความสามารถเมื่อก้าวเข้าสู่การเป็นผู้นำสตรีในภาคส่วนต่าง ๆ การจัดตั้งสภาสตรีในทุกชุมชนเพื่อให้ผู้หญิงดูแลกันดีดูแลหมู่บ้านตำบล และดูแลสังคมโดยรวม แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มองค์กรสตรีในทุกระดับให้มีความเข้มแข็งมีพลังอำนาจในเชิงการพัฒนา แนวทางการสร้างผู้นำสตรีแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดแนวทางที่ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ของประเทศ ของชุมชนในยุคปัจจุบัน เพราะถ้าผู้นำสตรี มีการเรียนรู้นำไปสู่ประชาชนเรียนรู้และชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์ชุมชนก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ดีและเหมาะสมเพื่อเพราะในชุมชนมีความหลากหลายของคนทางศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม ความเข้าใจ ในบางเรื่องอาจไม่ตรงกันเกิดความขัดแย้งในชุมชนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นหากมีการบริหารจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมความขัดแย้งก็จะกลายเป็นบวกต่อการทำงาน การบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนอย่างแน่นอน ภายใต้การบริหารจัดการและการจัดการงบประมาณที่มาก

เพียงพอและต่อเนื่องโดยให้ผู้นำทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณด้วยวิธีการที่เหมาะสม

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรียงตามวัตถุประสงค์สามารถนำมาอภิปรายตามรายวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้ผู้นำสตรีท้องถิ่น ท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนทั้งบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายและบทบาทหน้าที่ทางสังคม ในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และผู้นำสตรีอื่น ๆ ทั้งผู้นำสตรีภาคราชการผู้นำสตรีกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำสตรีภาคเอกชน และผู้นำสตรีปราชญ์ชุมชน ต่างการมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไปตามที่ประชาชนพึงประสงค์และตามระเบียบกฎหมายบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับสนธิยา พลศรี (2545) ที่ได้นิยามคำว่าบทบาทไว้ว่า บทบาทคือหน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือดำรงตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่บทบาทเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนอยู่ร่วมกันได้และสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยเช่นเดียวกันกับศักดิ์ไทย สุรกิจบรร (2545) ได้กล่าวว่า บทบาท คือ การกระทำหรือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่อยู่ในสังคมพึงกระทำ ดังนั้นบทบาทจึงเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมตามตำแหน่งหรือสภาพ ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือลักษณะของการรับรู้ของบุคคลต่าง ๆ

สำหรับกลยุทธ์เทคนิคเครื่องมือที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรีตำบลชี้หลัก ได้แก่ กลยุทธ์ทางการสื่อสารเพื่อการรับรู้และเข้าใจ กลยุทธ์ผู้นำทำก่อน กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงบูรณาการ เทคนิคเครื่องมือการทำงานเป็นทีม กลยุทธ์สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การบริหารจัดการเชิงสถานการณ์สู่การเปลี่ยนแปลง และการบริหารจัดการความขัดแย้ง

อาจกล่าวได้ว่า ในการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนนั้นต้องอาศัยทั้งแนวคิดการบริหารจัดการคือ การสร้างความเข้าใจจึงวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การกำหนดผู้ลงมือทำซึ่งต้องเริ่มต้นจากผู้บริหารหรือผู้นำ ทีมงาน และประชาชนในชุมชน การดำเนินกิจกรรมโครงการแบบบูรณาการเกิดเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนที่มีผลได้ผลเสียจากการพัฒนาชุมชน และการบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งระหว่างตัวบุคคล กลุ่มคน และองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีผู้นำที่จำเป็นต้องมีเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการให้ผู้นำนำทำตามแผนที่วางไว้

จนบรรลุผลสำเร็จ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ของ Hersey and Blanchard (อ้างใน ธรรมพร ตันตรา, 2561) กล่าวคือผู้นำต้องมีความเข้าใจและรู้สึกถึงสภาวะของผู้ใต้บังคับบัญชาและจะต้องเลือกใช้รูปแบบการนำที่เหมาะสมกับผู้ตามผู้นำจะต้องพิจารณาถึงความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งด้านความรู้ความสามารถทักษะประสบการณ์และมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใดอยู่บนแนวความคิดที่ว่าความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการทำงานนอกจากนี้ในการบริหารจัดการหรือการพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกลยุทธ์สร้างชุมชนเรียนรู้จึงเป็นกลยุทธ์ที่ผู้นำควรนำมาใช้เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการพัฒนาชุมชน (มนตรี กรรพุมาลัย, 2532) การพัฒนาชุมชนมีหลักสำคัญ คือ การยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมีการกำหนดเป็นหลักการในการพัฒนา เพราะคนเป็นทั้งผู้ที่ต้องการการพัฒนาเป็นผู้ดำเนินการการพัฒนาและเป็นผู้ได้รับผลจากการพัฒนาแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องเริ่มจากการสร้างความเข้าใจกับคนให้เกิดความตระหนักเกิดความรักในชุมชนเสมือนเป็นเจ้าของชุมชนเมื่อเกิดความรักความเข้าใจแล้วจึงจะเกิดความต้องการอยากพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและเกิดการเรียนรู้แนวคิดวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน ดังนั้นเมื่อเกิดผู้นำแห่งการเรียนรู้ ผู้ตามแห่งการเรียนรู้ ก็ย่อมเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้

ด้านเงื่อนไขปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรีในตำบลขี้เหล็ก อำเภอมะแตงจังหวัดเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลและสร้างความพึงพอใจให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ ภาวะผู้นำ พฤติกรรมการแสดงออก ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์การทำงานด้านการพัฒนา ความพร้อมของครอบครัว การได้โอกาสในการทำงาน และการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ กล่าวคือผู้นำต้องมีคุณลักษณะส่วนตัว คือ มีบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย สติปัญญา ความสามารถที่โดดเด่น นอกจากนี้ผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ มั่นคง มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเองรู้จักปรับตัวคิดอย่างมีระบบมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (ธรรมพร ตันตรา, 2561) และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ธรรมพร ตันตรา (2565) ที่ได้กล่าวว่า ผู้นำสตรีที่มีแรงจูงใจในการทำงานจะประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ความสามารถทักษะประสบการณ์การทำงานด้านพัฒนาและนอกจากนี้ฐานะความมั่นคงทางครอบครัวและการได้รับโอกาสในการทำงานยังเป็นปัจจัยที่เสริมให้สตรีทำงานได้ดีมากขึ้น เช่นเดียวกับ รุ่งทิวา เชื้อนแก้ว (2559) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการ

ยอมรับบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้นำสตรีประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและพฤติกรรมการแสดงออก ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจที่และภารกิจตามระเบียบกฎหมาย

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ได้ค้นพบองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมให้ผู้นำสตรีสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน กล่าวคือในการส่งเสริมการทำงานของผู้นำสตรีในการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน ต้องเริ่มจากตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทำงานของผู้นำสตรีโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งภาครัฐเอกชน ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของผู้นำสตรีในด้านต่าง ๆ สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1. แนวทางการส่งเสริมให้ผู้นำสตรีสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ในระดับรัฐบาลควรมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนบทบาทต่องานบริหารจัดการและการพัฒนาสังคมชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างผู้นำสตรีอย่างจริงจัง

1.2 หักส่วนที่เกี่ยวกับด้านกฎหมายควรมีการเพิ่มอัตราต่างๆที่เกี่ยวกับการดำรงวิถีชีวิตที่มีคุณค่าอย่างเหมาะสมของสตรีในทุกระดับภายใต้สิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

1.3 หน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลที่มีบทบาทหน้าที่ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีการพัฒนาศักยภาพของสตรีการเพิ่มบทบาทของสตรีในสังคมการเมืองเศรษฐกิจสังคมและสังคมในภาคธุรกิจให้ดำเนินกิจการโครงการอย่างต่อเนื่อง

1.4 รัฐบาลควรมีนโยบายหรือยุทธศาสตร์มีแนวทางเชิงการปฏิบัติมีระเบียบทางด้านการส่งเสริมสนับสนุนเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการเข้ามาเป็นผู้นำและก้าวเข้าสู่ตำแหน่งสูงสุดของกระทรวงกรมกองหน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจให้มากขึ้น

1.5 พรรคการเมืองต่างๆในประเทศไทยควรมีนโยบายด้านสตรีที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสตรีบทบาทด้านการพัฒนาสตรีสู่การเป็นผู้นำ

2. ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ

2.1 บริหารจัดการโดยการมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาหน่วยงานองค์กรคณะกรรมการชมรมสมาคมสมาพันธ์ที่มีความเกี่ยวข้องมีบทบาทต่อการทำงานด้านการพัฒนาสตรีในภาพรวมทุกระดับในประเทศควรมีการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับประเทศโดยมีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนในการพัฒนาผู้นำสตรีให้มีความเข้มแข็ง

2.2 การบริหารจัดการเชิงเครือข่ายการพัฒนาสตรีกลุ่มองค์กรสตรีในทุกระดับควรรวมตัวกันเป็นกลุ่มสตรีชมรมสมาคมและสมาพันธ์สตรี

2.3 การบริหารจัดการโครงการต่างๆที่กลุ่มสตรีมีดำเนินการควรให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลและเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มสตรีและสังคมประเทศชาติอย่างแท้จริงและสอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันตามความเป็นจริงเช่นกัน

2.4 การบริหารจัดการด้านบุคลากรคือการส่งเสริมให้กลุ่มองค์กรสตรีทุกรูปแบบทุกภาคส่วนมีบุคลากรที่หลากหลายและส่งเสริมบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ

2.5 การบริหารจัดการด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ควรใช้การสื่อสารที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบันคือเทคโนโลยีสารสนเทศแต่ก็ประกอบกับบริบทของสังคมนั้น ๆ ด้วยเช่นกันว่าเครื่องมือใดเหมาะสม การประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสตรีผู้นำสตรีและประชาสัมพันธ์ผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณะ

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย

3.1 ภาคส่วนราชการที่เป็นหน่วยงาน องค์กรที่เป็นพี่เลี้ยงกำกับดูแลกลุ่มองค์กรสตรีในระดับชุมชนท้องถิ่น ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มองค์กรสตรีการทำงานแบบบูรณาการ

3.2 กลุ่มองค์กรสตรีในชุมชนในระดับหมู่บ้านตำบล ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มองค์กรสตรีเชิงบูรณาการ

3.3 สร้างผู้นำสตรีชุมชนที่มีคุณภาพโดยให้คนในชุมชนเป็นผู้คัดเลือก

3.4 การให้โอกาสในการทำงานต่อผู้นำสตรี

3.5 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยร่วมมือกันระหว่างผู้นำสตรีและภาคส่วนต่าง ๆ

3.6 การพัฒนาตนเองเพื่อมุ่งสู่การเป็นผู้นำสตรีแห่งการเปลี่ยนแปลง

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษาต่อยอดทางด้านบทบาทของผู้นำสตรีที่มีต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชนในขอบเขตที่กว้างขึ้นที่เป็นระดับอำเภอ จังหวัด ภาคหรือระดับประเทศ

4.2 ควรมีการศึกษาโดยแยกผู้นำสตรีในแต่ละภาคส่วน เกี่ยวกับการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชน

4.3 ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับการหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำสตรีในทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อการทำงาน

4.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาเงื่อนไขปัจจัยที่สำคัญที่มีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบกับการทำงานตามบทบาทหน้าที่ การบริหารจัดการ และการพัฒนาชุมชน

4.5 ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะของการไปถอดบทเรียนจากผู้นำสตรีที่ประสบผลสำเร็จด้านการทำงาน ดำเนินกิจกรรมโครงการ การบริหารจัดการและพัฒนาชุมชน

4.6 ควรมีการศึกษาวิจัย รูปแบบ กระบวนการ กลยุทธ์ ในการสร้างผู้นำสตรีแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีศักยภาพ คุณภาพ ความรู้ความสามารถ ทักษะที่รอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

ธรรมพร ตันตรา. (2561). พฤติกรรมและวัฒนธรรมองค์การสาธารณะ (พิมพ์ครั้งที่ 2).

เชียงใหม่: ภพระ พรี่เพรส.

ธรรมพร ตันตรา. (2565). การเสริมแรงผู้นำสตรีในการพัฒนาสังคมชุมชนของอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 5(3), 121-136.

ปริญญา ตันสกุล. (2543). ศาสตร์แห่งผู้นำ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ฯ.

พยุ่ง รสใจ. (2554). บทบาทผู้นำสตรีในทางการเมืองการปกครอง: กรณีศึกษา ตำบลหนองมะค่าโมง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. สุพรรณบุรี: สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี.

พรเพชร วิชิตชลชัย. (2561). วรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

มนตรี กรรพุมมาลย์. (2532). การพัฒนาชุมชน แนวคิด และการปฏิบัติการ. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รุ่งทิวา เขื่อนแก้ว. (2559). สตรีกับการบริหารจัดการด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษา: ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

ศักดิ์ไทย สุรภิจวรร. (2545). จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สนธยา พลศรี. (2545). หลักสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อินไซด์อาเซียน. (2561). บทบาทสตรีไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0. สืบค้นจาก

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/ac/download/article/article_20180517155757.pdf

รูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมสู่ความยั่งยืน ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย *

Social Business Model Innovation Towards Sustainability in the Upper Northern Region of Thailand

สุธาวัลย์ สัจจสมบุญ¹, ภูษณิศ เทชเชกิง², ปรีดา ศรีนฤวรรณ³, และ จักรพงษ์ สุขพันธ์⁴
Sutawan Satjasomboon¹, Pusanisa Thechatakerng², Preeda Srinaruewan³ and

Jakkapong Sukphan⁴

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้^{1,3,4}

Faculty of Business Administration, Maejo University^{1,3,4}

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยชินวัตร²

School of Management, Shinawatra University²

Corresponding Author, Email: sutawan14@gmail.com

บทคัดย่อ

เกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer (YSF) ในปัจจุบันมีความมุ่งมั่นในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมเพื่อนำกำไรที่เกิดขึ้นไปสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้สังคมดีขึ้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความตั้งใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม 2) ศึกษาารูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำเนนกิจการเพื่อสังคมใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือเกษตรกรรุ่นใหม่ผู้มีประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม เป็นเวลา 5 ปี โดยใช้

* ได้รับความ: 8 กันยายน 2566; แก้ไขบทความ: 6 ตุลาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 10 ตุลาคม 2566

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการศึกษาพบว่า ความตั้งใจของผู้ประกอบการเพื่อสังคมเกิดจากความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาสังคมควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจ ซึ่งมีการวางรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมโดยการนำเอาการแก้ปัญหาสังคมมาเป็นเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ผู้ประกอบการเพื่อสังคมยังนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาใช้ในการดำเนินงาน มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันจนเกิดการพัฒนารูปแบบการสร้างรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: รูปแบบ; นวัตกรรม; ธุรกิจ; ความยั่งยืน

Abstract

Young Smart Farmers (YSF) commit to being social entrepreneurs who serve the profit to empower the society. The crucial mission is to fortify their communities. The objectives of this research are 1) to study the intentions of young farmers to become social entrepreneurs and 2) to study social business innovative models for young farmers operating businesses in eight provinces in upper Northern. The qualitative method employed semi-structured interviews to interview the key informants, who are young farmers with experience in entrepreneurial activities for society over five years. A purposive sampling method was used to select eight sample groups. Data analysis conducted the content analysis and presented in a narrative process.

The result shows that social entrepreneurs intend to solve social issues with their business operations. Solving social problems is a goal in business operations for establishing a social business innovation model; in addition, social entrepreneurs incorporate various technologies into their operations and establish networks to exchange knowledge and innovations to add economic and social

value together, which affects the development towards creating Social Business Innovative Model for Sustainability.

Keywords: model; innovation; business; sustainable

1. บทนำ

ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและตระหนักถึง โดยเฉพาะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุดในโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ในปัจจุบันภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก อีกทั้งธนาคารโลก (2564) รายงานถึงการระบาดของโควิด-19 ทำให้ประเทศไทยมีผู้เสี่ยงจะมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน หรือระดับรายได้ไม่เพียงพอที่จะใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นอีก 1.5 ล้านคน สะท้อนถึงความเปราะบางของครัวเรือนไทยต่อภาวะวิกฤติและมาตรการช่วยเหลือจากรัฐที่ยังไม่เพียงพอ “ความปกติใหม่ (New Normal)” จึงเป็นแนวทางที่หลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำรงชีวิต (Sukphan & Satjasomboon, 2023) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดช่องว่างของรายได้และทรัพย์สิน ส่งผลกระทบระยะยาวนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในสังคมที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สะท้อนถึงความแตกต่างในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ (ไสว วีระพันธ์ และ อธิภัทร ถิ่นแสนดี, 2564)

แม้ว่าสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของไทยจะมีแนวโน้มลดลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) แต่ภาคเกษตรกรรมของไทยยังประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่สูง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย มีภาระหนี้ที่ค่อนข้างสูง มีการศึกษาที่อยู่ในระดับต่ำและยังคงมีทัศนคติในการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม นอกจากนี้เกษตรกรบางรายยังขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร (ที่ดินและชลประทาน) และยังได้ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก (ราคาน้ำมัน กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และโรคโควิด-19) ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรมากขึ้น (กานต์ปพิมพ์ อรรถเจตน์, 2565; Sukphan & Kitdamrongtam, 2022)

อีกทั้งปัญหาฝุ่นควันที่เกิดขึ้นใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบไปด้วยจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่ได้รับ

ผลกระทบดังกล่าวอย่างหนักและต่อเนื่องทุกปี ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกี่ยวเนื่องมาจากการทำการเกษตร ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (กรีนพีซ, 2565) ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงสูงวัย ส่งผลให้มีการใช้วัชกรรมน้อยและขาดการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรทำให้เกษตรกรประสบปัญหาขาดทุนจากการดำเนินงาน เกิดภาวะหนี้สินสะสม จึงเป็นที่มาของโครงการผลักดันเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ (Young smart farmer : YSF) เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาปรับเปลี่ยนระบบการทำการเกษตรให้มีความทันสมัยโดยใช้วัชกรรม อีกทั้งยังเปลี่ยนจากเกษตรกรมาเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรที่มีสินค้าที่ดีตั้งแต่กระบวนการผลิต มีคุณภาพมาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า การสร้างตราสินค้า ปลุกเอง ขายเอง สามารถทำการตลาด จัดจำหน่ายสินค้าและพึ่งพาตนเองได้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่มีสั่งสมมานานในเกษตรกรรุ่นเก่า โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยต่อผู้บริโภค สิ่งแวดล้อม และเป็นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด (สำนักงานพัฒนาการวิจัยเกษตร, 2562)

จากข้อมูลยุทธศาสตร์การตั้งหลักใหม่ของภาคเกษตรไทยโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2565) พบว่าความเหลื่อมล้ำของภาคเกษตรจะลดลงด้วยยุทธศาสตร์หลัก 3 ด้าน คือ การเพิ่มอัตราการลงทุนในภาคเกษตรโดยเน้นการลงทุนในเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ การเพิ่มการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาการเกษตร และการลงทุนในทุนมนุษย์เพื่อให้มีขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

ด้วยเหตุนี้การพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ (Young smart farmer : YSF) จึงถูกผลักดันกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามหากจะพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการและเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Social entrepreneurs) ในการเพิ่มคุณค่าและแก้ไขปัญหาสังคมไปพร้อมกันไม่ใช่เรื่องง่าย การเป็นผู้ประกอบการที่ดีและประสบความสำเร็จได้นั้น ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นปัจจัยสำคัญ (Ajzen, 1991) และความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (มารยาท โยทองยศ และ ทรงวาด สุขเมืองมา, 2559; ศศิชา อินทวิเชียร, 2564)

นอกจากนี้หากเกษตรกรรุ่นใหม่สามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในภาคการเกษตรเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น การส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Social Entrepreneurs) จึงตามมา เนื่องจากผู้ประกอบการเพื่อสังคม คือ ผู้ดำเนินธุรกิจที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจมา

บวกกับความรู้และนวัตกรรมสังคม มีความยั่งยืนทางการเงินจากรายได้หลักที่มาจากสินค้าหรือบริการ อีกทั้งยังช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมผ่านกลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจร่วมกับความรู้และนวัตกรรมสังคม ทำให้เกิดความยั่งยืนและมีการนำผลกำไรที่เกิดขึ้นไปลงทุนซ้ำเพื่อขยายผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น (ชัยญพัชร บุนนาค, 2559; บุษกร ปังประเสริฐ, อารีย์ นัยพินิจ, และ ภัทรวิดี เพิ่มวณิชกุล, 2563) ดังนั้นการสร้างรูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมเป็นทางเลือกให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรได้ปรับใช้ในการดำเนินธุรกิจของตนเองอย่างเหมาะสม ในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตร อีกทั้งยังคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ปัญหาในสังคม ชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืน โดยความยั่งยืนเป็นความสามารถในการปรับตัวให้ธุรกิจเติบโต อยู่รอดได้ ซึ่งการมีเครื่องมือที่นำไปสู่การสร้างความยั่งยืน (Talbot, Raineri, & Daou, 2020) เกิดจากการผลักดันด้านสังคม ซึ่งผู้ประกอบการทุกรายควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีภารกิจในการสร้างคุณค่าทางสังคมมากกว่าการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Bygrave & Minniti, 2000)

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมของผู้ประกอบการเกษตรกรุ่นใหม่ ใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างผู้ประกอบการเพื่อสังคมและสร้างรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมที่เหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบัน เมื่อมีรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมสำหรับผู้ประกอบการเกษตรกรุ่นใหม่แล้ว ธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือธุรกิจอื่นๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานและสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ประกอบการด้านนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมและเป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตั้งใจของเกษตรกรุ่นใหม่ในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม
2. เพื่อศึกษารูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรุ่นใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ (Criteria) คือ เครือข่ายเกษตรกรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จ โดยได้รับคำแนะนำจากเกษตรจังหวัดแต่ละจังหวัด และมีการนำเอานวัตกรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหา

สังคม มีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม จำนวน 8 ราย เป็นตัวแทนจาก 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยภาคเกษตรจำนวน 6 ราย คือเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูก กาแฟ ผักอินทรีย์ ข้าวอินทรีย์ เมล่อน และแก้วมังกร ภาคปศุสัตว์ จำนวน 2 ราย คือ การเพาะเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ คือ โค กระบือ และการเพาะเลี้ยงผึ้ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559)

2. งานวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth interview) และได้กำหนดประเด็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (open-ended) เพื่อให้อิสระในการตอบคำถาม และมีการขยายความในประเด็นต่างๆ ตามมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ (ชาย โพธิ์สิตา, 2562) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ตามทฤษฎีของงานวิจัย เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและผู้ประกอบการเพื่อสังคม รูปแบบการดำเนินธุรกิจด้วยนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยได้นำแบบสัมภาษณ์เข้าปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบความตรง ความเที่ยงและความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) และนำไปทดลองใช้กับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อพิจารณาเนื้อหาในแบบสอบถาม รูปแบบภาษาของแบบสัมภาษณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมตามประเด็นหลักในการวิจัย (Cresswell, 2014) จากนั้นทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลักล่วงหน้าเพื่อทำการนัดวัน เวลาเพื่อขอเข้าพบ พร้อมทั้งส่งโครงสร้างคำถามเพื่อให้ข้อมูลหลักเตรียมตัวเพื่อการสัมภาษณ์ ซึ่งในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 30 นาที

โดยผู้วิจัยตั้งคำถามปลายเปิด เพื่อให้อิสระในการตอบคำถามของผู้ให้ข้อมูลหลักถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการเพื่อสังคม และรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมที่นำมาใช้แก้ปัญหาของคนในชุมชน การเก็บข้อมูลนั้นทำโดยการจดบันทึก บันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลหลัก เมื่อทำการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้วจะทำการถอดเทปและรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เพื่อส่งกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบข้อมูล เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบเรียบร้อยแล้วจะทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการตรวจสอบความตรงของข้อมูล (validity) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การจดบันทึก การถอดเทปมาตีความและเรียบเรียงเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล

4. สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจเกษตรกรรุ่นใหม่ 8 จังหวัด ภาคเหนือตอนบน เป็นเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 และเพศหญิง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 มีลักษณะธุรกิจเกษตร จำนวน 6 ราย และลักษณะธุรกิจปศุสัตว์จำนวน 2 ราย พืชที่ทำการเพาะปลูก คือ กาแฟ ผักอินทรีย์ ข้าวอินทรีย์ (2 ราย) เมล่อน แก้วมังกร ปศุสัตว์มีการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ เช่น โค กระบือ และสุดท้ายการเพาะเลี้ยงผึ้ง ตามลำดับ อายุระหว่าง 35 – 45 ปี โดยมีแนวคิดในการทำการเกษตรจากตนเอง เมื่อถึงจุดอิ่มตัวจากการทำงานประจำ จึงอยากกลับมาใช้ชีวิตในภูมิลำเนา ประกอบกับได้รับผลกระทบจากโรคระบาดโควิด-19 จึงตัดสินใจกลับสู่ภูมิลำเนาและนำเอาความชอบส่วนบุคคลมาเป็นแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นทำการเกษตร และค่อยๆ สังสมประสบการณ์และขยายธุรกิจให้มีขนาดใหญ่ขึ้น นอกจากนี้เมื่อทำการเกษตรในชุมชนจึงพบว่าเกษตรกรในชุมชนมีปัญหาที่ส่งสมมายาวนานจึงเกิดเป็นความสนใจและตั้งใจในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเริ่มจากการเป็นแกนนำในการทำเพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่คนในชุมชน และจัดตั้งกลุ่ม ชักชวนผู้สนใจเข้าร่วมเพื่อสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มจากปัญหาภายในชุมชนก่อนและขยายเป็นวงกว้างในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมต่างๆ ในชุมชน โดยเริ่มจากธุรกิจของตนเองก่อนเมื่อคนในชุมชนเห็นถึงผลลัพธ์จึงมีการเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

1. ความตั้งใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะดำเนินการเพื่อสังคม

ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่ทุกรายนั้นเริ่มต้นจากความตั้งใจของตนเองที่อยากพัฒนาชุมชน ขับเคลื่อนด้วยความปรารถนาที่จะสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและจัดการกับความท้าทายทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกขณะ และให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับเป้าหมายทางการเงิน ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรกรรุ่นใหม่มีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน โดยมีการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ได้รับมาตรฐานของเกษตรกรในชุมชนเพื่อลดปัญหาการถูกกดราคา (รายที่ 1, 3, 4) สนับสนุนให้มีการทำการเกษตรแบบอินทรีย์เพื่อเพิ่มมูลค่าแก่ผลผลิตและลดการปนเปื้อนสารพิษ (รายที่ 2, 5) มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งธนาคารรับจำนำผลผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง อีกทั้งยังมีความตั้งใจในการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการปรับเปลี่ยนขั้นตอนในการทำงานเพื่อลดต้นทุนในการผลิต (รายที่ 6, 7) และมีความตั้งใจ

เปลี่ยนอาชีพเนื่องจากการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวก่อให้เกิดปัญหามลพิษจึงผันตัวเองมาเลี้ยงผึ้ง เนื่องจากในจังหวัดยังมีผู้ประกอบการน้อยราย (รายชื่อ 8)

ตารางที่ 1 สรุปความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม

ผู้ประกอบการ	ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม
คนที่ 1 กาแฟ	มีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาราคตกต่ำ และมีความตั้งใจในการเผยแพร่เมล็ดกาแฟสู่สาธารณชนเพื่อให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น
คนที่ 2 ผักอินทรีย์	มีความตั้งใจในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและลดการปนเปื้อนสารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร
คนที่ 3 ข้าวอินทรีย์	มีความตั้งใจในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาราคผลผลิตตกต่ำ และสร้างอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต
คนที่ 4 ข้าวอินทรีย์	มีความตั้งใจในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาราคผลผลิตตกต่ำโดยการกำหนดราคากลางร่วมกัน
คนที่ 5 เมล่อน	มีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาต้นทุนในการเพาะปลูกสูง จึงนำเอานวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการต่างๆ
คนที่ 6 แก้วมังกร	มีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาราคผลผลิตตกต่ำ และนำนวัตกรรมมาใช้ในการแปรรูปผลผลิตให้มีราคาสูงขึ้น
คนที่ 7 ปศุสัตว์	มีความตั้งใจในการปรับปรุงสายพันธุ์สัตว์ให้แข็งแรง ทนต่อโรค
คนที่ 8 ผึ้ง	มีความตั้งใจในการเลิกปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อลดปัญหามลพิษที่เกิดจากภาคการเกษตร

2. รูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่

รูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมของผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ มีการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการดำเนินธุรกิจ (Innovation Technology) ผู้ประกอบการฯ นั้นมีการคัดเลือกองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเข้ามาใช้ โดยมากเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจของตนเอง รวมไปถึงการนำเอาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับด้านการผลิตเพื่อใช้ในการลดต้นทุน ลดค่าใช้จ่าย และยังเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้ดูทันสมัยมากยิ่งขึ้น การนำเอานวัตกรรมเข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคม (รายชื่อ 4, 6, 7, 8) โดยการเริ่มปรับปรุงจากนวัตกรรมในการบริหารจัดการ (Innovation Organization) เน้นการลดของเสียให้เหลือศูนย์ (Zero waste) ทดแทนการเผาได้แก่ การไถกลบและใช้น้ำหมักเร่งการย่อยสลาย (รายชื่อ 1, 2, 3, 5) ปรับเปลี่ยนอาชีพจากการปลูกข้าวโพดหันมาเลี้ยงผึ้งเพื่อจำหน่ายน้ำผึ้ง และสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากผึ้ง เช่น เทียนหอม นมผึ้ง เป็นต้น (รายชื่อ 8) นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปอบแห้ง โดยทำการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในเขตใกล้เคียงมาเป็นวัตถุดิบ และมีการดำเนินการปลูกโดยนำวิธีการธรรมชาติ (อินทรีย์) เข้ามาใช้ในการแก้ปัญหาการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก และจัดตั้งกลุ่มรับซื้อผลผลิตและดำเนินการจัดจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการนำเอานวัตกรรมเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้ได้มาตรฐาน สร้างความน่าเชื่อถือและเพิ่มปริมาณการผลิตให้ได้มากขึ้น เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน ค่าใช้จ่าย และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามมา เมื่อมีการบริหารจัดการที่ดีแล้ว การพัฒนาตนเองด้วยการอบรมทักษะ องค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีความต้องการในการให้ความร่วมมือกับชุมชน สังคมมากยิ่งขึ้น การสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคมจึงตามมา (social Innovation)

ตารางที่ 2 รูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรกรรุ่นใหม่

ผู้ประกอบการ	นวัตกรรมที่นำมาใช้	การแก้ไขปัญหาสังคม
คนที่ 1 กาแฟ	นำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการแปรรูป และเน้นการลดขยะให้เหลือศูนย์ (Zero waste)	- รับซื้อเมล็ดกาแฟนำมาคั่ว โดยการสร้างเรื่องราวเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสร้างคุณค่าในตัวผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่ามีราคา

ผู้ประกอบการ	นวัตกรรมที่นำมาใช้	การแก้ไขปัญหาสังคม
		- การนำวัตถุดิบต่างๆ มาแปรรูปเพื่อจำหน่าย และลดของเสียจากวัตถุดิบที่ได้ในแต่ละขั้นตอน
คนที่ 2 ผักอินทรีย์	นวัตกรรมด้านองค์ความรู้ใหม่ๆ ใน การดูแลแปลงโดยไม่ใช้สารเคมี และ การนำเอานวัตกรรมต่างๆ มาใช้ใน การลดต้นทุน	โดยการจัดตั้งกลุ่มเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยน วิธีชีวิตจากการใช้สารเคมีเป็นอินทรีย์ และลด การเกิดสารตกค้างในแหล่งน้ำ
คนที่ 3 ข้าวอินทรีย์	นวัตกรรมการดำเนินการ การศึกษา วิธีการใหม่ๆ ในการดำเนินการ เพาะปลูกและสีข้าวโดยให้ข้าวยังมี คุณประโยชน์สูงสุด โดยการ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากเครือข่าย	จัดตั้งกลุ่มรับซื้อข้าวที่ได้มาตรฐานและปลูกด้วย กรรมวิธีอินทรีย์ มีการกำหนดราคากลางในการ รับซื้อ
คนที่ 4 ข้าวอินทรีย์	นวัตกรรมการแปรรูป มีการ สนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน ในการนำเอาเครื่องจักรทันสมัยเข้า มาเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มจำนวน ผลผลิตออกสู่ตลาด	จัดตั้งธนาคารข้าวอินทรีย์ โดยเริ่มจากการ ดำเนินการในชุมชนและขยายเพื่อจัดจำหน่ายไป จังหวัดอื่นๆ จากการทำเป็นต้นแบบและมีผู้ให้ ความสนใจเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม
คนที่ 5 เมล่อน	นวัตกรรมการเพาะปลูก เพื่อลด ขั้นตอนและระยะเวลาในการดูแล รักษาต้นให้แข็งแรง ปลอดภัย โดย การควบคุมโรงเรือนให้มีอุณหภูมิที่ เหมาะสม แสงแดดที่เพียงพอ	เนื่องจากเป็นฟาร์มที่ได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีองค์ ความรู้ มีการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนองค์ความรู้แก่ ผู้สนใจและเน้นการเพาะปลูกแบบปลอดภัยเพื่อ เป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิต
คนที่ 6 แก้วมังกร	นวัตกรรมการแปรรูป การนำ เครื่องจักรและองค์ความรู้ใหม่ๆ มา ใช้ในการลดขั้นตอน ลดต้นทุนและ ผลผลิตใหม่ๆ ออกสู่ตลาดเพิ่ม มากขึ้น	มีการรับซื้อผลผลิตการเกษตรในจังหวัด และมี การประกันราคาขั้นต่ำแก่เกษตรกร

ผู้ประกอบการ	นวัตกรรมที่นำมาใช้	การแก้ไขปัญหาสังคม
คนที่ 7 ปศุสัตว์	นวัตกรรมที่กล่าวถึงคือองค์ความรู้ใหม่ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการดูแลอนุบาลสัตว์เล็กเพื่อให้แข็งแรง ทนต่อโรค	การตั้งกลุ่มเพื่อทำการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การนำพ่อแม่พันธุ์มาผสม โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และการมุ่งเน้นการเพาะเลี้ยงแบบพื้นบ้าน เพื่อลดสารเคมีตกค้างแก่ผู้บริโภค
คนที่ 8 ผึ้ง	- นวัตกรรมด้านองค์ความรู้ในการเพาะเลี้ยงผึ้งโดยไม่ใช้สารเคมี และได้น้ำผึ้งมาก - นวัตกรรมด้านการแปรรูปวัตถุดิบที่ได้จากการเลี้ยงผึ้ง เช่น การทำลิปจากไขผึ้ง	การเปลี่ยนอาชีพจากการปลูกข้าวโพดเป็นการเลี้ยงผึ้ง เนื่องจากเล็งเห็นปัญหาจากการเพาะปลูกข้าวโพด และชักชวนเกษตรกรผู้สนใจเข้าศึกษา เรียนรู้เพื่อเป็นอาชีพทางเลือก

5. อภิปรายผลการวิจัย

ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและผู้ประกอบการเพื่อสังคมนั้น มีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มจากตนเอง เช่นเดียวกับ (Doherty, Haugh, and Lyon 2014; Gupta, Chauhan, Paul, & Jaiswal, 2020; Foss & Saebi, 2017) ที่กล่าวว่าความตั้งใจของผู้ประกอบการเพื่อสังคมนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อความตั้งใจที่สุด ซึ่ง Hockerts (2017) กล่าวว่าปัจจัยทางสังคม การเห็นใจ มีผลต่อการดำเนินกิจการเพื่อสังคมเช่นกัน โดยเต็มใจเริ่มต้นจากธุรกิจของตนเอง สนองตอบต่อปัญหาสังคม นำเอาปัญหาสังคมมาเป็นเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจและแก้ไขปัญหาสังคมควบคู่กัน (Czinkota, Kudiger, Basile, & Ferri, 2018; Evans et al., 2017) พร้อมจะทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างเต็มใจในการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กัน (สุภากร วิทยุณัฏฐจินดา, 2561)

นอกจากนี้รูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม และการนำเอานวัตกรรมเข้ามาใช้ในการดำเนินงาน ยังช่วยส่งเสริมการดำเนินงานทั้งด้านธุรกิจและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ (Battilana & Dorado, 2010; Pache & Santos, 2012) ที่กล่าวว่าองค์กรมีพันธกิจในการสร้างคุณค่าทางสังคม โดยการผสมผสานเป้าหมายทางการเงินและสังคมควบคู่กัน และเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมโดยการจัดตั้งกลุ่มเพื่อขยายโอกาสในการแก้ไขปัญหาในวงกว้าง เป็นไปใน

ทิศทางเดียวกับ (Hakami, 2021) ที่กล่าวว่าการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมเป็นการกระตุ้นการนำโอกาสมาสู่ชุมชนมากยิ่งขึ้นและสามารถสร้างโอกาสให้แก่ชุมชน ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อสร้างคุณค่าทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กัน และหากผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามมา มีการบริหารจัดการที่ดีแล้วการพัฒนาตนเองด้วยการอบรมทักษะองค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีความต้องการในการให้ความร่วมมือกับชุมชน สังคมมากยิ่งขึ้น การสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคมจึงตามมา (social Innovation) (Pansuwong, Photchanachan, & Thechatakerng, 2022) ซึ่งรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรกรรุ่นใหม่มีความยืดหยุ่นตามบริบทสังคม ชุมชน เช่นเดียวกับ (Soumitra et al., 2021) ที่กล่าวว่ารูปแบบการดำเนินธุรกิจจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อมและเวลาที่เปลี่ยนไปทำให้ผลการดำเนินธุรกิจดีตามไปด้วยและอยู่ได้อย่างยั่งยืน (Soumitra et al., 2021)

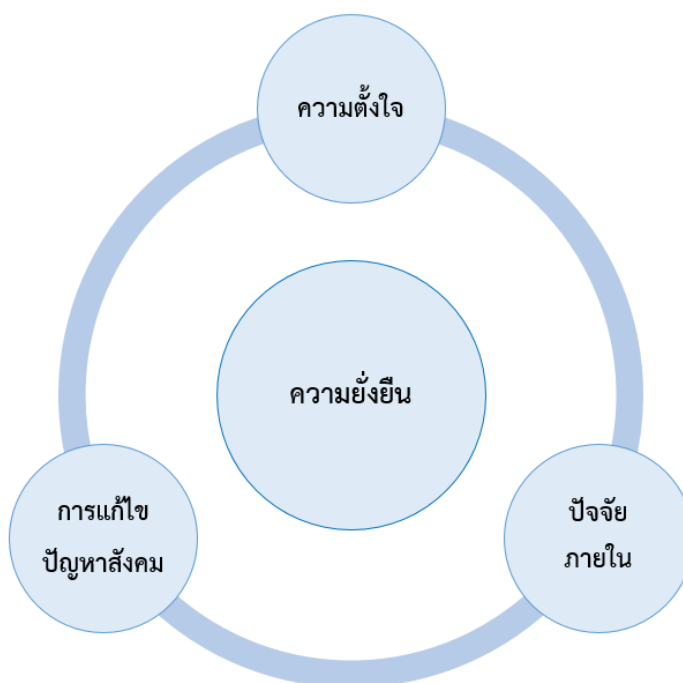
6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัจจุบันการให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้นไม่สามารถทำให้ธุรกิจอยู่ได้อย่างยั่งยืน จึงมีผู้เสนอแนวคิดด้านสังคมเพิ่มเติมภายหลัง โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กัน (Doherty, Haugh, & Lyon, 2014) เพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน จึงเกิดเป็นกระแสผู้ประกอบการสังคมขึ้น ซึ่งมีการศึกษากันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศและในองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร หรือหน่วยงานภาคเอกชนขนาดใหญ่ (Davies & Doherty, 2018) แต่ยังขาดการศึกษาแบบการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการเพื่อสังคม ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเพิ่มเติมทฤษฎีด้านรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มและส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจและองค์กรขนาดเล็กที่หวังผลกำไร

องค์ความรู้ใหม่ของการสร้างรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคม คือ มีแนวทางการสร้างรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคม คือ 1) ความตั้งใจของการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมเป็นแรงขับเคลื่อนบุคคล 2) การพิจารณาทรัพยากร องค์ความรู้ ปัจจัยภายในของตนเองเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและหาแนวทางการแก้ไข 3) นำความรู้ เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและสร้างคุณค่าควบคู่กัน ทั้งนี้เป็นการสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value) และสังคม (Social Value) ควบคู่กันเพื่อสร้างความยั่งยืน โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในหน่วยธุรกิจ

ขนาดย่อมจึงเป็นรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันในบริบทอื่นๆ ได้

ภาพที่ 1. แนวทางการสร้างรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคม

7. ข้อเสนอแนะ

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการบูรณาการวางแผนในการแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำในภาคอุตสาหกรรมเกษตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. นำรูปแบบนวัตกรรมธุรกิจเพื่อสังคมไปปรับใช้ในภูมิภาคอื่นๆ หรือในธุรกิจอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ปพิมพ์ อรรถเจตน์. (2565). แนวทางลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตรไทย หลังวิกฤติโควิด-19. *วารสารทหารพัฒนา*, 46(1), 47-58.
- กรีนพีซ. (2565). ฝุ่นควันภาคเหนือ : ปัญหาเชิงโครงสร้างเบื้องหลังวาทกรรมคนเผาคือคนผิด. สืบค้นจาก <https://www.greenpeace.org/thailand/story/24851/food-agriculture-haze-structural-problems-behind-discourse-on-burners/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). Young Smart Farmer อนาคตและทิศทางภาคเกษตรไทย. สืบค้นจาก <https://esc.doae.go.th/wp-content/uploads/2018/10/young-smart-farmer.pdf>
- ชัยญพัชร บุนนาค. (2559). *แนวความคิดการสร้างธุรกิจกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ในประเทศไทย* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). *ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ: คู่มือนักศึกษาและนักวิจัย สังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ธนาคารโลก. (2564). เจาะลึกความเหลื่อมล้ำไทย แก่ได้ไหม แก่อย่างไร. สืบค้นจาก <https://www.worldbank.org/th/country/thailand/overview>
- บุษกร ปังประเสริฐ, อารีย์ นัยพินิจ, และ ภัทรวดี เพิ่มวณิชกุล. (2563). การดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย: วิธีการวิจัยแบบผสม. *BU Academic Review*, 19(2), 73-87.
- มารยาท โยทองยศ, และ ทรวงาด สุขเมืองมา (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *สุทธิปริทัศน์*, 30(95), 103-115.
- ศศิชา อินทวิเชียร. (2564). *ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการภาคการเกษตร ของเจนเอเรชั่น Z ในประเทศไทย* (สารนิพนธ์). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2565). การตั้งหลักใหม่ภาคเกษตรไทยในอนาคต. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2023/02/strategy-for-agricultural-growth/>

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ข้อเท็จจริงเรื่อง สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย. สืบค้นจาก http://nscr.nesdc.go.th/test_nesdb
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยเกษตร. (2562). การปลูกผักปลอดภัย. สืบค้นจาก <http://blog.arda.or.th/ผักสวนครัว/การปลูกผักปลอดภัย/>
- ไสว วีระพันธ์, และ ชีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2564). ความปกติใหม่ทางการศึกษากับความเหลื่อมล้ำที่ มากยิ่งขึ้น. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 3(2), 69-83.
- สุภากร ภิญญัตติจินดา. (2561). การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของ ผู้ประกอบการในเขตประกอบ การสวนอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดอยุธยา. *วารสาร Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(1), 662-678.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Battilana, J., & Dorado, S. (2010). Building sustainable hybrid organizations: The case of commercial microfinance organizations. *Academy of Management Journal*, 53(6), 1419-1440.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks: SAGE Publication, Inc.
- Czinkota, R. M., Kudiger, R. H., Basile, G., & Ferri, A. M. (2018). For-Benefit Company (fBComp): An innovative social-business model. The Italian case. *Journal of Business Research*, 119, 377 - 387
- Davies, I. A., & Doherty, B. (2018). Balancing a hybrid business model: The search for equilibrium at Cafédirect. *Journal of Business Ethics*, 157, 1043-1066.
- Doherty, B., Haugh, H., & Lyon, F. (2014). Social Enterprise as Hybrid Organizations: A Review and research Agenda. *International Journal of Management Reviews*, 16(4), 417-436.

- Evans, S., Vladimirova, D., Holgado, M., Fossen, V. K., Yang, M., Silva, A. E., & Barlow, Y. C. (2017). Business Model Innovation for Sustainability: Towards a Unified Perspective for Creation of Sustainable Business Models. *Business Strategy and the Environment*, 26(5), 597–608.
- Foss, N. J., & Saebi, T. (2017). Fifteen years of research on business model Innovation: How far have we come, and where should we go? *Journal of Management*, 43(1), 200-227.
- Gupta, P., Chauhan, S., Paul, J., and Jaiswal, M. P. (2020). Social entrepreneurship research: A review and future research agenda. *Journal of Business Research*, 113, 209-229.
- Hakami, S. (2021). The Role of Social Entrepreneurship in Community Development. A Case Study of Social Entrepreneurship in Saudi Arabia. *Psychology and Education Journal*, 58(2), 154-161.
- Hockerts, K. (2017). Determinants of Social Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 2017(1), 105-130.
- Bygrave, W., & Minniti, M. (2000). The Social Dynamics of Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24(3), 25-36.
- Pache, A.-C., & Santos, F. (2012) Inside the Hybrid Organization: Selective Coupling as a Response to Competing Institutional Logics. *Academy of Management Journal*, 56(4), 972–1001.
- Pansuwong, W., Photchanachan, S., & Thechatakerng, P. (2022). Social innovation: relationships with social and human capitals, entrepreneurial competencies and growth of social enterprises in a developing country context. *Social Enterprise Journal* © Emerald Publishing Limited, 19(1), 1750-8614. DOI 10.1108/SEJ-02-2022-0014

- Soumitra, D., Lanvin, B., Wunsch-Vincent, S., Rivera, L. L., & World Intellectual Property Organization (2021). *Global innovation index*. Geneva: World Intellectual Property Organization. Retrieved from https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf
- Sukphan, J., & Kitdamrongtam, P. (2022). Information Communication Technologies in Thailand: The Influence of Social Structure and the Autonomy of Use. *ASIAN REVIEW*, 35(2), 78-94.
- Sukphan, J., Satjasomboon, S. (2023). Challenges of Young Female Social Entrepreneurs in Post-Covid 19: A Case Study of Mueang Pon, Mae Hong Son, Thailand. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 24(3), 65-79.
- Talbot, D., Raineri, N., & Daou, A. (2020). Implementation of sustainability management tools: The contribution of awareness, external pressures, and stakeholder consultation. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28(1), 71–81.

รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต:
กรณีตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ *

Model of Self-Reliant Community Management in Applying
the Philosophy of Sufficiency Economy to Living: The Case of
Pa Daet Subdistrict, Mueang District Chiang Mai Province

วีระชัย ไชยมงคล¹, มนัส สุวรรณ², รัชพล สัมพุทธานนท์³, และ นครินทร์ พรภิไธว⁴
Weerachai chaimongkon¹, Manat Suwan², Ratchaphon Samphutthanont³,
and nakarin pripwai⁴

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่^{1,2}
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่³
คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่⁴
Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University^{1,2}
Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University³
Faculty of Agricultural Technology, Chiang Mai Rajabhat University⁴
Corresponding Author, Email: Weerachai053448@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิสังคม เพื่อศึกษาการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาบริบทภูมิศาสตร์กายภาพและ

* ได้รับบทความ: 4 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 18 มกราคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 19 มกราคม 2567

ภูมิสังคม ได้กำหนดคุณลักษณะมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 130 คน ส่วนการศึกษาการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต เป็นผู้ที่ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต รวม 390 คน และในด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 28 คน เครื่องมือที่ใช้ ทบทวนเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่ม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาวิธีคิดแนวเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบทภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิสังคม พบว่า ชุมชนป่าแดดเป็นสังคมเมืองเกิดปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม การเพิ่มขึ้นของแหล่งอบายมุข และความเสื่อมถอยด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มลพิษทางอากาศที่มาจากฝุ่นควันของเครื่องจักรและยานพาหนะ ด้านเศรษฐกิจ ขาดการจัดการในเชิงธุรกิจที่มีประสิทธิภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ชุมชน

2. ศึกษาการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด พบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มีการรวมกลุ่มคนที่สนใจในเรื่องเดียวกัน เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ และร่วมกันบริหารจัดการปัญหาของชุมชนอย่างยั่งยืน

3. รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินการในรูปของ “คณะกรรมการ” หรือ “COMMITTEE” 9 ขั้นตอน นำไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมืองและการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสมที่สุด

คำสำคัญ: ภูมิกายภาพ; ภูมิสังคม; ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research study the objective is to study the physical geography and social context in order to study the application of the philosophy of sufficiency economy to the lives of people in urban communities. To study the self-reliant community management model in applying the philosophy of sufficiency economy to their lives. Important informant in studying the context of physical geography and social geography the characteristics of 130 people have been determined to be domiciled and have lived in the area for at least 20 years. As for the study of applying the philosophy of sufficiency economy to life. There are 390 people who have adopted the philosophy of sufficiency economy to live their lives, and in the development of self-reliant community management models. Total number of key informants: 28 people. Tools used: document review, in-depth interviews, observation, group discussion. As for data analysis, content analysis was based on a descriptive approach.

The research results found that

1. Physical geography and social context: It was found that the Pa Daet community is an urban society with social and cultural problems. The increase in sources of vice and the deterioration of relations between neighbors environmental problems Air pollution that comes from dust and smoke from machines and vehicles. Economic aspect: lack of effective business management and standards of community products.

2. Study the application of the philosophy of Sufficiency Economy. used in the lives of the people of the urban community in Pa Daet subdistrict. It was found that community leaders play an important role in causing social, economic, and environmental changes. There is a group of people who are interested in the same topic. to create a learning resource and jointly manage community problems sustainably

3. Self-reliant community management model in applying the philosophy of sufficiency economy to the lives of the people of the urban community, Pa Daet subdistrict, Mueang Chiang Mai district. Chiang Mai province found that the operation in the form of a "committee" or "COMMITTEE" with 9 steps was most appropriately applied to the lives of people in urban communities and the management of self-reliant communities according to the philosophy of the Sufficiency Economy.

Keywords: physical landscape; social landscape; Sufficiency Economy philosophy

1. บทนำ

ปัจจุบัน พื้นที่ตำบลป่าแดด เปลี่ยนจากชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท เป็นลักษณะของชุมชนเมืองเกือบทั้งหมด สภาพแวดล้อมส่วนใหญ่จาก พื้นที่ทำไร่ ทำนา ปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่อยู่อาศัย เป็นอาคารบ้านเรือน ร้านค้า โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และถนนหนทาง ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลป่าแดด การประกอบอาชีพเป็นไปตามความสามารถเฉพาะของบุคคล ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาเป็นอาชีพ ค้าขาย รับราชการ ส่วนการทำเกษตรกรรมก็กรรม การทำไร่ ทำนา ทำสวน ที่ใช้พื้นที่ขนาดใหญ่มีน้อยลง ไม่มีการทำฟาร์มปศุสัตว์ขนาดใหญ่ เกษตรกรเริ่มศึกษาทดลองปรับเปลี่ยน เป็นการทำการเกษตร วิถีพอเพียงแบบผสมผสาน ทำการเกษตรยังชีพ คือปลูกไว้กินเอง และที่เหลือก็ส่งขาย ฐานะความเป็นอยู่ ส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่, 2565) การเข้าสู่สังคมเมืองของพื้นที่ตำบลป่าแดด เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งความผูกพันกับเพื่อนบ้านมีลดน้อยลง ชีวิตผู้คนไม่ค่อยมีความผูกพันกับธรรมชาติ เป็นสังคมที่เน้นวัตถุนิยมเป็นสังคมที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก เกิดขึ้นรวดเร็ว โดยการอพยพเข้ามาในเมือง เริ่มมีการแข่งขันแย่งชิงกันสูง ค่านิยมความโอ้อ่า วัตถุนิยม และสิ้นเปลืองอย่างไม่มีเหตุผล วิกฤติซ้อนวิกฤติ สืบเนื่องจาก การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 จากวิกฤตการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า บริษัทหรือองค์กรปิดตัวลง เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น เกิดหนี้สินภาคครัวเรือน ซึ่งครัวเรือนไทยมีความเปราะบางทาง

การเงินก่อนการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 อยู่แล้ว หนี้ที่เกิดจากการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลสูงถึงร้อยละ 32.1 ของสาเหตุการก่อหนี้ทั้งหมด (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2565) นอกจากนี้ สาเหตุของก่อหนี้เกิดจากทัศนคติสุขนิยม ใช้ก่อนออมทีหลัง การเข้าถึงแหล่งทุนที่ง่ายขึ้น การซื้อสินค้าทางออนไลน์ Socia media ที่มีโฆษณาแอบแฝง กระตุ้นความอยากมี อยากได้จนเกินตัว ซึ่งประชากรในพื้นที่ตำบลป่าแดดได้เจอปัญหาวิกฤติการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 เช่นกัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่ง เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้เข้มแข็ง ที่ต้องหาทางแก้ไข บรรเทาเยียวยาปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เพื่อป้องกันการนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ตามมามากมาย เช่น ปัญหาครอบครัว อาชญากรรม การฉกชิงวิ่งราว หรือแม้กระทั่ง การก่ออัตวินิบาตกรรม นอกจากนำมา ซึ่งปัญหาข้างต้นแล้ว ยังนำมาซึ่ง “ความปกติใหม่ (NewNormal)” ที่หมายถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนในการใช้ชีวิตประจำวัน และการขับเคลื่อนเทคโนโลยีโดยเฉพาะออนไลน์ ถือเป็นสิ่งที่ยากและท้าทายอย่างยิ่งสำหรับ ปรัชญาการณที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมือง จึงต้อง หาวิธีการรับมือไว้แต่เนิ่น ๆ

จากข้อความข้างต้น ส่งผลให้เกิดความไม่ยั่งยืนต่อการดำรงชีพ หากชาวบ้านในตำบลป่าแดดสามารถพึ่งพาตนเองได้ ก็จะลดปัญหาการว่างงาน ไม่เกิดหนี้สินภาคครัวเรือน มีชีวิตความเป็นอยู่ในภาพรวมที่ดีขึ้นอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาหาแนวทางรูปแบบในการจัดการพัฒนาชุมชนพึ่งตนเองเพื่อสร้างความยั่งยืนแก่คนในชุมชนผ่านแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชาวบ้านได้ใช้ชีวิตผ่านภาวะวิกฤตต่างๆ ด้วยศาสตร์ของพระราชา โดยศึกษาบริบทภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิสังคมของชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด เพื่อศึกษาการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด จังหวัดเชียงใหม่เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำไปต่อยอดบูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิสังคมของชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 การศึกษาบริบทภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิสังคม ได้กำหนดคุณลักษณะมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 130 คน กลุ่มที่ 2 การศึกษาการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต เป็นผู้ที่ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต โดยเทียบจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของ Darwin Hendel (มนัส สุวรรณ, 2549) ซึ่งผู้วิจัยจะใช้วิธีแบบให้ออกาสทางสถิติ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มชั้น ตำบลป่าแดดมีจำนวน 13 หมู่บ้าน 9,951 ครัวเรือน แต่ละหมู่บ้านมีประชากรในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน รวมจำนวนทั้งสิ้น 17,376 คน เฉลี่ยความหนาแน่นของประชากร 956 คน / ตารางกิโลเมตร โดยได้จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 13 หมู่บ้าน หมู่ละ 30 คน รวม 390 คน กลุ่มที่ 3 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นกลุ่มผู้นำชุมชนที่มาจากการเลือกตั้ง จากการแต่งตั้งและผู้นำตามธรรมชาติ รวม 28 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือ บทความ เอกสาร สารนิพนธ์ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์(Electronic media) แหล่งข้อมูลจาก แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 เกี่ยวบริบทภูมิศาสตร์กายภาพ และภูมิสังคมของชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากวัตถุประสงค์ในข้อนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา ทั้งทางกายภาพ และภูมิสังคมในพื้นที่ตำบลป่าแดด การสังเกตจากความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ และการสัมภาษณ์

กลุ่มที่ 2 เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 2 การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการ โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

กลุ่มที่ 3 เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้จำแนก ถ้อยคำหรือข้อความที่แสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำมาตีความ ด้วยหลักแห่งเหตุผล นำมาเรียบเรียงตอบคำถามตามประเด็นปัญหาวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ยึดแนวเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้ข้อสรุป จากนั้นผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจัดสนทนากลุ่มอีกครั้ง โดยผู้วิจัยได้อ่านข้อสรุปพร้อมให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้วิจารณ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าการตีความของผู้วิจัยถูกต้องหรือไม่ เป็นไปตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือไม่ เมื่อได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้นำข้อมูลเป็นแนวทางร่วมกันพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ในพื้นที่ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

4. สรุปผลการวิจัย

โดยผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาบริบทภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิสังคมของชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด
 ผู้วิจัยได้ศึกษา การขยายตัวของความเป็นเมืองในตำบลป่าแดด นำไปสู่ปัญหาหลายด้านทั้งปัญหาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยปัญหาทางด้านสังคมที่พบคือ การเพิ่มขึ้นของแหล่งอบายมุข ปัญหาเสื่อมโทรมทางศีลธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน การช่วยเหลือซึ่งกัน สังคมที่ต่างคนต่างอยู่ และเป็นยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน “สังคมออนไลน์” ซึ่งเป็นช่องทางของบรรดา มิจฉาชีพที่ใช้หลอกเหยื่อบนโลกออนไลน์ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การที่ชุมชนตำบลป่าแดดมี ประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้จำนวนขยะมีมากขึ้น การทิ้งขยะลงสู่แม่น้ำ ลำคลองทำให้น้ำเน่าเสีย และมีมลพิษทางอากาศที่มาจากฝุ่นควันของเครื่องจักรและยานพาหนะ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านในตำบลป่าแดดยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการ ตลาด คุณภาพ และมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ชุมชน ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพอิสระขาดแคลน เงินทุนหมุนเวียน ขาดการจัดการในเชิงธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ การนิยมใช้จ่ายในร้านสะดวกซื้อ และตามห้างสรรพสินค้ามากกว่าการผลิตของใช้เองหรือการทำอาหารกินเอง ทำให้ขาดเงินทุน หมุนเวียนในชุมชน ทั้งนี้การศึกษาพบว่า ด้านศักยภาพและความของผู้นำชุมชน ที่มีบทบาทช่วย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนในด้านของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านศักยภาพ ความพร้อมกลุ่มแหล่งเรียนรู้และองค์กรชุมชน มีการรวมกลุ่มคนที่สนใจในเรื่องราวเดียวกันตาม ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อร่วมกันจัดการกับปัญหาของชุมชนอย่างยั่งยืน และด้านศักยภาพความพร้อม หน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน มีการบูรณาการทำงานร่วมกัน ทั้งหน่วยงานองค์กรทั้งภายในและ ภายนอกชุมชน การร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับประชาชน

2. การศึกษาการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของ ประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษา ประชาชนในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตศึกษาจากการ สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแยกเป็น 3 ช่วงวัย คือกลุ่มผู้มีอายุ 15-21 ปี กลุ่มอายุ 22-59 ปี และกลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การศึกษาการน้อมนำปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตตามกลุ่มดังกล่าวเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความ แตกต่าง การศึกษาสามารถสรุปได้ว่าชุมชนเมืองตำบลป่าแดดในปัจจุบันนี้มีผู้คนหลากหลาย เชื้อชาติ เข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงเกิดความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมที่เข้ามา

มีบทบาทต่อความคิดและพฤติกรรมของกลุ่มผู้มีอายุ 15-21 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่น อยากรู้ อยากเห็น อยากลองไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการแต่งกาย การใช้ภาษา ประเพณี กิริยาท่าทาง มารยาท และการแสดงออกทางสังคม การรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตนั้นไม่ใช่เรื่องผิดแต่อย่างใด สิ่งสำคัญคือผู้ปกครองเมื่อได้เรียนรู้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ควรถ่ายทอดสนับสนุนและปลูกฝังให้กับบุตรหลานในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้บุตรหลานมีความภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทย ส่วนช่วงวัย (อายุ 22 -59 ปี) ซึ่งเป็นช่วงวัยทำงาน

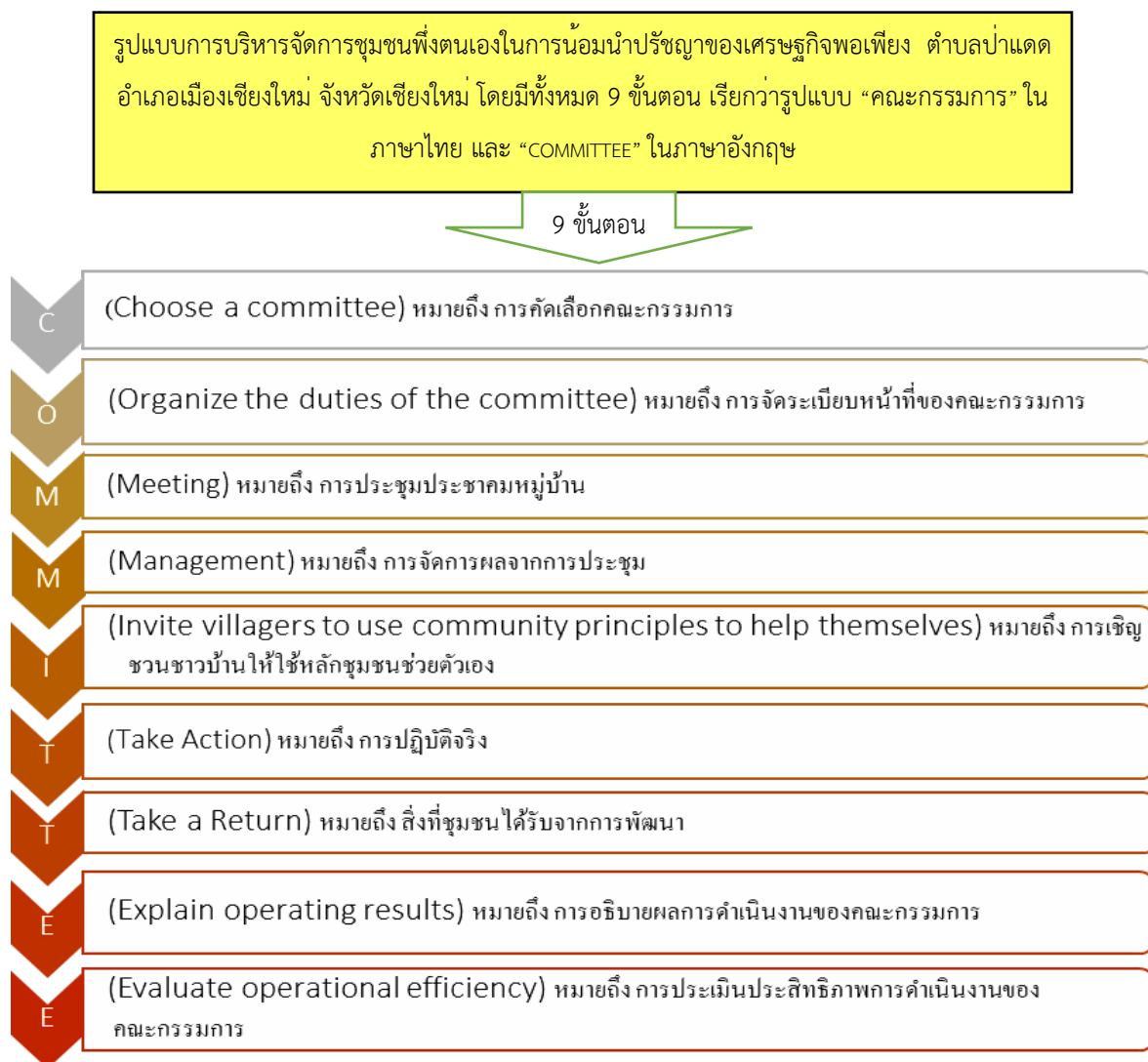
ผู้วิจัยได้แยกศึกษาข้อมูล แบ่งกลุ่มอาชีพ เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ **1) กลุ่มอาชีพอิสระ** โดยช่วงวัยนี้ได้เรียนรู้ในเรื่องของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าช่วงวัยรุ่น ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพอิสระได้น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับรู้จากสื่อต่างๆ ในเรื่องของ 3 ห่วง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน โดยได้น้อม นำไปปรับใช้ในการดำเนินการและการบริหารอาชีพของตนเอง การวางแผนและความระมัดระวังโดยเฉพาะด้านเงินทุนหมุนเวียน การตรวจสอบและประเมินผลกิจการของตัวเอง **2) กลุ่มอาชีพรับจ้าง** ผลจากการเปลี่ยนแปลงการนำเครื่องมือเทคโนโลยีมาใช้แทนที่แรงงานคนทำให้เกิดความเสี่ยงความไม่มั่นคงในอาชีพ ปัญหาเหล่านี้ภาครัฐโดยกระทรวงแรงงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ปัญหาและเร่งหามาตรการในการช่วยเหลือพร้อมมอบแนวทางแนะนำส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพรับจ้าง ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพโดยมีความพอเพียง ประหยัด อดออม สร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพและรายได้ ซึ่งมีอาสาสมัครแรงงาน (อสร.) ที่มีอยู่ทุกตำบลช่วยในการเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กลุ่มแรงงานได้น้อมนำไปใช้ **3) กลุ่มอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ** ทั้งนี้ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ สมควรที่จะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างแก่ชาวบ้านด้วยการนำค่านิยมที่สั่งเคราะหามาจากพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 โดยมี 4 ประการ คือ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” ตามหลัก “พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน” ด้วยการใช้ “ความรู้คู่คุณธรรม” ไปสู่การปฏิบัติเพื่อกล่อมเกล้าให้คนในองค์กรเห็นคุณค่าของการทำความดี โดยคิดและตัดสินใจปฏิบัติตามค่านิยมพอเพียง การชักนำชาวบ้านให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนโดยดำรงตนบนพื้นฐานของความ “พออยู่ พอกิน” เหมาะสมกับฐานะของตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านกระบวนการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ประกอบด้วยบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาข้อมูลจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผนวกเข้ากับข้อมูลบริบทภูมิกายภาพและภูมิสังคมในปัจจุบันของชุมชนเมืองตำบลป่าแดด รวมทั้งข้อมูลรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนในอดีต ปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมา ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผสมผสานกำหนดเป็น “รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ที่ใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษว่า “COMMITTEE” ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ 9 ขั้นตอน รูปแบบที่สร้างขึ้นเชื่อว่าจะสามารถจะนำไปใช้ในการพัฒนาตัวบุคคลในการดำรงชีวิตในชุมชนเมือง นำไปใช้บริหารจัดการพัฒนาชุมชนเมืองตำบลป่าแดด โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบท ภูมิกายภาพ ผลสำเร็จของคณะกรรมการในการนำ “รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด” คณะกรรมการได้จัดประชุมชาวบ้านรับฟังปัญหาเพื่อแบ่งเป็นหมวดหมู่ ในด้านเศรษฐกิจ จัดอบรมฝึกออาชีพ เช่น การอบรมนำเทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อการจำหน่ายสินค้าชุมชน การปลูกพืชอินทรีย์ การติดตั้งกล่องวงจรปิด ด้านวัฒนธรรมประเพณี ดำเนินการจัดงานประเพณี เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลป่าแดดมีผู้นำด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) เช่น การรณรงค์ห้ามทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง โครงการปลูกต้นไม้ในพื้นที่สาธารณะ การรณรงค์ห้ามเผาเพื่อลดหมอกควัน ส่วนด้านการดูแลสุขภาพ ได้จัดตั้งศูนย์แพทย์แผนไทยเพื่อการสอนนวดแผนไทย ศูนย์ให้ยืมเครื่องมือแพทย์สำหรับผู้มีรายได้น้อย การตรวจสุขภาพประจำปี การจัดกิจกรรมโครงการเหล่านี้ ช่วยสร้างงานสร้างอาชีพ ก่อเกิดรายได้และลดภาระหนี้สินในครัวเรือน ลดปัญหาความเดือดร้อน เป็นการบริหารจัดการชุมชนให้รู้จักพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาจากภาครัฐและน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตในชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด ได้อย่างแท้จริง

โดยวิจัยได้จัดทำผังรูปภาพรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีทั้งหมด 9 ขั้นตอน เรียกว่ารูปแบบ “คณะกรรมการ” ในภาษาไทย และ “COMMITTEE” ในภาษาอังกฤษ ดังนี้

ภาพที่ 1. รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีทั้งหมด 9 ขั้นตอน เรียกว่ารูปแบบ “คณะกรรมการ” ในภาษาไทย และ “COMMITTEE” ในภาษาอังกฤษ

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบทภูมิกายภาพ ภูมิสังคมของชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจกับสภาพบริบททางภูมิกายภาพและภูมิสังคม รวมตลอดถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของคน ในชุมชนและขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นเป็นเบื้องต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในประกอบการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธ ตันติเวชกุล (2549, น. 6-7) ทั้งอธิบายว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีแนวทางและหลักการบริหารทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยวิธีที่เรียบง่าย เป็นขั้นตอนตามภูมิประเทศและภูมิสังคม ทรงมีหลักว่าการดำเนินงานใดก็ตามจะต้องคำนึงถึงประชาชนในท้องถิ่นก่อนเพราะประชาชนเหล่านี้คือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานเป็นผู้ใช้ และดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงต้องมีการเรียนรู้และศึกษาสภาพธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันทั้งในด้านภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง หากมีพบว่าสิ่งใดที่ไม่สอดคล้องหรือเหมาะสมก็สามารถที่จะปรับให้สามารถเข้ากันได้กับสภาพธรรมชาตินั้นๆ การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งนี้เป็นหนทางที่ดีที่จะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของราษฎรในชุมชนได้อย่างใกล้เคียงและถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lambertson (2005, p. 53-58) ผู้มีวิสัยทัศน์การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจที่มีเป้าหมายเพื่อลดผลกระทบ ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เหลือน้อยที่สุด การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สวัสดิการสังคมที่ดีขึ้น และการจัดความยากจน

การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชนเมืองของพื้นที่ตำบลป่าแดดในปัจจุบัน ส่งผลให้มีการย้ายถิ่นของประชากรชั่วคราวและการเข้ามาอยู่อาศัยอย่างถาวร สาเหตุหลักๆ เป็นการเข้ามาหางานทำ เนื่องจากตำบลป่าแดดอยู่ในเขตชุมชนเมือง เกิดการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรม มีห้างร้าน มีหน่วยงานราชการ สถานพยาบาลและสถานศึกษา ก็ตั้งอยู่ในพื้นที่ทำให้ง่ายต่อการเดินทางเพื่อติดต่อและการใช้บริการ การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วนี้ก่อให้เกิดปัญหา ชุมชนแออัด ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและความสามัคคีในชุมชน เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สังคมที่

ต่างคนต่างอยู่ การสื่อสารผ่านสื่อสังคม (social media) แสดงความรู้สึกทุกอย่างลงบนโลกโซเชียล เกิดระบบเศรษฐกิจบนโลกออนไลน์ วัตถุนิยมกลายมาเป็นเครื่องกำหนดฐานะของตัวบุคคล เกิดการกู้ยืมเงินและสินเชื่อรูปแบบต่างๆ เพื่อแลกกับสิ่งของเครื่องใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุ เกิดปัญหาภาระหนี้สิน ด้านศักยภาพของหน่วยงาน/องค์กร การศึกษายังพบว่า ระหว่างภาครัฐกับประชาชนมีการร่วมมือกันอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่า มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรรัตน์ พันธุ์สว่าง, วีระวรรณ ศิริพรสวรรค์, และ เอมอร วิจิตรพงษา (2552, น. 138) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติของหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบ้านคลองมะพลับ หมู่ที่ 9 ตำบลศรีภิรมย์ อำเภอพรหมพิราบ จังหวัดพิษณุโลกพบว่าความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนราชการ เป็น ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติของหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. การศึกษาการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาประชาชนในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้นำชุมชนและกลุ่มตัวอย่างประชาชน โดยแยกเป็น 3 ช่วงวัย คือกลุ่มผู้มีอายุ 15-21 ปี กลุ่มอายุ 22-59 ปี และกลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การศึกษาการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตตามกลุ่มดังกล่าวเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่าง สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนเมืองตำบลป่าแดดในปัจจุบันนี้มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ เข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงเกิดความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมที่เข้ามามีบทบาทต่อความคิดและพฤติกรรมของกลุ่มผู้มีอายุ 15-21 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่น ที่อยากคิดอยากลองไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการแต่งกาย การใช้ภาษา ประเพณี กิริยาท่าทาง มารยาท และการแสดงออกทางสังคม การรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตนั้นไม่ใช่เรื่องผิดแต่อย่างใด สิ่งสำคัญคือผู้ปกครองเมื่อได้เรียนรู้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ควรถ่ายทอดสนับสนุนและปลูกฝังให้กับบุตรหลานในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้บุตรหลานมีความภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทย ส่วนกลุ่ม อายุ 22 -59 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยทำงาน ผู้วิจัยได้แยกศึกษาข้อมูลแบ่งกลุ่มอาชีพ เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มอาชีพอิสระ โดยช่วงวัยนี้ได้เรียนรู้ในเรื่องของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าช่วงวัยรุ่น ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพอิสระได้น้อมนำเศรษฐกิจ

พอเพียงที่ได้รับรู้จากสื่อต่างๆ ในเรื่องของ 3 ห่วง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน โดยได้น้อม นำไปปรับใช้ในการดำเนินการและการบริหารอาชีพของตนเอง การวางแผนและความระมัดระวังโดยเฉพาะด้านเงินทุนหมุนเวียน การตรวจสอบและประเมินผลกิจการของตนเอง 2) กลุ่มอาชีพรับจ้างผลจากการเปลี่ยนแปลงการนำเครื่องมือเทคโนโลยีมาใช้แทนที่แรงงานคนทำให้เกิดความเสี่ยงความไม่มั่นคงในอาชีพ ปัญหาเหล่านี้ภาครัฐโดยกระทรวงแรงงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ปัญหาและเร่งหามาตรากการในการช่วยเหลือพร้อมมอบแนวทางแนะนำส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพรับจ้าง ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพโดยมีความพอเพียง ประหยัด อดออม สร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพและรายได้ ซึ่งมีอาสาสมัครแรงงาน (อสร.) ที่มีอยู่ทุกตำบลช่วยในการเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กลุ่มแรงงานได้น้อมนำไปใช้ 3) กลุ่มอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ สมควรที่จะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างแก่ชาวบ้านด้วยการนำค่านิยมที่สังเคราะห์มาจากพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 โดยมี 4 ประการ คือ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” ตามหลัก “พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” ด้วยการใช “ความรู้คู่คุณธรรม” ไปสู่การปฏิบัติเพื่อกล่อมเกล้าให้คนในองค์กรเห็นคุณค่าของการทำความดี โดยคิดและตัดสินใจปฏิบัติตามค่านิยมพอเพียง การชักนำชาวบ้านให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนโดยดำรงตนบนพื้นฐานของความ “พออยู่ พอกิน” เหมาะสมกับฐานะของตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. รูปแบบที่เหมาะสมในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามกรอบงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ และข้อมูลบนเครือข่ายโซเชียลเน็ตเวิร์ค ศึกษาบริบทภูมิศาสตร์กายภาพและภูมิสังคมของชุมชน การสัมภาษณ์พร้อมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต และการการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) รูปแบบนี้ยังได้กำหนดขั้นตอนการประเมินการดำเนินงานของคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จึงเป็นเหตุผลที่ผู้นำชุมชนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ร่วมกันสร้าง “รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการ

น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” โดยมีทั้งหมด 9 ขั้นตอน เรียกว่ารูปแบบ “คณะกรรมการ” ในภาษาไทย และ “COMMITTEE” ในภาษาอังกฤษ โดยการพัฒนาารูปแบบได้ตั้งอยู่กรอบของงานวิจัยในเรื่องของการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วงคือ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน 2 เงื่อนไขคือ มีคุณธรรม นำความรู้ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เป็นรูปแบบที่ผู้นำชุมชนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้นำความรู้ประสบการณ์ในการบริหารจัดการชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบันนำมาเป็นองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบ โดยมีความสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนเมืองตำบลป่าแดด ผลสำเร็จของคณะกรรมการในการนำรูปแบบไปใช้ คือ การจัดประชุมประชาคมชาวบ้านรับฟังปัญหา และแบ่งปัญหาเป็นหมวดหมู่ เพื่อรับเรื่องดำเนินการ แบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ โดยจัดอบรมฝึกอาชีพให้แก่คนในชุมชนที่ว่างงาน เช่น การอบรมนำเทคโนโลยีแอปพลิเคชันมาปรับใช้ในเรื่องของการจำหน่ายสินค้าชุมชนและสินค้าการเกษตร การปลูกพืชอินทรีย์ การติดตั้งกล้องวงจรปิด ด้านวัฒนธรรมประเพณี ดำเนินการจัดงานประเพณี เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การรณรงค์ห้ามทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง โครงการปลูกต้นไม้ในพื้นที่สาธารณะ การรณรงค์ห้ามเผาเพื่อลดหมอกควัน ส่วนด้านสุขภาพ ได้จัดตั้งศูนย์แพทย์แผนไทยเพื่อการสอนนวดแผนไทย ศูนย์ให้ยืมเครื่องมือแพทย์สำหรับผู้มีรายได้น้อย การตรวจสุขภาพประจำปี การจัดกิจกรรมโครงการเหล่านี้ ช่วยสร้างงานสร้างอาชีพ ก่อเกิดรายได้และลดภาระหนี้สินในครัวเรือน ลดปัญหาความเดือดร้อนเป็นการบริหารจัดการชุมชนให้รู้จักพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาจากภาครัฐ และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด ได้อย่างแท้จริง

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนเมือง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

1. ความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชน ที่นำไปใช้กับชีวิตประจำวันของชาวบ้านในชุมชน ตามบริบทวิถีชีวิตของชุมชน

และตรงตามความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง มากกว่าจะยึดเอารูปแบบที่กำหนดมาจากส่วนกลางที่อาจจะไม่สอดคล้องความเป็นอยู่และความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

2. การใช้ทุนชุมชนที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ให้ได้มากที่สุด ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติและทุนการเงินที่มีอยู่ในชุมชน การช่วยระดมทุนกันเองเพื่อการช่วยเหลือคนในชุมชนด้วยตนเองและใช้ในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถตนเองได้อย่างยั่งยืน เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เพราะการดำเนินการร้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐนั้น มีขั้นตอนหลายขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งบางเรื่องต้องใช้ระยะเวลานานในการดำเนินการตามระเบียบของทางราชการนั่นเอง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คณะกรรมการ “COMMITTEE” 9 ขั้นตอน เพราะในการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาในชุมชนเมืองในเขตเทศบาลตำบลที่มีผู้นำชุมชนกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทางกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวกับการจัดการพัฒนาชุมชนโดยตรง เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานในสังกัดหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปปรับใช้กับชุมชนชนบทหรือชุมชนเขตเทศบาลเมือง ชุมชนเขตเทศบาลนครที่ไม่มีผู้นำชุมชนกำนันผู้ใหญ่บ้าน

2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับอำเภอ เนื่องจากในการศึกษาคั้งนี้ เป็นการศึกษาในระดับตำบล เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชนเป็นไปในทิศทางแนวเดียวกันทั้งในระดับตำบล ระดับอำเภอ และในระดับประเทศ

3. ควรศึกษาต่อยอดรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนพึ่งตนเองในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ คณะกรรมการ “COMMITTEE” 9 ขั้นตอน เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารจัดการในหน่วยงานองค์กรภาคธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

มนัส สุวรรณ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วรารัตน์ พันธุ์สว่าง, วีระวรรณ ศิริพรสวรรค์, และ เอมอร วิจิตรพงษา. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติของหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบ้านคลองมะพลับ หมู่ที่ 9 ตำบลศรีภิรมย์ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่. (2565). *การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นจาก <http://www.cdd.go.th>

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน. (2565). *คู่มือการปฏิบัติงานส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน.

Lamberton, G. (2005). Sustainable Sufficiency: An internally consistent version of sustainability. *Sustainable Development*, 13(2), 53-58.

ความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย
ในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 *

Financial Security of the Elderly in Thailand
During the COVID-19 Pandemic

วรชาติ โชครัสมีดาว และ ยศ อมรกีวิกัย

Vorachat Chokrassameedao and Yot Amornkitvikai

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

College of Population Studies, Chulalongkorn University

Corresponding Author, Email: vorachat.art@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเกิดจากการที่สัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากผลจากการที่ประเทศไทยประสบความสำเร็จในนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัว โดยผู้สูงอายุในประเทศไทยส่วนใหญ่ดำรงชีวิตประจำวันอยู่ได้ด้วยแหล่งเกื้อหนุนรายได้ของผู้สูงอายุที่มาจากตัวผู้สูงอายุเองจึงทำให้มีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ยังคงทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพตนเอง ในขณะที่การระบาดของโรคโควิด-19 นั้นได้ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจโดยพบว่าผู้สูงอายุที่ว่างงานเพิ่มขึ้น การวิจัยเรื่องความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมและประชากร ปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีต่อความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 ของ

* ได้รับบทความ: 13 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 24 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 2 มกราคม 2567

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 38,975 คน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีต่อความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยโดยใช้แบบจำลองการถดถอย โลจิสติก (binary logit model) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ในช่วงระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 ปัจจัยด้านสังคมและประชากร ปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ; ความมั่นคงทางการเงิน; การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

Abstract

Thailand is one of the countries that have completely stepped into an aging society. Because of Thailand's success in population policy and family planning, the proportion of the elderly population is rising. A significant proportion of Thailand's elderly population still works to support themselves, since the majority of them depend on charitable donations to support their daily needs. The COVID-19 pandemic has had a negative economic impact on the elderly, with an increasing number of them becoming unemployed. This paper studies the financial security of the elderly in Thailand during the COVID-19 pandemic, aiming at analyzing the influence of socio-demographic, health and economic factors on the financial security of the elderly in Thailand during the pandemic of COVID-19. This study was conducted based on data from the 2021 Thailand Elderly Population Survey conducted by the National Statistical Office. 38,975 samples analyzing the relationship between different factors and financial security for elderly people in Thailand through the use of a statistically significant binary logical model 0.05.

Through hypothesis testing, it is found that the socio-demographic, health and economic factors of the elderly in Thailand are closely related to the financial security of the elderly in Thailand.

Keywords: elderly; financial security; COVID-19 Pandemic

1. บทนำ

ในปัจจุบันโลกกำลังก้าวเข้าสู่สถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุ (aging society) โดยแต่ละประเทศจะใช้ระยะเวลาในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามปัจจัยและสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านการแพทย์ ที่ส่งผลให้ประชากรมีอายุขัยเฉลี่ยที่เพิ่มมากขึ้น หรือแม้กระทั่งการลดลงของอัตราการเกิดใหม่ของประชากรในประเทศที่ทำให้สัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยจากรายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ขึ้นไปเมื่อเทียบกับประชากรรวมนั้นสูงถึง 10.7 % เนื่องจากประชากรไทยนั้นอายุยืนยาวมากขึ้นจึงทำให้สัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มจึงเพิ่มสูงขึ้นประกอบกับการลดลงของสัดส่วนของประชากรวัยเยาว์อันเนื่องจากการลดลงของอัตราเกิดของประชากรไทย โดยในอดีตที่ผ่านประเทศไทยนั้นเคยมีประชากรเด็กคิดเป็นสัดส่วนมากถึงเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด แต่ในปัจจุบันประเทศไทยนั้นมีประชากรเด็กเพียงไม่ถึง 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด จึงทำให้ประเทศไทยถูกคาดการณ์ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศแรกของโลกที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ (aged society) เนื่องจากอัตราการเกิดของคนไทยมีจำนวนการเกิดเพียงประมาณหกแสนคนต่อปีเท่านั้น (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2563)

ทั้งนี้โดยทั่วไปการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุมักจะถูกคาดการณ์ไว้ว่าจะส่งผลกระทบต่อเชิงลบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากความสามารถในการผลิตของระบบเศรษฐกิจของประชากรแต่ละคนจะแตกต่างกันไปตลอดช่วงชีวิต โดยเริ่มจากช่วงวัยเด็กที่ระดับรายได้ต่ำกว่าระดับการบริโภค ช่วงวัยทำงานที่ระดับรายได้เพิ่มสูงขึ้นและมีระดับรายได้ที่ได้จากการทำงานสูงกว่าระดับการบริโภค และช่วงวัยสูงอายุที่ระดับรายได้ลดลงและกลับมาอยู่ต่ำกว่าระดับการบริโภคอีกครั้ง (เฉลิมพล แจ่มจันทร์, สุภรต์ จรัสสิทธิ์, และ ญัฐนิชา ลอยฟ้า, 2562) จึงทำให้เกิดการคาดการณ์ว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจจะมีทิศทางลดลงเมื่อสัดส่วนประชากรสูงอายุในสังคมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และจะมีการเพิ่มภาระทางเศรษฐกิจจากค่าใช้จ่ายด้านเงินบำนาญ และค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของประชากรสูงอายุจากภาครัฐ

(Sarmah and Das, 2017) ถึงแม้ว่าความสามารถในการผลิตของประชาชนสูงวัยจะลดลงตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น แต่ในความเป็นจริงนั้นกลับพบว่าประชาชนสูงอายุในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวนมากกว่าร้อยละ 67 ยังคงเป็นประชากรที่ทำงานในสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไต้หวัน ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศไทย (Thaveesha et al., 2023) โดยเหตุผลที่ผู้สูงอายุไทยยังทำงานหรือยังต้องการทำงานอยู่คือเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว (สรารุช ไพฑูรย์พงษ์, 2557) เนื่องจากความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่มาจากรายได้ที่เกิดจากการทำงานของตัวเอง (Smuseneeto and Soonthorndhada, 2011)

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อแรงงานไร้ทักษะและแรงงานผู้สูงอายุ โดยพบว่าในช่วงระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 มีผู้สูงอายุที่ว่างงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.9 เป็นร้อยละ 6.6 เนื่องจากผู้สูงอายุนั้นจะถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงต่อการติดโรคโควิด-19 มากกว่ากลุ่มคนวัยอื่น ๆ จึงทำให้ผู้สูงอายุกลายเป็นกลุ่มแรก ๆ ที่ถูกร้องขอให้หยุดการทำงาน ซึ่งการว่างงานดังกล่าวย่อมส่งผลไม่ทางตรงก็ทางอ้อมต่อความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุ เนื่องจากเมื่อผู้สูงอายุว่างงานก็จะทำให้ผู้สูงอายุนั้นขาดรายได้จากการทำงานที่เป็นแหล่งความมั่นคงทางการเงินหลักของผู้สูงอายุ นอกจากนั้นผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อาจจะทำให้สมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ ได้รับรายได้ลดน้อยลงจึงมีการลดการให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้สูงอายุลง ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางส่วนต้องดำรงชีพจากเงินออมของตนเองและอาจจะต้องทำงานมากขึ้น ลดการบริโภค หรือแม้กระทั่งอาจจะต้องขอความช่วยเหลือจากญาติ/เพื่อน (Pit et al., 2021)

สำหรับการศึกษาเรื่องความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุไทยพบว่า ได้มี Smuseneeto and Soonthorndhada (2011) ทำการศึกษาถึงผลกระทบของปัจจัยด้านสุขภาพต่อความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2550 โดยได้กำหนดให้ผู้สูงอายุที่มีรายได้ (รวมจากทุกช่องทาง) มากกว่าเส้นความยากจนของประเทศไทยเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางการเงิน (เส้นความยากจนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2550 มีค่าเท่ากับ 10,000 บาท และ 20,000 บาท ตามลำดับ) จากนั้นจึงทำการหาความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงกับปัจจัยด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ตลอดจนความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมและประชากรอื่น ๆ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุเนื่องจากสุขภาพร่างกายที่ถดถอยตามอายุที่มากขึ้นส่งผลให้

มีความมั่นคงทางการเงินที่ลดลง โดยผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีความมั่นคงทางการเงินน้อยกว่าผู้สูงอายุเพศชาย และเมื่อผู้สูงอายุจะมีความมั่นคงทางการเงินที่ลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น

ถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยมาบ้างแล้ว แต่ว่าการศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาที่ค่อนข้างผ่านมานานหลายปีแล้ว อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาถึงความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในช่วงระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวอาจจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยโดยมุ่งเน้นศึกษาถึงความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการจำแนกตามปัจจัยทางประชากรและสังคม ปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ของผู้สูงอายุในประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยทางประชากรและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาโดยอาศัยข้อมูลการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวน 38,975 ตัวอย่าง ซึ่งทำโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้นตอน (stratified two – stage sampling) โดยมีจังหวัดเป็นสตราตัม ซึ่งมีทั้งสิ้น 77 สตราตัม และแต่ละสตราตัม (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) ได้ทำการแบ่งออกเป็น 2 สตราตัมย่อยตามลักษณะการปกครอง คือในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

การเลือกกลุ่มตัวอย่างขั้นตอนที่หนึ่ง เป็นการเลือกเขตเจนนับ (Enumeration Area : EA) จากแต่ละสตราตัมย่อย หรือแต่ละเขตการปกครองโดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของเขตเจนนับ นั้น ๆ ได้จำนวนเขตเจนนับ ตัวอย่างทั้งสิ้น 5,970 เขตเจนนับ จากทั้งสิ้นจำนวน 139,088 เขตเจนนับ

การเลือกกลุ่มตัวอย่างขั้นตอนที่สอง เป็นการเลือกครัวเรือนตัวอย่างจากครัวเรือนส่วนบุคคลทั้งสิ้น ในบัญชีรายชื่อครัวเรือน ซึ่งได้จากการนับจุดในแต่ละเขตเจนนับตัวอย่าง ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีระบบ โดยกำหนดขนาดตัวอย่างดังนี้ 1) ในเขตเทศบาล กำหนด 16 ครัวเรือนตัวอย่างต่อเขตเจนนับ 2) นอกเขตเทศบาล กำหนด 12 ครัวเรือนตัวอย่างต่อเขตเจนนับ ทั้งนี้ ก่อนที่จะทำการเลือกครัวเรือนตัวอย่าง ได้มีการจัดเรียงรายชื่อครัวเรือนส่วนบุคคลใหม่ตามขนาดครัวเรือน ซึ่งวัดด้วยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) โดยมีจำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างทั้งสิ้น 83,880 ครัวเรือน (แบ่งออกเป็นครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างในเขตเทศบาลจำนวน 48,960 ครัวเรือน และครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างนอกเขตเทศบาลจำนวน 34,920 ครัวเรือน) ในปี พ.ศ. 2564

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์คัดเข้า (inclusion criteria) ของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยให้ตรงกับคุณลักษณะที่ต้องการศึกษา โดยมีรายละเอียดคือมีอายุตั้งแต่ 60 ปี และอาศัยอยู่ในประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดนิยามของคำว่าช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 คือในช่วงปี พ.ศ. 2564

ความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุ กำหนดเกณฑ์ความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุ โดยเปรียบเทียบระดับรายได้รวมของผู้สูงอายุแต่ละบุคคลกับระดับเส้นความยากจนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2564 โดยกำหนดให้ มีความมั่นคงทางการเงินเมื่อช่วงระดับรายได้รวมต่อปีของผู้สูงอายุมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 40,000 บาทขึ้นไป และมีความไม่มั่นคงทางการเงิน เมื่อระดับรายได้รวมของผู้สูงอายุมีค่าน้อยกว่า 40,000 บาท

ปัจจัยทางด้านประชากรประกอบด้วย เพศ หมายถึงเพศของแรงงานผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 เพศคือเพศชาย และเพศหญิง, อายุ หมายถึงอายุเต็มปีบริบูรณ์ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง, สถานภาพสมรส หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงฉันสามีภรรยาโดยแบ่งออกเป็น โสด หมายถึงผู้ที่ยังไม่เคยสมรสหรือไม่เคยอยู่ร่วมกับใครฉันสามีภรรยา สมรสหมายถึงหญิงและชายอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาในครัวเรือนเดียวกันหรือไม่ได้อยู่ในครัวเรือนเดียวกันแต่ยังมี

ความผูกพันฉันสามีภรรยาฉันไม่ว่าจะได้ทำการสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม และ หมายหรือหย่าร้าง หมายถึงผู้ที่คู่สมรสได้ตายไปแล้วและขณะนี้ยังไม่ได้สมรสใหม่และ หมายถึงสามีภรรยาที่หย่ากันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว, ระดับการศึกษาสูงสุดหมายถึงชั้นหรือปีที่สอบไล่ได้เป็นครั้งสุดท้ายนับถึงวันก่อนวันสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ระดับตั้งแต่อนุปริญญาขึ้นไปมัธยมศึกษาถึงอนุปริญญา และ ต่ำกว่ามัธยมศึกษา, เขตที่อยู่อาศัยหมายถึงเขตพื้นที่ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ โดยแบ่งตามลักษณะการปกครองของกรมการปกครองประกอบด้วย ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล

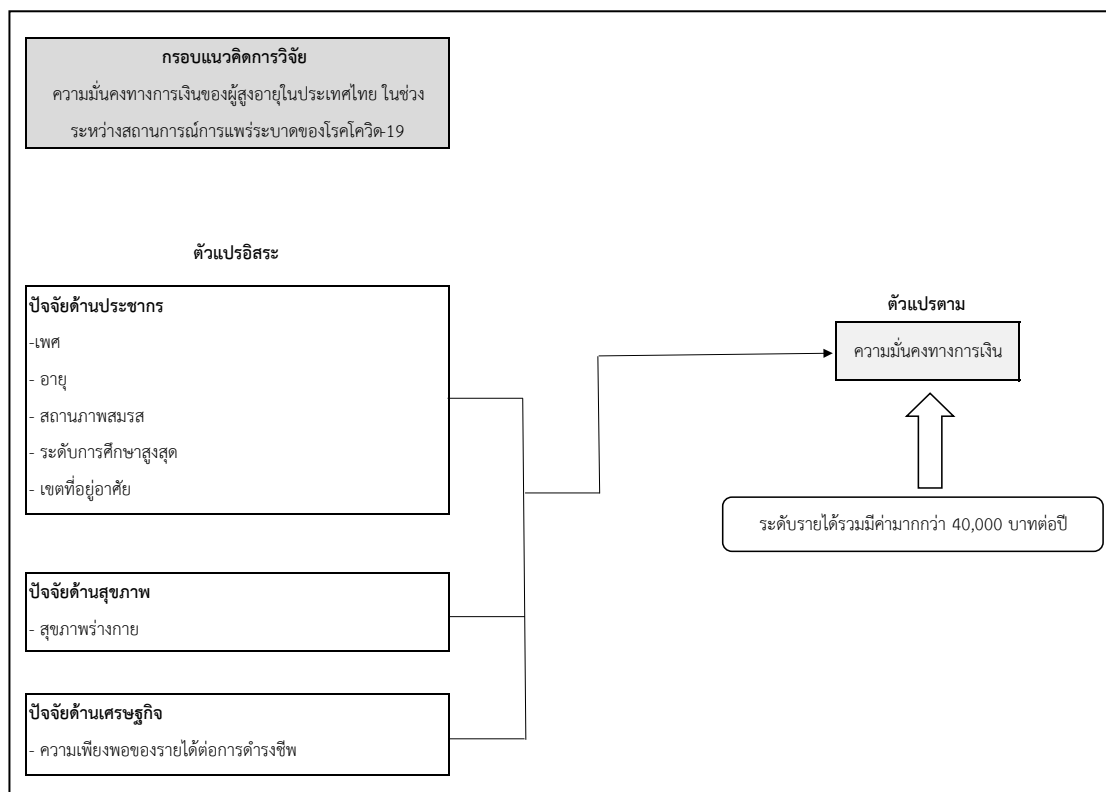
ปัจจัยด้านสุขภาพประกอบด้วย ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ หมายถึง การประเมินภาวะสุขภาพร่างกายโดยรวมของผู้สูงอายุในช่วงการสำรวจโดยแบ่งออกเป็น สุขภาพดีคือภาวะสุขภาพที่ผู้สูงอายุประเมินตนเองว่าสุขภาพดีมากหรือสุขภาพดี สุขภาพปานกลางคือภาวะสุขภาพที่ผู้สูงอายุประเมินตนเองว่าสุขภาพดีปานกลาง และสุขภาพไม่ดีคือภาวะสุขภาพที่ผู้สูงอายุประเมินตนเองว่าสุขภาพไม่ดี หรือสุขภาพไม่ดีมาก ๆ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจประกอบด้วย ความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพ หมายถึงการประเมินรายได้ของผู้สูงอายุว่าเพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองหรือไม่โดยแบ่งออกเป็น มีเหลือเก็บ เพียงพอ ไม่เพียงพอ

เพื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและประชากร ปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีต่อความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยด้วยข้อมูลที่ได้หลังการคัดเข้าจากกลุ่มตัวอย่าง จากข้อมูลจากแบบสำรวจเพื่อจัดทำรายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ แล้วทำการด้วยการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติกทวิ (binary logit model) และทำการตรวจสอบความเหมาะสมของสมการถดถอยโลจิสติกด้วยการทดสอบ model Chi-square ที่ $df = 11$ เป็นการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : สัมประสิทธิ์ถดถอยโลจิสติกทุกตัวมีค่าเท่ากับ 0 หรือ $H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_p = 0$

H_1 : มี $\beta_i \neq 0$ อย่างน้อย 1 ค่า; $i = 1, 2, \dots, p$

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดงานวิจัยเรื่องความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในช่วงระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

จากกรอบแนวคิดในงานวิจัยจะเห็นได้ว่าความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ ทั้งปัจจัยทางประชากรที่ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด และเขตที่อยู่อาศัย ทั้งปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การทราบถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจะช่วยให้สามารถนำความเข้าใจดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนเพื่อดำเนินนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการเพิ่มความมั่นคงทางการเงินให้กับผู้สูงอายุ ตลอดจนเพื่อใช้วางแผนสำหรับดำเนินนโยบายในการเตรียมความพร้อมให้กับประชากรในประเทศไทยก่อนการเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อให้สามารถเป็นผู้สูงอายุที่มีความมั่นคงทางการเงินด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาจึงนำไปสู่การจัดทำงานวิจัยเรื่องความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19

ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปรายละเอียดของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

ชื่อตัวแปร	สัญลักษณ์ตัวแปร	กลุ่มรายการของตัวแปร จำแนกตามรหัสกลุ่มรายการ
ตัวแปรอิสระ		
เพศ	SEX	SEX ₁ = เพศชาย
		SEX ₂ = เพศหญิง (กลุ่มอ้างอิง)
อายุ	AGE	AGE
สถานภาพสมรส	MRS	MRS ₁ = โสด
		MRS ₂ = หม้ายหรือหย่าร้าง
		MRS ₃ = สมรส (กลุ่มอ้างอิง)
ระดับการศึกษาสูงสุด	EDU	EDU ₁ = ตั้งแต่อนุปริญญาขึ้นไป
		EDU ₂ = มัธยมศึกษา – ก่อนอนุปริญญา
		EDU ₃ = ต่ำกว่ามัธยมศึกษา (กลุ่มอ้างอิง)
เขตที่อยู่อาศัย	ARE	ARE ₁ = ในเขตเทศบาล
		ARE ₂ = นอกเขตเทศบาล (กลุ่มอ้างอิง)
สุขภาพร่างกาย	HEL	HEL ₁ = สุขภาพดี
		HEL ₂ = สุขภาพปานกลาง
		HEL ₃ = สุขภาพไม่ดี (กลุ่มอ้างอิง)
ความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพ	ISC	ISC ₁ = มีเหลือเก็บ
		ISC ₂ = เพียงพอ
		ISC ₃ = ไม่เพียงพอ (กลุ่มอ้างอิง)
ตัวแปรตาม		
ความมั่นคงทางการเงิน	FSC	FSC ₁ = มีความมั่นคงทางการเงิน
		FSC ₂ = ไม่มีความมั่นคงทางการเงิน

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่าจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 38,795 ตัวอย่าง โดยเป็นเพศชาย จำนวน 17,362 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 และเป็นเพศหญิงจำนวน 21,433 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 มีอายุระหว่าง 60-107 ปี ส่วนใหญ่มีความมั่นคงทางการเงินจำนวน 20,952 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0

ตารางที่ 2 การทดสอบความเหมาะสมสัมประสิทธิ์ของสมการในรูปของค่าสถิติ Chi-square

	Chi-square	df	Sig.
Step	8028.626	11	<0.001*
Block	8028.626	11	<0.001*
Model	8028.626	11	<0.001*

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2 พบว่าค่าสถิติ Chi-square โดยมีด้วยกัน 3 ค่า ได้แก่ Step, Block และ Model มีค่าเท่ากันคือ 8028.626 ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของสมการถดถอยโลจิสติกด้วยการทดสอบ model Chi-square ที่ $df = 11$ การทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : สัมประสิทธิ์ถดถอยโลจิสติกทุกตัวมีค่าเท่ากับ 0 หรือ $H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_p = 0$

H_1 : มี $\beta_i \neq 0$ อย่างน้อย 1 ค่า; $i = 1, 2, \dots, p$

พบว่า ค่าสถิติ Chi-square ของ Step, Block และ Model มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าตัวแปรทำนายที่เพิ่มเข้าไปในสมการนั้นมีความเหมาะสม สามารถร่วมกันทำนายโอกาสของความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 ได้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมการการถดถอยโลจิสติกของปัจจัยต่าง ๆ กับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย

ตัวแปรอิสระ	ความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย				
	B	Std. Error	Wald	Sig.	Beta
ค่าคงที่	3.292	0.123	720.898	<0.001**	26.893
เพศ (กลุ่มอ้างอิง : เพศหญิง)					
เพศชาย	0.422	0.024	302.254	<0.001**	1.525
อายุ	-0.065	0.002	1511.502	<0.001**	0.937
สถานภาพสมรส (กลุ่มอ้างอิง : สมรส)					
โสด	-0.492	0.062	63.102	<0.001**	0.611
หม้ายหรือหย่าร้าง	-0.089	0.028	9.962	0.002**	0.915
ระดับการศึกษาสูงสุด (กลุ่มอ้างอิง : ต่ำกว่ามัธยมศึกษา)					
ตั้งแต่อนุปริญญาขึ้นไป	1.522	0.067	512.291	<0.001**	4.580
มัธยมศึกษา – ก่อนอนุปริญญา	0.711	0.041	295.616	<0.001**	2.036
เขตที่อยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง : นอกเขตเทศบาล)					
ในเขตเทศบาล	.132	.023	33.055	<0.001**	1.141
สุขภาพร่างกาย (กลุ่มอ้างอิง : สุขภาพไม่ดี)					
สุขภาพดี	0.664	0.040	276.206	<0.001**	1.942
สุขภาพปานกลาง	0.411	0.039	111.266	<0.001**	1.508
ความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพ (กลุ่มอ้างอิง : ไม่เพียงพอ)					
มีเหลือเก็บ	2.255	0.086	690.849	<0.001**	9.538
เพียงพอ	0.850	0.024	1279.952	<0.001**	2.339

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กับปัจจัยทางสังคมและประชากร ปัจจัยด้าน

สุขภาพ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคมและประชากร ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางรายได้ ที่มาจากการออม ของผู้สูงอายุ สามารถอธิบายความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางประชากรและสังคมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 โดยผู้สูงอายุในประเทศไทยในทุก ๆ ปีที่มีอายุเพิ่มมากขึ้นจะมีความมั่นคงทางการเงินลดลง 0.937 เท่า ผู้สูงอายุเพศชายจะมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุเพศหญิง 1.525 เท่า ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพโสดและผู้สูงอายุที่มีสถานภาพเป็นหม้ายหรือหย่าร้าง มีโอกาสที่จะมีความมั่นคงทางการเงินลดลงเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส 0.611 เท่า และ 0.915 เท่า ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่มีระดับการตั้งแต่อนุปริญญาขึ้นไปและผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาถึงอนุปริญญาจะมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาอยู่ 4.852 เท่า และ 2.036 เท่าตามลำดับ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล 1.141 เท่า

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 โดยผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี และผู้สูงอายุที่มีสุขภาพปานกลางมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่ดี 1.942 เท่าและ 1.508 เท่าตามลำดับ

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 โดยผู้สูงอายุที่มีความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพแบบมีเหลือเก็บและผู้สูงอายุที่มีความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพแบบเพียงพอมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพ 9.538 เท่าและ 2.339 เท่าตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าเมื่อใช้เส้นความยากจนเป็นเกณฑ์กำหนดความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2564 พบว่าในช่วงระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 ปัจจัยด้านสังคมและประชากร ปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อความ

มั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Smuseneeto และ Soonthornhdada (2011) ที่ได้ใช้เส้นความยากจนมาเป็นเกณฑ์ในการวัดความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2545 และปี พ.ศ. 2550 และพบว่าปัจจัยด้านประชากรและสังคม ปัจจัยด้านสุขภาพและปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุทั้ง 2 ปีโดยผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีความมั่นคงทางการเงินน้อยกว่าผู้สูงอายุเพศชายและเมื่อผู้สูงอายุจะมีความมั่นคงทางการเงินที่ลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากเมื่อผู้สูงอายุมีอายุที่เพิ่มขึ้น มีโอกาสที่จะส่งผลให้สุขภาพร่างกายถดถอยลง ความสามารถในการทำงานก็จะลดลง จึงอาจจะทำให้รายได้ที่เคยได้รับจากการทำงานลดลง ซึ่งจะทำให้ความมั่นคงทางการเงินลดลงไปด้วย ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีโอกาสมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าโดยสอดคล้องกันกับผลการศึกษาของ กิจปพน ศรีธานี (2560) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าจะมีความรู้และความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การใช้ชีวิตในช่วงสูงอายุหรือช่วงหลังการเกษียณที่มากกว่า จึงส่งผลให้มีความพร้อมในด้านของการเงินและด้านสุขภาพที่สูงกว่า ดังนั้นจึงควรมีการจัดการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ ความสามารถ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตหรือไปปรับใช้ในการทำงานเพื่อหารายได้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้พบว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีจะมีโอกาสมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่ดีสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Katekaew, Nop, Paul (2019) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง Predictors of quality of life of the rural older adults in Northern Thailand โดยพบว่าผู้สูงอายุที่มีการรับรู้ภาวะสุขภาพที่ดีจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่ดีอาจจะต้องนำเงินที่สำหรับไว้ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันมาใช้จ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาล หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพื่อดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง นอกจากนี้ในกลุ่มของผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานอยู่การที่ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพอาจจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำงานเพื่อหารายได้ในผู้สูงอายุ ที่จะทำให้ได้รับรายได้เพื่อนำมาใช้ดำรงชีวิตประจำวันลดลง จึงจำเป็นที่จะต้องสนับสนุนให้มีกิจกรรมเพื่อดูแลและส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้และความเข้าใจในการดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรงเหมาะสม

จากการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุที่มีความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพแบบมีเหลือเก็บและผู้สูงอายุที่มีความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพแบบเพียงพอมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Suwanrada (2009) ที่พบว่ามีผู้สูงอายุบางส่วนที่ไม่มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตและ/หรือฐานะการเงิน โดยผู้สูงอายุยังคงต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากครอบครัวในวัยชราซึ่งรายได้หลักของผู้สูงอายุคือเงินช่วยเหลือจากบุตร รองลงมาคือรายได้จากการทำงาน เงินช่วยเหลือจากคู่สมรส เงินบำนาญหรือเงินออม และรายได้จากเงินออมหรือทรัพย์สินตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Phulkerd et al. (2023) ที่ได้ทำการศึกษารื่อง Life Satisfaction Before and During COVID - 19 Pandemic in Thailand โดยพบว่าประชากรไทยกลุ่มที่มีการสูญเสียรายได้หรือตกงานในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีความพึงพอใจในชีวิตลดลงร้อยละ 12 โดยประมาณ เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างช่วงเวลาก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เนื่องจากรายได้ หรือเงินนั้นถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผู้สูงอายุนำมาใช้จ่ายเพื่อดำรงชีวิตประจำวัน และเพื่อดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง ดังนั้นภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีความมั่นคงทางการเงินมากขึ้น เช่นส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ตลอดจนควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีกิจกรรมเพื่อดูแลและส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น โดยการดำเนินการดังกล่าวจะมีส่วนช่วยเพิ่มระดับความมั่นคงทางการเงินให้กับผู้สูงอายุ

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าเมื่อใช้เส้นความยากจนเป็นเกณฑ์กำหนดความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทยในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 (ปี พ.ศ. 2564) ครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนและกำหนดแนวทางในการเสนอแนวทางและนโยบายต่อภาครัฐและเอกชน เพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริมการเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุในประเทศไทย ตลอดจนเพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจให้กับประชากรไทยในการเตรียมพร้อมก่อนที่จะเข้าสู่วันสูงอายุ เพื่อให้สามารถเป็นผู้สูงอายุที่มีความมั่นคงทางการเงินได้ต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐ และ/หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินนโยบายเพื่อให้ความรู้และส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่สังคมสูงวัย เช่นการออม การเก็บสะสมความมั่งคั่งทางทรัพย์สินเพื่อไว้สำหรับใช้จ่ายหลังจากเกษียณจากทำงานเพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย

1.2 ภาครัฐ และ/หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุตามความเหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้สำหรับในการใช้ดำรงชีวิตประจำวัน

1.3 . ภาครัฐควรพิจารณาเงินสนับสนุนการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุให้อยู่ในจำนวนที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้ชีวิตประจำวันในปัจจุบัน อีกทั้งควรพิจารณาถึงสวัสดิการการรักษาพยาบาลพื้นฐานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุจากการรักษาพยาบาลลง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยครั้งนี้จัดทำโดยการใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จึงอาจทำให้ขาดความสมบูรณ์ของข้อมูลไปในบางมิติ ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไปอาจดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดทำแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อให้ได้หัวข้อของข้อมูลที่มีความเหมาะสมกับงานวิจัยมากขึ้น

2.2 งานวิจัยครั้งนี้ใช้เส้นความยากจนของประเทศไทยมาเป็นเกณฑ์ในการคัดเข้ากลุ่มประชากรตัวอย่างในบริบทของความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย จึงอาจทำให้เกิดความไม่สมบูรณ์หรือไม่อาจสะท้อนถึงความมั่นคงทางการเงินที่แท้จริงของผู้สูงอายุในประเทศไทยได้ ดังนั้นในงานวิจัยครั้งต่อไปอาจจะดำเนินการด้วยการใช้ข้อมูลอื่น ๆ มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความมั่นคงทางการเงินของผู้สูงอายุในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- กิจปพน ศรีธานี. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 26(4), 690-701.
- เฉลิมพล แจ่มจันทร์, สุภรต์ จรัสสิทธิ์, และ ณิชฌิชา ลอยฟ้า. (2562). *การศึกษาการโอนทางเศรษฐกิจข้ามรุ่นประชากรภายใต้บริบทการสูงวัยทางประชากรที่กำลังเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2563). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2562*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์. (2557). รายงานผู้สูงอายุ. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2014/01/srawooth-labour/>
- Anlaya, S., & Kosol, S. (2011). Economic security among the Thai elderly in 2002 and 2007: changes and determinants. *Sri Lanka Journal of Population Studies*, 12(13), 101-114.
- Jayawardhana, T., Anuththara, S., Nimnadi, T., Karadanaarachchi, R., Jayathilaka, R., & Galappaththi, K. (2023). Asian ageing: The relationship between the elderly population and economic growth in the Asian context. *PLoS One*, 18(4). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0284895>
- Katekaew, S., Nop, R., & Paul, R. (2019). Predictors of Quality of Life of the Rural Older Adults in Northern Thailand. *Journal of Health Research*, 33(6), 450-459. <https://doi.org/10.1108/JHR-11-2018-0142>.

- Phulkard S, Thapsuwan S, Soottipong Gray R, Chamratrithirong A, Pattaravanich U, Ungchusak C., & Saonuam P. (2023). Life Satisfaction before and During Covid-19 Pandemic In Thailand. *International Journal of Public Health*, 68, 1-10. <https://doi.org/10.3389/ijph.2023.1605483>
- Pit, S., Fisk, M., Freihaut, W., Akintunde, F., Aloko, B., Berge, B., . . . Yap, J. C. H. (2021). COVID-19 and the ageing workforce: global perspectives on needs and solutions across 15 countries. *International Journal for Equity in Health*, 20(1), (221). <https://doi.org/10.1186/s12939-021-01552-w>
- Sarmah, C., & Das, B. (2017). Socio-Economic Condition and Social Support Among the Ageing Tiwas of Assam. In S. Irudaya Rajan & G. Balagopal (Eds.), *Elderly Care in India: Societal and State Responses* (pp. 117-131). Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-10-3439-8_7
- Smuseneeto, A., & Soonthorndhada, K. (2011). The Impact of Health Factors on Financial Security among the Thai Elderly: in 2002 and 2007. *Journal of Health Research*, 25(1), 11-14. Retrieved from <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jhealthres/article/view/80033>
- Suwanrada, W. (2009). Poverty and Financial Security of the Elderly in Thailand. *Ageing International*, 33(1), 50-61. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s12126-009-9030-y>

การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็ก
ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อปรากฏการณ์
การเปลี่ยนแปลงทางสังคม *

Perception and Adaptation on The Impact of Social Change
Phenomenon of Small Hotel Business in Mueang District,
Chiang Mai Province

Yameng LUO, มณสิชา อินทจักร, กวินรัตน์ อัฐวงศ์ชยากร, และ กิริติ ตระการศิริวานิช

Yameng LUO, Monsicha Inthajak, Kavinrath Attawongchayakorn,

and Keerati Trakansiriwanich

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Tourism Development, Maejo University

Corresponding Author, Email: luo.yameng@hotmail.com

บทคัดย่อ

เศรษฐกิจเมืองเชียงใหม่พึ่งพาภาคการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และโรงแรมที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เกือบครึ่งหนึ่งเป็นโรงแรมขนาดเล็ก ด้วยปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ทำให้สถานการณ์ท่องเที่ยวมีความไม่แน่นอนตามการเปลี่ยนแปลงตลอด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้ผลกระทบจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลง

* ได้รับความเห็นชอบ: 8 สิงหาคม 2566; แก้ไขบทความ: 5 ตุลาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 10 ตุลาคม 2566

ทางสังคม และ 3) ระบุความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลกระทบต่อการปรับตัวต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับมาก และมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับมากที่สุด สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และการปรับตัวต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านการตลาดที่เปลี่ยนแปลง ด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง และด้านฤดูกาลท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และผลการวิจัยยังพบว่า การรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านกลุ่มลูกค้าที่เปลี่ยนแปลง ด้านต้นทุนธุรกิจที่เปลี่ยนแปลง และด้านรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลง ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

คำสำคัญ: การปรับตัว; ผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็ก; การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

Abstract

The Chiang Mai economy has a high independence on the tourism sector. Almost half of the hotels located in the Mueang district of Chiang Mai are small hotels, with the world currently undergoing rapid and drastic changes in every dimension, including social, economic, political, and technological, making the tourism situation uncertain according to constant changes. The objectives of this research are 1) To study the perception of the impact of the social change phenomenon among small hotel entrepreneurs in Mueang Chiang Mai. 2) To study the adaptation of small hotel entrepreneurs in Mueang Chiang Mai. 3) To identify

the relationship between the perceived impact and adaptation to the social change phenomenon of small hotel entrepreneurs in Mueang Chiang.

The research found that small hotel entrepreneurs in Muang district, Chiang Mai province, have a perception of the impact on the phenomenon of social change at a high level. The ability of adaption to the phenomenon of social changes of small hotel entrepreneurs in Mueang district, Chiang Mai province, at the highest level. As for the relationship between perception and adaptation to the phenomenon of social change, it was found that, in terms of Marketing, Tourist Behavior and Travel Season were related to the ability of adaption of the small hotel entrepreneurs in Mueang district, Chiang Mai province. And the research also found that the perception of the impact on changing Customer Groups, Business Cost and Public Relation Formats have no relationship to the adaptability of small hotel entrepreneurs in Mueang district, Chiang Mai province.

Keywords: adaptation; small hotel entrepreneurs; social change

1. บทนำ

เศรษฐกิจจังหวัดเชียงใหม่พึ่งพาภาคบริการสูงถึงร้อยละ 80.9 (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2563) ในปี 2562 จังหวัดเชียงใหม่มีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวมากกว่า 1.1 แสนล้านบาท เป็นร้อยละ 65 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) และอัตราการเข้าพักในปี 2562 เป็นร้อยละ 70.34 (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่, 2563) ธุรกิจโรงแรมมีบทบาทที่สำคัญของการท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สามารถการกระจายรายได้ไปยังท้องถิ่น เกิดการจ้างงานและอาชีพ สร้างภาพลักษณ์ในการรักษาศิลปะวัฒนธรรมแบบไทย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2557) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภค ผู้ใช้บริการปรับเปลี่ยนความต้องการ จากการเข้าพักในโรงแรมขนาดใหญ่ระดับ 5 ดาว มาเข้าพักในโรงแรมขนาดเล็ก (วัฒนา ทนงค์แพง และ ขวลิย์ ณ ถลาง, 2560) โดยเฉพาะการทำธุรกรรม การใช้ชีวิตและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลบนโลกดิจิทัล ทำให้รูปแบบธุรกิจต้องปรับตัว

ตามพฤติกรรมของผู้บริโภค นักท่องเที่ยวในยุคนี้ มีการเลือกโรงแรมที่ตอบโจทย์พฤติกรรม และไลฟ์สไตล์ที่หลากหลายมากขึ้น โดยการเพิ่มประสบการณ์ความแปลกใหม่ ซึ่งโรงแรมขนาดเล็กมีให้เลือกหลากหลายรูปแบบ มีการออกแบบเพื่อแสดงออกถึงความเป็นตัวตนทั้งทางด้าน ศิลปะวัฒนธรรม ความนิยมท้องถิ่น บางครั้งเกิดจากการสร้างเรื่องราวให้น่าสนใจ มีความ แตกต่างและน่าจดจำ (โรงเรียนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไทย, 2565) และด้วยธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กเป็นตลาดที่คึกคักได้เร็วกว่า เมื่อเทียบกับการลงทุนโรงแรมขนาดใหญ่ (ประชาชาติธุรกิจ, 2566) ทำให้ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กมีโอกาสเติบโตมากขึ้น โรงแรมขนาดเล็กที่มีห้องพักไม่เกิน 30 ห้อง (รวม 30 ห้อง) เป็นประมาณร้อยละ 48.42 ในโรงแรมที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ในปี 2565 (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2565)

โรงแรมขนาดเล็กในไทยด้วยลักษณะการดำเนินธุรกิจส่วนมากเป็นคนในพื้นที่เป็นผู้ลงทุน และดำเนินการเอง การลงทุนไม่สูงเท่าใดนัก ราคาค่าบริการจึงไม่สูงและบริการจะใกล้ชิดเข้าถึง ลูกค้ามากกว่าโรงแรมขนาดใหญ่ เพราะเจ้าของจะเข้ามาดำเนินการจัดสิ่งของทุกอย่างที่นำมาใช้ ในโรงแรมด้วยตนเอง รวมถึงการบริหารกิจการด้วย (วัฒนา ทงค์แพง และ ขวลิย์ ณ ถลาง, 2560) ดังนั้นผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กมีหน้าที่รับผิดชอบตั้งแต่การดำเนินการซื้อที่ดิน สร้างอาคารที่พัก ซื้อวัตถุดิบ จ้างคนงาน ถึงการวางแผนออกแบบแนวคิดด้านการจัดการภายใน การให้บริการ การเติบโตของธุรกิจและการพัฒนาบุคลากร ต่าง ๆ การเติบโตพุ่งมากขึ้นของ จำนวนโรงแรมขนาดเล็กส่งผลให้เกิดการแข่งขันเริ่มมีแนวโน้มสูงมากขึ้น และยังเผชิญความท้าทายด้านการแข่งขันจากบริการที่พักประเภทอื่นๆ เช่น คอนโดมิเนียม บ้านพัก เซอร์วิส อพาร์ทเมนต์ เป็นต้น (ศักดิ์สยามันต์ ไยสามเสน และ ประทีป พิษทองกลาง, 2563) ทำให้เกิดผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กต้องยอมรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยอัตราเข้าพักลดลง ตลาดขาด การจัดการที่เป็นระเบียบ อีกด้วยธุรกิจโรงแรมได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรค COVID-19 อย่างหนักแน่น อัตราการเข้าพักเฉลี่ยทั่วประเทศในปี 2563 ปรับลดลงอยู่ที่ร้อยละ 29.5 จาก ร้อยละ 71.4 ในปี 2562 ขณะที่ราคาห้องพักลดลงร้อยละ 34.9 จากปี 2562 ส่งผลให้ รายได้เฉลี่ยต่อห้องพักทั่วประเทศปรับลดลงร้อยละ 73.1 อยู่ที่ 331 บาท จาก 1,229 บาท ในปี 2562 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายได้รวมของธุรกิจโรงแรม (พุทธชาติ ลุนคำ และ รชฏ เลียงจันทร์, 2564) ความผันผวนของการท่องเที่ยวทำให้สถานการณ์ท่องเที่ยวมีความไม่แน่นอน จากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านสิ่งแวดล้อม โครงสร้างประชากร กระบวนการทางวัฒนธรรม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทักษะคติหรือความเชื่อของคนในสังคม

ได้ส่งผลกระทบเชิงลบหรือเชิงบวกให้ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก ผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็ก จำเป็นต้องมีตระหนักรู้ในการเปลี่ยนแปลง และมีความสามารถในการเตรียมตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงให้ธุรกิจมีความก้าวหน้าและเจริญรุ่งเรืองเติบโต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ผลกระทบจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
3. เพื่อระบุความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลกระทบต่อการปรับตัวจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การจัดประชากรในการวิจัยตามนิยามของนิคม จารุมณี (2544: น. 168-174) การจัดกลุ่มหรือแยกประเภทของโรงแรมตามจำนวนห้อง โดยโรงแรมขนาดเล็กเป็นโรงแรมที่มีห้องพักไม่เกิน 30 ห้อง และการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็ก ซึ่งเป็นคณะผู้บริหารระดับสูงที่เป็นผู้ที่มีอำนาจการดำเนินงานโรงแรมในการตัดสินใจในการบริหาร ดังนั้น ประชากรในการวิจัยคือผู้ประกอบการของโรงแรมขนาดเล็กที่มีห้องพักไม่เกิน 30 ห้อง ที่ตั้งในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 243 แห่ง โดยเป็นโรงแรมที่ได้จดทะเบียนกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยก่อนปี 2565 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการกำหนดสัดส่วนจากโรงแรมที่เป็นประชากรด้วยค่าความเชื่อมั่น 95 % และให้ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 5\%$ โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 151 คน

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากการศึกษาค้นคว้าจาก เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบของเอกสารบทความทาง

วิชาการ หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ และการสืบค้นข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 151 คน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการของโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามโดยการกำหนดองค์ประกอบของแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามด้วย Index of Item-Objective Congruence: IOC ผลการทดสอบความตรงในเนื้อหาโดยการหาค่าความสอดคล้อง คือ 0.82 คะแนน

โดยการออกแบบแบบสอบถามด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตามแนวคิดและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยทฤษฎีจิตวิทยา-สังคม (Social – Psychological Theory) ทฤษฎีเทคโนโลยี (Technological Theory) ทฤษฎีขบวนการสังคม (Theory of Social Movement) ทฤษฎีปัจจัย (Factor Theory) และทฤษฎีการประดิษฐ์ (Discovery and Invention Theory) สามารถสรุปสาเหตุหรือปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและประชากร (The Physical Environment) 2) ด้านโครงสร้างประชากร (Demographic) 3) ด้านเทคโนโลยี (Technology) 4) ด้านการแข่งขัน (Competition) 5) ด้านกระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural Processes) 6) ด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic Development)

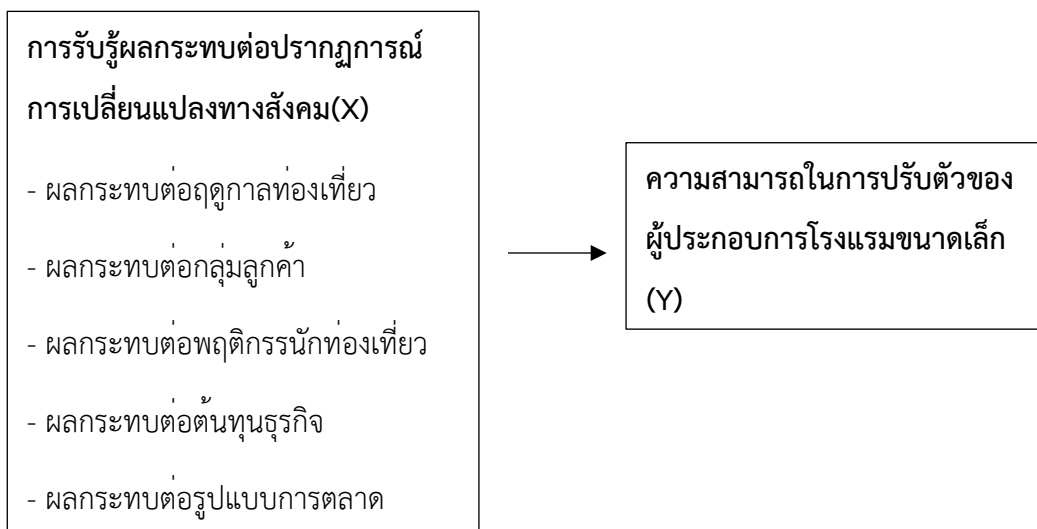
2.2 การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาให้ถูกต้องสมบูรณ์แล้ว ไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล เป็นจำนวน 30 ชุด พร้อมทั้งทดสอบความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถามว่ามีความเข้าใจในประเด็นเนื้อหาข้อคำถามเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการหา

สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยมีค่าเท่ากับ 0.95 คะแนน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษา ระดับการรับรู้ผลกระทบและความสามารถในการปรับตัวต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ การวัดค่าตัวแปรตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ จากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด และใช้การวิเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือ การรับรู้ผลกระทบต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดในงานวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

1. การรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 แสดงระดับการรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

n = 151

การรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม	ระดับการรับรู้		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. การรับรู้ผลกระทบต่อฤดูกาลท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง	3.92	0.99	รับรู้มาก
2. การรับรู้ผลกระทบต่อกลุ่มลูกค้าที่เปลี่ยนแปลง	3.56	0.96	รับรู้มาก
3. การรับรู้ผลกระทบต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง	4.33	0.82	รับรู้มากที่สุด
4. การรับรู้ผลกระทบต่อต้นทุนธุรกิจที่เปลี่ยนแปลง	4.26	0.83	รับรู้มากที่สุด
5. การรับรู้ผลกระทบต่อการตลาดที่เปลี่ยนแปลง	4.47	0.66	รับรู้มากที่สุด
6. การรับรู้ผลกระทบต่อรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลง	3.69	0.96	รับรู้มาก
รวม	4.04	0.87	รับรู้มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีระดับการรับรู้ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ตัวแปรที่มีสภาพการรับรู้มากที่สุดคือการรับรู้ผลกระทบต่อการตลาดที่เปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ในระดับมากที่สุด) ตัวแปรที่มีการรับรู้ที่น้อยที่สุดคือการรับรู้ผลกระทบต่อกลุ่มลูกค้าที่เปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ในระดับมาก) และต่อไปตามลำดับจากสูงถึงต่ำคือ การรับรู้ผลกระทบต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ในระดับมากที่สุด) การรับรู้ผลกระทบต่อต้นทุนธุรกิจที่เปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ในระดับมากที่สุด) การรับรู้ผลกระทบต่อฤดูกาลท่องเที่ยวที่

เปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ในระดับมาก) และการรับรู้ผลกระทบต่อรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ในระดับมาก)

2. การปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ตารางที่ 2 แสดงระดับความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

n = 151

ความสามารถในการปรับตัว	ระดับความสามารถ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดการความเสี่ยง	4.31	0.67	ความสามารถมากที่สุด
ด้านการตลาด	4.31	0.75	ความสามารถมากที่สุด
ด้านพัฒนาทักษะ	4.22	0.79	ความสามารถมากที่สุด
รวม	4.28	0.74	ความสามารถมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีความสามารถในการปรับตัวในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความสามารถในการปรับตัวในด้านการจัดการความเสี่ยง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ในระดับมากที่สุด) ความสามารถในการปรับตัวในด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ในระดับมากที่สุด) และความสามารถของการปรับตัวในด้านพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ในระดับมากที่สุด)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลกระทบต่อการปรับตัวจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็ก ได้แก่ การรับรู้ผลกระทบต่อ

ฤดูกาลท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง (X1) การรับรู้ผลกระทบต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง (X3) และการรับรู้ผลกระทบต่อการตลาดที่เปลี่ยนแปลง (X5) โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน ตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็ก ($R = 0.54$) ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 29 ($R^2 = 0.29$; $\alpha < 0.05$)

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	ขั้นตอนที่ 1		ขั้นตอนที่ 2		ขั้นตอนที่ 3	
	B	Beta	B	Beta	B	Beta
การรับรู้ผลกระทบต่อการตลาดที่เปลี่ยนแปลง (X5)	0.48	0.46	0.40	0.39	0.37	0.36
การรับรู้ผลกระทบต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง (X3)			0.22	0.23	0.18	0.19
การรับรู้ผลกระทบต่อฤดูกาลท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง (X1)					0.12	0.18
ค่าคงที่	2.14		1.52		1.36	
R	0.46		0.51		0.54	
R ²	0.22		0.26		0.29	
F	40.93		26.53		20.23	

*มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ขั้นตอนที่ 1 ตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่อการตลาดที่เปลี่ยนแปลงสามารถอธิบายความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กได้ร้อยละ 22 (R^2 ในขั้นตอนที่ 1 = 0.22; $\alpha < 0.05$) ขั้นตอนที่ 2 เมื่อนำเอาตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่อ

การตลาดที่เปลี่ยนแปลง และตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง มาอธิบายร่วมกันพบว่า ตัวแปรทั้งสองร่วมกันอธิบายการผันแปรของความสามารถการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กได้ร้อยละ 26 (R^2 ในขั้นตอนที่ 2 = 0.26; $\alpha < 0.05$) โดยตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง สามารถอธิบายว่าได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.8 (R^2 Change = 0.048; $P < 0.05$) ขั้นตอนที่ 3 เมื่อนำเอาตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่อการตลาดที่เปลี่ยนแปลง ตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง และตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่องูคาลท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงมาอธิบายร่วมกัน พบว่าตัวแปรทั้งสามร่วมกันอธิบายการผันแปรของความสามารถการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กได้ร้อยละ 29 (R^2 ในขั้นตอนที่ 3 = 0.29; $\alpha < 0.05$) โดยตัวแปรการรับรู้ผลกระทบต่องูคาลท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงสามารถอธิบายว่า ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.8 (R^2 Change = 0.028; $P < 0.05$)

และสามารถเขียนสมการถดถอยเพื่อแสดงน้ำหนักของแต่ละปัจจัยตามค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน โดยถือว่าเป็นสมการที่ดีที่สุดในการอธิบายความสัมพันธ์ของการรับรู้ผลกระทบจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับความสามารถการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็ก ดังนี้

$$\text{Adaptation} = 0.36_{(\text{Marketing})} + 0.19_{(\text{Behavior})} + 0.18_{(\text{Travel Season})}$$

แสดงว่า การรับรู้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของตลาดร้อยละ 36 บวกการรับรู้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวร้อยละ 19 และบวกการรับรู้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลท่องเที่ยวร้อยละ 18 ทำให้ผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เกิดพฤติกรรมปรับตัวตามปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการรับรู้ผลกระทบต่อการปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับมาก และการประเมินความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในระดับมากที่สุด

สอดคล้องกับเจริญชัย เอกมาไพศาล และ เสาวณี จันทะพงษ์ (2565) กล่าวว่าผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมเห็นว่า ธุรกิจต้องมีการตัดสินใจอย่างรวดเร็วและรอบคอบ รับฟังข่าวสารภายนอกและความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งภายในและภายนอกองค์กร และสอดคล้องกับ อมรพันธ์ สมสวัสดิ์ (2563) การประเมินความสามารถของผู้ประกอบการตนเอง จะช่วยให้สามารถรู้ว่าโรงแรมตนเองอยู่ที่ไหน ต้องทำอะไร เมื่อไหร่ เสร็จตอนไหน ตัวชี้วัดคืออะไร ทำอย่างไรให้ทีมงานคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ก็สามารถหาทิศทางและออกแบบการบริหารที่ เฉพาะเจาะจงของตนเองได้ สามารถลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็น และสร้างคุณค่าให้ธุรกิจไปต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลกระทบต่อการปรับตัวจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการปรับตัวต่อการรับรู้ผลกระทบจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ การรับรู้การตลาดที่เปลี่ยนแปลง การรับรู้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง และการรับรู้ฤดูกาลท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ ปารวี แก้วมณีชัย และ เอกราช โขจิตพิมานเวช (2565) กล่าวว่า ผู้ประกอบการควรเป็นผู้ที่มองเห็นโอกาสในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและทำให้เกิดความพึงพอใจ พร้อมยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น และมุ่งมั่นอุทิศหาความสำเร็จของธุรกิจ โดยอาศัยความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ไม่สอดคล้องกับพันธวลี รวยริย์ และ สุวิมล คนไฉ (2561) พบว่าผู้ประกอบการภาคการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่ในระดับปานกลาง และยังไม่เห็นความสำคัญในการปรับตัวให้ธุรกิจเพื่อให้ความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 การพัฒนาของเทคโนโลยี การแข่งขันที่รุนแรงในธุรกิจที่พักแรม และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศสามารถอธิบายการปรับตัวธุรกิจในการจัดการความเสี่ยง การจัดการตลาด และการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลในการปรับตัวต่อการรับรู้ผลกระทบจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ การรับรู้กลุ่มลูกค้าที่เปลี่ยนแปลง การรับรู้ต้นทุนธุรกิจที่เปลี่ยนแปลง และการรับรู้รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลง ไม่สอดคล้องกับเสาวรัตน์ บุขรานนท์ และ สดาร์ตน์ สดสมบุรณ์ (2561) โรงแรมควรมีการปรับตัวโดยเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างครบครัน การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร การยอมรับวัฒนธรรมใหม่ การเปลี่ยนแปลงของต้นทุนและวิธีการประชาสัมพันธ์ ไม่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ในการจัดการความเสี่ยง การจัดการตลาด และการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการ

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้พบปัจจัยการรับรู้ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การรับรู้การตลาดที่เปลี่ยนแปลง ด้วยลูกค้าให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของสินค้าและบริการมากขึ้น อัตราการแข่งขันธุรกิจโรงแรมเพิ่มขึ้นในด้านราคาผลิตภัณฑ์และบริการ การตลาดดิจิทัลทำให้ช่องทางการส่งเสริมการขายของโรงแรมเพิ่มมากขึ้น และผลตอบรับหรือการรีวิวของลูกค้ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการของโรงแรม 2) การรับรู้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง ด้วยความสามารถในการใช้จ่ายของลูกค้าลดลง ความต้องการในด้านความสะดวกและสุขอนามัยเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมการแชร์ประสบการณ์การท่องเที่ยวในสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น และพฤติกรรมการชำระเงินแบบ Cashless เพิ่มมากขึ้น 3) การรับรู้ฤดูกาลท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลง ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศส่งผลต่อฤดูกาลท่องเที่ยวของเชียงใหม่ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่เกิดขึ้นส่งผลต่อจำนวนของนักท่องเที่ยว และต้นทุนของโรงแรมมีการเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์อีก 3 ด้าน ได้แก่ 1) การรับรู้ผลกระทบต่อกลุ่มลูกค้าที่เปลี่ยนแปลง ด้วยการรับรู้ลูกค้าที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มครอบครัวเล็ก และกลุ่ม LGBTQ+ เพิ่มมากขึ้น 2) การรับรู้ผลกระทบต่อต้นทุนธุรกิจที่เปลี่ยนแปลง ด้วยการรับรู้การเปลี่ยนแปลงของต้นทุนในด้านบุคลากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านเงินทุนและดอกเบี้ย และด้านค่าซ่อมบำรุงมีการเพิ่มมากขึ้น 3) การรับรู้ผลกระทบต่อรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบดั้งเดิมเป็นสื่อใหม่ ซึ่งตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โครงสร้างประชากร เทคโนโลยี การแข่งขัน กระบวนการทางวัฒนธรรม และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการปรับตัวของ

ผู้ประกอบการเป็นกระบวนการที่ผู้ประกอบการใช้ในการประมวลข้อมูลต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมภายนอก และใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อปรับตัวให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำเป็นต้องเพิ่มความรู้ในด้านการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร กระบวนการทางวัฒนธรรม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

สมาคมโรงแรม ผู้ประกอบการ/ผู้บริหารโรงแรมขนาดเล็ก เจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปวางแผนและกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ตามการเปลี่ยนแปลง กำหนดเป้าหมายและทิศทางของการพัฒนาธุรกิจโรงแรมตามปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพบริการโรงแรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติการ

ผู้ประกอบการ/ผู้บริหารโรงแรมขนาดเล็กควรพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยี ควรจัดกิจกรรมฝึกอบรม ทักษะของพนักงานตามปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปฏิบัติงานบริการให้ปรับเปลี่ยน สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อรองรับปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคต

3. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

3.1. การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาลักษณะของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็ก ต่อการรับรู้และการปรับตัวต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3.2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะผู้ประกอบการโรงแรมขนาดเล็ก ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวต่อปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและโรงแรมขนาดใหญ่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2565). รายงานระบบโรงแรม. สืบค้นจาก
http://dpa.dopa.go.th/DPA/hotel_report.php
- เจริญชัย เอกมาไพศาล, และ เสาวณี จันทะพงษ์. (2565). ความยืดหยุ่นในการปรับตัวของธุรกิจ
โรงแรม และร้านอาหารภายใต้ภาวะวิกฤตการณ์โควิด-19. *วารสารบริหารธุรกิจ*,
45(174), 53-78.
- นิคม จารุมณี. (2544). *การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2566). ตอบโจทย์ โรงแรมไทย ลงทุนให้เห็นผลอย่างยั่งยืน. สืบค้นจาก
<https://www.prachachat.net/breaking-news/news-1289537>
- ปารวี แก้วมณีชัย, และ เอกราช โสมจิตพิมานเวช. (2565). การศึกษาคุณลักษณะการเป็น
ผู้ประกอบการ ใหม่ของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมการ
อาชีวศึกษา*, 6(1), 157-165.
- พันธ์วลี รามริย์, และ สุวิมล คนไฉ. (2561). แนวทางการรับมือของภาคการท่องเที่ยวเพื่อรองรับ
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. ใน *การประชุมวิชาการด้านการบินระดับชาติ ครั้งที่ 1*
(น. 1-9). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พุทธชาติ ลุนคำ, และ รชฏ เลียงจันทร์. (2564). ธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรมหลัง COVID-19.
สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/ri-future-of-tourism-21>
- โรงเรียนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไทย. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาโรงแรมขนาดเล็ก (Hostel
2019). สืบค้นจาก https://www.trebs.ac.th/th/news_detail.php?nid=105
- วัฒนา ทนงค์แพง, และ ขวลิย์ ณ ถลาง. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก
เขตพื้นที่จังหวัดตรัง. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(3), 1-17.
- ศักดิ์สาธนต์ ไยสามเสน, และ ประทีป พิษทองหลาง. (2563). การบริการของโรงแรมขนาดเล็ก
ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*,
3(2), 171-182.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่. (2563). สถิติด้านการท่องเที่ยว 2562 (Tourism Statistics 2019). สืบค้นจาก

<https://www.mots.go.th/news/category/521>

สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2563). บรรยายสรุปจังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นจาก

<https://www.chiangmai.go.th/managing/public/D8/8D22Oct2020145452.pdf>

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2557). การแบ่งประเภทของที่พักแรม.

สืบค้นจาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/04-001%20

โรงแรม%20ที่พัก.PDF

เสาวรัตน์ บุชรานนท์, และ สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2561). แนวทางการพัฒนาโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11(2), 229-234.

อมรพันธ์ สมสวัสดิ์. (2563). Live & Lean ลดต้นทุนอย่างไรให้โรงแรมไปรอด. สืบค้นจาก

<https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/business-maker/lean-for-hotel.html>

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York, NY: Harper & Row.

แนวทางการจัดการร่วมของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่
อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา *

Co – Management Guideline for Tourism Development
in Krasaesin District, Songkhla Province

โยธิน ทองเนื้อแข็ง และ สมเกียรติ สายธนู
Yothin Thongnuaekheng, Somkiat Saithanoo
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
International College Thaksin University
Corresponding Author, Email: yothin1970@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และประเมินความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ในอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา 2) กำหนดแนวทางการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักด้วยวิธีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 50 คน ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและประเมินความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่า อำเภอกระแสดินธุ์มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน มีตำนานท้องถิ่นเชื่อมโยงคุณค่าทางด้านจิตใจ มีทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี เชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สำหรับแนวทางการจัดการร่วมระหว่าง

* ได้รับความเห็นชอบ: 20 ตุลาคม 2566; แก้ไขบทความ: 25 มกราคม 2567; ตีพิมพ์: 25 มกราคม 2567

ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสดินธุ์ พบว่า ควรมีการจัดทำแผนแม่บทของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับอำเภอ โดยประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐจากหน่วยงานในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มอาชีพมาร่วมจัดทำแผนงาน แผนโครงการ และแผนงบประมาณ โดยจัดทำแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งในรูปแบบกิจกรรม/โครงการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การจัดทำปฏิทินกิจกรรมประจำปี การวางแผนงบประมาณผ่านหน่วยงานภาครัฐ และการประชาสัมพันธ์ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การจัดการร่วม; การพัฒนาการท่องเที่ยว; อำเภอกระแสดินธุ์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the potential of tourist attractions and to assess the strength of community in tourism management Krasaesin district Songkhla province. 2) to set guidelines for joint management between the public sectors, the private sectors and the community in the development of tourism in Krasaesin district Songkhla province. The qualitative research method was employed, involving participatory observation, in-depth interview, and focus group with 50 key informants, including representatives from public and private sectors, as well as the community.

The results were as follows: The potential of tourism destinations and the evaluation of community tourism management found that Krasaesin district has natural tourism resources and convenient access to tourist attractions. There are historical attractions and local legends that link to the cultural values and spiritual resources. There are also cultural and traditional tourism resources linked to livelihoods and ways of life. The guidelines for collaborative management among the government sectors, private sectors, and community in the development of tourism in Krasaesin district were studied, and it was found that it is necessary to

develop a master plan for tourism development at the district level. The plan should involve representatives from the government sectors, local organizations, community enterprises, and occupational groups to collaborate in creating project plans and budget plans. Both short-term and long-term plans should be developed, including activity-based projects to support tourism, the creation of an annual activity calendar, budget planning through government agencies, and the continuous implementation of promotional activities in the area.

Keywords: co-management; tourism development; Krasaesin district

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญในระดับนานาชาติ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่อง กระแสนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นสามารถสร้างรายได้ทั่วโลกประมาณ 1.7 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ (World Tourism Organization, 2023) การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญนำไปสู่การเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ของแต่ละประเทศที่ได้นำการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ต่าง ๆ นอกจากนั้นยังเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่สังคมในแต่ละพื้นที่ที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

จังหวัดสงขลาซึ่งมีวิสัยทัศน์“สงขลา ศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคใต้ ประชาชนมีคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ยั่งยืน” ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ของตนให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคใต้ โดยใช้ความโดดเด่นจากฐานเดิมที่เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน ความสวยงามของทรัพยากรและความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นเส้นทางสำคัญในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของภูมิภาคทั้งฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.), 2561, น. 199-200) อำเภอกระเสสินธุ์ซึ่งเป็นอำเภอ

หนึ่งในจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งในด้านวัฒนธรรม และระบบนิเวศทางธรรมชาติที่หลากหลายในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปัจจุบันอำเภอ กระแสสินธุ์ประสบปัญหาเชิงพื้นที่จากภัยพิบัติทางธรรมชาติด้วยข้อจำกัดของน้ำท่วม-น้ำแล้ง ประชาชนมีรายได้หลักจากภาคการเกษตร ขาดการพัฒนาอาชีพที่หลากหลาย และขาดการ สร้างกิจกรรมเพื่อหารายได้เสริม ดังนั้นหากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติในพื้นที่ เพื่อรองรับการขยายตัวทางการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต จะทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถ พัฒนาเศรษฐกิจของตนให้ดีขึ้น

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นในการศึกษาเพื่อออกแบบในการวางแผนการ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมพื้นที่อำเภอกระแสสินธุ์ให้เป็นรูปธรรม เนื่องจากใน ปัจจุบันอำเภอกระแสสินธุ์เริ่มมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้ามาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง แต่ยังคง ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาขับเคลื่อน การท่องเที่ยวในอำเภอนี้โดยการศึกษาแนวทางการจัดการร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอกระแสสินธุ์ และนำไปสู่คำถามการวิจัยการศึกษาที่ว่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวและสร้างความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในอำเภอ กระแสสินธุ์เป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง และความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับใด แนวทางการ พัฒนาและรูปแบบทางการท่องเที่ยวที่ควรส่งเสริมสนับสนุนควรเป็นไปในลักษณะใด บทบาท ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในรูปแบบของการจัดการร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว อำเภอกระแสสินธุ์ ควรมีลักษณะอย่างไร ซึ่งผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ของอำเภอกระแสสินธุ์โดยชุมชนมีส่วนร่วม และจะเป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและประเมินความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยว ของชุมชนใน อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการ พัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวจากมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา สมาชิกเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ศึกษา จำนวน 10 คน กลุ่มสมาชิกภาคีด้านชมรมการท่องเที่ยว วิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 20 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว นักธุรกิจ ภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยว จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือในการที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและประเมินความเข้มแข็ง ใช้แบบประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและแบบสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Observation form) ตลอดจนแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview form) ในประเด็นความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยว โดยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากการค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนลงสำรวจพื้นที่ภาคสนาม (Field Survey) เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยหลักการ Grounded Theory เพื่อสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวอำเภอกระเสลีนธุ์ ทั้งนี้การประเมินความเข้มแข็งของชุมชนใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) ส่วนการกำหนดแนวทางการจัดการร่วม ใช้การจัดเวทีประชุมกึ่งทางการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็น (Semi- formal discussion format)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลักมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยผู้วิจัยดำเนินการแยกประเภทและการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล (Categories) และจัดทำดัชนีข้อมูล (Indexing) อธิบายและวิเคราะห์แบบของความหมาย (Meaning of Pattern) ข้อมูลที่สัมภาษณ์ และข้อมูลการจัดเวทีประชุมกึ่งทางจากปรากฏการณ์ที่ค้นพบดังกล่าว นำมาแปลความหมายของข้อมูลเพื่อนำมาสู่การเรียบเรียงระบบข้อมูลใหม่อีกครั้ง และสรุปข้อค้นพบเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาสำหรับการตอบ

วัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาจะนำไปพรรณนาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์เพื่อตอบประเด็นการศึกษาที่กำหนด

4. สรุปผลการวิจัย

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอกระแสสินธุ์ โดยใช้แนวคิดของหลักการจัดแบ่งประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว ออกเป็น 3 ประเภท (ทิพวรรณ พุ่มมณี, 2546) ประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา ถ้ำ น้ำตก 2) แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน เช่น วัด มัสยิด บ้านเรือนไทย เก่าแก่ และ 3) แหล่งท่องเที่ยวประเภท กิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณี พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนี้ มีความโดดเด่นในด้านสภาพแวดล้อม ทัศนียภาพที่สวยงาม และความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละแหล่งที่มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น แหลมควายราบที่สามารถมองเห็นทิวทัศน์ในมุมที่แตกต่างโดยเป็นมุมมองแนวราบของบริเวณทะเลสาบสงขลา ควนสีปามีจุดเด่นในการมองมุมสูงของทะเลสาบสงขลาที่สามารถมองเชื่อมโยงทัศนียภาพต่อกับพื้นที่ของจังหวัดข้างเคียง แหลมพระเทพเป็นจุดชมวิวที่มีตำนานเชื่อมโยงกับโนราและอาถรรพ์เรื่องเล่าที่สร้างความน่าพิศวงให้แก่ผู้มาเยือน คอกควายนายแรงเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นกลางทะเลสาบผูกโยงกับตำนานท้องถิ่น ทำให้มีความน่าสนใจดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว สำหรับความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบว่า สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งได้โดยทางบกและทางเรือ ทางบกมีความสะดวกมากกว่าเนื่องจากแต่ละแหล่งมีถนนสายชนบทตัดผ่าน และเป็นถนนคอนกรีตที่สามารถเดินทางได้ทุกฤดูกาล ทางเรือยังไม่มีท่าเรือที่ได้มาตรฐานไว้สำหรับรองรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว สำหรับพาหนะในการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ พบว่า ไม่มียานพาหนะสาธารณะในพื้นที่เพื่อนำนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวต้องใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติของอำเภอกระแสสินธุ์ มีสถานที่จอดรถที่ต้องปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน สถานที่นั่งพักผ่อนและการตกแต่งภูมิสถาปัตย์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพและ นั่งพักหรือหลบแดดหลบฝนมีน้อยเกินไป นอกจากนี้ยังขาดป้ายสื่อความหมาย แผนที่เส้นทางเดินชมแหล่งและศูนย์เรียนรู้เพื่อบริการนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานในพื้นที่ พบว่ามีโบราณสถานที่มีคุณค่าเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ราชประเพณีของสถาบันกษัตริย์ไทยและเกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการศาสนา เช่น บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แหลมบ่อท่อ วัดสูงเกาะใหญ่ ซึ่งมีความน่าสนใจในด้านความสำคัญทางประวัติศาสตร์และง่ายต่อการเข้าถึงพื้นที่ สำหรับภาพรวมของทรัพยากรท่องเที่ยวแหล่งอื่น ๆ พบว่า มีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่ง มีถนนที่ได้มาตรฐาน แต่เมื่อวิเคราะห์ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ยังขาดศูนย์ข้อมูลเพื่อบริการนักท่องเที่ยว จุดแวะนั่งพัก และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในพื้นที่ นอกจากนี้ยังไม่มีคนในชุมชนที่ทำหน้าที่บรรยายและให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ยังไม่มีป้ายสื่อความหมายที่มีภาษาที่หลากหลายทำให้ไม่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจากหลายประเทศได้

การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณี พบว่า มีความน่าสนใจ เพราะเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงตำนาน ความเชื่อและเครื่องมือในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การทอผ้า เป็นต้น ความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่มีความพร้อม เพราะมีถนนได้มาตรฐาน ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น พบว่า ยังขาดกระบวนการสื่อความหมายศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และแนวทางการยกระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มอาชีพในพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยว ขาดผู้บรรยายนำชมอย่างเป็นระบบ ขาดป้ายสื่อความหมายเพื่อกระบวนการเรียนรู้รูปแบบการผลิตและการใช้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่ผลิตขึ้นมา

1.1 การประเมินความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

โดยมีผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใน 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติทางด้านเศรษฐกิจ (ปัจจัยทุนที่สร้างขึ้น) 2) มิติทางด้านสังคม (ปัจจัยทุนมนุษย์) 3) มิติทางด้านวัฒนธรรม (ปัจจัยทุนทางสังคม) และ 4) มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ปัจจัยทุนทางธรรมชาติ) สุมาลีสันติพลวุฒิ, โสมสกา เพชรานนท์, และ สมหมาย อุดมวิทิต (2550) พบดังนี้

1.1.1 มิติทางด้านเศรษฐกิจ (ปัจจัยทุนที่สร้างขึ้น) ชุมชนมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความสนใจและมีความพร้อมในการรับการพัฒนามีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นโดยชุมชนดำเนินการด้วยตัวเอง แต่ยังขาดการผลักดันหรือขับเคลื่อนโดยภาครัฐ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ชุมชนยังขาดการนำความรู้เฉพาะด้านเข้าไปใช้ประกอบการบรรยายนำชม และขาดการบริหารจัดการนำเที่ยวอย่างเป็นระบบตลอดจน ยังขาดการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนยังขาดโอกาสในการใช้ต้นทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อสร้างประโยชน์ ส่วนทางด้านเศรษฐกิจทางเลือก

พบว่า การสร้างกิจกรรมเพื่อหารายได้จากการท่องเที่ยวไม่ใช่กิจกรรมหลัก แต่เป็นกิจกรรมเสริมในพื้นที่ ดังนั้นจึงยังไม่มี การจัดนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ยกเว้นการนั่งเรือชมปลาโลมา ส่วนในพื้นที่อื่น ๆ ยังเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมแหล่ง แต่ไม่ได้ถูกพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยว ไม่มีการบริหารจัดการโฮมสเตย์เพื่อเป็นที่พักทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวที่สามารถนำมาสู่การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และยังขาดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.1.2 มิติทางด้านสังคม (ปัจจัยทุนมนุษย์) ชุมชนยังไม่มี การรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำเที่ยวในพื้นที่ อย่างไรก็ตามคนในชุมชนมีความสนใจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวโบราณสถานในพื้นที่ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเคารพสักการะของชุมชน และยัง เป็นศูนย์รวมความผูกพันให้กับคนในพื้นที่ที่ย้ายถิ่นฐานไปภูมิลำเนาอื่น โดยชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนา กิจกรรมทางสังคมประจำปี นอกจากนั้นยังพบว่า ในพื้นที่ยังไม่มี การจัดการนำชมแหล่งกิจกรรมกลุ่มอาชีพ ยังขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ขาดความร่วมมือในการบริหารจัดการ และขาดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับการท่องเที่ยว เช่น การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การจัดการนำเที่ยว โดยอาสาสมัครผู้นำเที่ยวชุมชน และยุวมัคคุเทศก์

1.1.3 มิติทางด้านวัฒนธรรม (ปัจจัยทุนทางสังคม) ชุมชนมีความเข้มแข็งในมิติ ด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเครือญาติ ชุมชนมีความสนใจในการพัฒนา กลุ่มอาชีพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการสืบทอดมรดกทางด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย อาหาร เครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ภาษา และการดำรงชีวิตที่ยึดมั่นในความเข้มแข็งระบบเครือญาติ ทำให้ ชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาในมิติต่าง ๆ มิติทางด้านวัฒนธรรม ชุมชนมีความโดดเด่นทาง ด้านวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์ในด้านวัฒนธรรมอาหาร การพูด และมีการยกย่องให้เกียรติผู้สูงอายุใน ชุมชน ทำให้มีศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งทางด้านภูมิปัญญาในการผลิตผ้าทอ การตีมีด การทำนา และการประกอบอาชีพการทำประมงในทะเลสาบ ซึ่งเป็นความเข้มแข็งที่สามารถ นำมาใช้ประกอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

1.1.4 มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ปัจจัยทุนทาง ธรรมชาติ) ชุมชนมีความเข้มแข็งในการให้ความร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีกิจกรรม เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การทำบ้านปลาเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการปล่อยปลาเพื่อสร้างความอุดม สมบูรณ์กลับสู่ทะเลสาบสงขลา และมีการฝึกอบรมได้รับแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. แนวทางของการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

แนวทางของการจัดการร่วมทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัดการ จากผลการศึกษาพบว่า แต่ละหน่วยงานทั้ง 3 ภาคส่วน ควรเข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการพัฒนาตลอดจนวางแผนการจัดการท่องเที่ยวของอำเภอกระแสดินธุ์ ดังนี้

2.1 ภาครัฐ ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา ให้การสนับสนุนการใช้พื้นที่ป่าสงวนเป็นป่าชุมชนเพื่อกิจกรรมนันทนาการ ในพื้นที่ ๆ มีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว 2) วัฒนธรรมจังหวัดสงขลา พื้นที่กิจกรรมดั้งเดิมในพื้นที่ เช่น กิจกรรมการทำขนมวัฒนธรรม การพัฒนาอาหารพื้นถิ่น การสืบสานตำนานพื้นบ้าน กิจกรรม ลอยแพ สะเดาะเคราะห์ พัฒนาพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระเจ้าเอกใหญ่ 3) พัฒนาชุมชน ส่งเสริมการกลุ่มสมาชิกเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เข้าสู่การได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ในระดับโอท็อปและพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีความโดดเด่นเพื่อต่อยอดสินค้าที่ระลึกในพื้นที่ พัฒนากลุ่มสมาชิกให้เข้มแข็ง 4) อุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา จัดทำแผนยกระดับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน เพื่อต่อยอดเป็นสินค้าที่ระลึกประจำอำเภอกระแสดินธุ์เชื่อมโยงเรื่องราวและตำนานพื้นถิ่น 5) ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา วางแผนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว และ จัดโครงการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ 6) อำเภอกระแสดินธุ์ โดยนายอำเภอ ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสดินธุ์เพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสดินธุ์ 7) องค์การปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ กำหนดโครงการเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวปีละ 2 โครงการ จัดตั้งคำขอบประมาณประจำปีเพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว และ 8) สถาบันการศึกษา พัฒนาหลักสูตรการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชน ยกระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดอบรมการจัดการโฮมสเตย์ ยุวมัคคุเทศก์ อาสาสมัครนำเที่ยว การบริการในภัตตาคาร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ การจัดทำบทบรรยายนำชมแหล่งท่องเที่ยว

2.2 ภาคเอกชน สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา และบริษัทนำเที่ยว ลงพื้นที่เพื่อทดลองรูปแบบการท่องเที่ยว ตามเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอกระแสดินธุ์เพื่อให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปรับรูปแบบการนำเที่ยวและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

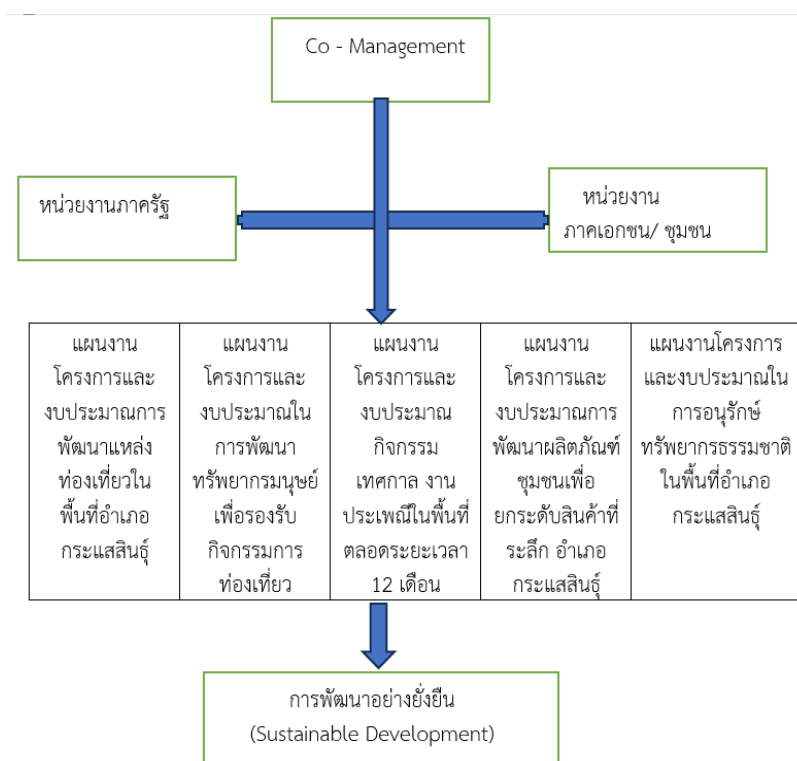
สะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อนำนักท่องเที่ยวเข้าร่วมในกิจกรรมเทศกาลงานประเพณีในพื้นที่ตลอดปี ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาทักษะอาชีพให้กับชุมชน โดยสนับสนุนกลุ่มชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อนำนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมและได้ทดลองทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน

2.3 ภาคประชาชน กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ ควรบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบและยกระดับมาตรฐานการบรรยายนำชม พร้อมพัฒนา บทบรรยาย เรื่องเล่าในพื้นที่ไว้สำหรับบริการนำชมและต้อนรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน ตลอดจนเพิ่มช่องทางในการติดต่อประสานงานเพื่อนำนักท่องเที่ยวท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกในการบรรยายนำชมในแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏในชุมชน

จากข้อมูลข้างต้น ทุกหน่วยงานจะต้องดำเนินการร่วมจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยว นำมาสู่แนวทางในการจัดการร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสนธุ์ ภายใต้แนวคิดการจัดการร่วมจะดำเนินการไปสู่ความสำเร็จโดยมีแนวทางกระบวนการจัดการร่วมประกอบด้วย การเตรียมการจัดการในส่วนของผู้เกี่ยวข้อง แผนงานและข้อตกลงร่วมกันในการจัดการร่วม 1) ขั้นตอนเตรียมการจัดการในส่วนผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยภาครัฐขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดำเนินการภายใต้บทบาทที่สอดคล้องกับพันธกิจ 5 ด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือ 5As 2) แผนงานและข้อตกลงร่วมกันในการจัดการร่วม ภาครัฐทุกหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำแผนแม่บททุกมิติ เพื่อพัฒนาการรองรับนักท่องเที่ยวและกิจกรรมในพื้นที่ สำหรับภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวร่วมจัดทำแผนการพัฒนาธุรกิจของตนเองเพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาสอดคล้องกับการขับเคลื่อนภาครัฐ ส่วนภาคประชาชนสามารถรวมกลุ่มขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยว ในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนและกลุ่มโฮมสเตย์ 3) การจัดทำแผนงานปฏิบัติ ภาครัฐ พัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการท่องเที่ยวและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภายใต้ความต้องการของชุมชน ภาคเอกชน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมประเมินผลกิจกรรมที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว ภาคประชาชน สามารถสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาร่วมกับภาครัฐ และภาคเอกชน ในรูปแบบการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพ เพื่อสามารถเชื่อมต่อบริการจากหน่วยงานภาครัฐมาพัฒนายกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ การจัดทำ

แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสดิน โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ พัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับศูนย์เรียนรู้ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต ดังนั้น ทั้ง 3 ภาคส่วนจะต้องดำเนินการจัดทำแผนโครงการและงบประมาณ ในการพัฒนาพื้นที่ ดัง ภาพที่ 1 เพื่อให้เกิดกลไกขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยว และสร้างแรงจูงใจให้คนจากภายนอก เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว นำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่

ภาพที่ 1. แนวทางการจัดการร่วม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสดิน จังหวัดสงขลา

จากแนวคิดของ Borrini-Feyerabend (2000) กล่าวถึงการจัดการร่วม เป็น สถานการณ์ที่ผู้กระทำทางสังคม (Social Actors) ที่มีการเจรจาตกลง นิยามและรับประกัน ระหว่างกันเกี่ยวกับการแบ่งปันหรือแบ่งสรรบทบาทหน้าที่ในการจัดการ สิทธิและความรับผิดชอบ ในเขตแดนและพื้นที่ที่กำหนด หรือกลุ่มของทรัพยากร โดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสดินต้องมีการเจรจาตกลงร่วมกันในเรื่องการวางแผนการจัดการ

ท่องเที่ยว แต่ละหน่วยงานมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและส่งเสริมกิจกรรมให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยกระบวนการจัดการร่วมที่เกิดขึ้น คือ แผนงานโครงการและงบประมาณที่จะสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรบุคคลด้านท่องเที่ยว การจัดทำปฏิทินกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อยกระดับสินค้าที่ระลึก และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะองค์ประกอบโครงสร้างท้องถิ่นของอำเภอกระแสนั้นต้องมียุทธศาสตร์ที่หลักในการขับเคลื่อนหรือดำเนินการร่วมจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและประเมินความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน อำเภอกระแสน จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาโดยใช้แนวคิดของ ราณี อิศัยกุล (2552) เพื่ออธิบายว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ควรมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ (หรือเรียกรวมกันว่า 3As) และแนวคิดของ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2551) ที่อธิบายองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวว่าควรมี อย่างน้อย 5 ประการ (หรือ 5As) พบว่าแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติในภาพรวมทุกแหล่งที่มีในพื้นที่อำเภอกระแสนั้นควรมีการพัฒนาทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ควรมีป้ายสื่อความหมายบอกเล่าเรื่องราวที่มาของสถานที่ ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและอาสาสมัครนำเที่ยวในพื้นที่เพื่อรองรับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และควรมีพัฒนาแหล่งที่พักชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้เวลาในพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมากกว่า 1 วัน เป็นต้น นอกจากนี้การใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อการพัฒนาศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวซึ่งพื้นที่มีหน่วยงานของรัฐดูแลอยู่ ควรมีการขับเคลื่อนในเชิงนโยบายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาดังกล่าว และเป็นเจ้าภาพในการตั้งงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความพร้อมทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานเพื่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานต่อไป ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วิทยา นวปราชญ์ (2556) ที่ศึกษา การจัดการร่วมในการกำหนดแนวเขตการใช้ที่ดินเพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งในการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้: กรณีศึกษาลุ่มแม่น้ำแม่เตี๋ย-แม่ตะ อําเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และพบว่า การจัดการร่วมในการลด

ข้อขัดแย้งการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) กรอบคิดในการดำเนินงานที่สมบูรณ์ 2) กลไกการจัดการที่มีประสิทธิภาพ 3) เครื่องมือในการจัดการร่วม 4) กระบวนการทำงานที่เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ควรมีการบรรยายนำชมโดยการฝึกอบรมให้ชุมชนสามารถบอกเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจ ตลอดจนควรมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการสร้างประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดความทรงจำที่ดี สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) ที่อธิบายว่า การให้บริการทางการท่องเที่ยว ที่เน้นการสร้างคุณค่าทางการท่องเที่ยวจากประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว มีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการลงมือทำ 2) ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจการพัฒนาวิถีชีวิต วัฒนธรรมธรรมชาติ และระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน 3) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน นอกจากนี้ ควรมีจุดแวะพัก และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำที่สะอาดและควรมีการพัฒนารูปแบบการนำชมด้วยการให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้และสัมผัสอย่างใกล้ชิด และ ควรมีการจัดทำป้ายจุดเช็คอินในพื้นที่สำหรับถ่ายภาพ ควรพัฒนาชุมชนให้มีความสามารถในการบรรยายนำชมได้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวได้เกิดความเข้าใจในระหว่างการเดินทาง นอกจากนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ตันติเศรณี (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลา” และเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลา โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการศึกษพบว่า ศักยภาพของย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลา คือ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ ไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม เมืองเก่าที่สวยงาม มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ส่วนด้านวิถีชีวิตประเพณีของชุมชนมีความน่าสนใจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของชุมชนอำเภอกระแสดินธุ์

2. แนวทางการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

จากแนวคิดในการจัดการร่วม (Co-management) เป็นกระบวนการที่ต้องเงื่อนไขเป็นพื้นฐานในการพัฒนา โดยเงื่อนไขนั้นประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อิสระและ

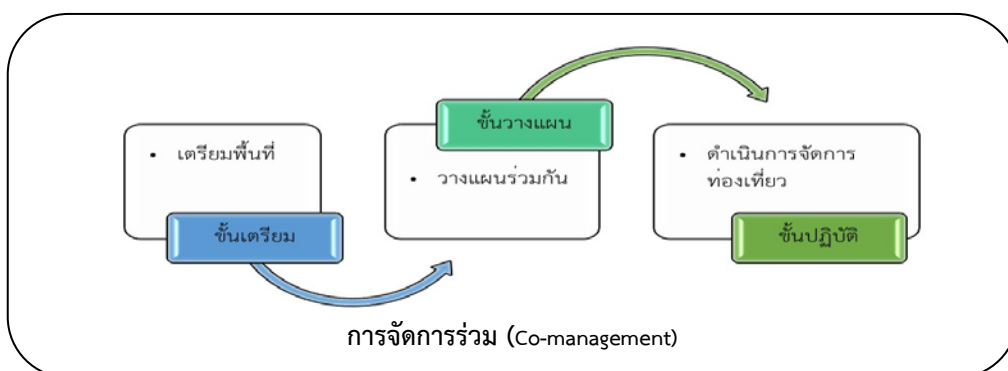
ความสามารถในการจัดการ อิสระในความต้องการและเข้าไปเกี่ยวข้องไม่มีการแบ่งแยกกันในสิ่งแวดล้อม รวมถึงความเชื่อมั่นและเคารพในข้อตกลงร่วมกัน (Borrini-Feyerabend, 2000) ซึ่งการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน เกิดขึ้นได้โดยแนวทางการจัดทำแผนแม่บท การพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสนิรุ เป็นการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยว จึงจำเป็นจะต้องบูรณาการในการทำงานโดยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในการจัดการการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Nemes (2005) ที่มีแนวคิดการจัดการแบบบูรณาการมีความเหมาะสมกับช่วงเวลาในปัจจุบัน และวิถีคิดการผลักดันการพึ่งพาตนเองของประชาชนและชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยการจัดการแบบบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดการร่วมการวางแผนให้เกิดเป็นรูปธรรมเชิงปฏิบัติ นำไปสู่การหนุนเสริมให้ชุมชนสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวและการจัดการได้ด้วยตนเอง

การดำเนินการจัดการร่วมจะต้องดำเนินการ ด้วยการจัดตั้งคณะทำงานในระดับอำเภอซึ่งประกอบด้วยส่วนราชการทุกภาคส่วน ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ (เช่น ชมรมผู้ประกอบการท่องเที่ยว สมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชน สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ในจังหวัดสงขลา และภาคประชาชน ในรูปแบบตัวแทนท่องเที่ยวโดยชุมชน วิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสนิรุ กำหนดเป็นแผนระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิด ของ Cowling (2548) ที่เสนอการจัดการร่วม ว่าเป็นกระบวนการ ซึ่งให้ความสำคัญน้อยมากในเรื่องผลงานหรือผลของการจัดการร่วม แต่จะให้ความสำคัญมากในเรื่องของกระบวนการทำงานในขั้นตอนการวางแผนการพัฒนา ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมพื้นที่ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการจัดการร่วม และขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ ในการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสนิรุ เพื่อกำหนดกรอบงาน และงบประมาณ โดยแยกส่วนไปตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบ จัดทำข้อตกลงร่วมกัน สามารถจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแผนพัฒนาบุคลากรในพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบการให้บริการนักท่องเที่ยว การบรรยายนำชมศูนย์เรียนรู้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและบริการนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับ บุญตา สืบประดิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการร่วมในฐานะพื้นที่ต่อรองเพื่อสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นของเครือข่ายการจัดการทรัพยากร ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการร่วม (Co-management) เป็นปฏิบัติการหนึ่งของการจัดการทรัพยากร อันจะนำไปสู่การต่อรองและการจัดสรรทรัพยากร

อย่างเป็นธรรม ระบบการจัดการทรัพยากรร่วมเสมือนเวทีที่ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีพื้นที่ในการเรียนรู้และต่อรองเพื่อปรับดุลอำนาจในการเข้าถึงสิทธิในการจัดการทรัพยากรของชุมชน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ทูทางสังคม 2) กระบวนการในการจัดการร่วม 3) ข้อมูลและเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) ระเบียบ กติกา หรือกฎหมายที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ 5) กระบวนการติดตามของระบบการจัดการร่วม นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ จารุวรรณ ธนะกิจ และ ปานแพร เชาวน์ประยูร อุดมรักษาทรัพย์ (2563) เสนองานวิจัยเรื่อง “การจัดการร่วม: การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโลกสตูล” พบว่า กระบวนการจัดการร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียม เตรียมความพร้อมสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยว โดยการคัดเลือกคนในชุมชนที่มีความสามารถ พร้อมที่จะพัฒนาองค์ความรู้ สำหรับการถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยว การเป็นผู้นำเที่ยว มีคฤเทศก์ท้องถิ่น 2) ขั้นการวางแผนการจัดการร่วม เป็นการทํางานระหว่างชุมชนกับภาครัฐ เพื่อกำหนดและเลือกกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ การมีเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) ขั้นนำแผนสู่ปฏิบัติ จากการกำหนดกฎ กติกา ภาครัฐและชุมชนต้องทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์จารกทรัพยากรร่วมกัน ภาครัฐเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร ชุมชนเป็นผู้ใช้ประโยชน์โดยปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงกัน รับผิดชอบร่วมกันและร่วมรับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันเพื่อนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2. การจัดการร่วม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอกระแสดินธุ์

ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอกระแสสินธุ์ โดยกระบวนการจัดการร่วม มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการดำเนินงานภาครัฐ ขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงาน ภาคเอกชน/ประชาชน ดำเนินการภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 2) แผนงานและข้อตกลงร่วมกันในการจัดการร่วม ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอกระแสสินธุ์ในทุกมิติในระยะเวลา 5 ปี และ 10 ปี ภาคเอกชน ต้องรวมกลุ่มจัดทำแผนการพัฒนาธุรกิจของตนเองเพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาสอดคล้องกับการขับเคลื่อนภาครัฐเพื่อจัดทำมาตรฐานการบริการ ภาคประชาชน สามารถรวมกลุ่มขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยว ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนด 3) การจัดทำแผนงานปฏิบัติ ส่วนราชการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน ให้มีกิจกรรมเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ กลุ่มวิสาหกิจ เพื่อเกิดความเคลื่อนไหวและสร้างความคุ้นชินกับการบรรยาย นำชมกลุ่มทดลองในรูปแบบของนักเรียนนักศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการนำเที่ยวให้แก่ชุมชน ภาคเอกชน ภาคีเครือข่าย ดำเนินการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมประเมินผล นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

7. ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการร่วมของทุกภาคส่วนในการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยว ตลอดจนร่วมจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่
2. การจัดการร่วมของแต่ละภาคส่วนมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว
3. กระบวนการจัดการร่วมมีขั้นเตรียม ขั้นวางแผน และขั้นปฏิบัติ ซึ่งทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560.

สืบค้นจาก <http://www.tatcontactcenter.com>

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20170320_150102.pdf

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.). (2561). แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับทบทวน พ.ศ. 2562. สืบค้นจาก <https://www.songkhla.go.th>

จรรุวรรณ ธนะกิจ, และ ปานแพร เขาวนประยูร อุดมรักษาทรัพย์. (2563). การจัดการร่วม: การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในอุทยานธรณีโลก สตุล (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2546). อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2551). การท่องเที่ยวไทยนานาชาติปี พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวไทย.

บุญตา สืบประดิษฐ์. (2556). การจัดการร่วมในฐานะพื้นที่ต่อรองเพื่อสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นของเครือข่ายการจัดการทรัพยากรในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ราณี อธิชัยกุล. (2552). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย หน่วยที่ 1 – 8 (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิทยา นวปราโมทย์. (2556). การจัดการร่วมในการกำหนดแนวเขตการใช้ที่ดินเพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งในการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้: กรณีศึกษาลุ่มแม่น้ำแม่เตี๋ย-แม่แตง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สมศักดิ์ ตันติเศรณี. (2559). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเมืองเก่าในเขตเทศบาลนครสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

สมาลี สันติพลวุฒิ, โสมสกา เพชรานนท์, และ สมหมาย อุดมวิทิต. (2550). *ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Borrini-Feyerabend, G. (2000). *Co-management of Natural Resources: Organizing, Negotiating and Learning-Doing*. New York, NY; World Conservation Union.

Cowling, V. (2548). *คู่มือการจัดการร่วม. โครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง (CHARM)*.

Wondolleck, Julia M, and Yaffee, Steven, L. *Making Collaboration Work*.

Island Press, Washington D.C. World Commission on Environment and

Development (WCED). 1987. *Our Common Future*. Oxford and New York:

Oxford University Press. สืบค้นจาก

<https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Phakphum.Phan.pdf>

Nemes, G. (2005). *Integrated Rural Development the Concept and Its Operation*.

Budapest: Institute of Economics Hungarian Academy of Science.

World Tourism Organization. (2023). *Tourism Industry*. Retrieved Form

<https://www.unwto.org/>

การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้าน
พื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด การใช้ประโยชน์ทรัพยากร
อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน *

Promoting of Local Wisdom, Local Fishery
in Bueng Boraphet Wetlands.

Smart and Sustainable Utilization of Resources

จิตาภรณ์ น้อยนาลุ่ม และ นนทพัทธ์ ตรีนรงค์

Thitaporn Noynalum, and Nontapat Trinarong

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: thitaporn.n@nsru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์กฎหมายไทย กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ 2) หาแนวทางการมีส่วนร่วมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านของพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดร่วมกันระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) หารูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดและจัดทำคู่มือ (BB-Model Law) ในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีวิธีวิทยาการวิจัยเป็นวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อนำคำตอบไปจัดทำเป็นกฎหมายท้องถิ่นต้นแบบ

* ได้รับความ: 12 กันยายน 2566; แก้ไขบทความ: 26 พฤศจิกายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 28 พฤศจิกายน 2566

ผลการวิจัยพบว่า 1) ฐานอำนาจตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดมาจากกฎหมายว่าด้วยกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 2) ได้รูปแบบ แนวทาง และมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่การทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด 3) ได้โครงสร้างการจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบว่าด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดอำนาจหน้าที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรูปแบบของนวัตกรรม คือ คู่มือบึงบอระเพ็ดโมเดล BB-Model Law

ข้อเสนอแนะการวิจัย การวิจัยนี้ควรให้มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2566

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น; ประมงพื้นบ้าน; การใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด; การมีส่วนร่วมของประชาชน

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study and analyze Thai law, International law regarding wetlands 2) find out the ways to participate in local wisdom in local fishing in the Bueng Boraphet Wetland area among the people, government officials and local government organizations 3) find out the model to promote local wisdom in local fishing in the Bueng Boraphet Wetland and create a manual (BB- Model Law) for sustainable use. The research methodology is qualitative research consisting of documentary research, in-depth interview, and focus group discussion to bring the answers to create model local laws.

The results of the research found that: 1) The legal power base of local administrative organizations in managing the Bueng Boraphet Wetland comes from the 1999 law specifying plans and procedures for decentralizing power to local administrative organizations. 2) Obtain formats, guidelines, and measures to promote the participation of government officials, local government organizations and people in the local fishing area, Bueng Boraphet Wetland. 3) Obtain a structure for drafting a model local ordinance on the management of the Bueng Boraphet Wetland in promoting local wisdom and local fishing of the local government organization that specifies the authority and duties of the local government organization and public participation to achieve smart utilization and sustainable development in the form of innovation is the Bueng Boraphet Model BB– Model Law manual.

The research suggestions, this research should result in the issuance of local ordinances regarding the promotion of local wisdom, local fishing in Bueng Boraphet Wetlands of local administrative organizations, B.E. 2023.

Keywords: local wisdom; local fishing; wise use; public participation.

1. บทนำ

บึงบอระเพ็ดเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ มีประชาชนอาศัยอยู่ในบึงและอาศัยอยู่โดยรอบบึง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำประมง และประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว โดยเรือนำเที่ยว ชมบึงบัว ดูนกน้ำ ดูระบบนิเวศทางธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศธรรมชาติของบึง ซึ่งบึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นที่อนุบาลสัตว์น้ำ ของแม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำน่าน ในฤดูน้ำหลากน้ำจะไหลเข้ามาในบึงเป็นการรักษาระบบนิเวศทางน้ำ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำของกรมประมง แบ่งพื้นที่เป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำจำนวน 66,750 ไร่ เป็นเขตหวงห้ามจับสัตว์น้ำ และแบ่งเป็นพื้นที่ให้ประชาชนจับสัตว์น้ำได้ในบริเวณที่อนุญาตให้จับสัตว์น้ำ บึงมีปลาน้ำจืดหลากหลายชนิด หลากหลายสายพันธุ์ มีปลาหายากและอนุรักษ์ของกรมประมง เช่น ปลาเสือตอ ที่จะสูญหายและพบยากในบริเวณบึง

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบึงและโดยรอบบึงนั้น มีวิถีชีวิตอยู่กับบึงอาศัยทำมาหากินจากการจับสัตว์น้ำ โดยมีการทำประมงพื้นบ้านเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งในปัจจุบัน มีการลักลอบจับสัตว์น้ำ ในพื้นที่ห้ามจับ และจับสัตว์น้ำโดยผิดกฎหมาย คือ ใช้ไฟฟ้า ซ็อตปลา การจับสัตว์น้ำเป็นไปเพื่อการพาณิชย์มากขึ้น บึงมีท่าแพปลาอยู่หลายแห่ง เช่น ท่าปลาหักกฤษ ท่าปลาอุทยานนกน้ำ ท่าปลาเขาพนมเศษ จะเห็นว่าจากท่าแพปลาที่รับซื้อปลาจากผู้ทำการประมง มีจำนวนมากบ่งบอกถึงการจับสัตว์น้ำในบึงที่มีปลาเป็นจำนวนมาก (ศูนย์วิจัยพันธุ์สัตว์น้ำบึงบอระเพ็ด, 2565) ซึ่งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมโดยเป็นการทำประมงพื้นบ้านและ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจับสัตว์น้ำ ใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ลอบดักปลาในการจับสัตว์น้ำจากการที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้จับสัตว์น้ำ ลดน้อยลง เนื่องจากต้องการจับสัตว์น้ำให้ได้ปริมาณเพิ่มมากขึ้น จึงเปลี่ยนเครื่องมือจับสัตว์น้ำ โดยใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ผิดกฎหมาย การใช้ไฟฟ้าซ็อตปลาเพื่อให้ปลาเป็นจำนวนมากนั้นทำให้ปลาตัวเล็กตัวน้อย ตายเป็นจำนวนมาก (สำนักงานประมงจังหวัด, 2565) การที่ประชาชนที่ทำการประมงในบึงเปลี่ยนวิถีชีวิตจากเดิมโดยแต่เดิมนั้นวิถีชีวิตของคนกับบึงจะเป็นในทางอาศัยพึ่งพากับธรรมชาติ เมื่อวิถีชีวิตเปลี่ยนเป็นการหาเพื่อการพาณิชย์มากขึ้น การทำลายทรัพยากรก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจับสัตว์น้ำเริ่มค่อย ๆ เลือนหายไปด้วยเช่นกัน การที่มีการส่งเสริมให้มีการทำประมงพื้นบ้านเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของบึงบอระเพ็ดซึ่งเป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนกับบึง และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนกับบึง เป็นเสน่ห์ในการศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เกิดการอนุรักษ์ และการฟื้นฟู และเป็นการคุ้มครองทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อให้อยู่กับชุมชนต่อไป

การทำประมงพื้นบ้านโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาการทำประมงพื้นบ้านเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นไปยังลูกหลาน เมื่อมีการจับสัตว์น้ำได้ ประชาชนนำมาทำการถนอมอาหาร เป็นปลาเกลือ ปลารมควันตามภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นการเพิ่มมูลค่าของอาหารเก็บไว้ได้นาน มีการนำมาจำหน่ายทางพาณิชย์ ซึ่งปลาบึงเป็นปลาน้ำจืดจากบึงธรรมชาติ ดังนั้นควรส่งเสริมให้ประชาชนทำการประมงพื้นบ้าน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจับสัตว์น้ำ เป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติของบึงให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ดั้งเดิม และเป็นการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านบนพื้นที่ชุ่มน้ำบึงร่วมกันระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโมเดลลอรูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมง

พื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด เพื่อยับยั้งการถูกทำลายของระบบนิเวศวิทยาพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายไทยและกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ
2. เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านบนพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดร่วมกันระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อสร้างโมเดลลอร์ที่เป็นรูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดและจัดทำคู่มือเผยแพร่การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

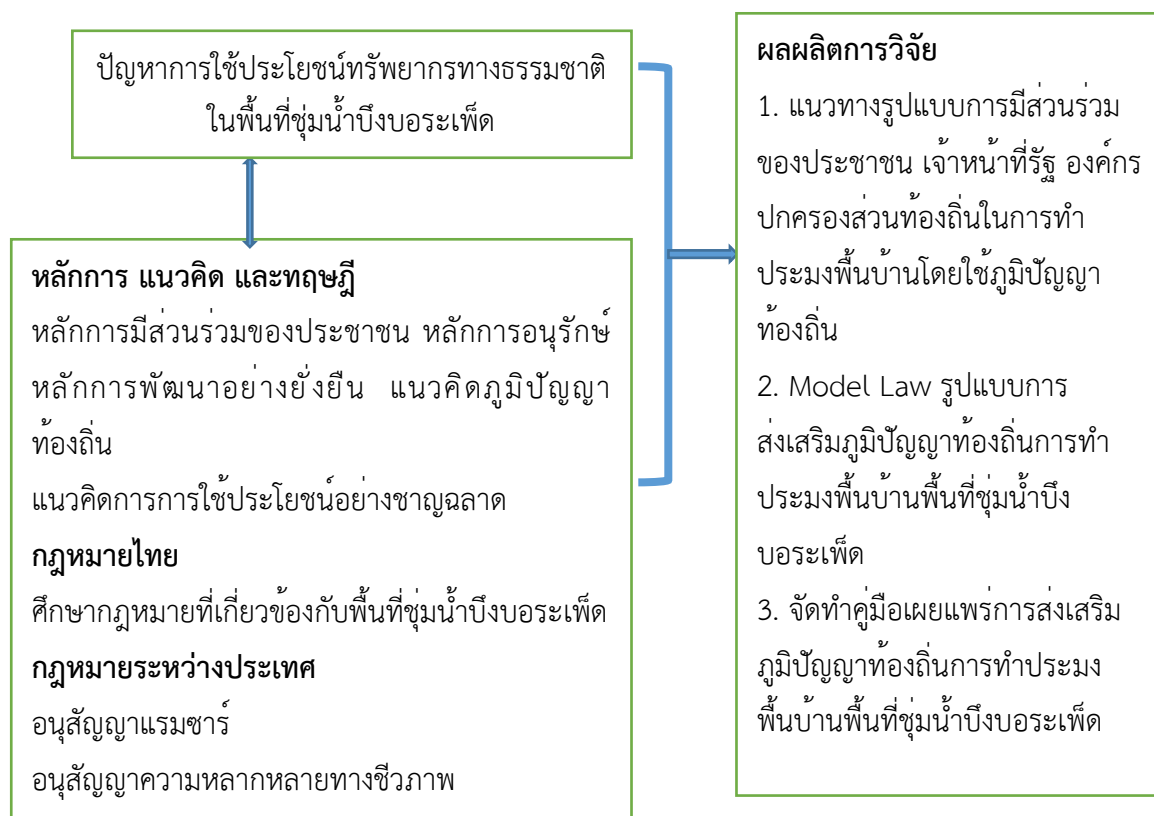
1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) หลักการ ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ด เอกสารอื่น ๆ ได้แก่ รายงานวิจัย ตำรา เอกสารรายงานการประชุมสัมมนา และวิทยานิพนธ์และบทความ รวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการศึกษา และยกร่างโมเดลลอร์รูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด โดยกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา คือ บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์

2. การวิจัยกำหนดกลุ่มประชากร ที่ศึกษาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีวิทยาการวิจัยที่กำหนดเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ด ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานภาครัฐ ชาวประมงพื้นบ้าน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ใช้ประชากรในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่มีขอบเขตแห่งอำนาจตามกฎหมาย จำนวน 4 คน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน ผู้ประกอบอาชีพประมงที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประมงจังหวัดในการจับสัตว์น้ำในบึง จำนวน 7 คน และปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน การสนทนากลุ่ม จำนวน 20 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่มีขอบเขตแห่งอำนาจตามกฎหมาย จำนวน 4 คน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน นักกฎหมายเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ จำนวน 2 คน ผู้ประกอบอาชีพประมงที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประมงจังหวัดในการจับสัตว์น้ำในบึง จำนวน 5 คน และปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 1 คน

มีผู้เกี่ยวข้องในการหาคำตอบแนวทางการขอขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด ตามหลักเกณฑ์ อนุสัญญาแรมซาร์ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบึงบอระเพ็ดตามขอบเขตแห่งอำนาจตามกฎหมาย ประชาชน นักกฎหมาย และนักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน จำนวนทั้งหมด 20 คน ออกแบบร่วมกันเพื่อหาแนวทางร่างโมเดลลอร์รูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำ ประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

1. กฎหมายไทย และกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ

การจับสัตว์น้ำในเขตพื้นที่ที่กรมประมงกำหนดให้เป็นพื้นที่ในการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ขยายพันธุ์ และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ หรือเป็นพื้นที่สำหรับการวิจัยถึงแม้จะมีการอนุรักษ์และคุ้มครองบึงบอระเพ็ดตามกฎหมายแต่ละฉบับก็ตาม ลักลอบจับสัตว์น้ำจะทำการประมงน้ำจืดในที่จับสัตว์น้ำที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โดยใช้เครื่องมือทำการประมงตามที่อธิบดีประกาศกำหนดต้องได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ อนุญาตให้มีการทำการประมงจับสัตว์น้ำได้ จากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของบึงบอระเพ็ด ส่งผลต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของบึงบอระเพ็ดโดยตรง (สำนักงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด, 2565)

การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำภายในที่จับสัตว์น้ำในเขตประมงน้ำจืด โดยให้กรมประมงดำเนินการให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุน จะเห็นได้จากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ ให้สมประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนตามสิทธิชุมชนไว้ในมาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมสิทธิ 1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ 2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้นมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นตามสิทธิชุมชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่สภาพแห่งปัญหาของบึงบอระเพ็ดนั้นขาดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตามหลักการกระจายอำนาจจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยทำให้มีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่กระจายอำนาจกฎหมายหลายฉบับแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบังคับใช้ (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2564) ซึ่งกฎหมายดังกล่าวนี้แม้จะได้มีการให้อำนาจและหน้าที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วแต่ในการนำกฎหมายไปบังคับใช้จำเป็นต้องมีการกำหนดรายละเอียด ขอบเขตแห่ง

อำนาจหน้าที่ และกระบวนการดำเนินการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของข้อบัญญัติท้องถิ่น

อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศโดยเฉพาะเป็นแหล่งที่อยู่ของนกน้ำ พ.ศ. 2514 แม้จะไม่ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเอาไว้โดยตรง เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนั้นอนุสัญญาจึงได้ผนวกเอาหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วมไว้เป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด (จิตาภรณ์ น้อยนาถุม, 2563) การจัดการแบบมีส่วนร่วมนั้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ ชุมชนท้องถิ่น ผู้ใช้ทรัพยากรและผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2535 มาตรา 8 (d) ให้ประเทศภาคีจะต้องส่งเสริมการคุ้มครองระบบนิเวศ ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และธำรงรักษาประชากรของชนิดพันธุ์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

2. การมีส่วนร่วมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านบนพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด ร่วมกันระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คือ กระบวนการหรือการดำเนินการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการโดยสมัครใจในขั้นตอนต่าง ๆ ขององค์กรภาครัฐ โดยมีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาประเทศ เช่น ร่วมในการคิด ร่วมในการตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบติดตามในระหว่างดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์, 2555) การอนุรักษ์นั้นเป็นการคุ้มครองและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนโดยมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาตินั้นคงมีอยู่ให้ได้ใช้ประโยชน์อย่างยาวนาน ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นต่อไปได้ การใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดนั้นเป็นการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ โดยที่สามารถคงไว้ซึ่งคุณค่าทางธรรมชาติของระบบนิเวศไว้ได้ (ศันสนีย์ ชูแวว, 2557) เพราะชุมชนในท้องถิ่นเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ภายในบึงบอระเพ็ดก็ต้องใช้และให้เกิดกระบวนการอนุรักษ์ เพื่อให้ทรัพยากรและระบบนิเวศวิทยาที่มีอยู่ในปัจจุบันตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ยังคงมีทรัพยากรใช้และหมุนเวียนต่อไป

การใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น โดยให้ผู้ประกอบอาชีพประมงในบึง ตระหนักและอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยการใช้เครื่องมือในการจับสัตว์น้ำตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาระบบ

นิเวศทางธรรมชาติในบึง รักษาห่วงโซ่อาหารของกันและกัน อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบธรรมชาติ เป็นเสน่ห์วิถีของคนกับบึง พึงพาอาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติในการดำรงชีพและเลี้ยงครอบครัว มีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นในการทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้วัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ไซไม้ไผ่ทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ ข้อง ไซ สุ่ม เบ็ด การถักแห อวน ในการจับสัตว์น้ำ การที่หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนผู้ประกอบอาชีพประมงในบึงบอระเพ็ดเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม การอนุรักษ์ เป็นการพัฒนายั่งยืนและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติในบึงอย่างชาญฉลาดและยั่งยืน ส่งผลต่อการฟื้นฟูทรัพยากรบึงที่นับวันย่อมเสื่อมโทรมลง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ อีกทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจในการเข้าอบรม การส่งเสริมให้มีการคุ้มครอง ถ่ายทอดองค์ความรู้ตระหนักถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทำมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นทำประมงพื้นบ้านและได้สร้างแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นศูนย์เรียนรู้แก่ชุมชน

3. รูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด และจัดทำคู่มือเผยแพร่การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายองค์กรตั้งอยู่โดยรอบบึง ประชาชนผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบึงอยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่การปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานรัฐที่มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการบึงตามขอบเขตแห่งอำนาจตามกฎหมายต้องขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการประสานประโยชน์ให้แก่ชุมชน มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำประมงพื้นบ้าน โดยตรากฎหมายขึ้นมารองรับขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยออกเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบว่าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยรัฐมีการเผยแพร่ สร้างความรู้ ความเข้าใจในการทำประมงพื้นบ้านให้แก่ชุมชนมีความเข้าใจ ตระหนัก ห่วงแหนทรัพยากรทางธรรมชาติ จัดทำคู่มือภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด เป็นแนวทางในการส่งเสริมจากภาครัฐ และสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงระบบนิเวศทางธรรมชาติ

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. กฎหมายไทย และกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ

ฐานอำนาจการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจจากการปกครองตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่กระจายอำนาจกฎหมายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบังคับใช้ในการตรากฎหมายบังคับใช้

2. การมีส่วนร่วมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านบนพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด ร่วมกันระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมกันระหว่างชาวประมง เจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกแบบ ร่วมกันคิด และรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำประมง เพื่อคงอนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนให้คงอยู่รุ่นสู่รุ่น และเป็นการจับสัตว์น้ำในบึงอย่างชาญฉลาดเพื่อรักษาระบบนิเวศในบึงเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. โมเดลลอร์ที่เป็นรูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดและจัดทำคู่มือเผยแพร่การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2566

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น..... อาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยความเห็นชอบของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น..... และผู้ว่าราชการจังหวัด จึงได้ตราข้อบัญญัติท้องถิ่นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อบัญญัตินี้เรียกว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบว่าด้วยการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” พ.ศ. 2566

ข้อ 2 ข้อบัญญัติท้องถิ่นนี้ให้ใช้บังคับในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขอบเขตแห่งอำนาจปกครองพื้นที่เขตรอบบึงบอระเพ็ด เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วัน

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และประกาศโดยเปิดเผยที่สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในข้อบัญญัติท้องถิ่นนี้

ข้อ 3 ให้นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รักษาการตามข้อบัญญัติท้องถิ่นนี้ และให้มีอำนาจออกประกาศหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติท้องถิ่นนี้

ข้อ 4 ในข้อบัญญัติท้องถิ่นนี้

“พื้นที่ชุ่มน้ำ” หมายความว่า พื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

“ทรัพยากรธรรมชาติ” หมายความว่า ระบบนิเวศวิทยาของบึงบอระเพ็ดมีความหลากหลายทางชีวภาพ มีพืชพันธุ์ไม้น้ำและสัตว์น้ำนานาชนิด บึงบัว นกน้ำหลากหลายสายพันธุ์ การอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ

“การบริหารจัดการ” หมายความว่า กระบวนการในการดำเนินการเพื่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมหรือประสานความร่วมมือในการจัดการองค์กรหรือหน่วยงานรัฐอื่น และให้ประชาชนในพื้นที่รอบบึงบอระเพ็ดที่ใช้ประโยชน์ทรัพยากรบึงบอระเพ็ดมีส่วนร่วมในการจัดการ

“ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หมายความว่า ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากการประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับ ประยุกต์และเปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

“ประมงพื้นบ้าน” หมายความว่า การทำประมงเพื่อดำรงชีพ โดยใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำตามภูมิปัญญาชาวบ้าน

“การส่งเสริมการทำประมงพื้นบ้าน” หมายความว่า การมีมาตรการ และ สิทธิประโยชน์เพื่อจูงใจให้เกษตรกรทำประมงพื้นบ้าน

“ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน” หมายความว่า การจัดพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพ โดยรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของการทำประมงพื้นบ้านในบริบทของชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

“เครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาในการทำประมงพื้นบ้าน” หมายความว่า การรวมกันของศูนย์การเรียนรู้การทำประมงพื้นบ้านในการแลกเปลี่ยนความรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับการเครื่องมือจับสัตว์น้ำ จากวิถีทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน

“มาตรการ” หมายความว่า สภาพบังคับที่นำมาใช้บังคับเพื่อการควบคุม ดูแล รักษา ตามข้อบัญญัติท้องถิ่นนี้

“ประชาชน” หมายความว่า ประชาชนที่เข้าพื้นที่ในเขตบึงบอระเพ็ด

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด นครสวรรค์ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

“การใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด” หมายความว่า การนำทรัพยากรใน บึงบอระเพ็ดไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงการมีทรัพยากรให้ได้ใช้อย่างต่อเนื่องตาม หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายความว่า การให้ประชาชนและธุรกิจ เอกชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“การคุ้มครองบึงบอระเพ็ด” หมายความว่า การบริหารจัดการบึงบอระเพ็ดให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรบึงบอระเพ็ดที่ไม่ก่อให้เกิดการทำลาย การสร้างผลกระทบด้าน สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ

ข้อ 5 ให้มีคณะกรรมการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ดท้องถิ่น แต่งตั้งโดย ผู้ว่าราชการจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานที่ปรึกษา ธนารักษ์พื้นที่ นครสวรรค์ ประมงจังหวัด ผู้อำนวยการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครสวรรค์ ผู้อำนวยการโครงการชลประทานนครสวรรค์ ผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ และหัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด เป็นที่ปรึกษา ปลัดจังหวัดมาจากการแต่งตั้งเป็น ประธาน โดยมีกรรมการ คือ นายอำเภอทุกอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอเมือง นายอำเภอ ชุมแสง นายอำเภอท่าตะโกเป็นกรรมการ โดยมีกรรมการ คือ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีพื้นที่ปกครองรอบบึงบอระเพ็ด ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤช นายก องค์การบริหารส่วนตำบลพระนอน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกรียงไกร นายกองค์การ บริหารส่วนตำบลพนมเศษ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังมหากร นายกองค์การบริหารส่วน ตำบลแควใหญ่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้านด้านทรัพยากรน้ำ ผู้แทนกลุ่มอาชีพประมง ผู้แทนภาคเอกชน และปลัดอำเภอจากการเสนอของนายอำเภอเป็น กรรมการและเลขานุการ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 6 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ดท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบายและแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดให้สอดคล้องกับ
คณะกรรมการระดับจังหวัด

(2) ประสานประโยชน์ ระหว่างหน่วยงานรัฐอื่นๆ และประชาชน ในการบริหาร
จัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

(3) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการให้ความรู้และสร้าง
จิตสำนึกในการรักษาบึงบอระเพ็ดแก่ประชาชน

(4) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

(5) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

(6) รายงานการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ข้อ 7 คณะทำงานที่แต่งตั้ง มีดังต่อไปนี้

(1) คณะทำงานการเฝ้าระวังและดูแลรักษาความสะอาดรอบบริเวณและบึง
บอระเพ็ด

(2) คณะทำงานดูแล คุ่มครองการใช้ประโยชน์ทรัพยากรบึงบอระเพ็ด

(3) คณะทำงานพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

(4) คณะทำงานบริหารจัดการน้ำในบึงบอระเพ็ด

คณะทำงานที่แต่งตั้งจะต้องมีประชาชนและภาคเอกชนเป็นคณะทำงานอยู่ด้วย
ข้อ 8 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ปกครองบึงบอระเพ็ดมีอำนาจ
หน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ดในพื้นที่ปกครองให้สอดคล้องกับ
นโยบายและแผนบริหารจัดการบึงบอระเพ็ดที่จัดทำโดยคณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
บึงบอระเพ็ดท้องถิ่น

(2) จัดทำโครงการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ด เพื่อพัฒนาบึงบอระเพ็ดโดยการ
ให้ประชาชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วม ดำเนินการ

(3) ประสานความร่วมมือในการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ดระหว่างองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

(4) สร้างเครือข่ายภาคประชาชนและภาคเอกชนในการจัดการบึงบอระเพ็ด

(5) จัดทำโครงการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการรักษาบึงบอระเพ็ดแก่
ประชาชน

(6) ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามที่คณะกรรมการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ดท้องถิ่นมอบหมาย

(7) ส่งเสริมการทำประมงพื้นบ้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

(8) จัดทำรายงานการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดเสนอคณะกรรมการบริหารจัดการบึงบอระเพ็ดท้องถิ่น

ข้อ 9 ในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดให้คำนึงถึงการคุ้มครองพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรบึงบอระเพ็ด ตามหลักเกณฑ์การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแรมซาร์มีความยั่งยืนของความอุดมสมบูรณ์ที่คงมีอยู่ให้ได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ข้อ 10 ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดต้องมีความยั่งยืน เพื่อคุ้มครองวิถีชีวิตของชุมชนรอบบึงบอระเพ็ด

ข้อ 11 ในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดให้ประชาชน และภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมดำเนินการ

ข้อ 12 เกษตรกรที่เข้าร่วมประมงพื้นบ้านจะได้รับการส่งเสริม ดังต่อไปนี้

(1) ได้รับการขึ้นทะเบียนในการทำประมงในบึงบอระเพ็ด

(2) เข้าเป็นสมาชิก เครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้าน ที่จัดตั้งโดยคณะกรรมการส่งเสริมการทำประมงพื้นบ้าน

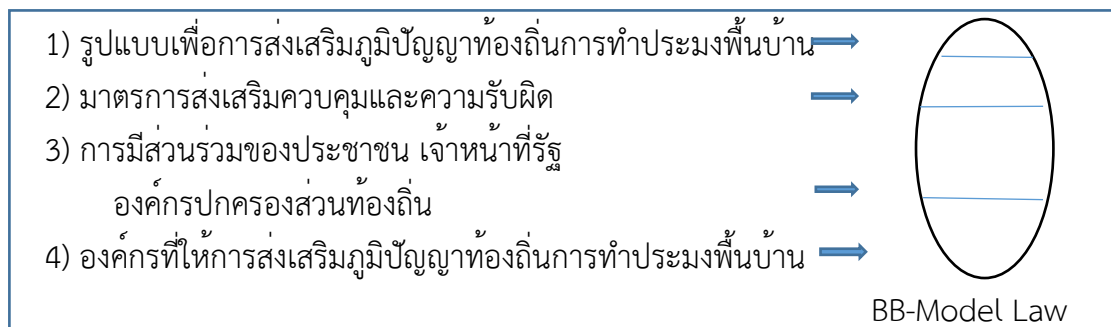
(3) ได้รับการอบรมเพิ่มศักยภาพการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้าน

(4) ผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่เกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมผลิตผลหรือแปรรูป

(5) มีตลาดรองรับการวางจำหน่ายเครื่องมือการจับสัตว์น้ำโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2. แผนผัง : รูปแบบการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้าน
บึงบอระเพ็ดและจัดทำคู่มือการเผยแพร่การทำการเกษตรอินทรีย์พื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย เชิงนโยบายทางด้านกฎหมาย ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรากฎหมายข้อบัญญัติท้องถิ่นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงพื้นบ้านพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน บูรณาการร่วมกันในการบริหารจัดการบึงรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนการบริหารจัดการทรัพยากรบึงบอระเพ็ดเพื่อการยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2564). *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ฐิตาภรณ์ น้อยนาลุ่ม. (2563). *ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบว่าด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.

ศูนย์วิจัยพันธุ์สัตว์น้ำบึงบอระเพ็ด. (2565). *รายงานการประชุมการพันธุ์สัตว์น้ำบึงบอระเพ็ด*. นครสวรรค์: ศูนย์วิจัยพันธุ์สัตว์น้ำบึงบอระเพ็ด.

สำนักงานประมงจังหวัด. (2565). รายงานการประชุมการขึ้นทะเบียนการประกอบอาชีพประมง
บึงบอระเพ็ด. นครสวรรค์: สำนักงานประมงจังหวัด.

สำนักงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด. (2565). รายงานของสำนักงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
บึงบอระเพ็ด. นครสวรรค์: สำนักงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด.

คันสนีย์ ชูแวว. (2557). การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำ
บึงบอระเพ็ดอย่างยั่งยืน (รายงานวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, และ พราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์. (2555). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดภาวะโลกร้อน (รายงาน
วิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

แนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสาน จากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน *

Guidelines for Inheritance The local Wisdom of Bamboo Loom Weaving in Ban Thi District, Lamphun Province

พนัญธิภา แยมชุตี¹, ปทุมวัลย์ เตโช², ณัฐพล จอมขันเงิน³, และ ชีรวัดน์ ธวัชรตันโกคิน⁴

Pannipa Yamchuti¹, Pathumwan Techo²,

Natthapon Chomkhanneon³, and Theerawat Thawanratphokin⁴

สำนักรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ¹

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ²

สาขาช่างอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีหมู่บ้านครู ภาคเหนือ³

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ⁴

Office of the Vice President Thonburi University Northern Campus¹

Faculty of Business Administration Thonburi University Northern Campus²

Electronics technician branch Kru Village Technology College, Northern Region³

Faculty of Accountancy, Thonburi University Northern Campus⁴

Corresponding Author, Email: aj_aui@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน 2) เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานของอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อหาประสิทธิภาพ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความงาม ด้านการใช้งาน

* ได้รับบทความ: 27 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 21 มกราคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 25 มกราคม 2567

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า ภูมิปัญญา และประสบการณ์การทำเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่องในชุมชนนี้ ในการรักษาและส่งต่อวัฒนธรรม ความรู้ และความเชื่อของชุมชนไปในรุ่นถัด และ 2) ผลการศึกษาและพัฒนากระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานของอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อหาประสิทธิภาพ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความงาม ด้านการใช้งานพบว่า การศึกษาและพัฒนากระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานของอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนได้ผลลัพธ์ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพในการใช้สอย กระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานได้รับการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้สอยของผลิตภัณฑ์ 2) ความงาม การพัฒนากระบวนการผลิตได้ช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความงามมากยิ่งขึ้น 3) การใช้งาน ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมีความหลากหลายในการใช้งาน 4) การสร้างมูลค่า การพัฒนากระบวนการผลิตทำให้สามารถสร้างมูลค่า 5) การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาหัตถกรรมจักสานช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนในชุมชน และ 6) การเผยแพร่และการขยายตลาดสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานทำให้สามารถขยายตลาดสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ภูมิปัญญา; หัตถกรรมท้องถิ่น; เครื่องจักสานจากไม้ไผ่

Abstract

This research is a study of the methods for inheriting the wisdom of local handicrafts made from bamboo in Ban Thi district, Lamphun province. The objectives are 1) to study the condition of inheriting the wisdom of local handicrafts, bamboo basketry in Ban Thi district, Lamphun province 2) to study and develop Production processes and steps in basketry handicrafts in Ban Thi district, Lamphun province, to find efficiency. Functional aspects, beauty aspects, usability aspects

The research results were as follows: 1) Results of the study of the inheritance of local handicraft wisdom regarding bamboo basketry in Ban Thi

district. Lamphun province found that wisdom and the experience of making bamboo basketry has been continuously passed on in this community. To preserve and pass on the culture, knowledge, and beliefs of the community to the next generation and 2) the results of the study and development of the production process and steps in basketry handicrafts of Ban Thi district, Lamphun province, to find efficiency. In terms of utility, beauty, and usability, it was found that studying and developing the production process and steps in basketry handicrafts of Ban Thi district. Lamphun province received the following results: 1) Efficiency in use the production process and steps in basketry handicrafts have been improved to increase the usability of the product. 2) Beauty. The development of the production process has helped to make the product more beautiful. 3) Usability. The products produced are more Versatile in use. 4) Value creation Developing the production process allows creating value. 5) Promoting local culture. The development of basketry handicrafts helps promote local culture and create a sustainable livelihood in the community, and 6) dissemination and expansion of the product market. The development of woven handicraft products has enabled us to expand the product market efficiently.

Keywords: wisdom; local handicrafts; bamboo basketry

1. บทนำ

ภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานในภาคเหนือของประเทศไทย ความเป็นมาที่ยาวนานและสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานในภาคเหนือมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและถูกสืบทอดต่อกันมาโดยชาวบ้านตลอดรุ่น การใช้งานเครื่องจักสานในชีวิตประจำวัน เครื่องจักสานมีบทบาทสำคัญในการผลิตผ้าเสื่อและผ้าปูน ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชน โดยมีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนและการสร้างรายได้ การสืบทอดมาตรฐานและลวดลาย การสร้างลวดลายและลวดลายพิเศษในเครื่องจักสานเป็นภูมิปัญญาที่ถูกสืบทอดมาตั้งแต่โบราณ มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม ศาสนา และประเพณีของชุมชน การใช้วัตถุดิบ

ธรรมชาติในการเครื่องจักสานในภาคเหนือใช้วัตถุดิบธรรมชาติ เช่น ไหมซิลคอน, หรือไผ่ เพื่อผลิตเส้นใยและสีที่ใช้ในการทำผ้า การสืบทอดศาสตร์และความชำนาญการเครื่องจักสานเป็น ศาสตร์และความชำนาญที่ถูกสืบทอดจากคนให้คน อาจได้รับการสอนและฝึกอบรมจากครู ในชุมชน หรือจากครอบครัว การเสริมสร้างสังคมและศิลปวัฒนธรรม (กรุง เมืองสุวรรณ, 2565)

เครื่องจักสาน ศิลปะและประสิทธิภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเครื่องจักสาน เป็นผลงานศิลปหัตถกรรมที่สะท้อนความชาญฉลาดในการเลือกใช้วัตถุดิบและการประกอบ เครื่องจักสานในรูปแบบต่าง ๆ โดยชาวบ้านมีความรู้และความเชี่ยวชาญในคุณสมบัติของวัตถุดิบ แต่ละชนิดอย่างดี พวกเขาใช้วัตถุดิบเหล่านี้ในการสร้างเครื่องจักสานด้วยวิธีง่าย ๆ แต่มี ประสิทธิภาพในการใช้งาน ภูมิปัญญานี้ถูกสืบทอดและพัฒนาต่อเนื่องตลอดรุ่น ทำให้เครื่อง จักสานแต่ละชนิดมีรูปแบบและประโยชน์ใช้สอยที่สมบูรณ์แบบ นอกจากความสามารถในการ สานเครื่องจักสานและคุณค่าในการใช้งานได้ดี ความสวยงามของเครื่องจักสานยังเป็นจุดเด่นอีก ด้วย แต่ละชนิดของเครื่องจักสานมีรูปทรงและลวดลายที่มีความงดงามและลงตัว ยากที่จะหา เครื่องมือเครื่องใช้ประเภทอื่นที่สามารถเทียบเท่าได้กับเครื่องจักสาน ตัวอย่างเช่น กล่องข้าวของ ภาคเหนือ และภาคอีสาน ซึ่งเป็นตัวอย่างของเครื่องจักสานที่ได้รับการออกแบบอย่างแยบยล สองงานนี้มีความทนทานและสามารถใส่ข้าวเหนียวได้ดีที่สุด และรูปทรงของกล่องข้าวแต่ละภาค ยังมีความงดงามแตกต่างกันตามความนิยมของแต่ละถิ่น (ชูลุด นิมเสมอ, 2557)

ภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนมี ความสำคัญในวัฒนธรรมและสังคมของพื้นที่นี้ ซึ่งสามารถสรุปคุณสมบัติและความสำคัญได้ดังนี้ คุณสมบัติของภูมิปัญญาหัตถกรรม ประกอบด้วย 1) การเลือกใช้วัตถุดิบ 2) กระบวนการผลิต เชิงมืออาชีพ 3) การนำเทคโนโลยีท้องถิ่นมาใช้ 4) การสร้างรายได้ 5) การสนับสนุนศิลปะและ หัตถกรรม 6) การอนุรักษ์และป้องกันภูมิปัญญา การจดทะเบียนสิทธิบนผลิตภัณฑ์และการ ป้องกันการลอกเลียนแบบช่วยรักษาและปรับปรุงคุณค่าของหัตถกรรมท้องถิ่น 7) การสนับสนุน ทางเศรษฐกิจท้องถิ่น 8) การสร้างโอกาสใหม่ การสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจท้องถิ่น ผ่านการสร้างโอกาสใหม่ 9) การร่วมมือในการวิจัยและพัฒนา 10) การสร้างบรรยากาศ สร้างสรรค์การสร้างพื้นที่แสดงสินค้า ดังนั้นการสนับสนุนและการพัฒนาภูมิปัญญาหัตถกรรม ท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนสามารถช่วยให้ชุมชนสามารถรักษา และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมในระยะยาว (กองการศึกษา สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านธิ, 2565)

ภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นของการเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เป็นวิธีการที่สะท้อนความชำนาญและความขึ้นช่วยในกระบวนการผลิต ทั้งกระบวนการเลือกใช้ วัตถุดิบที่เหมาะสม การนำมาใช้ในการสร้างเครื่องจักสาน การผลิตที่เชี่ยวชาญ และการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการผลิต ที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างมากในเชิง พาณิชย์ โดยรวมแล้วภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นนี้เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมและรักษา วัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่นี้ นอกจากนี้ มีโอกาสในการพัฒนาและนำกระบวนการ ผลิตและเทคโนโลยีใหม่เข้ามาเพิ่มคุณค่าให้กับงานหัตถกรรมท้องถิ่นอีกด้วย เพื่อให้มีความยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในระยะยาว เครื่องจักสานของอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เป็นกลุ่ม ตัวอย่างที่น่าสนใจในการทดลองแนวความคิด เพราะประชาชนในท้องถิ่นยึดอาชีพจักสาน และ รวมกลุ่มเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวเป็นจำนวนมากมาอย่างยาวนาน อีกทั้งยังใช้ วัสดุธรรมชาติที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ เป็นต้น แต่สิ่งที่ขาดอย่างชัดเจน คือการ ออกแบบและกระบวนการผลิต ในแง่มุมของการสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนเป็น ประเด็นหลัก โดยการพัฒนากระบวนการผลิตแนวทางใหม่บนพื้นฐานของทักษะ กระบวนการ และ เทคโนโลยี ที่เรียบง่าย แต่เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่และเพิ่มมูลค่าให้แก่งานจักสาน ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและ ยั่งยืนภายใต้ กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงมีคำถามวิจัยดังนี้สภาพการ สืบทอด ภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนเป็น อย่างไร และศึกษาและพัฒนากระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานของอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อหาประสิทธิภาพ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความงาม ด้านการใช้งาน เป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ใน อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานของ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อหาประสิทธิภาพ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความงาม ด้านการใช้งาน ด้านการสร้างมูลค่า ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและ ด้านการเผยแพร่และการ ขยายตลาดสินค้า

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน จำนวน 2 ตำบลตำบลบ้านธิ จำนวน 20 หมู่บ้าน จำนวน 9,599 คน และตำบลตำบลห้วยยาบ จำนวน 16 หมู่บ้าน จำนวน 8,167 คน

1.2 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน จำนวน 2 ตำบล 1) ตำบลบ้านธิ จำนวน 20 หมู่บ้าน จำนวน 3 คน และ 2) ตำบลตำบลห้วยยาบ จำนวน 16 หมู่บ้าน จำนวน 3 คนโดยการการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีการประกอบกิจการหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในหมู่บ้าน จำนวน 2 หมู่บ้าน

1.3 ขอบเขตด้านลักษณะของเครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือสำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารของธุรกิจการแพทย์ทางเลือกในประเทศไทย จำนวน 2 หมู่บ้าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive sampling)

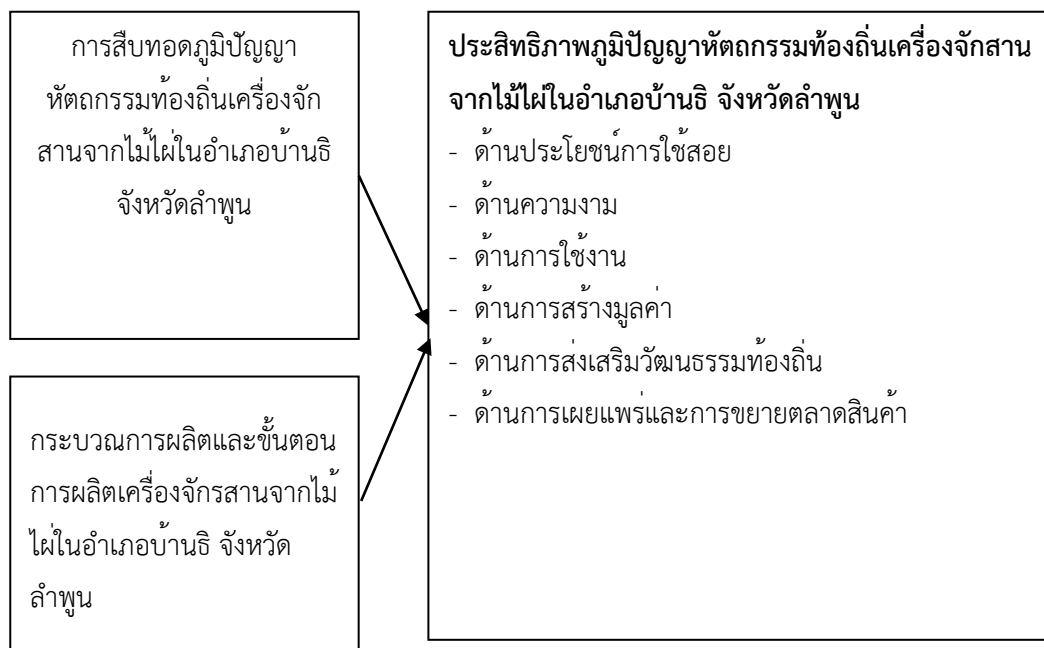
การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) และนำผลที่ได้ไปใช้ในการศึกษาต่อไป

2. กรอบแนวคิดในงานวิจัย เรื่อง แนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ การสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจาก และกระบวนการผลิตและขั้นตอนการผลิตเครื่องจักรสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน และตัวแปรตามประสิทธิภาพภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า ภูมิปัญญาและประสบการณ์การทำเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่องในชุมชนนี้ การศึกษาได้ระบุถึงความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่นี้คือ ต้นไผ่ โดยการนำไผ่มาใช้เป็นผลิตภัณฑ์จักสาน รวมถึงการตัดเก็บไม้ไผ่วิธีการตัดเก็บไม้ไผ่ของ อำเภอบ้านธิ มีทรัพยากรธรรมชาติประเภทไม้ไผ่จำนวนมาก และการนำมาใช้ในหัตถกรรมเครื่องจักสาน การทำเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ไม่เพียงแต่เป็นศิลปะและช่างฝีมือเฉพาะทาง แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่นี้ โดยการสืบทอดภูมิปัญญานี้มีบทบาทสำคัญในการรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม ความรู้ และความเชื่อของชุมชนไปในรุ่นถัดไป

ผลจากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานของอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อหาประสิทธิภาพด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความงาม ด้านการใช้งาน พบว่า

1. ประสิทธิภาพในการใช้สอย กระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานได้รับการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้สอยของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นการลดขั้นตอนในกระบวนการผลิต โดยการใช้วิธีชุมชนในการใช้ไม้ไผ่เพื่อการทำหัตถกรรมอื่นมาประยุกต์ หรือการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพสูงด้วยไม้ไผ่พรรณพื้นเมืองที่มีความแข็งแรง เพื่อลดการสูญเสียและเพิ่มผลผลิต

2. ความงาม การพัฒนากระบวนการผลิตได้ช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความงามมากยิ่งขึ้น โดยใช้เทคนิคและวิธีการทำจักสานที่เน้นความละเอียดและความประณีตที่ใช้ประสบการณ์ของการสืบทอดการทำหัตถกรรมชุมชนอย่างต่อเนื่องในการจักสาน

3. การใช้งาน ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมีความหลากหลายในการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นการตกแต่งภายในหรือภายนอก และสามารถปรับใช้กับตลาดและความต้องการของลูกค้าได้

4. การสร้างมูลค่า การพัฒนากระบวนการผลิตทำให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีผลต่อการขายและตลาดการตลาดในระยะยาว

5. การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาหัตถกรรมจักสานช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนในชุมชน โดยการนำความรู้และประสบการณ์ท้องถิ่นมาใช้ในการกระบวนการผลิต

6. การเผยแพร่และตลาดสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานทำให้สามารถทำให้เป็นที่จดจำของลูกค้าด้านความสามารถในการใช้งาน รวมถึงประสิทธิภาพในการใช้งาน ทำให้สามารถขยายตลาดสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคนิคการตลาดที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

ด้วยการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานเป้าหมายของการศึกษานี้ได้ถูกบรรลุและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และตลาดสินค้าในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้ การศึกษาสภาพการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับการเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า ภูมิปัญญาและประสบการณ์การทำเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่องในชุมชนนี้ การศึกษาเน้นไปที่การใส่ใจในรายละเอียดและการเตรียมวัสดุเพื่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพสูงและมีมูลค่าสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าลวดลายการสานเป็นลายดั้งเดิมที่ได้รับการสืบทอดมา นอกจากนี้ยังรู้ว่าปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีความสำคัญมากที่สุด การใส่ใจในรายละเอียดและการเตรียมวัสดุเป็นจุดเด่นของการทำหัตถกรรมจักสานด้วยไม้ไผ่ในชุมชนนี้ โดยทั้งนี้ เป็นสิ่งที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนของชุมชนและสนับสนุนให้มีการรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปในรุ่นถัดไปอย่างเป็นทางการและยั่งยืน สอดคล้องกับ กมลรัตน์ อุตตปัญญา (2562) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยและภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานที่วางจำหน่ายในปัจจุบันมีรูปแบบโบราณจึงไม่นิยมนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมองคุณค่าของเครื่องจักสานอยู่ที่ลวดลายการสานที่ปรากฏ หากมีการออกแบบและพัฒนาให้มีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้สอย ซึ่งมีความเห็นว่าปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีความสำคัญมากที่สุด อีกทั้งจากการศึกษาภูมิปัญญาหัตถกรรมจักสานด้วยไม้ไผ่ของศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมจักสานด้วยไม้ไผ่ อำเภอบ้านธิจังหวัดลำพูนได้พบว่า ได้มีการส่งเสริมภูมิปัญญาการทำหัตถกรรมจักสานมาแต่โบราณและถ่ายทอดมาจนปัจจุบัน เน้นไปที่การใส่ใจในรายละเอียดและการเตรียมวัสดุเพื่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ส่งผลให้มีราคามากยิ่งขึ้น ด้านลวดลายเป็นลายดั้งเดิมที่ได้รับการสืบทอดมา

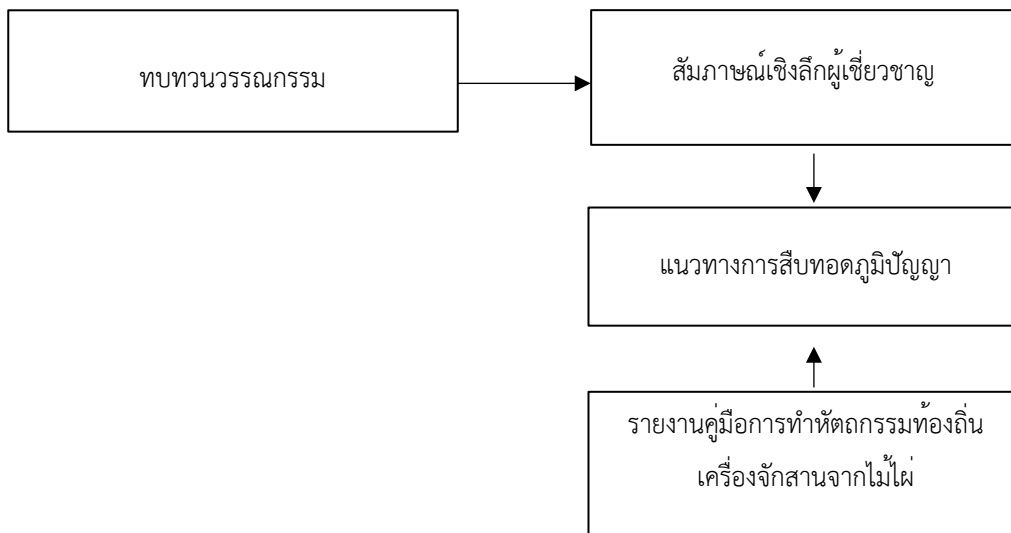
การศึกษาและพัฒนากระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานของอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ได้ผลลัพธ์ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพในการใช้สอย กระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสานได้รับการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้สอยของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นการลดขั้นตอนในกระบวนการผลิตหรือการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพสูง เพื่อลดการสูญเสียและเพิ่มผลผลิต 2) ความงาม การพัฒนากระบวนการผลิตได้ช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความงามมากยิ่งขึ้น โดยการใช้เทคนิคและวิธีการทำจักสานที่เน้นความละเอียดและความประณีตในการจักสาน 3) การใช้งาน ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมีความหลากหลายในการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นในการตกแต่งภายในหรือภายนอก และสามารถปรับใช้กับความต้องการของตลาดและความต้องการ

ของลูกค้าได้ 4) การสร้างมูลค่า การพัฒนากระบวนการผลิตทำให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีผลต่อการขายและตลาดการตลาดในระยะยาว 5) การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาหัตถกรรมจักสานช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนในชุมชน โดยการนำความรู้และประสบการณ์ท้องถิ่นมาใช้ในการกระบวนการผลิต 6) การเผยแพร่และตลาดสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานทำให้สามารถตลาดสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้เทคนิคการตลาดที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ด้วยการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิตและขั้นตอนในงานหัตถกรรมจักสาน เป้าหมายของการศึกษานี้ได้บรรลุและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และตลาดสินค้าในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับ กมลรัตน์ อัตตปัญญา (2562) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยและภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า จุดประสงค์หลักในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์คือ เพื่อนำกลับไปใช้เอง โดยมองคุณค่าของเครื่องจักสานที่ลดทอนความงาม ปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อมากที่สุด ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จำนวน 3 ท่าน สรุปได้ว่ากระเป๋าสะพาย มีความเหมาะสมกับลายจุด ในระดับที่เหมาะสมมากที่สุด กระเป๋าหิ้ว มีความเหมาะสมกับลายใบไม้ ในระดับที่เหมาะสมมากที่สุดมี และกระเป๋าใส่คอมพิวเตอร์ มีความเหมาะสมกับลายดอกไม้ ในระดับที่เหมาะสมมากที่สุด และสอดคล้องกับ วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2542) โดยแนวทางเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากการที่วัฒนธรรมภายนอกเข้ามาสู่ประเทศไทย โดยมีการนำรูปแบบหรือวัสดุเข้ามาผสมผสาน ประกอบกับการดำรงชีวิตที่ต่างกันชนบธรรมเนียมประเพณีต่างกันทำให้วัฒนธรรมจากภายนอกเข้าใจความหมายหรือการใช้งานผลงานหัตถศิลป์กรรมและหัตถกรรมแตกต่างกัน เช่นนำไปเป็นของประดับ ไซนาไปเป็นโคมไฟ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนความหมายในงานหัตถกรรมตามมา

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยสามารถ อธิบายแนวทางได้ตามรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2. แนวทางการสืบหาอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์

จากแผนภาพแสดงถึงการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับ 1) แนวคิดเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้าน 2) แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องจักสาน 3) การพัฒนาการของเครื่องจักสานไทย 4) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการผลิตเครื่องจักสาน และ 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงการสืบหาอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ในประเทศไทยเพื่อปรับใช้กับบริบทของ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อการออกแบบคู่มือการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และจัดทำรายงานคู่มือการทำหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่เพื่อใช้เป็นแนวทางการสืบหาอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์เครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

1.1 ภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ควรจัดให้มีแบบแผนในการสืบหาอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

1.2 จัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ร่วมกับสถาบันการศึกษาเพื่อบูรณาการจัดการเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่น

1.3 นำผลการวิจัยทางด้านภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นวิสาหกิจชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ทางด้านผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ อุตตปัญญา. (2562). การศึกษาปัจจัยและภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ.
- กรุง เมืองสุวรรณ. (2565). ภูมิปัญญาท้องถิ่น. สืบค้นจาก <http://nakorns.nfe.go.th/thatako/wangmahakorn/index.php/2021-02-08-14-49-32/2021-02-09-07-09-29>.
- ชลูด นิยมเสมอ. (2557). องค์ประกอบของศิลปะ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2542). ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านธิ กองการศึกษา. (2565). เทศบาลตำบลบ้านธิ. สืบค้นจาก <http://www.banthi.go.th>

Taiwan's New Southbound Policy: A Shape of Chinese Democracy and Southeast Asia *

Non Naprathansuk, Winit Pachareun, Suriyajaras Techatunminasakul,
Sarapa Suttarin, and Akharachai Semmanee
School of Administrative Studies, Maejo university
Corresponding Author, Email: nonnaprathansuk@hotmail.com

ABSTRACT

After Tsai Ing-wen took office in 2016 until present, Taiwan's foreign policy has heavily relied and implemented on the New Southbound Policy (NSP). This paper tried to answer the question that how Taiwan's New Southbound Policy shaped Taiwan position in Southeast Asia. Documentary review, foreign policy, and soft power were conducted as a qualitative research methodology. Thus, the New Southbound Policy shaped Taiwan in jeopardized between Taiwan and China relations. However, it reconnected Southeast Asia people through Taiwan's soft power. Also, it gained more sympathy and created an alliances which was favor democratic system and against China on social media and international relations as well. Therefore, the cross-strait relations no longer only two government conflict but also it pulled other countries more involved as well.

Keywords : Taiwan; New Southbound Policy; Chinese Democracy; Southeast Asia

* ได้รับบทความ: 9 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 12 กุมภาพันธ์ 2567

Received: November 9, 2023; Revised: February 6, 2024; Accepted: February 12, 2024

1. Introduction

Since the 1970s Taiwan has been squeezed by one China policy, it has become a contested state and has been greatly isolated on the world stage. To survive and find a way back on global political space, Taiwan is obliged to maintain diplomatic ties with non-official diplomatic countries. Therefore, to maintain Taiwan's existence and survival, it is imperative that Taiwan find a way to maintain identity by relying on the concept of soft power to build diplomatic ties with other countries, which we can trace back to the early Southbound Policy of President Lee Teng-hui. Since then, it has shaped Taiwan diplomatic ties with other countries.

2. Southbound policy: An identity and survival of Taiwan

One China policy make many countries break diplomatic relations with Taiwan. However, Taiwan needs to reconnect with other countries, but first and foremost Taiwan needs to exist. It begins when President Lee Teng-hui creates a “pragmatic diplomacy” which focuses on economic and culture ties on unofficial diplomat, and it is the key to succeed as he says.

“There is no reason for not cultivating ties with other countries just because there are no official channels. The strengthening of private ties with individuals of other countries, including the maintenance of sturdy links with key individuals, is bound to have a positive influence on their governments and public opinion. and I believe that if this approach is maintained, Taiwan will continue to exist” (Lee, 1999, p. 96)

Meanwhile, Southeast Asia, especially in ASEAN countries, their economy has been growing and needs more trade and investment. Therefore, Taiwan has been engaged and quickly offered to be a main player in this situation. Like Jing (2016) who emphasized that the emergence of Taiwan as a newly industrialized economy in Asia in the 1980s has become the main source of its growing economic

clout and influence in Southeast Asia. Building on momentum from the advancing ASEAN-Taiwan relations, LEE Teng-hui officially launched his “Go South” policy at the beginning of 1994. This policy was the apex of initiatives that Lee took with respect to advancing Taiwan’s relations with Southeast Asia through pragmatic diplomacy.

Later, CHEN Shui-bian took office and declared aggressive diplomatic to ASEAN and especially to China. The implementation of this Southbound Policy signaled that Southeast Asia was of great importance in President Chen Shui-bian's foreign policy strategy, especially in the economy. However, Samuel C. Y. KU (2009, pp. 91) pointed out that Taiwan's investment in Southeast Asia fell to just \$1.2 billion in 1998 and still maintaining similar levels a decade later with a registered capital of \$1.6 billion. In 2000 Taiwan’s trade volume with Southeast Asia has steadily increased from \$38.71 billion in 2000 and then in 2004 to 44.40 billion dollars and \$60.08 billion in 2007.

Indeed, President Chen Shui-bian tried to provoke foreign policy. Taiwanese national identity, democracy that is key to the claim of non-mainland Taiwan and its politically created a high tension in the region. especially the relationship between Taiwan and China rather than focusing on economic-oriented ties.

In May 2008, MA Ying-jeou came to office determined to promote cross-strait reconciliation and put an end to the confrontational foreign policy to adopted by his president Chen Shui-bian. Moreover, President Ma’s firm the commitment to cross-strait peace and regional stability came as a significant relief. The rapid unfolding of cross-strait rapprochement successfully turned this former East Asian flashpoint into a peaceful Strait. This development was quickly applauded by the ASEAN leader. At the 41st ASEAN Ministerial Meeting in Singapore on July 21, 2008, Foreign Affairs Department Minister of the ten ASEAN countries issued a joint communique had expressed the bright side of the cross-strait relationship. This positive reaction from the ASEAN Foreign Affairs Department

Ministers appeared to justify MA's "viable diplomacy" an approach of warming ties with mainland China while expanding Taiwan's role in the international arena (Jing, 2016).

Nevertheless, President Ma Ying-jeou's first term, Taiwan's relations with Southeast Asia have changed. Despite the global financial crisis Taiwan's trade with ASEAN has also increased during 200-2008, but by 2009, the number of trade-in and imports between Taiwan and ASEAN began to decline. Hong (2011, p. 49) pointed out that Taiwan needs to increase its competitiveness and deepen its economic relations with Southeast Asia.

However, despite President Ma Ying-jeou's foreign policy efforts to balance both economic power and relations with China, but it seems like President Ma Ying-jeou is unable to meet needs of Taiwanese people. Teenagers are displeased with a free trade deal with China that has led to protests for the second term of the president. This led to a political movement in a movement known as the "Sunflower movements" took place from March 2014 to April 2014 leading to the establishment of Taiwanese identity and independence from China. Ho (2018) pointed to the massive protests and civil rights campaigns of the past few years in Taiwan. The impact of the mass protests in March 2014, youth protesters transformed Taiwan's political landscape. By temporarily seizing control of the National Legislative Assembly Anti-free trade activists pending an actionable deal with China gained broad public attention and support and helped spur change in government in early 2016. This caused a wave of young activists who continued to reshape Taiwanese politics.

Finally, in the January 2016 election, President Tsai Ing-wen and the Democratic Progressive Party (DPP), a long-standing opposition to Taiwan's independence policy are able to usurp power from the Kuomintang (KMT) party. Tsai Ing-wen won the electoral vote and took control of the legislature, thus it ended the political domination of the Kuomintang (KMT) and ushered in a new

Taiwan's political first woman to become president and the foreign policy it led to soft power in the new southbound policy and created an enhancement of a relationship with ASEAN and the rest of the world. Therefore, the spotlight on this island and Taiwan became a recognition country once again.

3. A New Southbound Policy: People to People

Taiwan's New Southbound Policy (NSP) focus on soft power is a key to succeed to implement this policy. It is without a doubt that both military and economy of scale that Taiwan could not beat China, but suddenly everyone eyes on this island and major power are back up for Taiwan. The New Southbound Policy heavily deployed in President Tsai Ing-wen in her both terms especially in her first term. The NSP is designed to strengthen Taipei's relationships with the ten countries of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), six states in South Asia, Australia, and New Zealand. The policy aims to leverage Taiwan's cultural, educational, technological, agricultural, and economic assets to enhance Taiwan's regional integration and promote the broader development of the Indo-Pacific region. The plan hinges upon forging a "sense of economic community" and forming "a consensus for cooperation" with the 18 nations identified by Taipei as potential partners (Glaser, Kennedy, Mitchell, & Funairole, 2018)

Since one China policy, Taiwan does not have a formal diplomatic tie with the countries targeted by the NSP. Thus, President Tsai Ing-wen and her administration need to enhance Taiwan relations with other countries, but this time the NSP expands not relations on economic, cultural, educational, technological, agricultural, but also their political agenda as well.

The NSP consists of four pillars, five flagship projects, and three innovative fields. The NSP's first pillar is to promote economic collaboration. The second pillar is conduct people-to-people exchanges. It deepens bilateral exchanges through the cultivation of scholars, students, and industry professionals. The third

pillar is enhanced resource sharing by promoting bilateral and multilateral cooperation in culture, tourism, medical care, technology, agriculture, and small and medium-sized enterprises. This makes Taiwan's tourism more inclusive by expanding the language-training of tour guides and creating a Muslim-friendly travel environment. Especially for ASEAN, Taiwan waived visa for 15 days for entry Taiwan. The fourth pillar is forged regional links, it is a systematize bilateral and multilateral cooperation with partner countries while strengthening negotiations and dialogues. Finally, it connects with overseas ethnic Chinese and overseas Taiwan business networks to strengthen their links with corporations in Taiwan.

In conclusion, the goal is fostering closer multilateral friendships or co-prosperity, people-to-people exchanges lie at the core of the New Southbound Policy (Office of Trade Negotiations, executive Yuan, 2017). However, NSP will not succeed unless the implementation that used a "soft power" as a strategic tool behind this campaign.

Soft power was originated by Nye (2004) where Nye proposed the term soft power to mean power that makes other countries willing to comply with our needs (co-opt). without the need for coercion or have an exchange. In other words, the ability to satisfy others in accordance with our needs leads to the pursuit of universal acceptance. This is different from the use of influence power that is hard power such as military power, economic power, etc. The use of soft power is including culture, political values or having an outstanding foreign policy or being able to gain admiration in the industry so using soft power is therefore an extremely effective diplomatic tool and an important tool for diplomatic policy. Nye also sharing the requirements of soft power is divided into three categories as follow:

1. Culture is an important part of soft power because culture is the beginning of values and good practices of society. Also, culture can be divided into two types:

2. Values are examples of success. Its initiatives at image promotion and create attractiveness of the country, such as the values of the United States, including democracy, individual freedom, and free trade.

3. Foreign policy, it is a foreign policy appropriate to be a resource of soft power that consists of two main parts which is a policy that carried out by means of persuasion rather than by means of force. or persuasion and it is a policy that other countries see as legitimate. Therefore, a Comparative of the differences between hard power and soft power as shown in the following table.

Table 1: A Comparison of the differences between hard power and soft power (Nye, 2005: p.8)

A Comparison	Hard power	Soft power
(spectrum of behaviors)	Coercion Inducement Command	Agenda Setting Attraction Co-optive
(resources)	Force Payment Sanctions Bribes	Institutions Values Culture Policies

The resources of Taiwan's soft power in terms of values and policies, since the idea of Annette Lu Hsiu-lien (Taiwan's Vice President under President Chen Shui-bian) has transformed Taiwan into a more political space and can be recognized on the world stage. By virtue of informal relations are established in both political society and economy through the five elements: human rights, democracy, peace, love, and high technology especially in politics in which Taiwan has continued to take steps to democratize (Lee, 2005)

Taiwan has transformed itself from an authoritarian regime to a mature democracy not with guns or money but with the belief in human rights and justice, soft power instead of hard power which creates a democracy miracle in Taiwan.

In terms of culture, it is irony that Chinese characteristic uses in Taiwan and the Chinese simplified uses in China. Thus, people who want to study original Chinese characteristic must study in Taiwan rather than in China. Also, the study of Confucianism, although it originated in China itself, but it blossomed and retained its Confucian philosophy in Taiwan. Importantly, Taiwan is a point of interest in culture and teachings of Confucius that people come to study and visit.

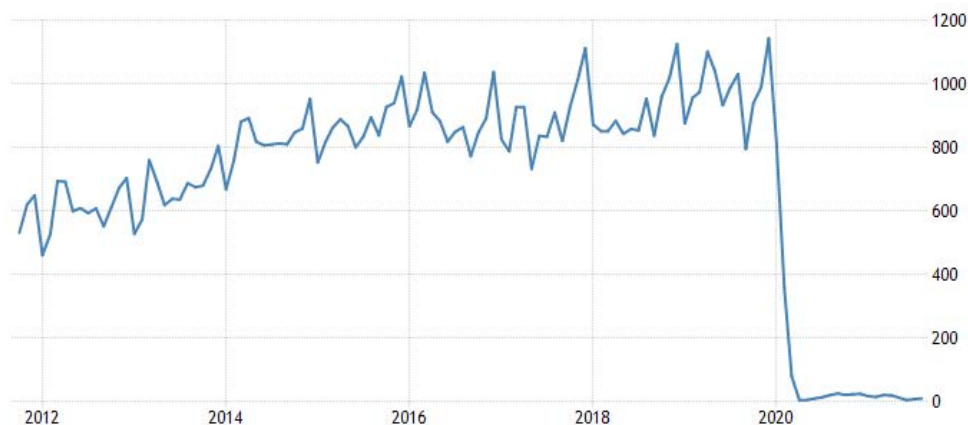
Moreover, Taiwan's food plays one of the main roles in soft power. It created an attractive for foreigner such as dishes like xiaolongbao, or soup dumplings, especially Taiwan's Din Tai Fung, have become universally synonymous with soup dumplings. Besides, the original branch in the heart of central Taipei brings out an endless supply of Shanghai braised pork dumplings with broth. It includes many foreign branches around the world. There's also stinky tofu, the world's most famous dish and it has a unique smell with a foul smell.

Furthermore, the drink that can be regarded as known all over the world is boba. Known by many names around the world, bubble tea is especially called the simplest bubble milk tea made with milk, black tea, and a combination of tapioca and caramel pearls. This type of beverage has spread throughout the world. Bubble tea is also involved in the relationship between Taiwan and Thailand is a phenomenon. "Milk Tea Alliance".

Thus, under President Tsai Ing-wen, a new southbound policy that focused on connecting people between Taiwan and ASEAN led to the announcement of the cancellation of Taiwan visas for ASEAN countries in 2016. It has been extended continuously until the covid-19 pandemic. The cancellation of visas to Taiwan, causing the number of tourists traveling to Taiwan to increase.

Table 2: The number of tourists entering Taiwan before the Covid-19 pandemic (trading economics, 2021)

Also, one of the most important soft power in NSP is education. Education policy has been intensively used as an important tool in the New Southbound Policy under President Tsai Ing-wen, especially on her second term. As a result of the implementation of this educational support policy, the number of students of all levels from high school to doctoral level are increasing in both short-term and long-term, as well as exchange programs that focus on education and culture, such as Taiwan International Higher Education. As for the overall students from ASEAN, South Asia, New Zealand and Australia in Taiwan, Taiwan's New Southbound Policy has attracted students from 18 countries to study in Taiwan. This includes the number of international students. number of degree students Preferred Field of Study for Degree Students (Excluding overseas Chinese students) as table 3 follow:

Table 3: Total student's studies in Taiwan since 2015-2020 before the Covid-19 pandemic (The New Southbound Talent Development Program, 2020)

Year	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total	1481	1749	2125	3236	4001	2803
Student with a degree program	768	784	847	955	1083	1197
Student with non-Degree program	713	965	1278	2281	2918	1606

Moreover, Taiwan offers scholarship programs for Southeast Asian and other target countries (MOE Scholarship). Taiwan is stepping up their academic cooperation more than ever and active in the exchange of academic personnel and technology transfer activities (Ministry of Education Republic of China (Taiwan), 2021) Furthermore, Taiwan heavily relies on social media, including the Taiwan Education Guidance Center's Facebook, Line with Line @TTedu, and websites on education. It can be said that the New Southbound Policy has succeeded in linking people and society, creating a long-lasting relationship.

Therefore, President Tsai Ing-wen used the New Southbound Policy as a tool in international relations and used it heavily for her second term (until present). It is for this reason that the soft power that Taiwan as a key to open a space and created for Taiwan to exist and be recognized in world politics. Moreover, as we mentioned earlier "Milk tea Alliance" it created informal political movements that arose among the new generation (Milk tea Alliance) through social media. Formed a network (Netizen) that supports democratic regimes and opposes China and its authoritarian regime.

4. Milk tea alliance: A hidden politics agenda

Bubble tea is also involved in the relationship between Taiwan and Asian. It also expands beyond expectation in this phenomenon. “Milk Tea Alliance” is an online movements. In the beginning, it is a loose or ad hoc group for democratic solidarity, consisting of Hong Kong, Taiwan, and Thai netizens, because all 3 nations are unique, but they have a similar preference for drinking milk tea.

Chen (2020) pointed to the beginning of this movements as the main reason for the April 2020 Wachirawit Chivaaree, host and Thai actor in the series “Because we are together” which is popular series in China. He posted a photo on Twitter describing Hong Kong as a “country” after which Chinese internet commentators attacked him and called for a boycott of his performances. Later, he apologized and deleted the photo, but Chinese netizens discovered a post by his girlfriend Weeraya Sukaram on Instagram back in 2017. It stated that Taiwan is an independent country, thus making the attack multiply. Then the Facebook page of the Embassy of the People’s Republic of China in Thailand posted a message denouncing online criticism and fierce social media battles between Thai netizens and the Chinese embassy. Thai netizens have used social media to counter and defend him, with their criticism becoming more widespread, and opened the issue of Chinese politics, turned into a message war on Twitter (Twitter)

Moreover, Everington (2021) pointed out that the Twitter response is raging. Until the Chinese Embassy issued a statement commenting on this matter as “Incitement by certain groups of people” and “Chinese and Thai are not far away brothers and sisters” cause #milk tea thicker than blood to show the position of the milk tea alliance responding to the Chinese embassy’s attitude. The Taiwanese continued to send encouragement to Thailand and Hong Kong, including organizing a parallel Thai-Taipei rally as well. this shows a support for the protests in Thailand and the gesture of Tsai Ing-wen’s first tweet wishing Thais Songkran until the interpretation is related to this current as well. In addition, milk tea

alliances tend to expand among young people who prefer to use social media in Asian countries who often have problems with China in one way or another such as, the disputes in the South China Sea, border areas, natural resource sharing, or trade exploitation.

Thus, ad hoc groups banded together in social media also known as the social world of milk tea partners. Therefore, there is a combination of the ideology of liberal democracy of the new generation with intense nationalist, social, economic, and geopolitical issues like in the Philippines. Also, there are two more nations to join the alliance: India and Myanmar. India has a dispute on the border of the Himalayas with China, and it led to a violent clash that lost the lives of soldiers on both sides. It triggered a wave of resistance against Chinese products in India. For Burma, it was caused by the uprising against the junta in Burma. The latest member country of the Milk Tea Alliance that uses the symbol of raising 3 fingers like in Thailand.

In addition, news and information of the movements group are shared in social media as well. This phenomenon explained that not only power states are a main role to international relationship policy and activities, but it turned out that the new generation stand up and play a main role along with major power in international activities as well. Young activists across Asia are taking their struggles online under a transnational network to counter China's increasing influence in the region (ABS-CBN News, 2021)

Therefore, Taiwan's immature power, especially popular culture, is an important tool that enables Taiwan plays role and can create networks. As well as allies in the new generation, which can be considered a positive effect for Taiwan itself. Moreover, President Joe Biden again says, "US forces would defend Taiwan from Chinese attack" (Guardian News, 2022) Also, in EU, the parliament strongly condemns the recent Chinese aggressive military exercises in the Taiwan Strait, while calling for strengthened EU relations with Taipei (European Parliament

News, 2022) As a result, it showed that Taiwan became a well player in modern international relationship with soft power and social media that made Taiwan became a shining spot in political map and Taiwan became a recognized as a country not only in Southeast Asian countries or Taiwan's target countries but also a great power countries which is their stand for a democracy regime.

Figure1. Milk Tea Alliance against China (The Irrawaddy, 2021)

5. Summarizing

It can be said that the New Southbound Policy is successful in the implementation of international foreign policy for Taiwan. Taiwan became an island that many countries keep an eye on it. It shapes other countries empathy with Taiwan and brings Taiwan closer relations than they used to be. Also, the soft power has been playing main roles to make Taiwan reconnect with Southeast Asian countries and others. Education and tourism are a great strategy for Taiwan's soft power. Many of the young generation pursue their study in Taiwan and a number of overseas students there dramatically increases as well as tourists. A waived visa for Southeast Asian countries and other target countries made people to commutes Taiwan easier before NSP launched the campaign.

Moreover, social media has become significant tools for Taiwan to promote education, tourism, and political situation. It makes that made Taiwan's politics more delicate and create more empathy and awareness alliance in cross-strait relations issue. The political democratic system in Taiwan as a bottom line to gain both formal and informal alliances which is against China. On the other hand, NSP creates more tension between Beijing and Taiwan governments. Therefore, the cross-strait relations no longer only two government conflict but it also pulls other countries to be more involved as well.

6. New Knowledge

From study, it has been shown that the soft power for a small and medial power country may create a huge impact in a world stage. Taiwan is one of the examples and it could be a model to study. Also, soft power is an important tool in foreign policy as well especially, it creates alliances on social media that cross nation and border.

References

- ABS-CBN News. (2021, April 14). Milk Tea Alliance' pushes for democracy vs China's authoritarianism. *ABS-CBN News*. Retrieved from <https://news.abs-cbn.com/overseas/04/14/21/milk-tea-alliance-pushes-for-democracy-vs-chinas-authoritarianism>
- Bohorquez, T. (2005). Soft power: The means to success in world politics. Retrieved from <https://www.international.ucla.edu/asia/article/34734>

- Chen, H. (2020). Milk Tea Alliance: How A Meme Brought Activists From Taiwan, Hong Kong, and Thailand Together. Retrieved from <https://www.vice.com/en/article/y3zkzb/milk-tea-alliance-how-a-meme-brought-activists-from-taiwan-hong-kong-and-thailand-together>
- European Parliament News. (2022). MEPs urge EU countries to build closer ties with Taiwan. *European Parliament News*. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/20220909IPR40151/meps-urge-eu-countries-to-build-closer-ties-with-taiwan>
- Everington, K. (2021, Feb 26). Photo of the Day: Taiwan members of Milk Tea Alliance stand with Myanmar. *Taiwan News*. <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/4137020>
- Glaser, B., Kennedy, S., Mitchell, D., & Funaiolo M. P. (2018). *The New Southbound Policy: Deepening Taiwan's Regional Integration*. New York, NY: Center for Strategic and International Studies.
- Ho, M. S. (2018). The Activist Legacy of Taiwan's Sunflower Movement. Retrieved from <https://carnegieendowment.org/2018/08/02/activist-legacy-of-taiwan-s-sunflower-movement-pub-76966>
- Hong, Z. (2011). Taiwan-ASEAN Economic Relations in the Context of East Asian Regional Integration. *International Journal of China Studies*, 2(1), 39-54.
- Jing, Bo-jiun. (2016). Taiwan and Southeast Asia: Opportunities and Constraints of Continued Engagement. *Maryland Series in Contemporary Asian Studies*, 2016(2), 1-85. Retrieves from <https://digitalcommons.law.umaryland.edu/mscas/vol2016/iss2/1>
- KU, S. C. Y. (2009). Taiwan and Southeast Asia since Ma Ying-Jeou's presidency. *East Asian Policy*, 1(4), 87-95. Retrieved from https://research.nus.edu.sg/eai/wpcontent/uploads/sites/2/2017/11/Vol1No4_SamuelKu.pdf
- Lee, S. (2005). A New Interpretation of Soft Power for Taiwan. *Taiwan International Studies Quarterly*, 1(2), 1-23.

Lee, T. H. (1999). *The Road to Democracy: Taiwan's pursuit of Identity*. Tokyo: PHP Institute Press.

Ministry of Education Republic of China (Taiwan). (2021). Taiwan Scholarship Program. Retrieved from <https://english.moe.gov.tw/cp-24-16833-23C09-1.html>

Nye, J. S. (2004). *The Changing Nature of American Power*. New York, NY: Public Affairs.

Theguardian. (2022, September 19). Joe Biden again says US forces would defend Taiwan from Chinese attack. *Theguardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2022/sep/19/joe-biden-repeats-claim-that-us-forces-would-defend-taiwan-if-china-attacked>

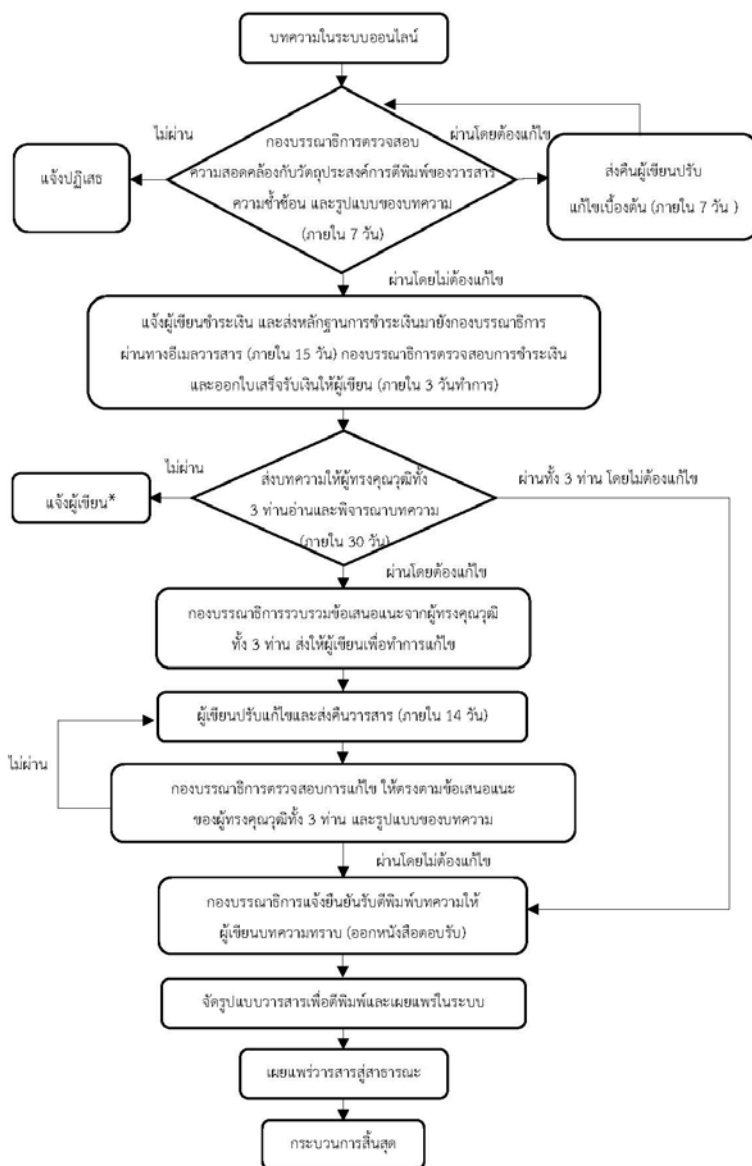
The Irrawaddy. (2121). Myanmar's Anti-Regime Protesters Urge Asian Counterparts to Unite for General Strike. Retrieved from <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmars-anti-regime-protesters-urge-asian-counterparts-unite-general-strike.html>

The New Southbound Talent Development Program. (2020). The overview of 18 countries students in Taiwan. Retrieved from https://www.edunsbp.moe.gov.tw/overview_students_en1003.html

Tradingeconomics. (2021). Taiwan Tourist Arrivals. Retrieved from <https://tradingeconomics.com/taiwan/tourist-arrivals>

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์

แนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ อาคารเทพ พงษ์พานิช มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290 โทรศัพท์ 0-5387-5540-5

Email: sasjournal.mju@gmail.com

Website: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions>

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี	บรรณาธิการบริหาร	081-8840066
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ	ผู้ช่วยบรรณาธิการ	093-2419191
3. นางนิตยา ไพยามณ	ผู้ช่วยบรรณาธิการ	081-8850800
4. นายกิตติวัฒน์ คมเสวต	ผู้ช่วยบรรณาธิการ	097-9466928

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ต้องส่งผ่านระบบ
ลงทะเบียนออนไลน์ Website: [https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions)
[submissions](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions) และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของ
บทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่
จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะ

ทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบันและมิใช่สังกัดเดียวกับผู้นิพนธ์บทความ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind Peer Review)

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Single Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. (1.5 นิ้ว) ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. (1.77 นิ้ว) และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. (1.58 นิ้ว) และ จัดระยะย่อหน้า 0.5 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง ดังนี้

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความทางวิชาการ (Academic Article) ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความทางวิชาการ/บทความวิจัย ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้เข้าใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 4 ส่วนเท่านั้น คือ

2.1 **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.2 **วิธีศึกษา/ค้นคว้าวิจัย** ควรระบุถึงวิธีการศึกษา เป็นการศึกษาประเภทใด และอธิบายถึง กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา วิธีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยอธิบายพอสังเขป

2.3 **ผลการศึกษา** ควรประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา ตามวัตถุประสงค์ การศึกษาให้ครบถ้วน

2.4 **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญ 3 คำ ควรเป็นคำที่ปรากฏในชื่อเรื่องและเนื้อหาที่ศึกษา เพื่อใช้ในการสืบค้นบทความ และควรเป็นคำที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา โดยจะต้องปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียน บทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่า จะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 องค์ความรู้จากการวิจัย (Knowledge of Research) เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย เมื่อผู้นิพนธ์ได้ทำการเปรียบเทียบผลการวิจัยของตนกับผลการวิจัยของผู้อื่น ในหัวข้ออภิปรายผลการวิจัยแล้ว ได้ข้อสรุปที่เป็นความรู้ใหม่ ที่ไม่พบในงานวิจัยที่ทำการเปรียบเทียบมาก่อน เสนอในหัวข้อองค์ความรู้จากการวิจัย **ในรูปแบบแผนภูมิ แผนภาพ ผังมโนทัศน์ หรือโมเดล** พร้อมคำอธิบายเชิงกระบวนการ วิธีการขั้นตอน คุณค่า ประโยชน์ รูปแบบแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม/การพัฒนา/การเปลี่ยนแปลงของบุคคล สังคม และองค์กร (อธิบายให้กระชับรัดกุม เข้าใจได้ง่าย)

3.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป โดยสรุปเป็นข้อ ๆ ซึ่งมีหัวข้อดังนี้ 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ 3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยม

แพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมา เพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียน บทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์(Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านได้รับทราบเนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge) องค์ความรู้ใหม่ที่ผู้นิพนธ์ต้องการนำเสนอ ในรูปแบบแผนภูมิ แผนภาพ ผังมโนทัศน์ หรือโมเดล พร้อมคำอธิบายเชิงกระบวนการ วิธีการขั้นตอน คุณค่าประโยชน์ รูปแบบแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม/การพัฒนา/การเปลี่ยนแปลงของบุคคล สังคม และองค์กร (อธิบายให้กระชับรัดกุม เข้าใจได้ง่าย)

3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

4. การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA

4.1 หนังสือ, บทความวารสาร, วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย, สื่ออิเล็กทรอนิกส์

(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์) หรือ ชื่อผู้แต่ง (ปีพิมพ์)

ผู้แต่งคนเดียว ผู้แต่งชาวไทยให้ระบุชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม และ ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยนามสกุล

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, 2550) หรือ วินิจ ผาเจริญ (2550)

(Phacharuen, 2007) หรือ Phacharuen (2007)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ และ สุรพล พรหมกุล, 2551) หรือ

วินิจ ผาเจริญ และ สุรพล พรหมกุล (2551)

(Phacharuen & Phromkun, 2008) หรือ

Phacharuen & Phromkun (2008)

ผู้แต่ง 3-5 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งครบทุกคน และให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” จนถึงผู้แต่งคนสุดท้ายให้คั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, สุรพล พรหมกุล, และ เฉลิมชัย ปัญญาดี, 2558)

(Phacharuen, Phromkun, & Panyadee, 2015)

ผู้แต่งมากกว่า 6 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งคนแรก และตามด้วย “และคณะ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ และคณะ, 2551)

วินิจ ผาเจริญ และคณะ (2551)

(Phacharuen et al., 2008)

Phacharuen et al. (2008)

กรณีที่เป็นกรอ้างอิงข้อความ/เนื้อหาบางส่วน ให้ระบุเลขหน้าที่นำเนื้อหา/ข้อมูลนั้นๆ มากล่าวถึง โดยมีรูปแบบการเขียนดังนี้

(วินิจ ผาเจริญ, 2550, น. 45) หรือ

(วินิจ ผาเจริญ และ สุรพล พรหมกุล, 2551, น. 112)

(Jones, 2007, p. 199) หรือ

(Kernis, Cornell, Sun, Berry, & Harlow, 1993, p. 145)

กรณีที่เนื้อหานั้น มีการกล่าวอ้างอิงถึงหลายผลงาน ให้ใช้เครื่องหมาย ; คั่นระหว่างผลงาน เช่น (วินิจ ผาเจริญ, 2550, น. 45; เฉลิมชัย ปัญญาดี, 2558; Jones, 2007, p. 199)

4.2 สัมภาษณ์

(ผู้แต่ง, สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ระบุชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2550)

(Winit Phacharuen, personal communication, August 11, 2007)

(E. Robbins, personal communication, January 4, 2001).

5. การอ้างอิงท้ายบทความ ตามหลักเกณฑ์ APA

รูปแบบ	หนังสือทั่วไป - Books
ผู้แต่ง 1 คน Single Author	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
	Author, A. A./ (Year of publication)./Title of work: Capital letter also for subtitle./Location:/Publisher. *กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ(ตัวย่อโดยไม่มี) . เช่น New York, NY ; Chicago, IL)
	ตัวอย่าง กำธร ชำรงค์ตระกูล. (2548). <i>มหัศจรรย์ผืนป่าแผ่นดินไทย</i> . กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์. Helfer, M. E. (1997). <i>The battered child</i> . New York, NY: Springer.
ผู้แต่ง 2 คน Two Authors	ชื่อ สกุลผู้แต่ง1./และ/ชื่อ สกุลผู้แต่ง2./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
	Author, A. A./&/Author, B. B./ (Year of publication)./Title of work: Capital letter also for subtitle./Location:/Publisher. *กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ(ตัวย่อโดยไม่มี) . เช่น New York, NY ; Chicago, IL)
	ตัวอย่าง นิพนธ์ วรทันทกุล, และ จักรพันธ์ สมศรี. (2542). <i>โรคดอกไม้เมืองหนาว</i> . กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 6. Okuda, M., & Okuda, D. (1993). <i>Star trek chronology: The history of the future</i> . New York, NY: Pocket Books.
ผู้แต่ง 3-7 คน Three to Seven Authors (ระบุชื่อครบทุกคน – FILL ALL AUTHORS)	ชื่อ สกุลผู้แต่ง1./ชื่อ สกุลผู้แต่ง2./ชื่อ สกุลผู้แต่ง3./ชื่อ สกุลผู้แต่ง4./และ/ชื่อ สกุลผู้แต่ง5./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
	Author, A. A./Author, B. B./Author, C. C./Author, D. D./Author, E. E./&/Author, F. F./ (Year of publication)./Title of work: Capital letter also for subtitle./Location:/Publisher. *กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ(ตัวย่อโดยไม่มี) . เช่น New York, NY ; Chicago, IL)

รูปแบบ	หนังสือทั่วไป - Books
	ตัวอย่าง หาญกล้า วิจิตรประดิษฐ์, เสกสรรค์ จันทร์แรม, และ สุขสวัสดิ์ ทองคำ. (2540). <i>เทคโนโลยีการผลิตลำไยสีชมพู</i>. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. Kernis, M. H., Cornell, D. P., Sun, C. R., Berry, A., Harlow, T., & Bach, J. S. (1993). <i>Organization</i>. Chicago, IL: University of Chicago Press.
ผู้แต่ง มากกว่า 7 คน ขึ้นไป More than Seven Authors	ชื่อ สกุลผู้แต่ง1,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง2,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง3,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง4,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง5,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง6,/ . . ชื่อ สกุลผู้แต่งคนสุดท้าย./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. (ระบุชื่อ 6 คน หลังชื่อคนที่ 6 ให้ใช้จุดไข่ปลาแทนชื่อผู้แต่งจากนั้นให้ระบุชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย) Author, A. A./Author, B. B./Author, C. C./Author, D. D./Author, E. E./Author, F. F./ . . Author, G. G.Last Author)/(Year of publication)/Title of work: Capital letter also for subtitle./Location:/Publisher. *กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ ตัวย่อโดยไม่มี . เช่น New York, NY ; Chicago, IL) (Enter the names of 6 people. After the 6th person, use an ellipsis instead of the author's name, then add the last author's name) ตัวอย่าง นพรัตน์ บุญจรร, ชัยสิทธิ เอกเทศ, พงศ์ภัทร โลกสวย, ชัยพร เดชทิพย์, ปรีชา ทองคำขาว, จีรศักดิ์ แสงโชติช่วง, . . . ดารา หอมละมุน. (2552). <i>ระบบสารสนเทศทั้งภูมิศาสตร์ลุ่มน้ำปิง: การจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำในลุ่มน้ำปิงเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ</i>. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. Miller, F. H., Choi, M. J., Angeli, L. L., Harland, A. A., Stamos, J. A., Thomas, S. T., . . Rubin, L. H. (2009). <i>Technical Communication</i>. New York, NY: Springer.
ผู้แต่งเป็น สถาบัน Organization as Author	หน่วยงานใหญ่ หน่วยงานย่อย./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. corporate author/(Year of publication)/Title of work: Capital letter also for subtitle./Location:/Publisher.

รูปแบบ	หนังสือทั่วไป - Books
	*กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ(ด้วยย่อโดยไม่มี . เช่น New York, NY ; Chicago, IL) ตัวอย่าง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2552). <i>บทคัดย่อชุดโครงการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง</i>. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. American Psychological Association. (2009). <i>APA Style</i>. New York, NY: Springer.
หนังสือแปล	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ/(ชื่อผู้แปล,/ผู้แปล)/สถานที่พิมพ์:ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์/(ต้นฉบับพิมพ์/ปี) Author, A. A./ (Year of publication)./ <i>Title of work: Capital letter also for subtitle</i>/(Translator,/Trans.)/Location:/Publisher./ (Original work published Year)
A Translation	ตัวอย่าง สติเวณสัน, วิลเลียม. (2536). <i>นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ</i> (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, ผู้แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรีนติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง. (ปีพิมพ์ต้นฉบับ 1976) Laplace, P. S. (1951). <i>A philosophical essay on probabilities</i> (F. W. Truscott & F. L. Emory, Trans.). New York, NY: Dover. (Original work published 1814)
ผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ	ชื่อ สกุลบรรณาธิการ./(บรรณาธิการ)./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. Editor, A. A./ (Ed./Eds.)/ (Year of publication)./ <i>Title of work: Capital letter also for subtitle</i>./Location:/Publisher.
Edited Book, No Author	ตัวอย่าง วิภาดา ภาพเขียน. (บรรณาธิการ). (2541). <i>ไทยยุคสุโขทัย</i>. กรุงเทพฯ: โครงการวิจิตรศิลป์. Duncan, G. J., & Brooks-Gunn, J. (Eds.). (1997). <i>Consequences of growing up poor</i>. New York, NY: Russell Sage Foundation.

รูปแบบ	หนังสือทั่วไป - Books
ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง Unknown Author	ชื่อหนังสือ./ (ปีที่พิมพ์)/ สถานที่พิมพ์:/ ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
	<i>Title of work: Capital letter also for subtitle./ (Year of publication)./ Location:/ Publisher.</i>
	ตัวอย่าง แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. (2542). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. <i>Merriam-Webster's collegiate dictionary. (1993). Springfield, MA: Merriam-Webster.</i>
ปรากฏครั้งที่พิมพ์ Edition other than the first	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์)/ สถานที่พิมพ์:/ ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
	Author, A. A./ (Year of publication)/ <i>Title of work: Capital letter also for subtitle/ (Edition.)/ Location:/ Publisher.</i>
	ตัวอย่าง กัธธ อารงค์ตระกูล. (2548). <i>มหัศจรรย์ผืนป่าแผ่นดินไทย</i> (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์. Helfer, M. E. (1997). <i>The battered child</i> (5th ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press.
ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์/ สำนักพิมพ์ No publisher of publication	ให้ใส่ [ม.ป.ท.] สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.p.] สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ Enter [ม.ป.ท.] for Thai Documents and [n.p.] for Foreign language documents
ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ No year of publication	ให้ใส่ [ม.ป.ป.]. สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.d.]. สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ Enter [ม.ป.ป.] for Thai Documents and [n.d.] for Foreign language documents

บทความในหนังสือ - Chapter in Book	
ARTICLE OR CHAPTER IN AN EDITED BOOK	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อ สกุลบรรณาธิการ./ (บก.)./ ชื่อหนังสือ./ (น. เลข หน้าที่ยปรากฏบทความจากหน้าใดถึงหน้าใด)./ สถานที่พิมพ์./ ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรง พิมพ์. Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article title./ In/ A. A. Editor/ (Ed./ Eds)./ Title of Book/ (p. ถ้ามีหลายหน้าใช้ pp. page number-page number)./ Place:/ Publisher.
ตัวอย่าง	วิสาขา เจริญศิลป์. (2534). การรักษาโรคติดเชื้อทางเดินหายใจจากเชื้อไวรัส RSV (Respiratory Syncytial Virus) ในเด็ก. ใน สมศักดิ์ โล่ห์เลขา, ชลรัตน์ ติเรกวัดชัย, และ มนตรี ตู จินดา (บก.), <i>อิมมูโนวิทยาทางคลินิกและโรคภูมิแพ้</i> (น. 99-103). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. ธิดา เมฆสุวรรณ. (2562). ความขัดแย้งระหว่างศาสนาในประเทศไทย. ใน ปรีดี หงส์สตีฟ, และ อัมไพร หมดเต็น (บก.), <i>ศาสนากับความรุนแรง</i> (น. 400-459). กรุงเทพฯ: Illuminations Editions. Chumdermphadejsuk, S. (1991). Acute Asthma Treatment in Children. In S. Lohlekha (Ed.), <i>Clinical Immunology and Allergy</i> (pp. 99-103). Bangkok: The Royal College of Pediatricians of Thailand & Pediatric Society of Thailand. O'Neil, J. M., & Egan, J. (1992). Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. In B. R. Wainrib (Ed.), <i>Gender issues across the life cycle</i> (pp. 107-123). New York, NY: Springer.
บทความในวารสาร - Journal Article	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่ (ฉบับที่)./ เลขหน้าแรกที่ยปรากฏ บทความ-เลขหน้าสุดท้ายที่ยปรากฏบทความ. Author, A. A./ (Year of publication)./ Title of article./ Title of Periodical./ volume number(issue number)/pages.
ตัวอย่าง	โมรธา ขอบขา. (2536). แหล่งสารนิเทศบนอินเทอร์เน็ต. <i>วารสารมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์</i>, 13(2), 1-13.

บทความในวารสาร - Journal Article	
	Dubleck, L. (1990). Science fiction aids science teaching. <i>Physics Teacher</i> , 28(2), 316-318.
	Harlow, H. F. (1983). Fundamentals for preparing psychology journal articles. <i>Journal of Comparative and Physiological Psychology</i> , 55, 893-896.
บทความในแมกกาซีน, นิตยสาร - ARTICLE IN A MAGAZINE	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้เขียนบทความ./ (ปี,/เดือนที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อนิตยสาร,/ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้าที่ปรากฏ. Author, A. A./ (Year,/Month of publication)/Title of article./Title of Magazine,/volume number(issue number)/pages.
ตัวอย่าง	สมโอมีอ. (2545, มีนาคม). อาหารบำรุงสมอง. <i>Update</i> , 20(210), 37-40. Henry, W. A., III. (1990, April). Making the grade in today's schools. <i>Time</i> , 135, 28-31.
บทความในหนังสือพิมพ์ - ARTICLE IN A NEWSPAPER	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้เขียนบทความ./ (ปี,/วันที่ เดือนที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/น./เลขหน้าที่ปรากฏ. Author, A. A./ (Year,/Month/Date of publication)/Title of article./Title of Newspaper,/p,pp./pages.
ตัวอย่าง	บัวช่อ รักสุพรรณ. (2545, 8 พฤศจิกายน). อนาคตอิสราเอล-ปาเลสไตน์. <i>สยามนิวิส์</i> , น. 6. พนิดา สงวนเสรีวานิช. (2554, 24 เมษายน). พระปลัดสุชาติ สุวัฑฒโกปกากะญอ นักพัฒนา. <i>มติชน</i> , น. 17-18. Schultz, S. (2005, December). Calls made to strengthen state energy policies. <i>The Country Today</i> , pp. 1A, 2A. Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufactures flood Thai market. <i>The Nation</i> , p. 7A.

บทความในสารานุกรม - Encyclopedia Article	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. ใน/ ชื่อสารานุกรม/ (ฉบับที่./ หน้า)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article Title. In/ Encyclopedia Title/ (Vol. Number, /p. ถ้ามีหลายหน้าใช้ pp. page number-page number)./ Place: Publisher.
ตัวอย่าง	เหมือนฝัน รักธรรม. (2537). คิวฮักคิวหาง. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ (ฉบับที่ 24, น. 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
	Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In <i>The encyclopedia Americana</i> (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier.
รายงานการวิจัย - Research report	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง/ (รายงานวิจัย)./ สถานที่พิมพ์:/ ชื่อสำนักพิมพ์.
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Title/ (Research report)./ Location:/ Publisher.
ตัวอย่าง	พินิจ ทิพย์มณี. (2553). การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตายของประเทศไทย (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
	Deming, D., & Dynarski, S. (2008). <i>The Lengthening of Childhood</i> (Research report). Nashville: American Economic Association.
เอกสารการประชุมทางวิชาการ - Proceedings, Symposium	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. ใน/ ชื่อการประชุมหรือการสัมมนา/ (น./ เลขหน้า-เลขหน้า)./ สถานที่พิมพ์:/ ชื่อสำนักพิมพ์.
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article title. In/ Title of Conference/ (pp. page number-page number)./ Location:/ Publisher.
ตัวอย่าง	ชัชพล มงคลิก. (2552). การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ในการจัดตารางการผลิตแบบพหุเกณฑ์: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยา. ใน การประชุมวิชาการการบริหารและการจัดการ ครั้งที่ 5 (น. 46). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
	Piyasiripon, N. (2016). Factors affecting Policy Implementation Effectiveness toward National Security Policy in Southernmost Provinces of Thailand. In <i>Proceeding of The 38th National Graduate Research Conference</i>

เอกสารการประชุมทางวิชาการ - Proceedings, Symposium	
	(<i>Humanities and Social Science</i>) (pp. 169-176). Phitsanulok: Naesuan University Publishing House. Soutar, G., & Mazzaro, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In <i>Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness</i> (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.
วิทยานิพนธ์ และ ปริญญาานิพนธ์ - Thesis	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)./ชื่อสถานศึกษา./สถานที่พิมพ์. Author, A. A./ (Year)./ <i>Title of dissertation</i>/(Doctoral dissertation or Master's thesis)./Name of Institute./Location.
ตัวอย่าง	ข้อเพื่อญ นวลขาว. (2548). <i>ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศกับแบบแผนการผลิตและวัฒนธรรมการบริโภคอาหาร ศึกษากรณีชุมชนชนบท จังหวัดนครศรีธรรมราช</i> (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช. Nickels, D. W. (2005). <i>The relationship between IT-business alignment and organizational culture: An exploratory study</i> (Doctoral dissertation). University of Memphis, Memphis.
ราชกิจจานุเบกษา	
รูปแบบ	ชื่อเรื่อง./ (ปี./วัน/เดือน/ที่พิมพ์)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/ตอนที่./หน้า.
ตัวอย่าง	พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562. (2562, 22 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 133 ตอนที่ 67 ก, หน้า 33.

สื่อโสตทัศนและสื่ออื่น ๆ – Electronic Sources	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้ผลิต/(ผู้ผลิต),/และ/ชื่อ สกุลผู้กำกับ/(ผู้กำกับ),/(ปีที่ผลิต),/ชื่อเรื่อง/[ประเภทของสื่อโสตทัศน],/สถานที่ผลิต:/สถานที่ถ่ายทำ.
	Producer, P. P./(Producer),/&/Director, D. D./(Director),/(Date of publication),/Title of motion picture/[Motion picture],/Country of origin:/Studio or distributor.
ตัวอย่าง	ศรีัญญา จิตศิลป์. (2561). คนชายขอบในประเทศไทยพัฒนา. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: พิล์มศิลป์. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2543). รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมเรื่องน้ำ. [ซีดีรอม]. กรุงเทพฯ: ฝ่ายสารสนเทศ กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม. Smith, J. D. (Producer), & Smithee, A. F. (Director). (2001). <i>Really big disaster movie</i> [Motion picture]. United States: Paramount Pictures. Important, I. M. (Producer). (1990, November 1). <i>The nightly news hour</i> [Television broadcast]. New York, NY: Central Broadcasting Service. Taupin, B. (1975). Someone saved my life tonight [Recorded by Elton John]. On <i>Captain fantastic and the brown dirt cowboy</i> [CD]. London, England: Big Pig Music Limited.
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ หรือ บทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือ เอกสารจากฐานข้อมูล - Databases	
บทความจากเว็บไซต์ – Webpage/Online Content	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง.,/(ปีที่พิมพ์),/ชื่อบทความ,/สืบค้นจาก/URL (แบบเต็ม) หรือชื่อฐานข้อมูล
	Author, A. A.,/&/Author B. B.,/(Date of publication),/Title of page/[Format description when necessary],/Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	สุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย. (2554). จัดระเบียบสำนักงานทนายความ. สืบค้นจาก http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge CNN Wire Staff. (2011). How U.S. forces killed Osama bin Laden. Retrieved from http://www.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.raid/index.html

บทความจากเว็บไซต์ – Webpage/Online Content	
	Eco, U. (2015). How to write a thesis [PDF file]. (Farina C. M. & Farina F., Trans.) Retrieved from https://www.researchgate.net/... How_to_write_a_thesis/.../Umberto+Eco-How+to+Write+... (Original work published 1977)
บทความวารสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ – Article from an online periodical	
ไม่มีเลข DOI – With no DOI Assigned	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./เลขหน้าแรกที่ปรากฏ บทความ-เลขหน้าสุดท้ายที่ปรากฏบทความ./สืบค้นจาก/URL(แบบเต็ม) หรือชื่อ ฐานข้อมูล
	Author, A. A./ (Year of Published)./Title of article./Title of Online Journal./ volume number(issue number)./page range../Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	สุนันทา เลาว์ณศิริ. (2553). ธาตุอาหารหลักของนาสัดชีวภาพแบบเข้มข้นจากขยะครัวเรือน. วารสารออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 29(2), 165-169. สืบค้นจาก http://www.journal.msu.ac.th/msu.ac.th/index.php?option=com_content&task= Smyth, A. M., Parker, A. L., & Pease, D. L. (2002). A study of enjoyment of peas. Journal of Abnormal Eating, 8(3), 120-125. Retrieved from https://www.fakeexamplehomepage.com/full/url/
บทความวารสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ – Article from an online periodical	
มีเลข DOI – With DOI Assigned	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./เลขหน้าแรกที่ปรากฏ บทความ-เลขหน้าสุดท้ายที่ปรากฏบทความ./เลขDOI
	Author, A. A., & Author, B. B./ (Year of Published)./Title of article./Title of Journal./volume number(issue number if available)./page range./ doi:00000000/000000000000 or https://doi.org/10.0000/0000
ตัวอย่าง	Brownlie, D. (2007). Toward effective poster presentations: An annotated bibliography. European Journal of Marketing, 41, 1245-1283. doi:10.1108/03090560710821161

บทความวารสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ – Article from an online periodical	
มีเลข DOI - With DOI Assigned	
	Wooldridge, M.B., & Shapka, J. (2012). Playing with technology: Mother-toddler interaction scores lower during play with electronic toys. <i>Journal of Applied Developmental Psychology</i> , 33(5), 211-218. https://doi.org/10.1016/j.appdev.2012.05.005
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ประเภทอื่น ๆ	
บทความในหนังสือออนไลน์ – Online Book Chapter	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. /ใน/ ชื่อ สกุลบรรณาธิการ (ถ้ามี)/ (บก.)./ ชื่อหนังสือ (บทที่หรือหมายเลขส่วน ถ้ามี)./ สืบค้นจาก/ URL (แบบเต็ม) Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article title./ In/ A. A. Editor/ (Ed./Eds.),/ <i>Title of Book</i> (chapter or section number)./ Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	Engelshcall, R. S. (1997). Module mod_rewrite: URL Rewriting Engine. In <i>Apache HTTP Server version 1.3 documentation</i> (Apache modules). Retrieved from https://httpd.apache.org/docs/1.3/mod/mod_rewrite.html Peckinpugh, J. (2003). Change in the Nineties. In J. S. Bough and G. B. DuBois (Eds.), <i>A century of growth in America</i>. Retrieved from GoldStar database.
สารานุกรม/พจนานุกรมออนไลน์ – Online Encyclopedias and Dictionaries	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ใน/ ชื่อสารานุกรม/พจนานุกรม./ สืบค้นจาก/ URL (แบบเต็ม) Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article title./ In/ Title of Encyclopedias or Dictionaries./ Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	Feminism. (n.d.). In <i>Encyclopædia Britannica online</i> . Retrieved from https://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism

วิกิ - Wikis	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี/จาก/ชื่อวิกิ:/URL (แบบเต็ม)
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Retrieved/ Month/Date,/ Year/ from/ Name of WIKI:/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2553 จาก วิกิพีเดีย: http://th.wikipedia.org/wiki/มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ OLPC Peru/Arahuay. (n.d.). Retrieved April 29, 2011 from the OLPC Wiki: https://wiki.laptop.org/go/OLPC_Peru/Arahuay
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ – Electronic Books	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ./ สืบค้นจาก/URL (แบบเต็ม)
	Author, A. A./ (Year of publication)./ Title of work: Capital letter also for subtitle./ Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	De Huff, E. W. (n.d.). <i>Taytay's tales: Traditional Pueblo Indian tales</i> . Retrieved from https://digital.library.upenn.edu/ women/dehuff/taytay/taytay.html
หนังสือพิมพ์ออนไลน์ – Newspaper Article	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้เขียนบทความ./ (ปี,/วันที่ เดือนที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ สืบค้นจาก/URL (แบบเต็ม)
	Author, A. A. (Year, Month Day). Title of article. Title of Newspaper. Retrieved from https://www.homeaddress.com/
ตัวอย่าง	ข่าวสดออนไลน์. (2564, 5 มีนาคม). ครม.ไฟเขียว 764 ล้าน ซื้อเรือคืนหลังประมงเจอพิษแก๊สไอ ยูยู นายกหวั่นเวียนเทียน. ข่าวสด. สืบค้นจาก https:// www.khaosod.co.th/ economics/news_2277605 Parker-Pope, T. (2008, May 6). Psychiatry handbook linked to drug industry. <i>The New York Times</i> . Retrieved from https://well.blogs.nytimes.com/

หมายเหตุ: 1. ผู้แต่งชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อ ยกเว้นราชทินนามฐานันดรศักดิ์ ให้นำไปใส่ท้ายชื่อ โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ให้คงรูปตามเดิม

2. กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้ใส่ชื่อทั้งสองคนตามลำดับที่ปรากฏ เชื่อมด้วยคำว่า “และ” สำหรับเอกสารภาษาไทย และใช้เครื่องหมาย “&” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะก่อนและหลัง

3. ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้น โดยเว้น 1 ระยะ และอักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่ผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้น หรือ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค

4. ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน ให้ลงรายการบรรณานุกรมโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย และเว้นวรรคจากชื่อหน่วยงานใหญ่ไปหาชื่อหน่วยงานย่อย แต่ถ้าเป็นการอ้างอิงในเนื้อหา ให้เรียงลำดับจากหน่วยงานย่อยไปหาหน่วยงานใหญ่

5. ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ หรือ สำนักพิมพ์ ให้ใส่ [ม.ป.ท.] สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.p.] สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ

6. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ใส่ [ม.ป.ป.]. สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.d.]. สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ

สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ APA Style 6th edition เช่น APA Formatting and Style Guide. From <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/> American Psychological Association (APA) 6th edition style Examples. From www.lib.monash.edu.au/tutorials/citing/apa-a4.pdf

6. วิธีเรียงอ้างอิง การเรียงอ้างอิงใช้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นสากล โดยคำที่มีสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก - กฮ ดังนี้

ก ข ค ศ ฆ ง จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ด ต ถ ท ธ น

บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ฤ ฦ ล ฬ ภา ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกัน เรียงลำดับตามรูปสระ ดังนี้

อะ อัว อัวะ อา อำ อี อี้ อื อุ ู เอะ เอ เอาะ เอา

เอน เอย เียะ เอื้อ เอื้อะ แอ แอะ โอ โอะ ไอ ไอ

7. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายตารางให้พิมพ์เหนือตารางชิดกันซ้าย ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ตารางโดยมีรูปแบบดังนี้

ตารางที่/1//ชื่อตาราง

สำหรับคำบรรยายภาพ กราฟ แผนภูมิ แผนภูมิภาพ ให้พิมพ์ใต้ภาพ จัดกลางหน้ากระดาษ ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพ โดยมีรูปแบบดังนี้

ภาพที่/1./ชื่อภาพ